

LIOTE

BjH-4

A 37

Dritëro
Agolli

POEZI

234.1
23
702
468
53.820

Hyrije ndrisin

HYRJE

p

Ndrisin portat e atij pallati
Dhe në xhamet vizatohen retë.
Ç'dreq këtej më hodhi mua fati
Të krekosem rëndë me poetë!

Unë rri në prag me librin tim.
Dera hapet, mbyllet e troket...
Por të hyj atje nuk kam guxim,
Jam fshatar i Jugut, jo poet.

Vargjet nëpër fusha i kam shkruar,
Rrëzë hije rrapesh apo shelgjesh,
Shokëve të mi ua kam lexuar,
Herë-herë vargu im pëlqesh.

Këngët nëpër ara i kam ngritur,
Rrëzë kodrash mbushur me dëllinja;
Kur nuk kisha letër, i mërzhitur,
Përmbi luspa plepi shkarravisnja.

Vjersha ime erë ugari bje,
Vargu im bie erë lulëshqerrë.
O guximi fshatarak, ku je,
Pse s'më shtyn të futem menjëherë?

Unë që kam pasur aq guxim,
Unë që jam rrahur nëpër ara
Me armikun dhe rivalin tim,
Pse tani ngurroj të dal përpara?

...Dhe nën sjetull librin kam
shtrënguar!
Këmbët tërë baltë ugari shtyj
Afër pragut shumë i shqetësuar...
Por trokas... Hap derën edhe hyj!

Ja pallati i madh me xhame shumë.
Hyjnë, dalin një nga një poetët.
Nga luginat erdha edhe unë
Të tregoj për arat dhe për vreshtat.

1956

HARABELI

Dhe shpezët udhëtarë fluturuan
Me shtërg e dallëndyshe — gjithë ç'qenë,
Veç harabeli vendit nuk po luan,
Ai nuk ia beson kurrkujt folenë;

Livadheve të korrur fluturon,
Me sqep në bar çepkat e vërshëllen
Dhe duket se me shokët kuvendon,
Dhe duket se diçka përreth s'e gjen;

Dhe sytë e vegjël hedh përmbi zabel,
Vështron se si mërgohet shpezëria,
Por s'di të thotë zogu-harabel:

«Të çmendur, ju

pse ikni nga shtëpia?»

1955

KUR PËRFYTYROJ NJË NGA
LEXUESIT E MI

Sandalet shkund nga pluhuri i bardhë,
Heq festen e djersitur dhe mendon;
Një dorë fut në xhep të tij të madh
Dhe librin tim të vogël e kërkon;

Ul ballin vija-vija me mundim,
Lexon një fletë, dy... çibukun shkund...
Po sikur t'i pëlqejë libri im,
Mund ta shfletojë, ndofta, gjer në fund.

Sikur mos t'i pëlqejë,
shan me vete,

Me emrin tim të gjatë zemërohet.
Nga libri fletë gris e shtron në feste,
Të paktën kokë e lodhur t'i freskohet.

1955

J A, P R O N A R I

Shtëpi e tij e lyer me gëlqere
Në mes të pemëve si vezë zbardh;
Përdridhet pjerçulla gjer në penxhere
Dhe te plevica degët tund një dardhë.

Te porta gruaja bagëtinë pret.
Ai çibukun thith, baret mërçitur
Dhe murmurit e rëndë asaj i flet
Për llogarinë e qumështit të shitur.

Me qumësht gruaja kusitë mbush
Dhe në bodrum i shpie mos t'i prishet,
Se nga të nxehtët guri djeg si prush
Dhe kashta si baruti jashtë ndizet.

Pastaj i vrenjtur kalin e ngarkon
Dhe niset te klientët shpejt e shpejt...
Kur kthehet në shtëpi, e ledhaton
Kuletën që ka mbushur në qytetet...

Eh, ky pronar i zyrtë dhe pa shokë
I drojtur rri mes botës kaq të madhe!...
Matanë mureve mbin bari nëpër tokë
Dhe bleta mbledh nektarin në livadhe...

Ç'mërzi, heronjtë e vargjeve të mia!
Për këtë oborr mjafton, se më s'do shkruaj.
Do kapërcej, do hidhem nga avllia,
Që përsëri të vij në gjirin tuaj...

Ku jeni miq, punëtorë, bujq, poetë,
Barinj, kompozitorë, peshkatarë!
E di, tek ju ka punë gaz e jetë,
Ka shqetësim, ka këngë e kitarë!

Ku jeni, miq, për ju është vargu im!
Oborri juaj ditë e natë zjen:
Dëgjoj të qeshura e kuvendim,
Gjykime për të nesërmen që vjen.

Veç mbyllur brenda avllisë si kështjellë
Ai, pronari, kalbet në merzi...
Dhe ç'më kujton kërmillin e mbështjellë
Në guaskën e pështymur në vetmi...

1956

NË UDHËTIM

1.

J
a, shtëpi e bardhë
Strehëvarur pret,
Duket sikur mua
«Eja» më thërret.
Po vrapoj pas lumit,
Bukën kam në xhep...
Shumë udhëtarë
Përshtëndes e pjek;
Dhe me ta cigaren
Ndez e rrugën marr,
Natën kur më flihet,
Shtrihem në mullar
Dhe shikoj në gjumë
Nënë që më flet:
— Mos më ftohesh, djalë,
Nëna po të pret.
Dhe pastaj me dorë
Ballin ma lëmon;

Eh, kjo dorë e shtrenjtë
Dhembjet m'i largon!

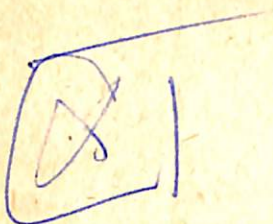
2.

...Prapë për udhë nisem
Shokët prapë i pjek.
Reja si balonë
Ngrihet lart në kep.
Reja si balonë!
Si të hip atje,
• Buzëqeshjen time
Ta dërgoj mbi dhe...
Posi pika shiu
Ta spërkat në ara
Dhe ta mbjell në brazda,
Sikur mbillet fara!...

3.

Po ku vete unë,
Po ku shkoj kështu?
— Ku të thërresë udha,
Lugjeve diku! —
S'është hera e parë
Që rrugicat marr,
Shumë herë i lodhur
Fjeta në mullar.
Shumë herë qentë
Faqet më lëpinë,
Kur në bar të thatë
Ma panë turinë.
Shumë herë lopët
Ballin më zbuluan,

Te mullari i fshatit
Flokët m'i trazuan.
Dhe pastaj e ndjeva,
Shpirtin plot me këngë,
Këngët kishin hyrë
Në xhep e në mëngë...

QENI IM I PLAKUR

Ti u plake, qeni im, u plake!
Sytë i mbyll dhe dergjesh fill i vetëm.
Bukuria jote shkoi e vate
Dhe guximi yt tani nuk ndjehet.

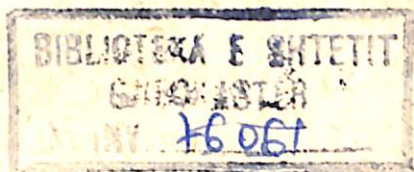
Ç'sjell ndër mend ashtu, o qen i shtrenjtë,
Ujqit që ke mundur në përleshje
Netëve kur shqetësonin dhentë,
Netëve në verë dhe në vjeshtë?

Ç'sjell ndër mend ashtu, o qen i urtë,
Mos kujton atë që e deshe shumë,
Mos kujton atë të shkretën bushtër,
Që ia flakën bijtë e saj në lumë?

Kur në rrugë tufa shkon me zilet,
Angullin e qan sa s'mbahesh dot...
Ti kujton lëndinat dhe korijet,
Ti kujton... e dukesh se derdh lot.

Ti je plakur, qeni im, je plakur,
Po s'të rrihet, ngrihesh edhe del
Dhe ngre kokën, dhe dëgjon tej pragut
Kur zë leh një konkë në zabel...

1955

30394

NJË PËRRALLËZ E VOGËL

Nga qielli u këput një yll e ra
Në mes të detit, tej në errësirë.
— Vëllezërit e përzunë — gjyshja tha —
Se s'ish për ta vëlla e shok i mirë.

VJERSHA E PARË

1.

Ku linda unë ngrinin bejte shumë
Dhe bejtet mbushnin sheshet plot me jetë.
Ato në fshat ngaherë bënë zhurmë,
Siç bën një radio, apo një gazetë.

Një plaku që jetonte në mëhallë
Nazim Berat i thoshin me të drejtë,
Se ishte bejtexhi i madh, i rrallë
Dhe fjalën si hanxhar e kish të mprehtë.

Në mbrëmje vija shpesh me bejtexhinë,
Në breg të lumit ulesha menduar,
Se doja ta mësoja mjeshtërinë,
Që ishte aq e dashur, aq e çmuar!

2.

Një ditë më pat thënë duke qeshur:
«Pse s'bën dhe ti ca bejte, more djalë?
Ne kemi Xumen tonë qimezverdhur,
Që vjedh bostan dhe ul kurrizë e dalë!»

Po veç për kurrizdalin s'kisha qejf
Të bëja bejte kot si ca të tjerë.
«Për veshëvarurin mulla Istref
Me vargje do ta mbush që sot defterë!»

At'herë plakut djersa i ra në ballë
Dhe më vështroi me frikë në lëndinë:
«Më duket se të ha kurrizi, djalë,
Do vuash, po ta tallësh perëndinë!»

3.

Një ditë në mësim të historisë
M'u shkrep të bëja bejte për mullanë:
«Mulla, ti ia nxjerr fundin revanisë,
Kur ne të tjerët s'kemi se ç'të hamë!»

Po një nga shokët vjershën ma kish parë
Dhe më kallzoi me vrap te kryeplaku.
Pastaj për shpatullash më hoqën zvarrë
Dhe gjunjëve në pluhur rrodhi gjaku...

G J U R M A

D y shokë aherë qemë,
Të dashuronim ty,
S' do mend që njërin doje
Dhe s' mund të doje dy.

Të marrë kemi qenë,
Kur jemi rrahur kot,
Po unë aherë isha
Vërtet një don Kishot!

Përbri shtëpisë sate
Me baxhë në pullaz,
Ai ngadalë vinte
Dhe unë e ndiqja pas.

Me të ne buzëvarur
Takoheshim në terr,
Pa thënë tungjatjeta
Dhe mbushur plot zeher...

Gjithë atë ditë s'erdha dot në vete;
Ja ky ish honorari im i parë;
Që do të thosh se vjersha s'bëhej lehtë,
Se dhe për shpatullash të hiqnin zvarrë!...

1955

Nën dritëzën e llambës
Të shihnim vjedhur ty,
Për cilin ti mendoje,
S'e dinim ne të dy!

Po unë aherë isha
Vërtet një don Kishot,
Me ëndrra trëndafilash
E mbushja mendjen plot!

Nuk rrodhi shumë ujë
Nga lumi nëpër zall,
Kur ti u bëre nuse
Në fshatin nën një mal.

Dhe shoku im i vjetër
Të mori në shtëpi;
Ish futur gjer në palcë
Lanetja dashuri!

1954

SORKADHJA

1.

Një ditë kur zbrisja
Me shokët buzë lumit,
Nga larg një çupë pashë
Tek shkonte përmes kumit.

Tek shkonte këmbëzbathur
E bukur, punë e madhe!
Më ngjante me thëllëzë,
Më ngjante me sorkadhe!

2.

Njëherë kur kaloja
Me kalin tim dori,
Më zu një natë e errët,
Një breshër, një stuhi.

Dhe ndala buzë lumit
Që zbriste nën brezare
Tek ndriste nëpër mjegull
Si ylli një dritare.

Me shkop në xham trokita
I lodhur i dërrmuar.
Dhe prita si gjahtari
Që malesh ka vrapuar...

3.

Po syve s'u besova,
Sikur vija nga gjumi!
Ish vajza që takova
Ku rrihte valët lumi!

Tagji m'i vuri kalit
E bar nga më të mirët,
E mori nga qilari
Që e kish për mysafirët.

Më shtroi dyshek të lartë.
Më hodhi dy jorganë...
Me ëndrrat fluturoja
Mbi Drin e mbi Bujanë

Dhe ndiqja një sorkadhe
Pas shpatit e pas lumit
Dhe kthehesha, në gjurmët
E mbetura mes kumit...

1954

Z J A R R E T

— baladë —

1.

R reth zjarreve të gjithë ushtarët flenë,
Veç gjumi s'e ka zënë Skënderbenë.

Në tendë pikëlluar mendjen vret,
Kafshon mustaqen dhe me vete flet:

«Hamza, braktise tokën prindërore
Dhe rrugën e jezitit sonte more!

Lavdi e famë doje ti Hamza,
Po nderi yt në fund të detit ra!»

2.

Ah, të pagjunit Skënderbe s'i flihet,
Në këmbë natën i mërzhitur ngrihet.

Dhe niset i menduar në lëndinë
Me përkrenare, shpatë e pelerinë.

Pas zjarreve ushtarët lodhur flenë
Veç rojet përshëndesin Skënderbenë.

Te koka shpatat kordhëtarët kanë
Dhe kuajt pranë bar të njomë hanë.

3.

Më tej një kordhëtar rënkon i shtrirë,
Ia lidhin shokët plagët në errësirë.

Te koka shkon i madhi Skënderbe
Dhe dhembje ndien në zemër kur e sheh!

Po kordhëtari ngrihet drejt në këmbë
Dhe dhembjen e shtrëngon, e mbyt me dhëmbë.

— O biri im, — tha Skënderbeu ngadalë,
E uli dhe e puthi m'u në ballë.

4.

Dhe shkoi në tendë e nuk e zuri gjumi,
Dëgjonte si në bar zhurmonte lumi

Mes natës nën një hënë të argjendtë
S'e hiqte kordhëtarin dot nga mendtë!

Dhe ngriti kokën lart e qetë tha:
«Përpara tij je baltë, nip Hamza!»

1956

LUMI

Lumi shket ngadalë
Rrëzë portës sonë,
Vjen e puth një valë
Barin aq të njomë.

Ç'ujë rrodhi, ç'ujë,
Rrëzë portës sime!
Rrodhi dhe me bujë,
Rrodhi me gjëmime.

Rrodhi buzë fletësh,
Rrodhi në lajthi;
U tha bar i vjetër,
Doli bar i ri...

Vargje plot më mbetën
Buzë atij lumi,
Zalleve u tretën,
Mbuluar nga kumi...

Shpesh më dalin në ëndërr
Tok me fëmijërinë,
Vijnë erë mendër,
Erë trëndelinë!

Vjen nga larg një këngë,
Këngën e merr lumi:
«Hamide të thirra,
Të zgjova nga gjumi!»

1954

2. *Poema*

POEMA E UDHËS

Unë dola...

Mbas meje dera u mbyll

Eduard Bagricki.

I

Nën mal, në fshat më rrodhi fëmijëria *met*
Në kohëra të vështira dhe me mjegull...
...E sjell në mend, kur zgjatej te avllia
Dhe oborrin zinte tej e tej një pjergull;
E sjell në mend dhe pusin shekullor,
Çikrikun me litarët e tij të vjetër,
Kapakun që e hapnim ne me zor,
Të mykur e të plasur krejt nga vjetët;
E sjell në mend çatinë e shtëpisë,
Kur hipte ati im dhe pikat zinte;
I sjell në mend direkët e çatisë;
Që thyheshin, kur borë shumë binte;
E sjell në mend Baloshin, qenin tim,
Kur duart më lëpinte dhe më hidhej;
Po bukën ne e nxirrnim me mundim
Ndaj i pangopur herë-herë lidhej;

E sjell në mend babanë, kur, i lodhur
Nga puna, vinte vonë në të errur;
Opingat nxirrte vrenjtur dhe, pa folur,
Në vatër shtrinte këmbët për t'i terur;
E sjell në mend kur grindej si i marrë
Me nënën për «fasulet e paziera»,
Për «rrobot që akoma s'i kish larë»,
Për «bukën e papjekur»
E të tjera...
Nevrik ish ati im, nevrik i madh,
Po skamja mbin me grindje në shtëpi, *metejan e*
Ashtu siç mbijnë gjëmbat në livadh,
Kur moti është i thatë e nuk bie shi.

II

...Dhe mua asnjëri s'më përkëdheli,
Veç nëna herë-herë me mundim
Më ndiqte edhe lozte te zabeli,
Kur dru kërkonte vonë në perëndim.
Babai nuk kishte nge të humbte kohën
Me mua, duke bredhur cak më cak...
Nga puna, kur kthehej, ulte kokën
Dhe zhytej në mendime në oxhak.
Me qerka nuk më kolovitën kurrë
Dhe rruzuj nuk më blenë në pazar.
Mes pluhurit kam lojtur nëpër gurë,
Livadheve kam lojtur nëpër bar.
Më vjen në mend, kur plakat në mëhallë
I qaheshin tim eti veç për mua,
Se si u theva xhamat dhe vërdallë
I sillja lopët brenda në katua;
I sjell në mend dhe shokët një nga një,
Kur bridhnim me kopetë këmbëzbathur,
Kur loznim dhe kur çirrnim për hiçgjë

Fytyrat, njëri-tjetrin duke kapur;
Më vjen në mend kur ulesha në plisa,
Nga këmba nxirrja gjëmbat me gjilpërë;
Sikur të gjithë gjëmbat po t'i mblidhja,
Do bëja një vandak, besoj, të tërë...

III

Nevojën e kam ndjerë që kur isha
I vogël sa një zoçkë — mituri,
Që kur nga dera çapëzat i nisa,
Që kur në këmbë shkova gjer në avlli,
Që kur më dolën dhëmbët qumështorë
Mësova ç'do të thotë fjala «bukë»,
Që aherë e kuptova sa i gjoër
Do ish ai që lypte në atë udhë...
...Dhe rridhte fëmiri e turbulluar,
Dhe dukej se nuk ishte fëmiri,
Po ish diçka më e ashpër dhe më e vuar,
Po ish diçka që quhet pjekuri...
Me krismën e dyfeqeve në male,
Me ngritjen e raketës në errësirë,
Me vrullë e himnit «Internacionale»
I thashë fëminisë lamtumirë.
Filloi rinia ime e furishme,
Si lava e valuar ndër vullkane.
Filloi rinia ime e furishme.
Filloi ajo në rrugën partizane.

IV

..Në rrugë dola.
Nata derdhte shkumb, *medaf*
Dërgonte erë me tufan Morava

Dhe gjurmë s'kish dhe tokë s'kish gjëkund.
Veç borë, natë, erë në Dumbravë.
Unë popullin e pashë:
Zgjodhi udhën,
Që lart në mal mes grykave të çon,
Unë pashë, kur të dashurit u puthën
Dhe udhën morën që në gërxh dredhon.
Po era fryn!...
Trazohet akulli me natën.
Dhe gjurmë s'ka, por rrugën unë e di!
Nder përralla kam dëgjuar se kur shpatën
E puth, kur udhën merr nëpër stuhi,
Aherë zanat shtigjet t'i tregojnë.
— Sa marrëzi!, — me veten time them —
Le zanat që në borë nuk jetojnë,
Por edhe dreqër s'gjen!... —
...Mes netëve vrapoj në rrugën time.
Nën këmbë bora krrak e krruk kërcet.
Nga erë e dimrit ndihen fishkëllime.
Lëpin borigat era në qamet.

V

...Dhe ja, u ngjita maleve të mprehtë.
Kur shkrepit dritë e kuqe mbi dëborë,
Mëngjesi kish përzënë gjithë retë
Mbi malet shekullorë...
Në mal një burrë i gjatë si më priti
Aherë kur në çetë e takova!
Kutinë me cigare nuk ma qiti
Dhe fjalë përmallimi nuk dëgjova.
— Në qoftë se me ne kërkon të vish,
Jatakun ti këtu e ke të shtruar
Në gjirin e vëllezërve të rrish,

Në shpellat e përrenjve të motuar!
— Tregoni, djem, se ç'pasuri ne kemi,
Tregoni shokut dhomat dhe oborret,
Tregoni shokut shtretërit, ku flemë,
Tregoni shokut zjarret nën dëborë... —
Dhe shokët më treguan shpellën mbarë.
Edhe një thes me bukë sjell ndër mend,
Që ndodhesh mes dy shkrepash dysh të çarë;
S'e di pse ngula sytë në atë vend!...
...Kështu me çetën partizane shkova,
Hero unë kushedi dhe nuk kam qenë,
Po vendin tim e mbrojta dhe e çmova
Dhe mundet që dëshmor të kisha rënë!

VI

S'mbaron rinia ime, ajo rrjedh *medef*
Dhe rruga larg si birë e saj më thërret,
Më thërret në gërxh, më thërret në bar e gjeth,
Më thërret në fushë, fshat, apo qytet...
Prapë në udhë dal.
Me vete torbën kam
Dhe batanijen lidhur me kujdes.
Ku jeni, miq, sërisht mes jush sot jam!
O njerëzit e ndershëm,
Mirmëngjes!
Ju përshëndes, vëllezër, tungjatjeta!
Pranomëni dhe mua në kazermë!
Po vij nga larg nga majat e përpyeta,
Ku shkëmbin shpon e del me vrull një çezmë,
Ku rron e ndershmja plakë, nëna ime,
Në fshatin e rrethuar me lajthi.
Më nisi në udhë flokëbardha ime,
Më vu në torbë bukë me turshi.

Edhe kur ika qante me ngadalë:

— Ngaherë nisesh larg në udhëtim,

Po si s'të lodhi udha, more djalë?

Po si s'të lodhi udha, biri im?

VII

...Dy radhë me krevate ka kazerma.

Në mes të njërës radhë — vendi im.

Këtu pagurin kam me ujë çezme,

Atje kam torbën time me ushqim.

Jorgani im — një batanije e vjetër

Që plaku im pipinove ua mori,

Me të kam fjetur netëve në çetë,

Kur egërsonte erërat dhjetori.

Paguri im — pagur prej Gjermanie,

Peshqesh ma fali shoku komisar,

Kur buzë lumit afër një koriye,

Banditëve barut u dhamë e zjarr!

VIII

Ngaherë mbrëmanet kazerma zien,

Këndojmë «Hekurudhën e rinisë»

Te trari i kazermës na shkëlqen

Kandili i vjetër dhe një copë pishë.

Të çjerrë copë-copë ndër rrëpira,

Si dreqër nxirë nga korriku — furrë...

Po ne këndojmë këngët më të mira,

Që malet rrotull nesh s'i ndien kurrë!

IX

Punonim nëpër baltë e shi, e diell,
Në tym të verdhë, vapë apo erë...
Për ne shpeshherë s'kishte as të diel,
Prandaj ndokush mërzitej, bëhej vrer...
...Kështu një shok pështyu, edhe lopatën
E hodhi afër këmbëve të mia.
Vështroi përreth si rrihte shiu baltën.
— Në djall të vejë!, - tha dhe shkau si hija.
Vështrojmë se si ikte nëpër shi
Këmishëlagur shoku ynë i djeshëm,
Dhe zhdukej nëpër ujë gjurmë e tij,
Kur frynte erë e maleve të atjeshëm.
— Eh, dezertor!, - i foli komandanti
— I poshtri!, - tha një tjetër për matanë.
Unë grushtin i mërzitur bëra gati,
Por dezertori humbi ndër ormane(!)
...Ne kishim udhën tonë, ai të tij;
Ai u zhduk në baltë i vetmuar,
Ne baltën e qëronim nëpër shi
Të gjithë tok, si miq të dashuruar.
...Pastaj atje zhavorr e gurë shtruam,
Traversa lisi vumë me kujdes.
Mbi to dy vija hekuri kaluan,
Që zgjatëshin çdo mbrëmje, çdo mëngjes...

X

...Kazerma jonë vete çurkë natën!
Buçasin qiejt dhe rrufeja bje.
Ky shi dhe ky rrebesh e zgjon brigadën,
Që u lodh në baltë nga puna e rëndë dje...
Jastëkët, batanijet llom u bënë,

Bile në trup na hyri ujë i ftohur.
Jelekun tim nën kokë e kam vënë,
Po dhe ai s'ka mbetur pa u njomur.
Kazerma zien. Kush shahet, kush ankohet,
— Fenerët ndizni!, — thërret dikush në shtrat.
Kurse diku një këngë po dëgjohet,
Ndonjë gazmor, siç duket, s'rri rehat.
...Ne kaq e patëm!
Akull-akull ngrimë,
Sikur mos ishte shoku kuzhinier:
— Vëllezër, ejani me mua në kuzhinë,
Se zjarri flakë, — tha, — atje po merr!

XI

Ne vajza kishim plot, por vetëm një
I lojti mëndsh djelmoshat sa e panë!
Sa ëndrra të çuditshme pamë për të,
Sa herë në mendime për të ramë!
Për mua s'kish më lodhje e mundim,
Për mua ish kazerma si pallat,
Ku rronte një princeshë si agim
Dhe unë isha princ me mall e fat.
Ajo s'më tha të dua, por më deshte,
Ajo s'më foli shumë, s'm'u betua...
Veçse e ndieja kur më buzëqeshte
Se do të thoshte fjalëzën «të dua».
Të dy në mbrëmje dilnim jashtë shpesh,
Kur ngjyrë e purpurtë derdhej përmbi male,
Kur tymi i kaltër zbriste shesh më shesh
Dhe rrëkëllehej fushës me ngadalë.
Filloi të hapej fjala në kazermë
Për ne të dy, për vashën «që shëtit!»
Po ku ta dinë ata ç'do të thotë zemër,

Ç'do të thotë zjarr, që mua më zhurit!...
Një mbrëmje ne të dy pas bregut shkuam.
Ish natë e hëna shkiste nëpër retë. *mele*
Dhe nuk e di se si u përqaftuam,
Se si u puthëm nxehtë!...

XII

E sollëm trenin.

Udhën ne e shtruam.

Sa keq, sa keq që s'erdhi nëna ime,

Të shihte se ç'punuam e ç'ndërtuam!

Dhe të dëgjonte shinat plot gjëmime!

Të thosh e shkreta plakë: «Ç'paski bërë!

Shtëpi me rrota ecin sërë-sërë!»

...dhe vërshëllen.

Mbi djersën tonë shket.

Dhe për të parën herë, i hutuar,

Unë hip atje, ku këngë e gaz buçet,

Me vashën që këtu kam dashuruar.

Nga prapa tym i murmë vetëm mbetet.

Dhe rruga shkon në mal e në luginë

Dhe përsëri ajo diku më thërret

Dhe përsëri një torbë kam mbi shpinë...

...Kjo udhë i ngjet poemës pa mbarim,

Ajo s'ka fund,

Ajo vrapon, vrapon...

Dhe tok me të vazhdon tregimi im,

Vazhdon.

Vazhdon!...

1957

(30)

KURBATKA

1.

Ti me djep në krahë brodhe shumë,
Kur korriku gurët përvëlonte,
Kur dhjetori derdhte shiun lumë,
Kur në mal laureshëza këndonte.

Dhe mbi djep agimet — trëndafila
E shikuan flokëkaçurrelë,
Hijeve të lisave bilbilat
I kënduan dhe e përkëdhelë.

Pa mësoi çunaku të këndojë
Këngët mbushur mall e mbushur shpresë,
Pa mësoi çunaku të vallëzojë,
Kur i binte nënëza dajresë.

Vite shkonin, bari, gjethi ndrrohej:
Bashkë shporta thurnit arë më arë.
Shpesh nga gjiri yt ai largohej
Dhe i binte fyellit më të qarë.

2.

Kur njëherë rrugës ju zu nata,
Buzë lumit gjetët dy-tre vetë:
Ishin djem e vajza nga estrada,
I pëlqeu tët'biri një gërnetë.

Eh, kurbatkë, grua e munduar,
Që je endur pllajave përpjetë,
Biri yt ballukengatërruar
Të kërkoi t'i blije një gërnetë!

Thure shumë shporta pas lumenjve,
Thure plot rrogoza në kënetë,
Mblodhe çaj të egër bri shkëmbenjve
Dhe i bleve çunit një gërnetë.

3.

Eh, kurbatkëzeza, nënë e mirë,
Kjo gërnetë ç'të punoi, ç'të solli!
U mërzit të bredhë çuni lirë
Nga Shkumbini, Drini e Devolli.

Dhe një ditë një nga të rinisë
Nuk e di se ç'fjalë i kishte thënë
Dhe që aherë zogu të braktisi...
Bashkë me gërnetën iku, nënë!

Mbete ti me shportat fillikate,
Kaçurreli hyri në estradë.
Moj kurbatkë, moj kurbatkë, ç'pate,
Ngatërresa paska jetë e gjatë!

Të kërkoi yt bir diku nga mali
Bashkë të jetonit në qytet;
Po ti veç në dimër shkon te djali,
Në pranverë rruga të thërret.

Pse s'të rrihet ty pa shushurimë
Lumi edhe gjethi në zabel?...
Ujë do të pish nëpër burime,
Diellin ta shikosh kur hyn e del.

S'e kupton se koha e kurbatëve
Hesht si fjalë e vjetër në një frazë?
Shekulli gjëmon në mes të shpateve
Mbi beton e hekur e plasmasë...

...Lodhesh dhe pas rrugëve zë vend,
Zjarrin ndez, ngre çadrën, kur vjen nata
Dhe mendon, mendon për birin tënd...
Eh, kurbatkë, ç'të punoi estrada!

KLLANIKËT

Kllanikë të tymosur e të vjetër,
Të nxirë nga tymi e bloza shekullore,
Pranë jush janë rritur gjyshër dhe etër,
Pranë jush kaluan vitet tona fëminore.
Ne s'mund të ndahemi nga ju menjëherë,
Por ju e shihni se koha juaj iku;
Vitet po ju zëvendësojnë me kaloriferë,
Me furra e soba elektriku.
Po ne poetëve na pëlqen romantizmi,
Na pëlqejnë fjalët:

«Pranë oxhakut rri Asllani»,
Dhe mendojmë se do humbë lirizmi,
Kur të themi:

«Me kalorifer ngrohet Osmani»

Kllanikë,
ju po vdisni të lumtur,
Se çative u faltë ngrohtësinë,
Dhe s'ka gjë në jetë më të bukur,
Sesa kur ngroh me gjoksin tënd njerinë.

1960

V J E S H T A

1.

Çitjanet mjegulla
I ngriti si shtriga
Dhe hidhet në shelgje
Dhe bredh ndër boriga...
Erdh vjeshta,
Erdh vjeshta e verdhë,
Lumenjtë e malit nga grykat u derdhë,
Dhe fletët e trishta i hodhi zabeli
Si fjalë idili,
Si fjalë gazeli.
Mërziten thëllëzat e njoma për djem,
Poeti figura të mira nuk gjen
Për vjeshtën — piktore,
Që rri në zabel
Me furçë në dorë dhe me akuarel.

2.

Kujt fletët e verdha ia shtojnë mërzinë?

Më flak,

Erë e vjeshtës, melankolinë!

Më lidh,

erë e vjeshtës, në pyjet pa fund,

Ku pisha e gjelbër kurorën lëkund,

Ku bredhi e lisi thërresin,

Zhurmojnë,

Sorkadhja dhe ujku ndër driza përgjojnë.

3.

Më hidh,

Erë e vjeshtës, në kopshtet me mollë

Të shoh si mbush shportat ajo shamihollë,

Të shoh si agimi mbi mollët përgjon,

Kur lëngu i ëmbël i frutit kullon...

Më hidh, erë e vjeshtës, diku në rivierë,

Që fryma e detit në faqe të më bjerë;

Të shkoj nëpër bahçe,

Të zbres që nga mali,

Të shoh si skuq ballin diku portokalli.

Nëntor 1959

UNË DHE SHKUMBINI

Po zbresim nga malet ne të dy:
Shkumbini dhe unë.

Unë kam qeleshe të bardhë mbi sy,
Ai ka shkumë.

...Ne shpesh

Na zë gjumi rrugës natën.

Ai shtrihet në kurriz,

E barku i tij,

Si barku i një kafshe të artë,

Ndrit nga hëna e shushurin në lajthi.

Dhe ia trazojnë gjumin,

Si ëndrra të liga,

Përrenjtë që i bien në bark,

Kur lëshohen ndër shkrepa nga pylli me boriga

Që larg,

që larg.

Unë shtrihem, e gjumin ma trazojnë

Mendimet për shtëpinë time,

medej

Për yjet,
Për luftën e paqen.
Mendimet e mia!
E ku nuk shkojnë!
Ato shpeshherë janë si mendimet në selishta
Të fshatarëve tanë të malit,
Ndonjëherë rrjedhin me nxitim,
Si uji yt, Shkumbin...
Shkumbin,

ne të dy kur zbritëm në fushë na panë
Që shkonim të qetë dhe na thanë:
«E shihni? E humbën vrullin!»
Por ne shkojmë krah për krah të dy,
Ti plot shkumë,
unë me qeleshe mbi sy,
Shkojmë ngadalë nën qiell të kthjellë,
Por më të matur,
më të thellë.

VIZATIME NË PRANVERË

1.

Çuni im
Ë gjithë çunat e botës
Filluan të ndjekin flutura.
Lulet u ngritën nga shtrati i tokës
Dhe i veshën fustanet më të bukura
Për të shkuar në ballon e madhe të pranverës,
Ku luan orkestra e bilbilave,
E mjeshtërve të violinës.
O çuni im
Dhe ju, o çunat e botës
Me buzëqeshje të bukura,
Kërkoni flutura,
Kurse ne,
Etërit tuaj,
Le të merremi me ekonomi e politikë.

2.

Kush është ai
Që erdhi në kopsht
Me kostum të kaltër e kapelë
Të prerë sipas modës së fundit
Por jo si gagarel?
Është prilli.
Shikoni sa i kanë hije
Kostumi i kaltër
Dhe kapela e kuqe, e pastër...
Është prilli.
Ai me të gjithë përshëndetet,
Duke nxjerrë kapelën e kuqe.

3.

Era akoma lulet s'lëkund,
Fusha ka baltë,
lumi ka tinë,
Sot pranvera hedh në katund
Çapin e parë
mes suferinës;
Vjen nëpër llucë,
Vjen nëpër baltë,
Sjell pastaj lule,
Sjell hijeshi;
Bletës i thotë:
Vashës i thotë:
nisu për mjaltë!
bëj dashuri!

1959

JUBILARE

Vitet janë ujëra: rrjedhin, rrjedhin...
Plot njëzet e nëntë vjet i mbusha,
Po më duket sikur prap' ndër fusha
Shokët më kërkojnë:

hajt të bredhim!

Po, vëllezër, brodha ndofta shumë
Dhe shënova në fletorkën time
Brazda ndër lugina dhe takime,
Ujëvarë dhe përrenj me shkumë;

Brodha dhe s'u preha trotuarit
Duke i lëpirë akulloret;
Ngjita shkrepat,
zbrita ndër bregoret,
Pantallonat thava pranë zjarrit;

S'jam lëvduar nëpër parqet tona
Se korrikut dal këmishëjashtë
Dhe s'i thashë vashëzës sykaltër:
«Jam modern,

pa shih se ç'pantallona!

Jam modern!

Sikur nga ti të ndahem,

S'prishet puna,

më kujto kështu:

Supëvarur

pantallona blu,

Pardesy të shkurtër gjer mbi gju!».

E ç'më duhen mua pozat, shokë!
Unë rri tani edhe vras mendtë,
Se i mbusha plot njëzet e nëntë,
Dhe sa pak i fola kësaj toke!

Tetor 1960

BALADË OPTIMISTE

1.

Buzë një shpati,
Pas lumit të artë,
Ngrihet një shtyllë e tensionit të lartë.
Hija e hekurit zgjatet e bie
Sipër avllisë,
Për bri një shtëpie.
Gjyshja e ulur shikon pa kuptim
Hijen e shtyllës dhe shtyllën që nxin.

2.

Sharjet e grave tej mureve ndihen,
Ndajnë dy lecka,
Mallkojnë e zihen.

...Gjyshja s'ha bukë se mban ramazan;
Çupën, që s'bindet të mbajë, e shan.
Gratë me hundë të varura rrinë.

Leekat i ndanë,
U shanë, u grinë...
Gjyshja sofatit shikon pa kuptim
Hijen e shtyllës dhe shtyllën që nxin.

3.

Çupa mërzitët, do jetën e madhe.
Ditë meskine,
Mjafton kësaj radhe!
Shko, vogëlushe, me djalin që, shpesh
Telin kur lidh, që nga shtylla të qesh,
Shko, vogëlushe e flake mërzinë,
Rrezet mbi hekur e tela të ndrijnë!

Y J E T

Natë e kaltër e mbjellë me yje, *mes d*
Erën që zgjon dhe lugina dhe pyje
Shpesh ta kam ndier menduar-menduar
Shkrepage të ashpër ndër male i zgjuar.
Era ç'më flaku
Në vitet e largët,
Vitet e largëta të kohës së flakët.
Kisha një shok
Që fliste me natën...
Dukej sikur misteret zbulonte,
Emrat e yjeve në qiell m'i tregonte.
Ish «astronomi» i çetës së rreptë;
Çetës mësimë për yjet i jepte...
Por një pasdite,
Një perëndim,
Plumbi armik qëlloi shokun tim.
Shtrirë në shpinë, lëngonte nga plaga,
Vdekja afrohej si merimanga.
Mbledhur mbi kokë
Me ankth e shikonim,

Shkishim ç't'i bënim, dot s'e shëronim.
Nata po bridhte
Nga shkrepat,
Nga pyjet;
Nata po mbillte,
Si grurin, yjet.
Shoku i shtrirë mbi pallton e zezë
Foli ngadalë: «yjet u ndezën!».
Sytë pas syve të shokut na vanë,
Sytë në qiell të heshtur,
Sytë përdhe i ulëm dhe pamë
Shokun, me krye nga yjet, të vdekur...

V A R G U

Këtu jam si dhi në mes të dhenve
Dhe më duket se kurrkush s'ma var.
Shtrembër më shikon që lart shkëmbenjve
Një njeri që minës i vë zjarr.
Tjetri buzë lumit as ngre sytë,
Vetëm pantallonat i përvesh,
Mbi një mur diç thotë një i dytë
Dhe pastaj me shokun zë e qesh.
«Njerëz, nuk më njihni?, — them me vete
Me mërzi e pak me pikëllim —
Nga qyteti s'paska ardhur ende,
Qoftë në një kopje, libri im?»
Shkrova vargje,
Letër grisa shumë,
Fola për rrugicat nëpër fshat...
Ky njeri në shkëmb, si mur mbi lumë,
Duket se më sheh pak me inat.
O njeri, përse s'më lë të qetë?
Sytë, vallë, ç'ke që nuk m'i ndan?
Çdo njeri një punë bën në jetë:

Ûnë letër nxij, ti shkëmbin çan.
Ti do thuash pse nuk marr qysqinë?
Po, edhe atë mund ta rrëmbej,
Me qysqi e nisa fëmininë
Edhe gurë mirë di të thej,
Por kam qejf që ndryshe ta çaj shkëmbin,
Që të dy t'i flakim ciflat larg,
Që të dy lumenj e mal të trembim
Me qysqi,
Me dinamit
E varg...

Ferr-Shkopet 1959

NË SHTËPI TË VJETËR

Nuk del më gjyshja në dritare
Me macen mua të më presë...
Nën një selvi, diku në varre,
Ajo po prehet, pastë ndjesë!
Sa të panjohur shoh te porta!
Të vegjël me xhaketa-cjerrë:
Kush mban domate nëpër shporta,
Kush lot me gurë — bën poterë...
Kush hap një libër, një fletore,
Kush zgjidh probleme gjeometrike,
Kush bën me lule një kurorë,
Kush pret një cingël me një thikë.
Unë, o fëmijë, prindërit tuaj
I njoh se bashkë qeshëm, qamë,
I njoh, se bashkë lidhëm dua,
I njoh, se bashkë malit vamë.
Pse të habitur më vështroni?
E dini?

Linda, ja, këtu,
Te kjo shtëpi, ku ju qëndroni,

Te ky ahur, te këto dru...
Njëzet e tetë vjet më parë
U ndje një zë nëpër mëhallë
Nga një fëmi'i vockël fare,
Fytyrëkuq e flokërrallë.

Ja, ky fëmi' kam qenë unë
Një çerek shekulli të shkuar,
Që thirra, qava, bëra zhurmë
Te kjo shtëpi hardhimbular.
Nga strehët shumë pika ranë...
U ngrita,

dola nga kjo portë
Dhe brodha vendin anembanë,
Dhe udhën mora nëpër botë...

1959

BALA, LOPA IME

Qumështi s'i shteri sa u plak,
Qumështi i rridhte si burimi.
E kullosnim brigjesh cak më cak
Ku harbonte uji dhe blerimi.

Nuk u ngjante lopëve të tjera,
Ecte rëndë-rëndë si një damë,
Kish dy sy të pastër si dy lera,
Kish dy brirë të egër si dy kama.

Ishte kohë lufte, kohë zjarri.
Fshatrave rrëmbehej pasuria,
Digjej arë e grurit dhe hambari,
Digjej streha, bëhej shkrumb hardhia...

Kur vraponin fshatit tim gjermanët,
Balën nxora jashtë dhe u nisa;
Çanin erën nga të katër anët
Vërshëllima predhash edhe krisma.

Dhe një plumb e mori nën dy brirët...
Çeli lulëkuqja mu në ballë.
Mali iu fundos mes errësirës,
Mua më spërkati gjak i valë.

Krisën kockat... ra përmbi livadh
Dhe i mbetën hapur sytë e saj
Si dy lera pas një shiu të madh,
Turbulluar nga rrëke në maj.

Shkuan ditët... demat kur kalonin
Në atë vend ku Bala ishte vrarë,
Merrnin erë, sytë egërsonin
Dhe bërtisnin bashkë si të marrë...

MËNGJES NË PORT

— Peizazh —

N ë ujë lahen dielli, vaporët, vingat, kanxhat.
Me frymë mbush kraharorin deti.
Marinari, i kuq si dielli, ngre spirancat:
Lamtumirë!

Vapori do niset së shpejti!
Një varkë druri lëkundet nga vala,
Nga vala e kaltër adriatike
Dhe bri vaporit të madh hesht,
Hesht e vjetër, melankolike...
Direkët e vingat puth mëngjesi i lirë,
Sirena shkruan mbi det nëntë gërma:
Lamtumirë!

NGA FLETORKA E SHËNIMEVE

Dhe erdha dje në Ferr-Shkopetë.
Ish ftohtë e binte shi me erë,
Mbi shkrepë ishin varur retë,
Në lumë zhurmë e poterë.

Nga një barakë shkoj në tjetrën,
Në salla erë djersë bie,
Po s'gjej njeri dot nëpër shtretër
Dhe asnjë zë nuk ndiej atje.
Kurse dritaret e barakës
I rreh kamxhiku i shiut me zhurmë.
Pusho,

o shi,

pusho

ti pakëz,

Dhe ti,

o valë,

hesht në lumë!

Dhe dal në breg pas murit struktur:
Ky lumë duf e zulm ka ngritur,
Ndokush në ujë është futur,
Në shkëmb një tjetër është ngjitur.

Këtu buçasin plot motorë,
Më tej një minë gurë ngre,
Një lis i madh e shtie kurorën
Nga plasje mine përmbi dhë.

M'i fshikin faqet shiu dhe era,
Po unë s'ndiej;

diçka mendoj:

Sa keq,

sa keq,

që ndonjëherë

Për vogëlsira varg hartoj,

Kur brigjeve punojnë shokët,

Ku era e malit të bën gur, y

Kur zënë lumë,

çajnë tokë,

Kur shpojnë shkëmb e ngrënë mur!

...Dhe ne shpeshherë kot së koti

Në klubin tonë kohën shkojmë:

Ak'cili ish poet i zoti

Dhe mjeshtër fjale...

kuvendojmë.

Shpeshherë qahemi e themi:
Mungon ajo,
 mungon dhe kjo,
Apartament sikur të kemi,
Do jemi mirë,
 po ç'e do!...

Kurse atje në breg të Matit
Kazermën era mend e prish
Dhe shoku ynë qëmenatë
Me shkëmb e lumë
 luftën nis.

K Ë M I S H Ë T

Një grua në Bistricë lan këmishë,
Një grua djersën e trupave të lodhur
Me ujin e lumit e dërgon në det.

O duar të shkathëta!

Ju mund të bëheshit të buta si pambuk
Dhe tastjerën e pianos të preknit;

Ju faqe librash mund të shfletonit

Në biblioteka të mëdha e universitete,

Ju dorezën e nikeltë të veturës mund të kapnit,

Ju në Tu-104 mund të ndanit çokollata,

Ju të kuqin e buzëve mund të shkonit,

Ju gjerdanët e vëthët mund të lëmonit!

O duar të shkathëta!

Ju gjithçka mund të bënit!

Në bregun e Bistricës rri e mendoj, o grua,

Rri e mendoj për duart e tua!

Ti lave shumë këmishë,

Kur zbrisnin trimat brigjeve të lumit,

Aherë edhe njolla gjaku pastrove

Me ujin e ftohtë e lotin e përvëluar!

Rri e mendoj dhe mendimet e mia
Buçima e minave i shpërndan.
Djaloshin që fitilin e dinamitit e ndezi
E shoh të zbresë poshtë i djersirë
Me këmishë të lagur nga vapa.
Dhe gruaja atij i qesh:
— Hidhe këtu!
Unë erën e djersës ndiej.
Sa turbina vërtit kjo djersë,
Sa turbina!

THIRRJE

Dhe të vjen keq se le të afërt,
Le nënën, babën dhe vëllanë
Atje në fshatin tënd të largët,
Atje ku ecën lumi pranë.

— Qëndro — të thotë nënë e gjorë —
Ja, mollë e dardhë po na piqen!...
Babai ta shtrin të ashprën dorë,
Vëllezërit s'duan të të hiqen.

Qëndro, qëndro, po rruga s'pret,
Ajo tymon luginës larg,
Ajo tymon e të thërret
Dhe ti mbyll derën, del në prag.

Megjithëse keq të vjen kur ndahesh,
Në rrugë ndjen prap një gëzim:
Kudo të shkosh, kudo të ndalesh
Të presin njerëz në takim...

Dhe vjen një çast kur kthehesh prapë
Dhe ulesh plot me mall në vatër,
Shtëpia krahët do t'i hapë,
Që ti të rrish si zog i kaltër.

Nuk ka më mirë se kur kthehesh
Nga udhëtim i madh i ndritur,
Sikur je bërë më i mençëm,
Sikur je bërë më i rritur.

Ke parë njerëz, fusha, male,
Ke parë ara dhe lumenj,
Ke ecur shpejt e me ngadale
Nën shpatet mbushur me shkëmbenj...

SKUADRA

Kutinë e konservës
E ndjekin me radhë
Në lagje fëmijët lojtarë.
Skuadër futbollit,
Potere e madhe,
Portierë me gjunjë të vrarë!
Shikoj edhe bëhem çunak pa këpucë
Me flokë të flakur në erë,
Dhe hidhem pas topit
Në baltë,
Në llucë,
Gënjej centërforë,
Portierë...
Dhe shuku i leckës,
Dhe top i futbollit
Në xhamin e fqinjtit...
Gol!
Skuadra shpërndahet në breg të Devollit
Nga frika e fqinjtit gogol.
O vitet e para!

Skvadër futblli!
Ku jeni, çunakë-lojtarë!
Portieri i reptë,
Kur shfrynte Devolli,
E di që mbeti i vrarë.
Të tjerët si çerdhe
Diku ngritën jetën,
Sportistë s'u bëmë,
Tifoze ne mbetëm!

PEIZAZH NGA BALLKONI

Hënën e kuqe
Si një mëshqerrë
Dajti mbi shpatull
E mban me përtim.
Duket sikur e ka marrë ta shpjerë
Tutje për ujë, diku në burim.

MOTIVET

Motivet?

Motivet janë vajza lozonjare,
Që buzëqeshin në rrugë e të ftojnë...
Por po s'i ndoqe pas, të lënë përfaqe,
Të lënë,
fluturojnë!

FOKSTROT

fol shqipë

E dashur, mos u merr me mua kot,
Se kurrë nuk mësoj të loz fokstrot.

Më duket i vështirë ky vallzim
■he, siç e sheh, s'i vete shpirtit tim.

E dashur, më vjen keq, më mbetet hatri,
Kur thua: bukur lot xhaketëkaltri!

Po, po, xhaketëkaltri hidhet mirë
Dhe trupin në vallzim e mban të lirë!

Veç unë si ai nuk mësoj dot,
Ai në asfalt kalon e lot fokstrot.

Babai i tij dërrmohet në minierë
Nga fund i tokës nxjerr katran e serë,

Kurse i biri rrugëve bredh kot
Në asfaltin e babait mëson fokstrot!

1960

M A L L I

Hëna brirët lan në lumë, uji yllin e spërkat,
Unë sillem nëpër shelgje sonte natën fillikat.

Bulku fshehur pas një drize lumit iso po i mban,
Natë e viseve të mia bie erë jargavan.

+ Si një rrahje flete molle një të puthur afër ndiej,
Sonte njerëz dashurohen te ky mal nën këta qiej...

Edhe unë dashurova dhe në jetë pata fat,
Ndofta edhe puthjen time e dëgjoi një fillikat.

Ndofta ndezi një cigare pranë shelgut te ky vend,
Ndofta buzët i lëvizi dhe diç solli nëpër mend...

Ndofta, ndofta... lumi derdhet, flladi thinjat m'i
Natë e viseve të mia bie erë jargavan... shpërndan,

NATË NË ARË

Si mace e verdhë fshihet hëna
Përtej mullarëve me bar.
Ne pranë ledhit kemi rënë
Të flemë bashkë në ugar.

Dhe erë bar e kashtë bie,
Puhë e lumit fryn ngadalë,
Një plis me këmbë kali shtie,
Një lakuriqkë vjen vërdallë.

Dhe gjer përtej te buzë e zallit
Dëgjohen zilet e një tufe,
Bariu ia merr me mall kavallit
Dhe ia lot mendjen ndonjë çupe.

A mund të fle dot këtë natë
Në fshatin tim, në mes të ugarit,
Kur kundërmon tërfil i thatë,
Kur hënë mban sup i mullarit?

1959

KUR BIE DËBORË

Bie dëborë këtej, bie dëborë;
Unë jam në kasolle në mal,
Toka duket e bardhë e bardhë,
Toka botën e përrallës më ngjall.

Nuk më rrihet rreth vatrës së vjetër,
Do të ngrihem dhe malin do bredh,
Le të bjerë dëborë mbi mua
Siç ka rënë përmbi atë bredh.

Unë vetë kreshniku i përrallës
Çdo bregorë e skutë do shkel;
Kur të lodhem, do ulem nën pishë
Edhe ty nëpër mend do të sjell.

Sytë e tu kaltëroshë të dashur
Përmes flokësh dëbore do shoh...
Malet duken të bardhë si ëndërr,
Malet unë me frymën i ngroh.

KJO GRUA

Kjo grua që bie erë çokollatë
Me mua ra dikur në dashuri;
Tani jeton me burrin në pallate,
Që ngritëm vjet në bulevard të ri.

Dhe nuk e di, e lumtur është vallë,
Me burrin zemërbardhë e shtatlartë.
Qëndroj ta përshëndes, t'i them ca fjalë,
Si kalimtar, si mik e shok i largët.

Po kokën nuk e kthen ajo nga unë,
Trak-trukun e sandales më lë pas...
Atë në djalëri e desha shumë
Betohehim të çanim çdo tallaz!

Po bashkë s'patëm fat të lidhnim jetën,
Se donte apartament e telefona...
Unë bëja veç artikuj për gazetën
Dhe flija redaksive mbi poltrona...

Po unë e di, akoma natën në ëndërr
I shfaqem, e hap derën bojë hiri,
I shfaqem dhe i futem drejt në zemër, *metoj*
Megjithëse pranë saj fle zemërmiri.

Kjo grua që bie erë çokollatë,
Që desh nga unë apartament të ri,
Tani jeton me burrin zemërbardhë;
Jeton e lumtur?

Nuk e di!

*Nuk dua
ta di!*

VAJZAT NOTARE

Kush tha se s'ka sirena në dete?
Kaloj pas bregut mes vajzave notare,
Si Odiseu i Homerit plot derte,
Që urdhëroi shokët ta lidhnin me litarë,
Se s'donte të binte në duart e sirenave
Mes erërave të Erosit, mes erërave!
Po unë shokëve s'u them të më lidhin
Këto sirena s'më marrin me vete!
Rreth meje ato s'kanë si mblidhen,
E megjithatë, kush tha se s'ka sirena në dete?

Dhe ujët derdhet mbi trupin e tyre
E duket sikur diku do t'i shpjerë
— Sirena, merrmëni me vete, — them në det duke
hyrë —

Sirena, merrmëni me vete në valë e në erë!
Kish të drejtë Odiseu që u lidh me litarë!
Mua s'më iket nga vajzat notare
Dhe flas me vete:-
Kush tha se s'ka sirena në dete?

POEZIA

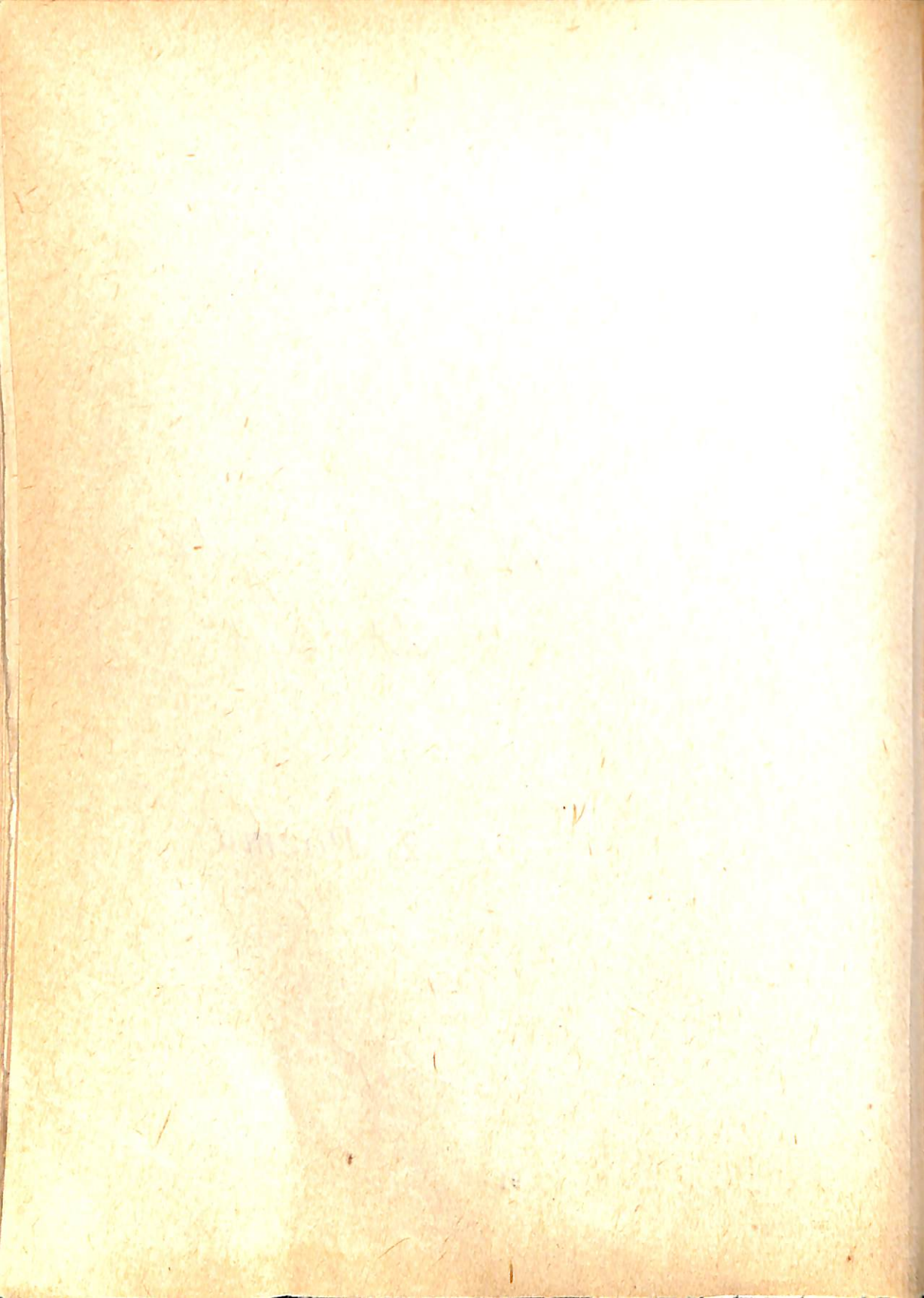
C'po ndodh me mua kështu,
Ç'po ndodh me mua!
Jam mbushur plot mall e mërzi!
Diçka po kërkoj, diçka në jetë dua
Dhe i vrenjtur tërë ditën rri.
Dhe i vrenjtur...

jo nga dashuria;

Tjetër gjë më mundon, më thërret...
Ndofta ma bën me dorë poezia,
Ndofta më thotë:

ndiqmë, poet!

Ndiqmë se shkova shumë larg, shumë larg,
Ndiqmë arave mes fletëve,
Ndiqmë bulevardëve në asfalt,
Ndiqmë trajektoreve të raketave,
Shumë larg, shumë larg!

MENDIME NË VJESHTË

1.

Po vallë
Mund të dergjem në dhomë
Ditëve të verdha
Në vjeshtë,
Kur molla mbush vitrinat me aromë,
Molla,
E para pemë që në jetë
Embëlsoi — sipas biblës — njerinë?
Do dal!
Më fton rrugicave vjeshta,
Më pëshpërit ndër pllaja
Vreshta...

2.

Kinooperatori
Merr në film
Kofinat me rrush.

Grerëzat vërtiten e ulen mbi kokrra.

Vreshta duket

Si grua

E porsadalë nga materniteti:

E pafuqishme,

E lodhur,

E qeshur...

Kinooperatori

Merr në film

Atë që lindi ajo:

kofinat me rrush.

Era fletët lëkund,

Vreshta qesh e lodhur

Dhe me rrahjen e gjetheve të saj

Grerëzat përzë nga kokrrat e rrushit në kofina,

Si nëna mizat nga fytyra e foshnjës në djep.

3.

U këput nga plepi i lartë i qetë

Dhe ra

Mbi flokët e vajzës një fletë

Dhe shëmbëlleu

Me një fjongo të verdhë të lehtë.

Por era fryu

Dhe e rrëzoi në asfalt;

Vogëlushja u ul,

E mori,

E ngriti lart,

Pastaj e vuri në një libër të trashë.

Unë rrugën ndoqa dhe në mendime rashë

Për fletën e verdhë,

Për veten time

Dhe për atë vashë.

4.

Dhe nata
Furçën në bojë të zezë
E futi
Dhe male e fusha i ngjeu.
Në vatra e furra
Drutë u ndezën,
Treni i fundit vërshëlleu.
O vërshëllima të trenave të fundit,
Mes fletëve të verdha në vjeshtë,
Ç'm'i zgjoni kujtimet
E largëta prej gjumit!

5.

E ndajnë diellin përgjysmë
Pishat e holla,
I ngjiten diellit si parmakë rrote
Tri mënjolla.
Zabeli skuq i përgjakur si flamur divizioni
Dhe era fletët shtyn nga honi.
Unë një fill bari përtyp mbi gur:
Në mend një varg kam,
Po dot s'e thur.
Një zog mbi degë i vetëm belbëzon,
Mendimet dhe ëndrrat m'i trazon.
Qëndro, qëndro, o zogu vocërrak,
Të thur për diellin,
Vjeshtën dhe për ty një varg...
Qëndro, se gjithnjë,
I mjeri unë,
Kam dashur të mbaroj një punë
Të pastër, të bukur e plot jetë
Si ky perëndim dielli në vjeshtë!

6.

Fryn erë.
Molla lëkundet,
E kokrrat
Me grushte trokasin në dritaren time
— Kush është?! —
Thërresin te dera motrat.
Kujtojnë se kush erdh mes suferine.
— Janë mollët! —
Them e bie në mendime:
Nëna e mollëve shqetësohet shumë
Për kokrrat, bijat e saj,
Që i mban me vete;
Trembet mos këputen nëpër zhurmë
Dhe vriten e humbin tatëpjetë
Mes shpëdrave
Dhe gjembave të mprehtë...

7.

U hoqën ndër lulishte
Tavolinat
Dhe mbeti shkretë
Vendi i orkestrës.
Këndon eukalpti nga suferinat,
Këndon violina krenare e vjeshtës.
E dashur,
Eja të dëgjojmë muzikën
E erërave
Të topitura me shira,
Edhe ato
E sjellin me vete lirikën
E pyjeve

Dhe të lugjeve të dlira.
Muzikë vjeshte
Me nota bethoveniane,
Në veshët e mi
Tingëllo e ziej!
E dashur, eja,
Eja pranë!
Një fron të lirë lulishteve do gjej!

1960

DHJETË SY

*Dje dëbora e bjeshkëve gëlltiti
pesë kufitarë, që ishin nisur të
zinin qafën e Ali Çelës, ku mund
të kalonte armiku.*

Nga ditari i kufitarit.

1.

Qëndro,
Gjeolog,
Lëre torbën tënde
Te ky obelisk pishe
Mbi përrua!
Ne me pëllëmbë,
I njohim këto vende
Dhe frymën dehëse
Të pishave e duam.
E di ç'ka ndodhur
Dimrit mbi dëborë
Këtu te kjo dëllinjë,
Te kjo pemë,
Kur unë e ti

Shënonim në fletore
Ndonjë shifër
Apo varg poeme,
Kur unë e ti
Në shtrat shikonim në ëndërr
Metale
Dhe heronj dyfekëlarë?
Këtu çapiteshin
Mes mjegullës së dendur
Pas njëri-tjetrit
Pesë kufitarë;
Këtu dëborën
Shtypnin dhjetë këmbë,
Këtu shikonin
Bjeshkët dhjetë sy,
Këtu lundronin
Pesë gjokse shkëmbi
Përmes furtune,
Ere e stuhi...

2.

Kush tha
Se iku
Koha e baladës?
Me varg balade
Mund t'i jap përgjigje:
Ish koha kur poetët rrinin natën
Dhe shkruanin sesi ndër shtigje
Dëgjohej trok i kalit trak-ta-rak,
I vdekuri nga varri ishte ngritur,
Nën dritëzën e hënës shkonte larg,
Të dashurën takonte të venitur...
Vërtet

Baladat
Si këto
Mbaruan,
Po koha
E baladave
Nuk humbi.
Trego,
Baladë,
Njerëzit që shkuan
Mes erës
Zemërake zhurmëplumbi!
...I pari ra
Nga kosa e furtunës.
Përmbi qerpik
U shkrinë flokë bore.
Shikoi
Mes ëndrrës
Nënë pranë Bunës,
Borigat
Edhe tokën prindërore.
Ç'të shihte tjetër?
S'kishte as të dashur,
As motra,
As vëllezër,
As baba.
I erdhi keq
Që nënën
Buzëplasur,
Të thinjur,
Pranë lumit Bunë e la.
...Detyra
Gjithnjë është e vështirë
Nuk zgjidhet
Pa mundim.
Në shkollë
Shpesh problemet

Zgjidhte mirë,
Po shpesh
E mbushnin plot me hidhërim.
Po ç'ish ky hidhërim
Shkollor,
Ky lot?
Ai tani
Po vdes i dëshpëruar:
— Eh, qafë e Ali Çelës
E mallkuar
Eh, qafë e Ali Çelës,
S'erdha dot! —
...Lëviz të ftohtat buzë
Në dëborë:
— Detyrë! —
Era grindet
Rreth e qark.
Të tjerët përmbi shpatulla
E morën
Dhe tetë këmbë
Ecnin varg.

3.

Në bjeshkë
Rrinin hapur
Dhjetë sy;
Dy sy u mbyllën
Si agim mbi lumë.
Do thuash:
Ç'janë vetëm dy,
Dy sy,
Vëllezër,
Janë shumë!

Dy sy krijojnë një poemë,
Dy sy hartojnë një leksion
Dy sy në tokë mbjellin pemë,
Dy sy ndërtojnë një balon,
Dy sy për nënë janë shumë,
Për të një botë e tërë janë...
Dy sy u mbyllën si agim mbi lumë,
Dy krahë
Mbi dëborë ranë...

4.

I dyti,
Që mbi shpatull
Mbante shokun,
Filloi të shihte
Yje mes shtrëngatës;
Shtrëngoi
Me njëren dorë ballin,
Kokën,
U vrejt
Dhe ra
Mes mjegullës së natës,
Dhe ende mbante
Shokun përmbi shpinë:
«Ne
Mbetëm kufitarë
Të përjetshëm!»
Kaluan
Fjalët si një fëshfërimë
E gjetheve
Të maleve
Të atjeshme.
Dhe mbeti jetime një kitarë

Në dhomën e tij të vogël
Mes hardhive,
Mbeti ajo që dikur
Ka qeshur e ka qarë,
E përkëdhelur prej gishtërinjve.
Tani s'do nxjerrë tinguj si aherë...
Mundet gishtat e një tjetri do të lozin
Me telat e saj të mjerë,
Mundet me pluhur të mbulohen;
Dhe merimanga
Të lidhë tela të çrregullt të tjerë...
Por jo,
Ajo do tingëllojë prapë!
Unë poeti
Vetë do ta marr...
Derën e dhomës tënde do ta hap,
Nga muri kitarën do ta zhvar
Dhe këngën e dashur
Me gishtat e mi do ta këndo...
Por do këndo edhe një këngë tjetër
Për gishtërinjtë e tu, ushtar,
Për gishtërinjtë e tu, që mbetën
Mbuluar nën dëborë në janar...
Të tjerët ndoqën rrugën e përpjetë
Dhe fshesa-erë
Fshinte
Shenja...
Gjurmë...
Dhe katër sy
U mbyllën vrik për jetë,
Kur tatëpjetë
Ortiqet bënin zhurmë.
Dhe asnjeri
S'e dinte
(Veç të treve
Që ngjiteshin

E shtynin kraharorë)
Se lart
Ndër pishat thinjë-thinjë
Poshtë reve,
Dy vetë
Frymën jepnin nën dëborë,
Dy vetë
Balsamoste lart stuhia,
Dëbora, vdekja
Të tria të ftohta.
Aherë unë e ti
Edhe komshia
Në klub
Përpiqim dominotë,
Aherë gagareli
Ndiqte pas,
Me jakë të ngritur
E këpucë varka,
Ndonjë nga flokëprerat,
Në asfalt,
Q'ë kishte zënë
Rrugëve darka.
Aherë çuni im
Dhe yti flinin
Me buzëqeshje fëminore,
Dhe ëndrra
Për arinj
E lepuj shihnin,
Për mace
Dhe gogolë
Prej dëbore.
Dy vetë balsamoste lart stuhia...
Aherë shoku im dhe yti
Në minierë
E linte turnin e tia
Dhe shkante

Pinte çaj me erë,
Aherë në opera basi këndonte
Dhe mbushte zemrat
Plot me mallëngjim,
Aherë sputniku
Kozmosit mbaronte
Të katërmijtën
rrotullim...

6.

I treti, që u rrëzua, ish druvar,
Prandaj në tinguj të sharrave u shndërrua;
Iu duk sikur, i veshur si ushtar,
Mes shokëve në pyje kishte shkuar...
Dhe pa borigën që iu thyen krahët,
Se dhëmbët e sharrës e rrëzuan...
Pështynë duart e mëdha druvarët
Dhe drurin e shtrirë e qëlluan.
Dhe oshëtiu përroi,
Ograja,
Pylli
Nga krismat e sëpatave të mprehta
Gjersa nga maja pishash doli ylli,
Gjersa e nisi këngën gjoni fletësh.
Dhe zjarri lojti valle në lëndinë.
Druvarët tregonin anekdota...
Atij ende tingujt e sharrës i vijjnë
Në vesh gjithnjë,
Gjithnjë më të forta.
Këta tinguj nuk i ndahen,
E hedhin ndër ëndrra
E kujtime të largëta:
I duket sikur pas zjarrit

Këmisha i thahet
Dhe i nxjerrin avull
Çorapet e lagëta.
Mes avullit e tingullit të sharrës
I del fytyra e babait druvar;
Tok me atë punoi dy vjet më parë
Gjersa i erdhi letra për ushtar.
Djalosh,
E kush nga ne ka mbetur vallë
Pa qenë ushtar,
Pranë pushkës pa qenë?
Dhe vetë ne poetët
Në radhë
Me ushtarë,
Bujq,
Druvarë
Jemi vënë.
Ti u largove,
Shoku im,
Një vjeshtë
Ushtar diku në pyjet veriore,
Po sharra jote e rebeltë
Nuk ra në heshtje;
Atë të tjerët e morën në dorë...
Po dhe atje ku derdhte vrer thëllimi,
Mbështjellë me kapotën e ushtarit,
Të dukej sikur vinte tingëllimi
I sharrës shekullore të druvarit.

7.

Edhe i katërti u shtri si tre të tjerët...
E kush mund të mendonte
Se një ditë,

Një ditë në mëngjes të ftohtë
Herët,
Një telegram i hidhur do të vinte
Dhe babës do t'i thoshte:
S'ke më djalë,
Dhe mua do më thoshte:
S'ke më shok?
E pse më ngriu në gjuhën time fjala,
E pse m'u tha pështyma?
...Dhe shkoj tani në dhomën ku jetonte:
Një furçë dhëmbësh,
Një peshqir në gozhdë,
Pasqyra që shikohej kur pastronte
Fytyrën djaloshare në atë odë.
Sa herë vija këtu!
Sa herë zihesha me të
Kur më tregonte vjershat në fletore!
Së pari zemërohej,
Pastaj nuk bënte zë,
Dëgjonte,
Ulte sytë e tij rinorë.
...Më duket
Sikur ende është gjallë,
Sikur i qetë rri në gjumë!
Mbi këtë shtrat kur vinte nata,
I mbyllte sytë
E shihte ëndrra shumë...
Akoma asnjë grua s'i pat hedhur
Këpucët me taka
Nën krevat të tij...
Këtu në dhomë kurrë s'kishte ardhur
Ndonjë femër
Për të bërë dashuri.
Ai s'e kishte ndier në atë dhomë
Ende erën e pudrës dhe pomadës
Së grave...

Shoku im i njomë,
Mundohej t'u thurte këngë
Yjve, hënës, natës,
Mëngjeseve dhe tokës plot aromë.
O, pse ia shaja vjershat shokut tim?!
Kjo më mundon tani që s'është më.
Të dashura fletorka me vija të njohura,
Me faqe të mbushura një pas një,
Në tryezën e tij me mall po ju shoh!...
Megjithëqë s'jam sentimental,
Një lot
Më bie e faqen posi prush ma ngroh.
Diç dua të them,
Po s'e them dot...
Po shoku im,
Megjithëse ia shaja vjershat,
Mund të bëhej poet
Më i mirë se unë,
Dhe të këndonte vreshtat
E ngarkuara me rrush mbi lumë,
Të këndonte ullinjtë,
Që dega e kaltërt
E tyre është simbol i paqes sot,
Të këndonte malet e larta
Me kraharor thesaresh plot.
Ai mund të këndonte!...
Pse lotët më bien?
Pse them: «mund të këndonte?»
Ai këndoi
Baladën më të bukur
për atdhenë,
Kur krahu i fortë i erës e mbuloi
Me jorganin e bardhë
Të bjeshkëve...

...Por i la pas kolibet ballëvrenjtur...
Te qafë e Ali Çelës erdh;
Shtrëngoi automatikun
Dhe u ul,
Si të ishte në llogore;
U mbështet,
Nga djersë e vdekjes
Bërë qull:
— Këtej s'kalon njeri,
s'kalon!

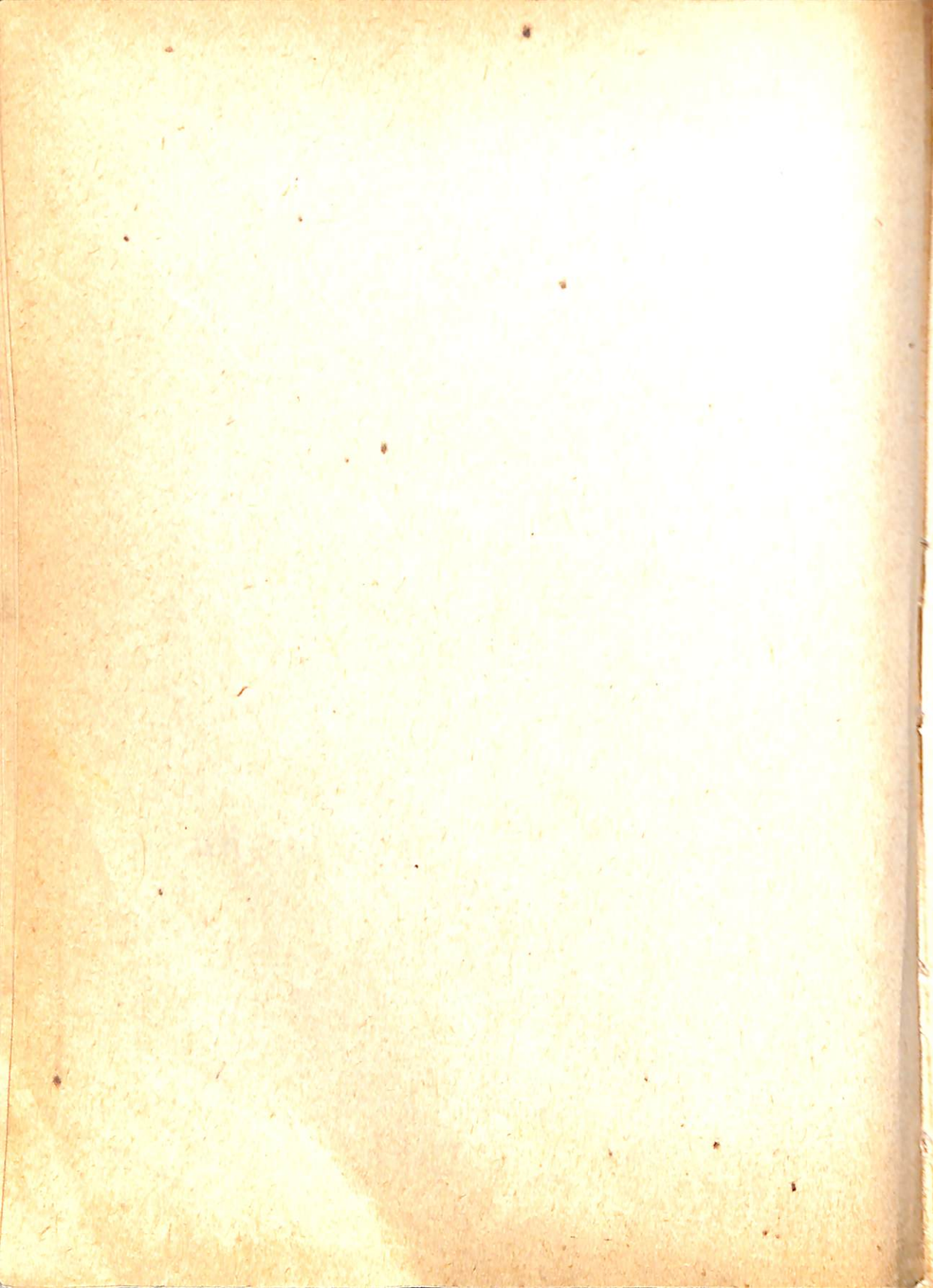
O ti që vjedhurazi futesh,
Më dëgjon? —
Dhe zëri u bashkua me një zhurmë
Ortiqesh nëpër bjeshkët
Plot llahtarë,
Dhe era fryu
E mbushi gropa,
Gjurmë,
Kallkan e bëri kufitarë...
Po dora
Këmbëzën shtrëngoi
Dhe, kur i ndali zemra
Një krismë grykave
Kumboi...
Dhe mbet si karakoll i tmerrshëm
Me sy çelë.
Eh, qafë e Ali Çelës!
Ali Çelë!...

9.

Qëndro,
Gjeolog,
Lëre torbën tënde

Te ky obelisk pishe
Mbi përrua!
Ne me pëllëmbë
I njohim këto vende
Dhe frymën dehëse
Të pishave e duam...
Këtu dëborë e maleve të lartë,
E flakur nga tufani i tërbuar,
I mbylli dhjetë sy
Të zez, të kaltër,
I mbylli dhjetë sy të dashuruar.

1960

MUND TË MENDOJMË

Nuk jemi të përjetshëm, po zbardhemi
Dhe vitet po na shkojnë një nga një;
Nesër nga kjo botë do ndahemi.
Do na përcjellin me lot e pa zë.

S'jam ëndërrues i krisur i viteve që ikën,
Veç sonte më ka pushtuar një mall.
Ç'u bë ai çuni i vogël, që mbante në brez thikën,
Që gdhendte shkopinj thane në mal?

Ç'u bë shkollari Dritero me bojë në duar
E me penë të thyer në xhep?
Ç'u bë admiruesi i zogjve krahëshkruar,
Që i ndiqte nga lisi në lis, nga plepi në plep?

Udha zgjatet. Nuk jemi të përjetshëm.
Ç'u bënë letrat e dashurisë tërë zjarr?
Ç'u bë i pari tregim, e para vjershë?
Ç'u bë vendi dhe froni i fshehur në bar?

Ç'u bë vullnetari i rreptë i hekurudhës,
Që mbushi vagona me gurë e me dhé,
Që fjeti në kasollen, që i ngjante kërpudhës
Dhe dëgjoji shiun, kur binte në teneqe?

ose penzioni?

Po ikim. Po të tjerëve do t'u lëmë
Të paktën një tregim, a një varg,
Që mos skuqen kur në raft t'i vënë
E kur t'i shfletojnë në dhomë a në park...

1964

NGA KUJTIMET E HERSHME

Kishin ikur të gjithë e kishin lënë
Vetëm erën e djersës e bishtat e cigareve.
Hingëllinte kali në lëmë
Dhe u binte demi me brirë mullarëve.

Më kish lënë përgjithnjë e bukura!
E kuptova se s'duhej t'i bija pas atë natë,
E kuptova se s'donte nga unë të puthura,
E kuptova dhe kalin përkëdhela në qafë...

Erdhi demi e me gjuhën e trashë
Më lëpiu në faqe e në veshë.
U shtriva i lodhur në kashtë.
Nata binte erë grurë e pjeshkë...

1964

LARG DO TË TË SHPIE

dash.

Ne bashkë hajt të shkojmë larg në male,
Në vende aq të kaltra, aq të bukura;
Të rrjedhë gazi yt në buzë e faqe,
Të zërë dora jote e vogël flutura!

Ç'kujtove ti, se unë jam i thatë
Dhe këngë s'mund t'u thur bregoreve,
Zambakëve e plepave të gjatë
Në epokën e plastmasës, reaktorëve?

Ç'kujtove ti, se unë jam i lënë,
Që mos të të them lule, po raketë?
Do vish me mua, kam për të të shpënë
Livadheve e pyjeve me fletë.

1964

E URTA, E MIRA

nëna.
Për H. Agolli

Nëna ime, e bukura Hatixhe,
Më e bukura nga gjithë fshataret,
Përmbi një minder nën penxhere
Më polli mua kur u kthye nga arat.

...E britma ime u hap mbi dhé,
Bashkë me zërin e demit e kalit.
Nëna ime, e bukura Hatixhe,
Heshtte e i gëzohej djalit.

Pastaj u mblodhën fshatarët e mi,
Faqet e parruara ulën mbi mua
E thanë: «Shumë ara do lërosh ti
E shumë ujë do pish në krua!»

E vërtet, nën qiellin me re e pa re,
Lërova ara e kapërceva pragje
Dhe për nënën time, të urtën Hatixhe,
Ngrita këngë e thura vargje.

ELEGJI PARTIZANE

Ti s'duhej të vriteshe atje, xha Rexhep,
Ti gjysmën e udhës s'e kishe bërë.
Ta gjetëm kutinë e çibukun në xhep,
T'i gjetëm opingat me gjak e me rërë.

Ti kishe lënë në kuti pak duhan,
Pak sa të mbushje çibukun një herë,
Duhan selishteje grirë me havan,
Nga plaka jote e mjerë.

Ç'e pije të shkretin, kur vritej ndonjë!...
Çibukun e mbaje me dhëmbët e rrallë,
Mendoje e flisje pa zë,
Shtrëngoje pëllëmbën e trashë në ballë.

Të thamë të gjithë mos shkoje andej,
Po kishe mall të shihje fshatarët,
Që tokës parmendën ia fusnin në dej
E hidhnin farë.

Ti s'duhej të vriteshe atje, xha Rexhep,
Dhe s'duhej ta lije duhanin pa pirë,
Se arat të prisnin diku nën një shkrep
T'i mbillje më të gdhirë...

DETI

— Peizazh —

Shoh dhjetëra e qindra metra thellë,
Ku lëvizin miliona qenie të gjalla.
Në kusinë,
 ku ziente detari gjellë,
Bredhin peshqit e rrallë;
E në kabinën,
 ku rrinte kapedani,
Merimanga deti e gaforre
Fole për sulm e mbrojtje kanë
Për të pamëshirshmen luftën shtazore.
I mbuluar me barin ujqor të zbehtë
Një automatik pranë një shpate është shtrirë,
Afër një termosë është një gavetë
Dhe ca pranga robi e zinxhirë.
...Ku vanë ujqit e detit, vallë,
Që kripa e valëve ua kripi flokun,
Që erdhën ujërave vërdallë,
Që malli i mori për tokën?
Ku vanë kapedanët,
 detarët

E ata që vozisnin robërit deteve?
Ku vanë peshkatarët e zgjedhur e shpatarët?
Ku vanë mjeshtrit e torpedeve?
Të gjitha ti i pive, det!
Të gjitha ranë në fundin e enës sate...
Unë rri e mendoj e ti buçet
E në gjirin tënd miliona qenie ziejnë...
Po s'u përpinë gjurmët e thella të lavdisë,
Mbetën mes ujërave të tua shenjat e gjakut,
Mbetën plumbat e trimave të Selam Musa Salarisë,
Mbetën plumbat e Mujo Ulqinakut...

TREGIM PËR NJË GAJDË

Po më vini në mend me radhë,
Ushtarë të revolucionit, me pushkë e nagantë,
Po sonte po kujtoj Myftarë,
Partizanin që mbante nagantë e gajdë.

Gajda e tij ish e vetmja muzikë në çetë,
Që, kur e dëgjonim pas zjarrit, në mesnatë,
Na vinte në mendime nën yjet e zbehtë,
Na shpinte në të dashurat e gratë,

Na shpinte në ngrohtësinë e vatrës,
Na shpinte të dëgjonim këngët e gjymit,
Pranë oxhakut të vakët,
Nën tavanin e nxirë prej tymit,

O, ku s'na hidhte ajo gajdë,
Gajdë e Myftarit të urtë,
Rreth zjarrit në mesnatë,
Ku digjeshin drutë!...

Veç një mbrëmje tingujt s'u dëgjua,
Tingujt e gajdës së Myftarit të shkre
Në gurët muzikanti ish rrëzuar,
I ish shpuar gjoksi dhe gajda nga plumbi i

NËNA IME

Nënë, ti akoma s'je mësuar
Në qytet, ku rruga zhurmëron;
Ditën mbi asfalt shkon e hutuar,
Natën për kodrinat ëndërron.

E mërzitur ç'më ankohesh mua:
— Pse mos mbajmë, biro, ndonjë shpend?! —
Flokëbardha ime, çfarë thua?
Si të mbajmë shpend
në apartament?

Unë e di, ta k'ënda, moj e shkretë,
Herët të të zgjojë një këndes,
Jo kryeartikulli i gazetës,
Që jep radiua jonë në mëngjes.

Të merr malli shumë, nëna ime,
Mall që s'ka të shuar asnjëherë
Për ugare, kodra e burime
Dhe për qëngja, kecër edhe shpezë...

1962

FIRDUSI

*...Vetëm njëri heshtur pinte kafe,
Dhe pastaj u ngrit e fjalët mati:
— Ju bekoftë zoti, pse kaq llafe?...*

D. Kedrin

*Dhe tha Anzariu: «O, ka shumë vjet,
Që vuan e heq Firdusi—poet».
U kthye në Tusë e rri në shtëpi,
Ushqehet nga kopshti i vogël i tij.*

H. Hajne

Pinin bejtexhinjtë në çajhane,
Vera u pikonte nga mustaqet;
Nëpër gojë ç'e merrnin dynjanë;
Bridhte fjala nga qoshet e caqet.

Flisnin pleqtë, vinin bast të rinjtë,
Mençuri e gjithë Horasanit:

— Për allah,
filan nga bejtexhinjtë

Dhjetë shekuj që atëherë vanë!
Humbën bejtexhinjtë e çajhaneja;
Kockat nëpër rërë u shpërndanë,
Udhëton në botë «Shah-Nameja».

Dutero Gjoll.

Dikuro
Agolli

dosh

ME FJONGO TË GJELBËR

Rugicën e shkollës
un' prapë e marr,
Tani burrë i pjekur
tridhjetëvjeçar.
Dikur, në një bankë
u ula pa zhurmë,
I vogël, me xhybe
shajaku të murmë;
Pa mora kalemin
me majë të hollë,
Pa hoqa një vijë,
pa bëra një njollë;
Këtu, te kjo dërrasë
e zezë, e zezë,
Aherë mësova
të mbledh pes' e pesë.
Aty ish një çupkë
e qetë, e qetë,
Me fjongo të gjelbër,
si gjeth, në gërshetë,

E vogël, e vogël,
e zbehtë si hëna,
Që hynte në klasë
trak-truk me nallëna,
Që rrinte në bankë
me penë në dorë,
Me kokë mënjanë,
me sy në fletore,
Që nuk i pëlqente
aspak gjeometria:
Figura, figura,
figura e vija!
...Dhe ja, unë i vojtur,
dhe ja, unë i rritur,
Te porta e shkollës,
nga kali kam zbritur,
Me flokë mbi ballë,
tridhjetëvjeçar,
Më njeh ti, prashitës,
më njeh ti, rojtar?
Jam unë ai çuni
me xhybe të murmë,
Që shkoja rrugicës
i zbathur, pa zhurmë.
Ç'u bë ajo çupa,
dikur, aq e qetë,
Me fjongo të gjelbër,
si gjeth, në gërshetë?
— Sa ujë ka shkuar
nga malet në det,
Kujton se një fjongo
e gjelbër të pret?
Dhe qeshën dy burrat:
prashitës, rojtar.
Pse bëhem fëmijë
tridhjetëvjeçar?

Ku dinë njerzia
se ku do të jetë
Ajo, që kish fjongo,
dikur, në gërshetë!?

1959

dash e Rumb

PËRSËRI

1.

Eh, moj turtulleshë, si na ndodhi!
E çuditëshme, vërtet!
Romantika vallë ku s'na hodhi,
Njëzet vjet me radhë, njëzet vjet!

Brodhëm nëpër shtigje të vështirë
Dhe në trotuarë në qytet.
Ti u bëre mjelëse e mirë,
Unë u bëra, siç e sheh, poet.

2.

Nënë bark të lopës ti ngre kokën,
Gishti të shpëton nga sisë e saj,
Një rrëkezë qumësht bie në tokë:
«Paska ardhur djali i xha Rizait!»

Lopa sheh me sytë e saj të xhamtë,
Lopa hesht e jonxhën e përtyp,
Unë para teje rri me çantë,
Mua më huton hutimi yt.

3.

Ndofta edhe ndryshe mund të ngjiste,
Mund të bëhesha në fshat lopar,
Dhe aherë vetë do më prisje
Të t'i sillja lopët në qilar.

Do mbështetesh në kërrabën time,
Pranë grazhdit plot tërfil të ri,
Etur do qëlloja me vështrime,
Kur të milje lopën në kusi!

Dhe në dasmën tonë djelmuria
Me raki do vinte vu e vu!
Sikur mos më merrte poezia
Mua do më merrnin sytë e tu...

4.

...Nënë bark të lopës ti ngre kokën,
Gishti të shpëton nga sisë e saj,
Një rrëkezë qumësht bie në tokë:
«Paska ardhur djali i xha Rizait!»

Po kam ardhur të t'i ngre kushitë
Edhe lopës pak tërfil t'i jap,
T'i spërkat me qumësht poezitë,
Shtigjeve të tua t'i përhap.

1965

d. e. Humb.

DASHURIA

T ë mbështolli burri me najlon
Sjellë me vaporë deteve,
Këmba mbi qilima fluturon,
Zemra fshihet prapa deteve.

Shumë pako burri merr në vit,
Thonë bota: s'ka ç't'u bëjë lekëve!
Restorantet ndiqni dit' për ditë,
Shniceli buron prej çeqeve...

Unë e dua modën dhe najlonë,
Unë i dua mëndafshet e bukura
Dhe s'kam qejf t'i shoh rrugicat tona
Me çitjane si me re të mbushura;

Po nuk dua që mëndafshi i shkretë,
Ardhur nga një çek, të të mbështjellë
Dhe të dergjesh prapa tij e qetë,
Të ngurrosh të marrësh frymë thellë.

Do të vij një natë në shtëpi,
Do t'iu bie me gurë xhameve,
Dua të ta prish atë qetësi
Mbi krevatin dysh, prapa jorganëve;

Dua si aherë të ta prish,
Kur me shkop trokisja pas kanatave
Dhe të thosha: sonte do të vish,
Se të pres nën fletët e lofatave.

Si të merrja unë, s'e kujton,
Kur të lagnin shirat shtogjeve?
Si më thoshe vallë, e harron?
— Puthmë për inat të shoqeve!

Si më luteshe me zjarrin tënd:
— Hajt të shkojmë tutje m'aleve,
Ku rreh deti mbushur me argjend
Mbi kurriz të madh të valëve...

Ikëm ne të dy e ikëm larg,
Fjetëm shumë net kazermave
Dhe me vullnetarët hymë varg,
Hëngrëm bashkë gjellën e gavetave.

Eh, ku shkove, eh, ku shkove ti,
Vajza e gëzimeve, e dertëve!
Si të ka mbështjellë ty ai,
Me najlon të sjellë dertëve!

Qetësia jote s'më pëlqen,
Se je fshehur bukur pas najloneve;
Dua të të ngas, se keq më vjen
Bota e dikurshme e pasioneve...

ZEMËRIMI I POETIT

S'dua

vjershat

t'u pëlqejnë

djemkave,

Q'asfalteve

të nxehta

nisin

motoçikletat

e ftohta,

Të blera

prej

pakove

e çeçeve

Të etërve,

e gjyshërve

mbetur

kurbeteve;

S'dua
të thonë
dashnoret
e tyre
budallaqe:

«Oh, Berti!
Më pëlqen
poezia!»

Dua
mornica
t'u dalin
në faqe,

Kur sytë e ëmbël
t'u shkasin
në vargjet e mia;

Unë natyrën
time
e kam
të qetë,

Po sharjet
në vargje
më pëlqejnë:

Ju turrem
atyre,
që një motoçikletë

Me qindra
poetë
e qindra
revolucione
s'e këmbejnë.

1963

ÇAST

Kodra të zeza, hënë e verdhë,
Natë e zbehtë limua...
Pemëve flenë zogjtë në çerdhe.
Ti mërzitesh për mua,

Hesht e kafshon jakën e bluzës.
Muzgu rëndon në dritare.
Unë zjarrin në kodrat e Ulzës
Ndez e dredh një cigare.

E tymi i duhanit mbrëmjes limua
I heq një vijë të kaltër.
O, mos u mërzit aq shumë për mua,
Zgjuar mos rri tërë natën!

Mos u mërzit!

Ç'duhen mendimet e kota!

Unë çlodhem pas zjarrit,
Shoku im tregon anekdota,
Vesa spërkat fijet e barit...

1964

PËR KUJTIM

Unë tregoj histori të bukura,
Ti bëhesh si foshnjë kureshtare,
Shikon me faqe të skuqura
Dhe hesht e humb fare.

E di historinë e Van-Gogut,
Historinë e veshit të tij?
Ty zemra të rreh si zogut
Dhe thua ngadalë:
S'e di!

Van-Gogut i thoshte një femër
«Vincent, ke veshë të bukur!»
Dhe qeshte me gjithë zemër,
Siç qesh ti me mua,
moj flutur!

Van-Gogu në këmbë kërceu,
E nxori thikën një ditë
Dhe veshin e bukur e preu
Dhe tha:

«Mbaje kujtim, moj dritë!»

Habitesh?

Kështu ka ngjarë

Njëherë një mëngjes.

Pse trembesh?

Ai ish i marrë.

Pse trembesh?

Unë veshin s'e pres!

dash + mery

PRANË SAJ

Merrmi kryet e vemi në gjoks:
Dua të çlodhem
nga rruga.
Shih si buza udhës m'u poq,
Më fshiku veriu e juga.
Hiç mos më pyet,
ç'ndodhi andej,
Nga brodha poshtë e përpyjetë,
Vetëm më lër prehje të gjej
Në gjoksin tënd
të qetë!
Kohë kemi,
do flasim pastaj
Për erëra,
lule,
limonë...
Hesht e kryet në gjoks m'i mbaj,
Flokët ngadalë ledhatomë.
Është i etur
për ledhatim.

Ai që baltëra ka çarë,
Ai që ka parë muzg e agim
Dhe duart e rënda ka vrarë.

1964

PAZARI

Pazar, shesh i shëndetshëm,
Ku zbret me tërë begatinë vjeshta;
Në rininë time të hershme
Me orë rrija shikoja e heshtja;

Gjithë heronjtë e mi të dashur
I shihja të shkonin bri kofinave plot.
Ai atje më ngjante me kalorësin buzëplasur,
Me ëndërronjësin don Kishot.

Ai përtej, që hante një pjepër
Dhe që i hidhte gomarit luspë,
Më sillte në mend Sançon e shkretë,
Që ëndërroi bollëk, mish të shijshëm e supë.

Më tutje shihja Til Ulenshpigelë
Me gjoks të madh si bregore,
Pas tij Gargantuanë me një dash në shpinë
E me një mëshqerrë për dore.

Po para të gjithëve Gjergj Elez Alia shkonte;
Ai më mirë se kushdo pazarin e njihte,
Ai patkonj për kalin e tij kërkonte,
Ai Til Ulenshpigelit për topuzë e balozë i fliste!

Pazar, në sheshin tënd gjithë heronjtë
E librave të trashë
Mund t'i takoja, t'u flisja ngrohtë,
Të ndieja zërat e tyre të vrazhdë.

E ata më dukeshin se ishin të gjithë nga imja krahinë,
Nga fushat e grykat me pisha;
Ishin ata që mbanin malet mbi shpinë
Dhe plisa në bahçe thërrmonin me gishta.

1965

50c

RAPSODI VJESHTE

Rëndon luledielli
nga farat,
Rëndon luledielli,
si vjeshta,
Unë shkoj për t'i shtuar në arat,
Vjershës sime ca rreshta,
Unë shkoj e pengohem në kunguj,
Nga vetëkënaqësia të fryrë.
Era këndon,
si mijëra grumbuj,
Era me krahë më rreh në fytyrë.
Lëngu i frutit në gjoks më bie e ngrin.
Më pëlqen e ngarkuara vjeshtë,
Prandaj çdo libër
që jap për botim,
Ka për vjeshtën
të paktën një vjershë.
Unë bredh
e më thërret vjeshta

Nga skuta
në skutë,
nga sgjolla
në sgjollë:
— O njeri i mirë,
që thur vjersha,
Hip në mollë,
ha mollë!
...Ku jeni,
heronj të poemave të mia?
Vjeshta më fton
e bririt i bie;
Rëndojnë nga fruti dardha,
hardhia,
Pëlçet kungulli nga vetëkënaqësia.
Unë do shkoj...
Kur të kthehem nga fusha,
Së dashurës lule s'kam për t'i sjellë,
Po torbën mbushur me mollë,
si grushta,
Me dorën time
vjelë...

1964

E BUKURA

lesh

E bukur, tokësore, e thjeshtë, lozonjare,
E tillë për mua je ti.
Unë vë kokën e zezë, si ugar, në supet e tua ledhatare

Dhe rri.

Unë rritem kur jam me ty, si Anteu,
E gjaku muret e aortës godet.
Të dy jemi bërë nga lulet, nga dheu,
Të dy njëri-tjetrit i duhemi me ditë, me net,
E bukura, tokësorja, e thjeshta grua!

1964

500.

KËNGA E TOKËS

Unë jam marrë shumë
me tokën
Dhe e njoh
më mirë se agronomët,
Kur ul në brazdat e ugarit
kokën,
Ndjej rrahjet e damarëve të dheut
e aromën.
Unë i fus gjer në bërryla
të rëndat duar
Në tokën e zezë,
në tokën djerrë
Dhe s'lë plis
pa thërrmuar,
Dhe s'lë rrënjë
pa nxjerrë.
Aherë
me duar lyer me dhe në arë,
Me këmbë
ngulur në brazdë thellë,

Zemra,
një metër afër tokës,
Të mbijë më rreh e pret farën
e gjelbërimi të zgjatet në djellë...

CRITICUS

clë" Pet

1.

Kur ka pare,

restorantet
frekuenton;

Rosto,

shnicel,

verë Narte
preferon;

Ngre pirunin,

bën ca shenja
edhe flet,

Prapambetjen nacionale

e godet:

— Letërsia?

Jemi mbrapa,

hej, hej, hej!

Sot lexova

një roman

nga Heminguej!

Ky roman
ka qyrk romani,
mor aman,
Jo ai
që pati shkruar
një hajvan!
Po piktura?
Jemi ende mu në bisht!
Ja,
Van-Gogët,
Pikasotë,
sigurisht!...

2.

Vjen në mbrëmje
tek i ati me qylaf,
Lekët nuk i paskan dalë
e ha pilaf!
Lugën merr
e zgjat në sofër
në çanak,
Plaku hundët shfryn
në vatër
në oxhak,
Nëna
thërrimet në çitjane
rri i mbledh
Grushtin mbush
e pranë pjatave i hedh!

3.

Del pastaj
në klubin tonë
dhe shet mend:

- Ç'jemi ne?

Remarku s'lindet

te ky vend!

A e dini

ç'do të thotë

letërsi?

Dans,

konjak,

reklama xhami,

dashuri!

dash, Zakone!

PËR MALËSOREN DHE PËR VETE

Më qëlluan natën prej frëngjive
Edhe rashë anës lumit Drin.
Qofsh mallkuar Qafa e Gjarpinjve,
Që ma mpikse gjithë gjakun tim!

Më qëlluan!...

Qave ti mbi mua,
Me bucelë Drinë e madh ma dhe,
Loti nga qepallat t'u thërrmua,
«Lage buzën pak!»

Në vesh më the.

Ç'më vështron?

Kjo s'është e vërtetë,
Jam poet dhe stisa një tregim!
Mund të ndodhte dhe kështu në jetë
Para njëzet vjet mbi lumin Drin.

Mund të ndodhte po të na kish parë
Ati yt i ashpër me çibuk.
Me dyfek të dyve na kish vrarë
Dhe do rridhte gjaku tej në luginë.

Ç'më vështron?

yt atë do kish shtëni
Nga frëngji e mureve të gurtë.
— «Çupa më turpëroi, — do kishte thënë —
Çupa në shtëpi më mbeti murgë!»

Dhe kjo përrallë e shkurtër e harruar
Nuk do ishte përrallë, o shpirti im!
Përrallë u bë se ne jemi takuar
Njëzet vjet më vonë në lumin Drin!

EUREKA

1.

Kur Arkimedi thosh: «Eureka!»
Në banjë kur po lahej,
Andej mes kampeve të luftës
Ushtri e huaj shahej.

Strategët mbledhur në limane
Çaplonin këmbë e buzë...
«Eureka!», — thoshte Arkimedi
Atje në Sirakuzë.

Dhe nuk shikonte se romakët
Po vinin me kajke
Atij një ligj ia nxehnte mendtë, /
Një ligj matematike.

2.

Në breg të detit bënte rrathë
Dhe fliste herë-herë:
— «Ky perimetër djemtë e vajzat
Të qetë s'do t'i lërë!

Ky perimetër e kjo reze
Ky hark e diametër
Do t'i mundojë mbi dëfterë
Me bij edhe me etër...»

3.

Ndërkohë erdhi me shigjetë
Mes rërës vrap romaku,
Po kur filloi t'ia prishë rrathët
Bërtiti ashpër plaku:

— Javash, javash, or i bekuar,
Javash mos m'i shkel rrathët!
Dhe përsëri në mes të rërës
Qëndronte këmbëzbathët.

Ushtari lart e ngriti shtizën
I vrenjtur hundë e buzë...
— Nuk e marr vesh, — tha mekaniku —
Ç'po ndodh në Sirakuzë!

Dhe u rrëzua përmbi rrathët
Pas tufës me purteka
Dhe duke vdekur tha ngadalë:
— Eureka!

DIKU NË NJË PIJETORE

Për agr. F. Cekodhimën

Diku në një pijetore
Me mure përgjysmë lyer me bojë,
Agronomi me shokët e tij duke pirë,
Emrin tim do zërë në gojë:
«Edhe ai e kish qejf shkumën mbi birrë,
I kish qejf shakatë e anekdotat
Dhe si ne, me natë brodhi
Fushat, luginat, malet, kodrat
Dhe elb e pjergulla mbolli.
Elbin e pjergullat i donte shumë
Dhe pranë tyre buzëqeshte ngaherë,
Se donte të shihte birrë me shkumë,
Se donte të shihte shokë e verë.»
Kështu do të thotë në një pijetore
Agronomi me shokët e tij,
Me gotën e birrës në dorë,
Me farën e elbit në torbë,
Me pjergullat e njoma përbri.

1962

VAJZË E VOGËL

Vajzë e vogël,
Të ka mbyllur në dhomë yt atë
E ti vështron nga xhami rrugët,
Vështron e heshtur, e ngratë,
Pastaj duart e mitura shtrin të lash pjatat, lugët...

Vajzë e vogël,
Kush, vallë, kaq raki ka pirë mbrëmë?
Kush, vallë, ka zbrazur kaq pjata?
Kush, vallë, kaq kocka pule ka lënë?
Kush, vallë, ka tymosur perdet e pastra?

Vajzë e vogël,
Mos qaj pas xhamit e mjerë,
Unë do të marr me vete shokët e mi,
Do të vij që ti të qeshësh njëherë
E të thuash: «hiqmëni nga kjo shtëpi!»

Vajzë e vogël,
Me shokët e mi gaztorë
Do të të marrim ngadalë,
Të shkojmë nën malet me borë
Të ngremë hidrocentralë.

PËR GRATË TONA

Sa pak këndojmë për gratë tona!
Për gratë e bukura e të mira,
Që na përkëdhelin me duar të njoma,
Kur kthehemi nga rrugë të vështira.

Gabohemi shumë, kur flasim e grijmë
Rreth gotës me birrë, rreth gotës me verë,
Se gjoja gratë tona e humbën freskinë,
Se gjoja na ishin të këndshme njëherë!...
Ah, vëllezër, s'humbet hijeshia e tyre!
Ato përtërihen, ato lulëzojnë,
Mjafton të qëndrojnë pak në pasqyrë
Dhe bëhen prapë vajza të njoma!...

E si të mos këndojmë, poetë,
Për ato që kanë ditur në jetë
Të lindin kreshnikë e perri,
Në maternitet e shtëpi,
Në mal e në arë
Duke prerë dru e duke hedhur farë!...

1961

TË SHKRUAJMË BALADË...

T ë shkruajmë baladë për komunistin që ra,
Të shkruajmë baladë në mënyrë komuniste.
Nuk ka rëndësi se kishte a s'kishte
Atë natë hënë dhe ujë mbi zallishte.

Të shkruajmë baladë e të themi që ra
I madh, i fuqishëm me plagë në kokë;
Të themi:

u shtri dhe rrënjët i hodhi në tokë
Dhe askush nuk guxon ta shkulë,
shokë!

DITAR PARTIZAN

U këput edhe një nga kolona jonë...
Mbi buzët e thara u përkul një luleshqerrë,
Ai tani s'e ndien e s'i merr dot erë;
Veç gjakun dërgon në Valbonë...

Kjo copë hekuri nga fluturoi mbi barin e njomë,
Kjo copë hekuri nga Ruhri nxjerrë!
Kjo copë hekuri la një nënë të mjerë
Nënën e atij që ecte me ne në kolonë.

Ç'të bëjmë? Të rrimë të lotojmë?
Gjendrat e lotëve baruti na i ka tharë!
Ç'të bëjmë? Njeriun me helmetë kërkujmë.

Kërkujmë atë që mbante copën e hekurt të Ruhrit,
Që shokun tonë nga lulet pat ndarë
Mes tymit të thartë të barutit.

DEGA ME LIMONË

E dini si e vranë himarjotin tonë?
Nga Këlni ishin ata që e zunë
Dhe nga kasollja e varfër e shpunë
Në kopshtin e madh me limonë.

Iu varën degët e gjelbra mbi kokë,
I dërguan erë limoni...
Rënduan në duar zinxhirët e ftohtë,
Kafshoi shkëmbinjtë e murmë Joni.

Qëndroi himarjoti në barin e njomë
Dhe ngriti duart e lidhura
Të kapte një degë plot mall me limonë
Mes dy bajonetash të hidhura...

Po pushkën aherë ushtari pat zbratur.
Në bar himarjoti u shtri
Dhe mbeti përjetë dega e dashur
Në sytë e kaltër të tij...

2. *Poema*

173

Ditiro Agati

DEVOLL, DEVOLL

1.

Po, Devoll,
i tillë qenkam unë,
Paskam marrë baltën tënde arave,
Në një trastë leshi
ndënë gunë,
Për t'ia sjellë
Lidhjes së Shkrimtarëve.
Nuk e di,
se ç'dreq poet më bëri
Balta jote, bari yt i dendur.
Unë jam një plisi yt i tëri
Dhe një copë shkëmb
i pagdhendur.
Dhe ky plis
ngaherë ish i fortë:
Shkoi n'Evropë,
brodhi në Azi,

Po kudo,
nga flokët
gjer në thonjtë
Mbeti devolli...
Dhe në vargjet
mbeti ajo baltë,
Mbeti ai bar,
ai tërfil,
Mbeti ai fyell,
ai mjaltë,
Mbeti ai gjemb e trëndafil...

2.

Kush për mua thënka aq i etur,
Se nuk qenkam devolliu i parë,
Se pak zall Devolli

më ka mbetur
Dhe humori poshtë paska marrë?
Gjepura!

Në klubin e gjahtarëve
Le të vijë

për të më soditur,
Kur tregoj për lepuj fshehur arave,
Kur tregoj për zogj të arratisur,
Kur tregoj për udhë romantike,
Kur ngre lart gishtrinjtë e mi
të trashë,

Kur godas kurrizë për karrige
Edhe qesh me zërin tim të vrazhdë.
Këtë zë patjetër e ke ndjerë
Dhe atje,

në grykat me lajthi,
Ku zhumbriica kundërmon në verë,

Ku prin cjapi
një tabor me dhi,
Ku zinxhirët në arë lë traktori
Dhe bie nafta krojeve të qeta,
Ku pëllumbi i egër shpellat mori,
Trembur prej kërcitjeve të rrepta...

3.

Po, Devoll,
i tillë qenkam unë,
Paskam marrë baltën tënde arave,
Në një trastë leshi
ndënë gunë,
Për t'ia sjellë
Lidhjes së Shkrimtarëve.
Unë e di,
nga gjaku im i shumë
Jam i kuq
e rrjedh shëndet e jetë,
Se kam pirë ujë në atë lumë,
Se kam marrë frymë nëpër fletë;
Ndaj kam qejf
mos rri
me gojë hapët
Dhomave të ngrohta mbi mangall,
Po të shkoj vargmaleve të largët
Edhe prap'
në horizont të dal;
Ndaj kam qejf të nisem me gjahtarët,
Ku mëllenjat krahët i përpkjekin,
Ku pas gjurmëve lehin zagarët
Edhe lepurin e egër
ndjekin...

Ndaj kam qejf të dal t'u them
 shoferëve:
 — Merrmëni dhe mua
 në makinë,
 Shpjermëni mes shirave
 e erërave,
 Bashkë udhët tona t'i përpijmë...
 Dashuria ime s'është pozë,
 Pozë
 e poetëve lirikë,
 Që këndojnë
 ndënë qiellin rozë,
 Buzë lumit rozë
 si me frikë.
 Unë s'hyj
 në tufën e poetëve,
 Që mërzejnë aq me dashurinë,
 Që betohen
 për jetë
 të jetëve:
 «Oh,
 të dua
 ty, moj trëndelinë!»
 Dashurinë
 e dua të shëndetshme,
 Femrën të shëndetshme
 krah meje,
 Që mbështet në gjoksin tim të leshtë
 Kryet
 dhe ndien rrahjen nëpër deje...
 ...Ndaj kam qejf
 të shtrembëroj turinjtë
 Nga raki e fortë
 në filxhan,
 Vallen ta bëj tym
 me devollinjtë,

Dora,
që në gjoks të femrës shkoi,
Dora,
që në të errët
ndezi zjarrë,
Dora,
që agimin përqafoi,
Dora,
që ngre lart e kripë e bukë,
Dora,
që godet.
me afsh në sofër
Dhe përpjetë hedh raki e lugë
Dhe merr dasma zjarr e bëhet shqotë...

4.

Unë shpesh,
Devoll, nuk jam i qetë
Unë shpesh,
Devoll,
jam i pagjumë.

Shqetësimet m'i ke dhënë vetë,
Kur më bëre nga kjo baltë e murme.
Ç'baltë dreqi qenka, balta jote,
Baltë plot trazira, shqetësime,
Herë fillade fsheh e herë shqotë,
Herë lot e herë ëndërrime...
Natën ndiej
se si godet antena.
Nga antena krisma hyn në shpirt,

Hapet nëpër dhoinë
e merr dhenë:
— Hej, alarm,
alarm,
o komunist!
Jam njeri i fortë
i pagjumë
Dhe çdo tingull kap,
çdo tingull gjuaj;
Dhembje njerëzore
kur ndjej unë,
Sentimentalizëm nuk e quaj...
Ndaj unë komunisti nga Devolli,
Që kam pendë,
letër
edhe armë,
Që hedh firmën:
«Dritëro Agolli»,
Ngrihem,
kur kap tingullin:
«alarm!»,
Se e di,
që komunistët s'flenë,
Vetë komunizmit i përkas,
S'pres
që nga dysheku të më ngrënë
Ngrihem vetë
edhe armën zbraz!...
Hej, Devoll,
sa armë zbraza unë
Për këtë të uruar komunizëm!
S'të kujtohen çukat gjithë zhurmë,
Kur betejën plumb e gjak e nisëm?
S'të kujtohen krismat anembanë,
Vetullat e djegura në flakë;
S'të kujtohen nënat partizane,

*Dritëro
Agolli*

Kur na lidhnin gjokset tërë plagë?
S'të kujtohen devollinjtë e rënë,
Me opinga baltërave të tua,
Qepën e Bozhigradit pa e ngrënë,
Këngën devolliçe pa kënduar?

Hej,

Devoll,

ç'u bënë e ku vanë

Ata njerëz të ashpër e të mirë?!

Grykave të tua

ndofta janë,

Përkëdhelin barin,

që ka mbirë.

Hej,

Devoll,

sa armë zbraza unë

Për këtë të uruar komunizëm!

Mbeta maleve të tua pa gjumë,

Vrava tradhti me nervozizëm...

Dhe sa herë lul'e ballit tim

Është marrë mirë në shënjestër,

Po më paske bërë mua trim

Se kam mundur plumb edhe

gënjeshtër!

Në shënjestër prap' më kanë vënë

Snajperët e shquar përtej deteve.

Unë s'dridhem,

unë s'e ul zënë,

Mbetem komunist për jet' të jetëve...

5.

S'e mohoj,

i ashpër jam,

i fortë,

Dhe duhan me okë do kem pirë,
Dhe s'jam mallëngjyer për një tortë,
Lugën katër ditë duke lëpirë,
Po megjithatë jam shumë i butë.
Ti, Devoll, më bëre delikat.
Unë i dua zogjtë edhe drutë,
Barin që burimi e spërkat;
Unë e dua grurin,

kur ul kryet;
Kur në duar i thërrmoj kallinjtë,
Si të kem thërrmuar tërë yjet,
Sikur të kem tokur perënditë.
Dhe aherë kokërrza e zhveshur
Zjarrin jetësor tek unë ngjall,
Gjithë genia ime është e qeshur,
Zbuten sytë e zbret ngadalë një mall.
Është gruri, kokërrza e grurit,
Pjekur verës, arave nën diell,
Që trondit e zbut zemrën e burrit
Dhe e ngre në qiell...
Është kokërrza e vogël,

që ka brenda
Diellin, qiellin edhe yjet — ar...
Nuk e di

pse kaq ma paska ënda
Grurin ta lëvdoj, si një fshatar!
...Unë e dua grurin

edhe zogjtë,
Barin, që burimi e spërkat,
Dhe, megjithëse zemrën kam të fortë,
Si një devolli jam delikat:
Unë qaj, kur shoh në bar një zog
Krahëthyer,
që nuk fluturon.

Ulem,
me ngadalë
e vë në gjoks,
Zemrën ia dëgjoj kur i gufon...
Unë,
që kam pirë aq duhan
Dhe gishtrinjte i kam
me nikotinë,
Mundet për një zog të rri të qaj,
Zhytur në mendime,
në lëndinë.
Po, Devoll,
i tillë qenkam unë,
Paskam marrë baltën tënde arave
Në një trastë leshi
ndënë gunë
Për t'ia sjellë
Lidhjes së Shkrimtarëve.
Thellë kësaj balte
përmbi lumë,
Që aq breza rrënjësh e lëvrinë,
Unë,
devolliu i pagjumë,
Gjeta vargjet,
gjeta poezinë.

Mars 1964

POEMA E TË PAGJUMËVE

*Ne jemi të pagjumë,
Ne kudo na gjeni!*

1.

Natë pa gjumë
Natë me ëndrra pranë tryezës së vjetër!
S'troket askush tek unë:
Pena gërvisht me majën e trashë në letër.
Jam vetëm!
Dua ca vargje të vrazhda t'i vë në radhë,
Ca vargje për veten,
Ca vargje për dhomën time, mes botës së madhe,
Se ndodhem mes botës së madhe këtu
Unë me dhomën time kubike.
Ndodhen dhe të tjerë në botën e madhe diku,
Në dhomat e tyre,
përkulur kështu në karrige.
Ne jemi të pagjumët
Punëtorë, astronomë, poetë, konstruktorë;
Ne jemi të pagjumët,
Që gërvishtim në letër me penë në dorë.

Ti më thua:

«Ç'të duhen të pagjumët e tjerë në botë?

Shih pagjumësinë tënde, o i pagjumë!»

Të përgjigjem nga dhoma ime me zërin e fortë:

«Njihem me ta,

si ata jam unë,

Pa gjumë!»

2.

Natë pa gjumë!

Natë me ëndrra pranë tryezës së vjetër!

S'troket askush tek unë:

Pena gërvisht me majën e trashë në letër.

Pse kaq trazira më vijnë në shpirt

Në natën pa gjumë?

Mos vallë se njëri nga shokët po më braktis,

Mos vallë të tjera mendime të zymta më derdhen

me zhurmë?

Mos vallë se dikush në botë rri zgjuar

Dhe mua më gjuan,

dhe mua më ndjek

Me gishtin në këmbëz shtrënguar,

Me plumb në dyfek?

Po!

Ai gjuan me plumb e me sy!

Ne, të pagjumët e botës, e dimë mirë!

Ja, ai bën stërvitje anës Rinit e Misisipit: «Një, dy!»

Helmetën ul nën ballin e nxirë!

Po ne, të pagjumët, jemi racë e zgjuar,

Ne, punëtorë, konstruktorë, astronomë, poetë,

Ne kemi uranium, yje e vargje në duar,

Le të bëjë «një, dy» ai me helmetë.

3.

Natë pa gjumë!

Natë me ëndrra pranë tryezës së vjetër!

S'troket askush tek unë:

Pena gërvisht me majën e trashë në letër...

Kush tha se unë jam i vetmuar?

Po të pagjumët e tjerë?

Astronomi ka marrë një yll në duar,

Punëtori çekanin tund e djersa pikon nga balli i gjerë...

Kujt tha, se unë do bëja mirë

Sikur të mendoja vetëm pagjumësinë time të mjerë,

Po i përgjigjem:

«O njeri i përhirë!

Unë jam i pagjumë, se ka të pagjumë të tjerë.»

POEMË MALORE

I.

Më mori malli të ngjitem në mal,
Kjo nuk është diçka idilike.
Prapë trastën do marr

e do dal,
Ku kryet lot pisha epike.
I tillë jam.

Dua të udhëtoj përhera,
Të udhëtoj me gazetën në xhepa,
Me fletore shënimesh,

me dhjetë cigare «Riviera»
Brigjeve me pisha,
lugjeve me plepa.

II.

A u mërzhiten
shqiptarëve malet?

Me ujin e maleve

kur lindëm, na lanë.

Që atëherë malli për to filloi të na ngjallet,

Që atëherë na vunë qeleshe,

malësorë na thanë,

Djepin etërit na e gdhendën nga boriga

Dhe gjyshërit me legjenda në gjumë na vunë,

Prandaj nuk shkëputemi nga romantika,

Megjithëse flokët brymë të bardha na zunë.

III.

Le të mblidhen rreth meje shtazët e malit

Dhe lulet aromën gjer në fund le ta japin,

Le të ulen mbi mua retë portokalli

Dhe guvat e errëta

shkrepat t'i hapin!

Rreth meje le të këndojnë gjithë zogjtë me natë,

Le të çelë edhe ajo lule,

Që çel një herë në njëqind vjetë..

Le të ndrisin lumenjtë, si teha shpate,

Kur të më shohin mes tyre, të lumtur, të qetë!

Sa ju gëzohem,

pemë,

bimë,

gurë

Dhe ty, përrua — nepërkë e shpejtë!

Ju shoh e nuk çmallem dot kurrë.

S'kam shefa mbi krye,

kam zemër të lehtë.

E cili është ai guximtar

Të më thotë:

«Bëj këtë,

bëj atë?!»

Unë jam udhëtar,
Që zogjtë mbaj vesh në shullë.
E cili është ai redaktor
Të më thotë:

«Punoje vargun një çikë!»?

Jam vetë mes jush editor,
Jam njeriu — Adam,
që s'njeh mes natyrës metrikë.

IV.

Ç'po flas,
ç'po flas,
i dashur mal!
Po vallë mes fletësh
mund të jem i qetë,
Ku çdo dru e gur një kujtim më ngjall,
Një kujtim,
një mall
një ngjarje të rreptë?
...Kjo daulle
që bie,
Kjo daulle
që thërret
Në zemër më shtie,
Në zemër më vret:
Kjo binte në male,
kjo binte një ditë,
Kur frikë e fricë
Ishin një sinonim,
një ankth,
një mornicë...
Kjo ndodhte at'herë,
kur gjethi kalbej në lis.

Si në botën e perëndive antike!

Po

perënditë e grekëve të vjetër
Këtu e kishin altarë,
Këtyre grykash lëshonin rrufetë,
Këtyre guvash ndiznin zjarrë.

Eni

Eni

Male shqiptare,

enigmë shqiptare.

Në cilin kapitull,

në cilën faqe

Homeri ka folur për ju?

Janë po ato gryka, po ato caqe

Veç era ka ndërruar këtu.

Një fill elektrik kalon mbi borigë

Dhe dy shkëmbinj të fjetur shkund,

Në lumë shpatullat ka vënë një digë,

Një ushtimë turbine në zgavra humb.

...Po shumë do ketë turbina e diga,

Do ketë tunele,

sonda,

sirena

Dhe përrallës malore, mbushur me diva,

Ne do t'i vëmë antena!

VII.

Mendime e rima dua të gjej

Për ju, male,

për ju, përrenj,

...Kanë ardhur këtu Majakovski, Heminguej

Mirë se vjen, Majakovsk, mirë se vjen, Heminguej!

Po pak ju kuptojnë në këta shkëmbej.

Veç ai çunaku me duar tërë bojë,
Që njih Arkimedë, Etnë e Pompej,
Doemos dhe ju do t'ju kuptojë,
Hej Majakovsk, hej Heminguej!
E di,

edhe këtu do të dridhen antenat
Dhe do të digjet elektriku rrëzë honit.
E përshëndes jetën,

i përshëndes sirenat,
E përshëndes shkëmbin

dhe shtyllën e tensionit.

VIII.

Fëmija im
Mban emrin e gjyshit tim,
E gjyshit tim,

që rronte në male;
Ai fle në krevat e në ëndërr psherëtin,
E në ëndërr qesh e thotë ca fjalë.

Fëmija im
Mban emrin e gjyshit tim...
Ti, bush i vogël,

ti, dru në rrëpirë,
Gjyshi im të gdhendte me durim
Dhe prej teje

nxirrte çibukë të mirë.
Gjyshi im, që jetonte mbi këtë çukë,
Deshi të bëhej artist,

të gdhendte në dru
Edhe njerëz, jo vetëm çibukë;
Po plaku s'u bë artist,

ai vdiq këtu...

BALADË E RE PËR KOMISARIN

I.

Në grurë kish rënë drapri,
Ish tharë bari ndër varre,
Pëlciste për ujë gjarpri
Dhe binin mullarëve zjarre.
Opingat komisarin e vrisnin
Lëndinave të bëra eshkë.
Katër vrasës në hendek prisnin
Me katër dyfekë.
I vetëm ecte komisari,
Me rrodhe mbushur çorapet,
Kërciste nën opinga bari
I bërë shkumb prej vapet.
Ç'mendonte ashtu ai vallë,
Kur ngjitej në çorape rrodhja?
Mendimet ia rrudhnin ballë,
Apo ia rrudhte lodhja?
I vetëm shkonte në fushë,
I digjte këmba në çorape,

Ranë në sy e në kokë.
Unë at'herë nuk isha në fushë
Dhe s'dija të thurja poema,
Po mund t'ia shtrydhja komisarit në buzë
Pjeshkën e rënë nga pema,
Po mund t'i gjeja ujë në lumë,
Dhembjen t'ia bëja të lehtë,
Po mund ta vija hasmin në gjumë
Me plumbin e nxehtë;
Unë at'herë s'e njihja metrikën,
Po plumbin dija ta nisja,
Njihja dyfekun,
njihja mashinkën,
Dija të vdisja.
Ne nga poetët e tjerë ndryshojmë...
Ndodhka kështu në jetë:
Më parë mësuar me plumb të qëllojmë,
Pastaj u bëmë poetë!

4.

I pihet ujë komisarit,
Po toka është eshkë.
Sillini nga kopshti komisarit,
Të lagë buzën, një pjeshkë.
Kush etjen në verë s'ka provuar,
Kur prapa dëllinjash pret vdekjen,
Ende asgjë s'ka mësuar
Për etjen...
...Sillini komisarit nga pjeshkët e kuqërreme
Me lëng të verdhë
të mbushura,
Zvarriset vrasësi
si vemje

Me sy të skuqura.
Zvarriset vrasësi, lajmin t'i japë
Bazit të Canit në Zall të Herrit,
Zvarriset nëpër vapë,
Dyllë prej vrerit...
Zvarriset

e dridhet nga dridhmat,
Mos dalë prapë komisari
Me gjoks të përgjakur në drithrat,
Me flokë të djegur nga zjarri,
E kokën mbi grurë të ngrerë,
Ngadalë ta çapitë përruan,
Nagantin nga brezi të nxjerrë:
«E sheh?

Ne prapë u takuam!»

5.

E lanë fshatarët dhallin pa ngrënë
Në kupat e drunjta,
E lanë fshatarët gjizën pa ngrënë
Dhe pitet e grunjta;
U derdhën fshatarët nga vatha në vathë,
Nga kodra në kodër,
Harruan në vatra çibukët e gjatë,
Qeleshet e bardha në odë;
I hoqën fshatarët nga hatullat armët
Dhe drejt komisarit shkuan:
Fjalimin e ashpër në t'ashprin alarm
Në lëmin e madh e dëgjuan...
E komisari shtrëngonte në duar
Me gishta ende të vakur
Kallinj të e pjekur,
kallinj të e thërrmuar,

Kallinjtë e përgjakur...
Ishte fjalimi më i rreptë që mbante
Në lëmin e madh komunisti.
Heshtnin fshatarët,

turtulli qante
Në fushë, ku piqej drithi...

O komisar,
Revolucioni me fjalët e tua
Valëve vrullin u shton,
Edhe i vrarë shumë thua,
Naganti yt qëllon.
Unë poeti, në vargjet e mia,
Sikur të të ngjaja një grimëz,
Edhe i vdekur vargje me mija
Të hidhja në luftë për komunizëm;
As frikë mos kisha,

as dhimbje mos kisha
Të bija me kafkë të shpuar;
Unë poeti do të doja të vdisja
Si ti,

i madh.

i nderuar.

6.

At'herë Bazi i Canit pinte raki në vatër
E nxirrte tym duhani nga hundët.
Hynë vrasësit të katër,
Që kishin zënë të katër udhët,
Hynë me kokë ulur në odën
E shtruar me poste e minderë.
Bazi i Canit lëvizte mbi supe kokën
E pinte raki të zier dy herë.
— Aferim, kopukët e Bazit,

Bazi nishane do t'ju japë,
Bëni haber të bien sazët,
Mileti vallen ta hapë!
Aferim, kopukët e Bazit,
E zutë komisarë,
Si turtullin në fushë pas jazit,
Si turtullin në arë.
Shumë pas tij kam bredhur,
Korijeve herët kam gjuar,
Djersë shtigjesh kam derdhur,
Kalin dori kam munduar.
Ku është komunisti i prapë
Vrimat t'ia shoh në ballë?
Bazi nishanë do t'ju japë
Dhe katër kuaj me shalë...

7.

E Bazi i Canit u ngrit në këmbë,
E hipi kalin, i pirë,
Me sy që shikonin shtrembër,
Ta shihte komisarin të shtrirë.
Të katër vrasësit shaluan katër kuaj
E shkuan të gjenin komisarë.
Thërrmoheshin kallinj të nën patkua,
Trembeshin turtujt në arë,
Çmendej nër driza gjinkalla,
Në grurë kish rënë drapri,
Shkëmbinjtë ishin të valë,
Pëlçiste për ujë gjarpri,
Vraponin pesë kuaj azganë
Të shpejtë si sharje horri;
Sa kallinj nën patkua ranë,
E sa byk era mori!

Kuajt ndalën në arën me kallingj rënduar.
— Ç'e bëtë komunistin e prapë?
U tha Bazi i Canit vrasësve shaluar
Në shalën mbuluar me napë.
Hej Baz i Canit, komisari s'është turtull,
Atë s'do ta shohësh të shtrirë kurrë
Me syrin tënd të turbullt!
Të katër vrasësit me fytyrë të nxirë
Memecë mbetën te hendeku,
Si katër tyta, të ngrirë,
Si katër tyta dyfeku...
E Bazi i Canit at'herë dha urdhër,
Të digjeshin gruri e bari
E vrasësit të zinin të katër udhët,
Se gjallë na ish komisari.

8.

E flaka kallingjtë rrëmbeu,
E mali i Dajtit pa zjarret,
Me kokrra të djegura gruri u mbush dheu
Dhe hiri e mbuloi gjakun e komisarit.
Hej, Bazi i Canit, ku shkoi komunisti?
Ndofta fluturoi përtej arave,
Ndofta nga hiri i tij u përtëri si feniksi,
Ndofta për komunizmin u flet fshatarëve.
Hej, Bazi i Canit, s'i njeh komisarët,
Plumbi godet në ta e kthehet i shuar,
Hej, Bazi i Canit, Cani i marrë
Të tilla legjenda kurrë s'të kanë treguar!
Hej, Bazi i Canit, u ngrit komisari,
U ngrit me grurin tjetër
Dhe krahët e rëndë s'ia dogji zjarri,
S'ia dogji baruti i egër;

Ai shtrëngon me duar kallinjtë,
Kallinjtë përdhe s'e rrëzojnë,
Po gjithë së bashku me shtat të florinjtë
Përkulen e — «mbahu!» — i thonë.
Qëndron mes tyre e rritet mes tyre
Figura e tij, si mal,
E kokrrës ia jep të tijën ngjyrë
E kokrra të sajën ia fal.
E ziejnë kallinjtë,

e ulen,

e hidhen,

E mbahet për ta komisari,
Pëllumbat i mblidhen

e turtuj i mblidhen

E bukë bie erë behari,
E del poezia,

e flet poezia

Për jetën e tij të gjallë,
E nxjerr nga këllëfi koburen e tia
E shkon, si ngaherë, në ballë
E thotë i ashpër në tonat poema:
«Përpara, o djema!»

Nëntor 1964

DASHURI DHE FERROBETON

1.

Këtu nuk merren me kotësira erotike,
Që bien erë parfum të modës së vjetër,
Këtu ka front
Dhe fronti ka frymën epike:
Beton,

motorë,

tela,

tunelë,

gurë të egër;

Këtu nuk ka biseda të vakëta:

«Më lejoni të njihemi!»

«Pardon!»

«Diku ju kam parë!»

«Pupu, ç'ju shkon kjo jakë,

kjo kravatë!»

«Oh, ç'novelë dashurie!

Kam qarë!»,

Këtu gërhet,
gërvisht,
gërmon kompresori,
Dhe vinçi kovën me beton e hedh në digë;
Shahet me hekurin e rëndë malësori
(Si dikur me kalin e tij),
duke vidhosur burgjitë.

2.

Hidraulistja e re,
Me vetulla tërë pluhur,
Në lumë këmbët e mëdha i lan,
Në lumë me teknikun e betonit është puthur,
Në lumë ka shkopsitur fustanë...
Këtu nuk ka të lutura:
«Mos më gënje, i dashur!
Unazën kur do ta vëmë në gisht?»
Hidraulistja me dorën e plasur,
Flokët e mashkullit i shpupurish,
...Në mbrëmje,
majë Shkopetit del ylli,
Dhe katër sy
majë Shkopetit yllin kërkojnë:
«Është yni,
është yni,
është yni!»
Në krahë të njëri-tjetrit thonë.

3.

Eh, mbrëmjen e ramazanit
Ç'e zunë hidraulisten në gjumë,

Ç'e zunë malësorja dhe malësori,
Ç'e zunë me teknikun në gjumë,
Ç'ia panë zbërthyer kraharorin
Ç'e shanë malësorja dhe malësori
Hidraulisten,

që bredh shkurreve,

Që ua paska hapur kraharorin
Nën driza,

nën dushqe, burrave...

Ç'u ngrit hidraulistja e ç'ia pati:
— «O njerëz të krimbur nga ramazani,
Dëgjoni daullen!

Kërcet nga monopati,

Dëgjoni!

Syfyfyr shkoni hani!»

Ramazani,

ramazani,

o marrëzi,

Kur do pushosh së thirruri banorët
E këtyre maleve

ngarkuar me xhami,

Minerale,

kobure,

shtylla tensioni,

motorë?...

Ramazani,

ramazani,

o sprihë!

Gjithnjë na ke thirrur me daullen e egër
Dhe ne malësorët, me dhëmbë tërë misër,
Xhamitë kemi qelbur

me lutjen e vjetër.

Ramazani,

ramazani.

o marrëzi!

Na thirre e na the:

«Bëhuni mjeshtër xhamish!»

Dhe s'na le të krijojmë

As «Madona», as «Divina Komedi».

Ramazan,

ramazan,

o varr dashurish!...

Ramazan,

ramazan,

është veshi yt,

Është syri yt,

është goja jote,

Që hidraulisten dhe teknikun nën yjtë

I ndjekin,

i kërkojnë me mallkim të ftohtë!

4.

Mëngjes.

Buzë lumit dy trupa kanë rënë.

Thërrmijat e arta të diellit pikojnë

Nga muskujt e tyre,

nga llërë e këmbë.

U zgjuan.

Krahët shtrijnë.

Marrin firomë.

Mëngjes.

Nga maja e Shkopetit gjëmon sirena,

Nga dinamiti fryhet e pëlçet pluhuri.

Hej, ju atje në lumë,

s'mbaruat së puthuri?

Dhe ngrihen të dy

dhe turren të dy.

Atje ku gjëmojnë
shkrepa e gurë,
Atje ku e panë
dashurinë në sy,
Dashurinë që s'vyshket
kurrë!

5.

...Këtu nuk merren me kotësira erotike,
Që bien erë parfum të modës së vjetër,
Këtu ka front
dhe fronti ka frymën epike:

Beton,
motorë,
tela,
tunele,
gurë të egër.

Urra
metalit,
telave,
motorëve,

Urra
nepërkës — xixë elektrike,
Që po ua heqin brekushet malësorëve,
Që po ua prishin çerdhen zanave epike,
Që po i hipin zanat në makina
Dhe në kurset e rezervave të punës i çojnë,
Të mësojnë si ndizen minat,
Që tunele të shpojnë!...

Urra
barutit,
dinamitit,
fitileve,

Që po e prishin heshtjen në oda me oxhakë,
Që po i shuajnë psherëtimat e idileve,
Në shkallët me parmakë!..

Urra

ferrobetonit,
vinçave,
darëve

Dhe muskujve,

që presin
rrufetë,

Që ua ngatërruan lutjet fetarëve

Nën çati të tyrbeve,
nën minaretë!

Urra!

Urra!

Njëqind herë urra

Për dashurinë e teknikut dhe hidraulistes,

Që kotësira parfumesh nuk ka,

As gogësima

në frona
lulishtesh!

6.

Në shkëmb të Shkopetit ka një bletë,
Ka një bletë,

në majën e lartë;

Nga kohëra të lashta mund të jetë,

Nga kohëra të lashta

shtohet,

bën mjaltë

Prej gjeneratës

në gjeneratë...

Mjalti i saj nuk është nga lule moçali,

Nga lule livadhi,
nga lule kënete,
Po nga lëndina dhe lugje mali,
Ku dielli vështron,
ku rrjedhin rrëketë.

Hidraulisten me kominoshe të kaltra
Tekniku i betonit e mori për dore:
— I pari unë do ta marr atë mjaltë,
E para ti do ta hedhësh në pjatë.
Thonë se bimbashi i turqve, kur erdhi
Të ndiqte malësorët përpjetë Matit,
Një mijë jeniçerë mbi shkëmbin i derdhi,
Që t'i sillnin ta provonte mjaltin,
Dhe s'e provoi,

ai mbeti për ty,
Për ne të dy!

7.

Ku e gjeti tekniku i betonit dashurinë?
Ai e gjeti këtu,
Ku hapet aroma e betonit
Agimeve,
Bashkë me aromën e maleve
Dhe flladin e burimeve;
Ai e gjeti këtu,
Ku kolla të mbyt ndër tunelet
Dhe gjoksin pistoleta ta trand;
Ai e gjeti këtu,
Ku shijojnë më shumë gjellët,
Se në çdo restorant;
Ai e gjeti këtu,
Ku emrat s'kanë asnjë sinonim,
Po thuhet

Nga libri
"MESDITË"
1969

MARJANA

RAPSODI

*Selim Hasanit, këngëtarit
të Labërisë*

Ku shkund gurët qafë e shpatit,
Mardhur bore, djegur vape,
Mbushe, xha Selim i Bratit,
Dy hejbe me këngë labe.

Erë plumb e erë predhë,
Erë prush e erë brengë,
Erë dushk e luleshqerrë
Binin-binin ato këngë.

Se hejbetë në sëndukë
Për t'u mykur nuk i vure,
Po i more çukë më çukë,
Selim Brati me poture.

Dhe mbi malet e përpjetë,
Mardhur bore, djegur vape,
Prapë i zbraze ti hejbetë
Mbushur plot me këngë labe.

I përcolle, larg i nise,
Nëpër gjurmë gjelbërimi:
«Shkoni, bija, merrni viset,
Ju bekoftë xha Selimi!»

KREVATI I PERANDORIT

Partizani Meke kish opinga të rënda llastiku,
Kish opinga të rënda e pushkë të rëndë
Dhe në brez kish vezme me plumba belgjiku,
Dhe një kobure të vjetër me nëntë...
Atë ditë kur hyri në pallat ishte i pangrënë,
Ish i pangrënë dhe për gjumë i kapitur.
Ç'të bëjmë, partizani Meke, ç'të bëjmë!
Edhe pa bukë e pa gjumë duhet pritur!
Dhe hapi një dhomë e në dhomë pa një krevat të bukur,
Krevat të tillë kurrë s'kishte parë,
Të pastër si flutur,
Të ndritur si pika e vesës në arë.
Në krevat pat fjetur Viktor Emanueli i Tretë,
Atë natë, kur shpëtoi nga plumbi i Vasilit.
— Eh, kobure virane, e luajte tytën e shkretë!
Tha partizani Meke para krevatit ngjyrë trëndafili...
E u ul në jorgan, e hapi kutinë e lashtë,
E ranë në jorgan coprat e duhanit të fortë,
E ranë në jorgan shkëndijat që nxori masati,
Shkëndijat që nxori masati nga stralli i ftohtë.

Dhe u hap në dhomën e perandorit
 Era e eshkës e era e duhanit,
 E eshkës të sjellë nga mali i Tomorit,
 E duhanit të sjellë nga grykat e Mezhgoranit...
 E tymi mbuloi fotografinë e perandorit në mur
 Dhe mustaqet e perandorit në fund të tymit ranë,
 Mustaqet që perandori i kreu në dhomë dikur,
 Ditën që shpëtoi nga plumbi në një bulevard në Tiranë.
 — Shpëtove mirë aherë, — tha partizani Meke. —
 Palo burrë ke qënë, megjithëse perandor,
 Dhe mustaqet me krehër sedefi m'i krehke,
 Dhe qeshke me zor!
 Tfu! as duhan të fortë si imi s'ke pirë,
 As eshkë si imja s'ke ndezur me masat!
 Tfu! dhe tri pëllëmbë njeri je shtrirë
 Nën këtë jorgan, mbi këtë krevat!...
 Kam pasur dy djem unë Mekja
 Tri herë më të gjatë se ti,
 Dhe ti m'i rrëmbeve si vdekja
 Dhe m'i degdise në ishujt në Itali...
 Dhe vdiqën djemtë e mi dhe i hodhe në det
 Dhe më le mua e plakën kërcure
 Dhe më le arën pa mbjellë pesë vjet,
 Dhe më le selishtën mbuluar me hithra e shkurre.
 Edhe Kasëmit të Aliut ia vrave djemtë,
 Edhe Kiqos së Gaqos ia vrave çupën,
 Atë natë kur sillnim duaj në lëmenjtë,
 Atë natë kur gratë zinin në magje bukën...
 Më ke dëgjuar mua, Meken, ndonjëherë,
 Të them, më ke dëgjuar në Itali?
 Domosdo emrin tim do ta kesh shkruar në dëfiterë,
 Domosdo emrin ma di...
 Ja, unë jam Mekja, me opinga llastiku e me opinga lëkure,
 Me masat, kobure e vezme në brez,
 Unë të dogja kazermat e ushtarët t'i zura,
 Që në Sicili e gjer në Bradashesh.

Kudo jam unë Mekja e kudo kam qenë
E do të jem kudo e ti do dridhesh nga unë,
E data të ka për të zënë
Edhe zgjuar, edhe në gjumë...
Tfu! të pështyj në surrat, perandor,
Një palo burrë dy pëllëmbë,
Një palo Viktor
Me dy gisht këmbë! —
E i erdhi gjumi partizanit Meke
Dhe u shtri në krevat të perandorit
Dhe opingat s'i hoqi partizani Meke
Dhe vezmet nga brezi s'i nxori.
Dhe tha ngadalë partizani Meke
Me dorën e madhe në kraharor:
— Farë e keqe,
Tani jam vetë perandor!... —
Dhe humbi në mjegull Viktor Emanueli i Tretë,
Dhe humbi në mjegull perandoria;
Opingat e llastikut qëndronin majëpërpjetë
Në jorganin sjellë nga Italia...
Nën jastëkun e bardhë me pupla
Rrinte koburja nëntëshe e partizanit Meke,
Në kokë të krevatit varej pushka
Eh, ç'vajti, partizani Meke!

TË DASHURA VAJZA

T ë dashura vajza,
Mblesët s'dremisin, ruhuni nga mblesët!
mblesët s'flenë;
Skutash e qoshesh ata ngrënë veshët,
Skutash e qoshesh pritë ju zënë.
Në prita shfletojnë me mëndje kanunë,
Kafen e pinë me të liga mendime...
Të dashura vajza,
u hapët punë
Mblesëve të dhjamur, mblesëve thatimë.
Mblidhen kokë më kokë në kulla
Dhe tundin mjekrat dhe tundin qeleshet:
«Dëgjo, Shemshedin,
të keqen Dulla,
Erdh kohë e vështirë për mblesët!»
Po s'kanë vetëm qeleshe të bardha,

Kanë kravata
dhe borsalina,
Dhe mund të quhen
Fredër dhe Artë,
Siç mund të quhen dhe Shemshedina;
Dhe mund të pinë fërnë «me kulturë»
Dhe mund të flasin plot delikatesë
Me gjuhë të mençme literaturë
Dhe prapë të jenë

mblesë...

Të dashura vajza,
ruhuni nga mblesët,

Mblesët e dhjamur,
mblesët thatimë,

Mblesët që ngrenë skutave
veshët

Dhe skutave tjerrin të zeza mendime...

NË AMFITEATRIN E BUTRINTIT

Erdhën të dy në Butrint, në amfiteatrin e vjetër;
Kish hënë e zbardhte mermeri i lashtë;
Erdhi këtu edhe Orfeu ngadalë nëpër fletët
Dhe u ul pranë statujës së bardhë.

I lodhur duke kërkuar Euridikën e humbur,
Filloi të shkruajë në pentametër një këngë të gjatë.
Ndërsa ata të dy rrinin të përqaftuar nën kulpër
Mbi mermerin në amfiteatër...

«Unë ty të nxora nga nëndheu,
Unë ty të nxora nga ferri e ti prapë më ike!»
Këndonte a ndofta vajtonte Orfeu
Për të bukurën gruan e tij Euridikë!

Po ata të dy s'e kishin mendjen atje;
Nën kulpër thoshin fjalë për dashurinë e pastër
Më të fuqishme se fjalët e këngëtarit Orfe
Dhe të aktorëve, që kanë luajtur në këtë amfiteatër...

Vërtet, cilët kanë qenë ata që kanë lojtur,
Ata që kanë luajtur «Edipin-mbret» e «Prometenë»
Në këtë amfiteatër buzë Jonit të ngrohtë,
Ku yjet e kaltër bien?

Vërtet, në këtë mermer kanë shkelur
Stërgjyshrit tanë edhe si artistë edhe si spektatorë
Dhe janë trishtuar e kanë qeshur —
Thonë ballë statujës dashnorët...

Vërtet, në një mbrëmje si kjo ka qenë plot amfiteatri,
Në një mbrëmje si kjo jonike,
Dy mijë e ca vjet më parë, vazhdonte akoma spektakli
Dhe aktori, që lozte Orfenë, thërriste: Ku je, Euridikë!...

Ja, ta provoj edhe unë njëherë
Dhe të thërres si aktori, që lozte Orfenë,
Kur nga Joni jodi binte erë:
«Irenë, Irenë, ku je, Irenë?»

Dhe ata qeshnin e statujat dëgjonin,
Statujat që dy mijë e ca vjet qëndruan në këmbë,
Qëndruan në këmbë e ranë e u ngritën me fytyrë nga Joni.
E fjetën nën dhe e prapë u përmendën...

Vërtet, Irenë, ti kësaj statuje i ngjan çuditërisht,
Ndofta skulptorit stërgjyshja jote i ka pozuar
Për të skalitur një perëndeshë në Butrint;
Kështu ndodh, Irenë, perëndeshat kështu janë krijuar...

Kështu ndodh! Edhe Afërdita, e dashur,
Edhe Artemida, perëndesha e hënës,
Fytyrën e stërgjysheve tona kanë pasur,
Ja, si ti, Irenë, kanë qenë...

Dhe ata ndenjën në amfiteatër
Aq sa zgjaste një dramë e Euripidit,
Një dramë e madhe me pesë akte
Për spektatorët e Butrintit...

MUNDJA E LEKË DUKAGJINIT

I.

Grua, për ty u zura me Lekë Dukagjinin
E fjalë këmbeva në malet me fletë,
Po Lekë Dukagjini ishte trim e bir trimi
Dhe s'mundej dot lehtë...
Po Lekë Dukagjini nuk ishte Leka i Lecit,
Që bën njëqind lëshime në punë;
Lekë Dukagjini i rrepti i të rreptit
Ma tundte para syve kanunë
Dhe gjëmën lëshonte si shkëmbi kur bie në përrua:
«O mbaje gruan kështu si them unë,
O lëre gruan, se s'je për grua!»

2.

Grua, për ty u zura me Lekë Dukagjinin
Me gjyshin tim të nderuar,

Dhe pritë njëri-tjetrit i zinim
Në malet me shkrepa mbuluar...
Dhe unë herë-herë i bëja lëshime
Dhe ty të mundoja dhe brënda të mbaja
Dhe jetën ta mbushja plot hidhërime;
Sus!

me zërin e egër të shaja,
Se Lekë Dukagjini ma tundte kanunë
Dhe gjëmën lëshonte si shkëmbi kur bie në përrua:
«O mbaje gruan kështu si them unë,
O lëre gruan, se s'je për grua!».

3.

Grua, për ty u zura me Lekë Dukagjinin,
Se donte lëshime nga unë.
Pritë në male njëri-tjetrit i zinim,
Ai mburrte kanunë, unë shaja kanunë.
«Eh, gjysh, ti je hedhur për gratë në flakë,
Po pse në kanun i ke sharë?
Eh, gjysh, ti gruan tënde s'e ke dashur pakë,
Pse mua që e dua më quan të marrë?»

4.

Një ditë kanunin ia mora nga dora
Dhe copë ia bëra mes malesh të lartë.
Iu drodh ajo mjekër e bardhë dëborë
Pas çetinës së lashtë...
Dhe unë thirra:

E munda Lekë Dukagjinë!

(Natyrisht e munda kanunë;
I heq kapelën për trimërinë;
Ka qenë trim si furtunë...)
Ti, grua, më pyete e sytë të ndrinin,
Më pyete ngadalë mënjanë:
«Vërtet e munde Lekë Dukagjinin?»
Dhe unë të thashë: E munda, po sytë ç'më panë!

K Ë R K I M I

Q ë nga Naimi gjer në ditët tona
S'u lodhën poetët së kërkuari malet;
Kërkuan nga Vjosa e Valbona,
Kërkuan, si gjeologët mineralet.

Thesaret që zbuluan i shpërndanë:
«Janë tuajat, njerëz. Maleve i gjetëm!»
S'u grindën e për vete s'i ndanë,
Se kanë zemër të madhe poetët.

E kështu do jetë: të tjerë, që do vijnë një ditë,
Do gjejnë në male thesare më të mira,
Se malet kanë perla për të gjithë,
Sado të jenë kërkimet të vështira...

E do kalojnë vite me diell e me shi në jetë,
Do pikojnë strehët e do rrahin valët në lumë,
E vetë njerëzit do gjykojnë shtruar e qetë
Se kush kërkoi e kush nxori perla më shumë...

AI MOT... V

Ne erdhëm prapë pas udhës së gjatë,
Pas udhës së gjatë, mes dimrit të egër,
Me këmbë të vrara e me nga një copë bukë të thatë
Në çantat, ku mbanim granatat e fishekët.

Ne erdhëm në fshatin me dyzet shtëpi të gurta,
Me dyzet oxhakë, që tymonin si llulla me duhan të ndezur
Dhe në rrugë na pritën motrat e nënat e urta,
Dhe në oborre na u mblodhën kalamajtë e zbathur e të
zhveshur.

Dhe në strehët ne pamë të pikonin pikat e para,
Pikat e para të ujit, që ziente nën dëborë
Dhe selishtat i pamë lara-lara:
Ia kish zbuluar dëborat dheut kraharorë.

Dhe ndjemë erën e bukës në dyzet shtëpitë,
Se gratë kishin ndezur të dyzet furrat
E piqnin për ne çyrekë e pite
E këndonin për ne këngë nga më të bukurat.

E kënga e grave përhapej me erën e bukës
E me erën e pikave të strehëve,
E me erën e bardhë të jugës,
E me erën e vajit të dyfekëve:

E këndonin këngë gratë në furra
Me duar me brumë të bardhë, të bardhë,
E thoshte kënga që të ktheheshin burrat,
Të ktheheshin shëndoshë nga lufta e gjatë vite me radhë;

Të ktheheshin me lirinë e bukur,
Të ktheheshin të rrisnin kalamajtë,
Të ktheheshin të rrisnin bukën,
Të ktheheshin të përqafonin gratë;

E thoshte kënga për atë mot që do kish bukë shumë,
Për atë mot që do mbruhej brumi në magje,
Për atë mot që do vaditej ara mbi lumë,
Për atë mot që do mbinin lule nën strehë e pragje...

E thoshte kënga për atë mot që do çelte qumështi i grave
Si trëndafil i bardhë në gjokset, që ishin tharë
Që shëndeti t'u vinte kalamajve,
Që të bëheshin burra të fortë e të mbillnin në arë.

Dhe ne rrinim e mendonim në fshatin me dyzet shtëpi
Dhe thoshim me vete: ky mot do vijë patjetër,
Dhe udha prapë na thërriste në ndeshje syngji më syngji,
Se revolucioni kishte armiq të egër.

ESKIZ

N e jetojmë në këtë qytet të madh me reklama,
Me bulevarde zhurmonjës, ku bërtasin afishet nga muret,
Me uzina që i thërresim «Partizani», «Stalin», «Tirana»,
Me teatro e pallate kulture.
Në këtë qytet të ri e të vjetër,
Mes valëve të detit të njerëzve,
Ne mund të mos e takonim njëri-tjetrin
Dhe mund të ishim të huaj: emra mes emrave.
Po një ditë rrugët të dyve na poqën
Dhe burrë e grua filluam shoku-shokut t'i flasim
Dhe tani në shkallë ulim e ngjisim karrocën
E fëmijëve, që sa kanë nisur të barasin.
Dhe në këtë apartament me libra e saks
Vjen zhurma e qytetit tonë,
Vijnë gëzimet e tij e shqetësimet e tij,
Vijnë përherë edhe kurrë s'pushojnë
Dhe na pushtojnë se janë të pushtetshme si era
Dhe gëzohemi e shqetësohemi tok me qytetin,
Tok me dritat në bulevardet e gjera,
Në bulevardet e gjera, që mbajnë në krahët e tyre
apartamentin.

KULLAT

Dëborë e Dukagjinit, që mbush malin
Me thinja, na mbulon si Dukagjinë.
Në apartamente, bulevardit «Stalin»,
Ne kemi lënë gratë dhe shtëpinë.

Orteqet uturijnë tatëpjetë,
Si vargjeve të «Mujit e Halilit»,
Thërrmohen posi shkuma në përrenjtë
Dhe grykash shket jehonë e tyre e dimrit.

Ne ecim me elektrikistin Pjetër,
Ngarkuar si çetina me dëborë.
Do shembëllenim me rapsodë të vjetër,
Po kemi tela dhe izolatorë.

Ku vemi vallë, ç'duam suferinës,
Pse prishim virgjërinë e legjendave,
Që hidhen prej çetinės në çetinë
Dhe natën nanurisin foshnjat djepave?

Ne shkojmë kullave t'u lidhim tela,
Litarin e kanuneve ta shpleksim.
Hej, dukagjinasja e vogël, Gjela,
Mos rri pas mureve, ne s'jemi mblesër!

E di, moj Gjelë e vogël, ti fizikën,
Korent, izolator, ampermetër?...
Afrohu dhe përcille zallesh frikën,
Izolatori izolon dhe mblesët...

Do lidhim mes tavanit të odës sate
Një llambë elektrike sa një ftua,
Nën llambë le të hidhen mbrëmjes ëndrrat
Dhe le të ligjërojnë si një krua.

Ne erdhëm me elektrikistin Pjetër,
Që tok të lidhim kullë më kullë tela,
Që vjershat t'i dëgjosh në tela nesër
Me lajmet e gazetës, Gjela!

Furtunë e Dukagjinit e mbush malin;
Dëbora është e ashpër dhe e hidhur.
Na prisni, gra, në bulevardin «Stalin»,
Se kemi shumë tela për të lidhur!

1968

SALUT!

Salut atyre që s'u plakën
Dhe s'u shteron krijimi kurrë,
Që malet pash më pash i matën
Dhe lanë djersë e gjak në gurë.

Me shpirt të madh ngaherë mbetën,
S'ua ndryshku mendjen dot skleroza
Dhe s'psherëtinë e s'nëmën veten
Me këmbët futur në pantofla...

Salut atyre që s'u plakën,
Po ndoqën hap më hap rininë
Dhe smirë talenteve s'u patën,
Se s'njohën kurrë pleqërinë!

KUAJT

U në i kam dashur kuajt shumë,
(Ndokush mund të më quajë anakronik),
I kam shpënë të pinë ujë në lumë
Dhe në lumë i kam larë në korrik.

Në lëmë grurë e thekër kam shirë
Dhe me kamxhik i kam ndjekur: hop! hop!
Dhe në mbrëmje e në mëngjes pa gdhirë
U kam varur në qafë torbat me elb plot.

Po kjo s'do të thotë që s'kam ëndërruar
T'i lë kuajt e të udhëtoj me aeroplanë,
Dhe grurin e verdhë kallirënduar
Ta shij në arë me autokombajnë.

Vërtet, me gjithë dashurinë time për kuajt,
S'më ka ardhur keq t'i ndrroja ata
Me traktorë mes arave me duaj,
Me makina e me kombajna të mëdha.

Por të duash makinën, s'do të thotë të zemërohesh
me kalin

Dhe të kesh druajtje ta përmendësh në varg,
Akoma kali ka për të ngjitur malin,
Gjersa helikopteri është larg...

TELEGRAMI

Dhe mua tridhjetepesëvjeçarit të parruar,
Mes pyjeve veriore në Pukë,
Më vjen një telegram i gëzuar:
«Të lindi çupë!»

Në mensën e ftohtë, i mbështjellë
Me pallton e trashë,
Lexoj telegramin mbi pjatën me gjellë,
O grua e dashur!

Ndërsa era ulërin ah më ah...
Vallë ç'emër t'i gjejmë çupës?
Kërcasin sëpatat druvare: trah-tarah!
Në pyjet e Pukës...

Mblidhemi, druvarë, të gjejmë emrin e lashtë,
Emrin e lashtë ilirian,
Të dalë emri nga dritaret jashtë
E era ta dërgojë pa telegram?

At'herë mua tridhjetepesëvjeçarit të parruar;
Mes pyjeve veriore futur,
Do më kthehet telegrami i gëzuar:
«Emër i bukur!»

FILLI ELEKTRIK NË VARGJE

Unë e di,
në vargje ende ka dokrra,
Po kur me fill elektrik të lidhen
Kelmendi,
Dukagjini,
Mokra,
Kush do durojë që vargu të bjerë erë tym kandili?
Dhe dot s'do ta fshehim impotencën poetike,
Dhe do themi: «Kështu ishte shkruar dikur...»
Se vargjet e mbuluara me pluhur
Do t'i zbulojë llamba elektrike...

1968

KUR TË VIJ NJË MËNGJES

Do jetë mëngjes dhe unë do vij patjetër.
Mbi xhaketën time do kenë rënë petale
Nga lulet e kumbullës së vjetër,
Nga lulet e thanës së thartë.

Aherë ti s'do jesh zgjuar akoma.
Unë do them emrin tënd në xhame
Dhe do vërsëllej të dashurën këngën tonë:
«Ti çele herët, moj bajame!»

Do vërsëllej ngadalë-ngadalë
E s'do prish gjumin tënd të bukur,
Do bien mbi mua petale
E do ulet në sup një flutur...

E, kur sytë të hapësh, do shohësh
Romantikun e përjetshëm në xhame
Dhe këngën e dashur do njohësh:
«Ti çele herët, moj bajame!»

DUKE U MENDUAR

Ne e ruajmë nga burimet e rinisë sonë
Gjer në pleqëri rrëkezën e kulluar.
Edhe kur kujtojmë se është vonë,
Rrëkeza e vogël rrjedh pa kuptuar...

Ne i ruajmë rrëkezat e rinisë ngaherë,
I ruajmë gjer në pleqërinë e thellë,
Ashtu siç i ruan toka për në verë
Rezervat e ujit të kthjellët...

Ndofta kjo na shtyn të mos pohojmë kurrë,
Që u plakëm e vamë!...
Lulet t'i duam dhe thëllëzat në gurë
Dhe këngët djaloshare në buzë t'i mbajmë.

REMBRANDTI

Në një mulli të vjetër në Holandë
Një vajzë dashuroi një millona
Dhe lindi nga të dy Rembrandti
Dhe qeshën përmbi djep ata...

E shkundi miellin millonai mbi djep
Dhe erë miell pelenat e tij ranë.
Përgjonin zogjtë degëve në plep,
Që t'uleshin në djep e miell të hanin...

Atë mëngjes u lindën shumë princa
Dhe emrat ua shënuan kalendarët;
Kambanat oshëtinë nëpër kisha
Dhe natën ndritën sheshesh llampadarët.

Rembrandtin nuk e mori kalendari,
Kambana majë kishës nuk buçiti,
Nga vatra veçse ndriti djepin zjarri,
Trokashka në mulli mbi gur trokiti...

Ai më vonë kabanës i ra vetë,
Gjëmoi nëpër Holandë e nëpër botë;
Kjo ishte kambana e artit të vërtetë
E tundur nëpër studiot e tablotë.

Dhe princave as zilka nuk u mbeti,
As emri zverdhur nëpër kalendarkat;
U ngrit mbi ta Rembrandti i madh si deti,
Ai që e përshëndeti veç trokashka...

K Ë N G A

*Duda ish prej Elbasani...
Duda ish e shkoi e vate,
Varri iu mbush manushaqe.*

Popullore

P o cila do ishe ti me këtë emër,
Që erdhe mes viteve në këngë?
Me siguri dikush me mall në zemër
Këndoi për ty e derdhi gaz e brengë.

Ka qenë ndofta një qejfli i marrë,
A ndofta udhëtar karvani;
Te rrapi i Bezistanit të kish parë
Dudi prej Elbasani!

A ndofta të kish ndjekur gjer te porta,
A nga avllitë e larta ishte ngjitur
Dhe pas ullirit netëve të ftohta
Ka pritur e ka pritur...

Ne fatin tënd të shkretë nuk e dimë,
Nuk dimë se në ç'rugë shkoi karvani,
Dhe ç'ish ai që prishi dashurinë,
Dudi prej Elbasani!

Veç kënga nuk të la, po pas me vete
Të mori e të shpie në udhë e praqe,
Dhe ti përjetë e dashuruar mbete
Dhe varrin e ke plot me manushaqe...

LARG QYTETIT

Në qytet bie shi dhe me ombrellë
Në kafe «Tirana» futesh ti.
Unë jam në pyjet në Munellë,
Ku rënkon një sharrë e një qysqi.

Pylli oshëtin nga shiu i çmendur,
Pesëfish më i çmendur se atje;
Zogjtë nëpër ahe janë trembur,
Heshtin të tulitur në fole.

Unë me druvarët pranë zjarrit
Duart ngroh në prush e pi duhan.
Nëpër ahe shiu i zgjat litarët
Dhe të zgjatur dy-tri orë i mban.

Dhe druvarët flasin për shtëpitë,
Flasin për fëmijë e për gra;
Flasin si mes pyjeve u rritën
Me sëpata e sharra të mëdha...

Flasin si një djalë nga druvarët
Na rrëmbeu një çupë në një fshat
Dhe e ngjiti sipër gjer në sharrat,
Sipër nëpër pyll e monopat;

E rrëmbeu se gjyshi s'desh t'ia jepte,
E kish rritur vetë pa baba!
Shfrynte plaku pranë vatrës rreptë:
«Nuk e jap në pyje tek ata!...»

...Dhe druvarët mu në pyll të dendur
Djalit i dhuruan një peshqesh:
Një krevat prej ahu të gëdhendur,
Një dyshek të mbushur krejt me lesh.

Dhe i thanë: «Bëfsh fëmijë shumë,
Që mos zërë kurrë sharra ndryshk
Pyjeve me shi e me furtunë,
Aheve me fletë e me myshk!»

Dhe kjo çupa qenka kuzhinierja,
Që më zjeu një supë mua dje;
Supë kaq të shijshme asnjëherë
Ndofta nuk kam ngrënë, të bëj be!

Në qytet bie shi dhe me ombrellë
Në kafe «Tirana» futesh ti;
Ç'të tregoj për ty unë në Munellë,
Ku rënkton një sharrë e një qysqi?

T'u tregoj si gjurmëve të ndoqa,
Si kaprollin kreshtave në shkëmb,
T'u tregoj ç'më ndezi e se ç'hoqa
Gjersa ti më quajte burrin tënd?

Fati ynë ka diçka të afërt
Me atë që ndodhi dje këtu:
Si e ndoqi çupën nëpër ahët
Djalën që çan dërrasa e pret dru...

T'u tregoj si malli në Munellë
Më pushton për ty dhe qetë s'rri?
Nga kafe «Tirana» me ombrellë
Ndofta sot ke dalë tek bie shi...

KOMISARI

Baladë

Nën një shkëmb murrash të shtrembër,
Që mban emrin Gur-Kusar,
Rrugën gjeti gjer në zemër
Plumb i nxehtë, komisar!

Re në krah nën shkrep të vjetër,
Re në krah e s'lojte dot.
Pishë e re qepallëgjelbër
Nga qepalla derdhi lot.

Lot i gjelbër ra në faqet
Afër shkëmbit Gur-Kusar,
Dhe nën shpatull manushaqet
Ulën kokën, komisar!

Unë rrija pranë teje,
Udhën sillja nëpër mend:
Si u hodhëm në beteja
Shteg më shteg e vend më vend,

Si naganti nuk na ngeci
Që në Kuç e në Korab,
Kur na thrriste Shefqet Peçi,
Komandanti ynë lab,

Kur vraponim ne si retë
Pranë shkëmbit Gur-Kusar;
Shtinin shtatë e vrisnim tetë
Për lirinë, komisar!

Unë rrija pranë teje
Me nagant e me mauzer,
Nga mërzia nëpër deje
S'rridhte gjak, po rridhte vrer.

Ç'do më thoshte nëna plakë,
Kur të shkoja prapë në fshat?
«Ju përcolla të dy bashkë,
Ti më kthehesh fillikat!»

Nëna s'tha të tilla fjalë
Buzë vatrës me pak zjarr,
Vetëm pyeti: «mos ka dalë
Majë shkëmbit Gur-Kusar,

Që dushmanin ta shikojë
Dhe ta ndjekë shteg më shteg;
S'ma merr mendja të pushojë
Një nagant e një dyfek...»

...Dhe naganti nuk na ngeci
Që në Kuç e Vishegrad;
Ngriti këngë Shefqet Peçi,
Komandanti ynë lab...

Nën një shkëmb murrash të shtrembër
Që mban emrin Gur-Kusar,
Rrugën gjeti gjer në zemër
Plumb i nxehtë, komisar!

NË KËTË HOTEL

Në dritaret e këtij hoteli të madh ne rrimë. A
Perëndimi ka hedhur spirancat matanë qytetit. B
Elektrovinçat sqepat vërtisin e oshëtijnë C
Në këtë qytet buzë detit. 3
Ne ia hoqëm këtë qytet vdekjes ahere,
Duke çminuar të katër qoshet e tij
Dhe, në vend të minave të luftës, vumë vinçat me potere,
Që të ngrihej i madh dhe i ri.
Mes këtyre vinçash e korpusesh të pambaruar
Ty të kërkova e sot rrimë e mendojmë
Në këtë hotel me qilima shtruar
Dhe me dritare të mëdha që detin shikojnë.
Dhe më vjen mirë që s'më janë ftohur ndjenjat
Dhe dashuria jeton e zien në damarë;
Ajo kështu ka zier edhe në betejat
Në vitet partizane një çerek shekulli më parë.
Trimëria dhe dashuria më kanë ndjekur tërë jetën
Dhe jam i lumtur që të dyja kanë qenë bashkë
Në luftë për të vërtetën...

Fryn erë nga deti i kaltërt
E valët në betonin e pistës kokën përplekën.
Ti mërdhin në dritaren e katit të katërt
Dhe unë mbi supe të hedh xhaketën...

G J Y S H I

N ë lëndinën me varre nën një borigë
Me gjyshër të tjerë fle edhe gjyshi im Nesim;
Mbi lëndinë vërshëllejnë telat elektrikë,
Elektroni në tela lëvrin...

Nën borigë kalin e zbres e ndez një cigare
E gjyshin Nesim mundohem ta sjell në mend.
Ai lëroi me parmendë shumë ugare
E këndoi: «Oi, si do t'ia bëjmë hallit tënd!»

E, kur vdekjen e ndjeu, tha: «Mbulomëni nën borigë,
Që të këndojë boriga: «Oi, si do t'ia bëjmë hallit...»
S'e dinte se do vërshëllenin telat elektrikë
Këngën e elektroneve mbi borigën pas malit;

S'e dinte gjyshi Nesim se do vija dhe unë
E do shkruaja katër strofa të thjeshta
Nën borigën, si roje e lashtë me gunë.
Që mban mbi krahët e saj dyqind vjeshta...

NË VJESHTË

Aheve nxitoj me bluzë veshur;
Ahet flakë e verdhë i ka ndezur,
Flakë e verdhë e vatrës që ka vjeshta,
Flaka që pjek misra edhe vreshta.

Ahet qeshin: «Mblidhi udhës fletët,
Janë letra vjeshte për poetët!»
Dhe më japin zarfe si postierë,
Shkruar me kalem vjeshtor të verdhë.

Vjeshta një përgjigje pret patjetër,
Pret t'i them ca fjalë në një letër;
Dhe poeti s'bëhet aq i prapë
Letrave përgjigje mos t'u japë,

Letrave që nis me postë vjeshta
Udhëve në pyje, ara, vreshta,
Natyrisht poeti ka plot punë,
Po një letër s'ha dhe kohë shumë!...

KUR LIBRI ËSHTE NË SHTYP ✓

Kur libri është në shtyp e tipografi i heshtur
Me duar me bojë shkronjat e vjershës radhit,
Diku në një digë betoni i fundit është hedhur,
Diku në një fshat elektrikisti llambën e fundit lidh.

Diku në një rrugë një vajzë ecën e dashuruar
Me një buzëqeshje të lumtur me vete,
Diku në një fushë të bleruar
Një lule mbush kërcellin me fletë...

Kur libri është në shtyp, poetit në mend i vijnë
Të tjera vargje e mendimi krahët e kaltër tund:
Eh, të kisha shtuar edhe këtë varg, edhe këtë rimë!
Po tipografi fshin duart me bojë: fund...

E PAHARRUARA

Ngaherë pyet nëna e ngratë:
Ku do jetë partizania që fjeti atë natë?!

Pyet e ul kokën me thinjë
Në mbrëmjet e vona në fshatin Sinjë.

Asaj i kujtohet vajza me yll në ballë,
Që rrobat ia thau e i dha qumësht e dhallë.

Dhe kur iku, në prag i tha: udhë e mbarë!
Dhe mendoj: «Ta kisha nuse për Mevlanë!»

Po Mevlani u vra në Malin e Thatë
Në Brigadën e Katërt a në Brigadën e Shtatë.

Dhe tok me djalin në mendje i mbeti
Vajza që natën në odë fjeti.

Dhe ngaherë pyet për të: ku do jetë?
Sikur nusen e djalit ta ketë.

DËSHMORI

Artikulli im s'u shoqërua me foton e tij.
Kërkova në fshatin e lindjes shtëpi më shtëpi,
Po më thanë: «S'doli në foto kurrë,
Se larg fotografëve thyente në gurore gurë.

Dhe fotografët s'vajtën në atë vend,
Se kish shumë gurë e shumë shkëmb,
As çeta, ku shkoi, s'kish fotografë,
Ish luftë e ishim të varfër.

Po kur u vra nën shkëmbin e ndezur zjarr,
U ndodh në çetë një këngëtar
E këndoi tok me ne mbrëmave:
Lule djemtë e nënave»...

Artikullin tim për dëshmorin Ali
Gazeta e nxori pa fotografi,
Po unë vura këngën që u këndua mbrëmave:
«Lule djemtë e nënave!...»

« D A N A J A »

Në oborrin e princeshës Izabelë
Zbavitej gruaja e Rubensit, Elena;
Përhapte erën e parfumeve dantela
Prerë nga Parisi e nga Vjena.

Dhe Rubensi i lumtur pinte verë
Dhe qeshte tavolina nga shakatë;
Elena në kadril me kavalierë
Përdridhte mesin dhe trokiste takat.

Ndërsa mbi një kanal të Amsterdami
Një dritë e zbehtë në dritare ndriste,
Në shtrat Saskia, gruaja e Rembrandtit,
E lodhur nga veremi, vdiste...

Rembrandti me një xhybe zhele-zhele
Qëndronte mbi krevat dhe heshte.
Në oborrin e princeshës Izabelë
Elena në mazurkë qeshte.

Në portë të Rembrandtit fajdexhinjtë
Trokisnin e kërkonin borxhë;
Tuberkulozi Saskias mushkëritë
Ia gërryente dhe ia mbushte plot me blozë...

— E lumtura Elenë, — thosh ngadalë
Në shtrat Saskia verdhur nga veremi.
Rembrandtit i pikonte lot i valë
Dhe binte në jastëkun bojë kremi

«Danaja» që nga muri shihte rëndë.
Rembrandti, i menduar, thosh me vete:
«Danajës unë i dhashë fytyrën tënde,
Dhe ti, Saskia, do të rrosh përjetë...

I madhi Rubens, Rubensë të tjerë
Elenat do harrojnë në shkëlqime,
Me ty në dashuri do bjenë,
Danaja ime»!...

Në portat e princeshës Izabelë
Elena në karrocë vetëtinte,
Saskian në qivur, për në varreza
Rembrandti fillikat e shpinte...

Shënim: «Danaja» është një tablo e Rembrandtit me temë mitologjike
dhe numërohet si një nga kryeveprat e pikturës botërore.

VJESHTËS

I shoh tek rriten pjeprat e kungujt e shalqitë,
I shoh tek u nxin kurrizi në bahçe mes fletësh,
I shoh tek sisën tënde si shqerra pinë
E mburren: jemi bijtë e vjeshtës!

I shoh e një mendim i çuditshëm më vjen në mendje:
Lëri të vijnë edhe vargjet e mia,
Të pinë pak qumësht në sisën tënde,
Të ngjallen e të dalin të shëndetshëm nga shtëpia.

E të vrapojnë me erën tënde mes zhurmës
E të kërcejnë fushë më fushë e luginë më luginë
E t'u futen udhëtarëve në mëngët e këmishës e të gunës
E t'u tregojnë si sisën e vjeshtës pinë...

POETËT QË VIJNË

Mbi fletorka me vija natën vonë,
Diku në fshatra të largëta e qytete,
Të lodhur nga puna rrinë e mendojnë
E vargje thurin e flasin me vete;

Dhe ngrihen mëngjeseve e nisen
Sërish në torno e kombajna;
Vargjet i ruajnë e vargjet i grisin
Dhe prapë kur kthehen shkruajnë.

Mbi fletorka me vija në konvikte
E në baraka e në auditore
Krijojnë asonanca e rima e ritme
Dhe ballin shtrëngojnë me dorë.

Dhe çfarë shkruajnë e cilët janë
Ne ende s'i njohim, ne ende s'i dimë;
Po dimë se tryezat me vargje i kanë,
Atje ku arat blerojnë e tornot ndrijnë;

Po dimë se diku gatuhet poezia,
Gatuhet poezia e madhe, poetë,
Në fletorkat e thjeshta me vija,
Nga vajzat tona e djemtë.

Dhe ne para saj do mahnitemi patjetër,
Po s'do na vijë keq për vitet që vanë,
Se në mesin e poezisë së vërtetë
Ca gurë e ca djersë dhamë...

MONOLOGU I CINIKUT

Të desha,
s'të dua!
Në jetë ndodh dhe më keq.
Ka njerëz dashnorë
gjersa bëhen pleq,
Ka që dashnorë
janë vetëm një muaj.
Të desha,
s'të dua!
Ke lindur të vuash,
vuaj!
Jam burrë i ndershëm,
pëlqej të vërtetën.
Ka njerëz
që s'duhën,
po gënjehen
tërë jetën.
Jam burrë i drejtë,
i ashpër në ton;

Të them

«s'të dua»

në telefon!

1964

LULET

Redaktor, ne lulet nuk i kemi harruar ende
Dhe barin e pakorrur nuk e kemi harruar,
Nuk e kemi harruar ylberin me shtatë lente,
Që lidh me dy cepat e tij dy male të bleruar.

Ne ndërtojmë uzina e vëmë torno shumë
Dhe bien nën torno lentet e metalit të gdhendur.
Në formën e luleve e gjetheve, që varen në lumë,
Në formën e ylberit e barit të dendur.

Nuk është e vërtetë që dashuria për lulet e barin
Na qenkësh anakronike,
Ne lulet në dasma me vete i marrim,
Ne lulet i vëmë në dritaret e laboratorëve kibernetikë.

Dhe kujt nga ne s'u pëlqejnë livadhet e blerta
Dhe lulet, që ngrenë kokën e njomë,
Të puthura në mëngjes nga bleta,
Të prekura nga vesa natën vonë?

Redaktor, unë kam respekt për rreptësinë
Dhe për durimin tënd të lartë,
Po çuditëm pse vargjet për lulet të shtien mërzinë
Dhe me inat nga libri i nxjerr jashtë...

Ne bashkë me uzinat e duam edhe barin, që ngjall gurin,
Që erë qumësht bie e erë mjaltë;
Ne Azotikun e ngritëm edhe për barin edhe për lulet
edhe për grurin.
Ne Azotikun e ngritëm që blerimi të mbijë edhe në zallin
e thatë...

Parvjet, kur ende dita s'kish gdhirë,
Vdiq një redaktor, një miku im i ngushtë.
Mbi varr i vura lule, si kujtim të mirë,
Të mbledhura në fushë...

Po lulet mund të mos ia vija sipër varrit,
Se lulet m'i hiqte sa ish gjallë nga vjershat,
Se gjoja lulet zbusnin shpirtin e revolucionarit,
Se gjoja humbte baruti në rreshtat...

Redaktor, lulet nuk i harrojmë kurrë
Dhe barin e pakorrur nuk e harrojmë,
Se zemrat i kemi të mëdha në këto male me pemë e
gurë,
Ku lumenjtë zbresin e turbinat rrotullojnë...

MIKROBORGJEZI

Ç'të vrasim mendjen?

Rrimë në kuzhinë;

Bie erë gjellë, pa ngrënë s'mbesim;

Na pihet ujë,

pimë;

Na rriten thonjtë,

i presim!

VDEKJA E DRUVARIT

Vdekje ndohta edhe s'mund të ishte.
Vdekja, thonë, hijen ka të rëndë,
Po ai e ndjeu se në ahishte
Ajo bridhte dhe kërkonte vendë.

Mbi një trung la sharrë e sëpatë,
Mori torbën, iku ndër dy ahe,
Ra mbi fletët, ra sa gjerë e gjatë;
Gjoksi i madh nuk nxori «ohe» e «ahe»...

Drutë i desh si njerëzit e shtëpisë
Dhe gëzohej kur mbinin filizët,
Kur e hidhnin shtatin si fëmijët,
Që sa rriten s'i nxënë këmishët.

Dhe kur ndonjë pemë zverdhte fletët,
Thoshte: «U sëmur e vate!
Vallë do shërohet dot e shkreta?»
Ulej e pastronte me sëpatë...

Ndenji gjysmë shekulli me pemët,
Nga ato mësoi të gjelbrën gjuhë.
Po u shtri një ditë herët-herët,
Se iu duk sikur iu lodhën gjunjët...

Drutë, si në djep, e vunë në gjumë,
Ahet degët sipër tij i varë
Dhe i thanë: «Hesht, u lodhe shumë,
Ndonjë tjetër sharrën le ta marrë».

Dhe një tjetër erdhi mori sharrën.
Sharrës dhëmbët nuk iu ndryshkën kurrë;
Ahet dherin spërkatën me farë,
Ahet bien e fara mbin në gurë...

VALLE LABËRISHTE

*Dhe vallja jonë di të ziejë
Në dasmë e në betejë. . .*

Sot nuk jam poet e gazetar,
As druvar i zymtë në ahishte,
Jam qejfli i krisur kërcimtar,
Kërcimtar i valles labërishte.

Vallë vallen ku s'e kemi hequr!
Dhe në dasma dehur nga rakia,
Dhe përpara sulmit tej hendekut
Dehur nga guximi, trimëria!

Thonë se Selam Musai me shokë,
Para sulmit mbi telat me gjemba,
Gunën zhveshi dhe bëri me kokë:
— Djema, hop! —

e djemat:

hop, në këmbë!

Pa ia morën valles labërishte,
Pa ia hodhën valles si furtuna.
Vala e valles zjeu në Drashovicë,
Vala telat ç'i mbuloi me guna...

Hej, ti valle labërishte, valle!
Cili lab s'u ndez si prush prej teje?
Ti je hequr dhe në çaste dasme,
Ti je hequr dhe në çast beteje...

KËNGA PARTIZANE

Unë zgjatja qafën time të ligur
Nga xhaketa e grisur ushtarake,
Këndoja me zërin e ngjirur
Në netët partizane mes flake.

E hapej kënga gurëve të egër,
Ku binin shiu, breshri, plumbat,
E hapej kënga në misër e thekër,
Ku kokrra kërkonin pëllumbat.

Na shpinte kënga të ruanim pusitë
Dhe kokën ta mbanim ngritur.
Këtu ishim bashkë: spektatorë e artistë
(Qëllimi më i madh i artit kish mbërritur).

Unë zgjatja qafën time të hollë
Nga xhaketa ushtarake e grisur.
Kjo ish më e madhja shkollë,
Shkollë për kanto betejave nisur...

DJALOSHARE

Do vij e derën do hap me ngadalë
Herët në mëngjes pa gdhirë.
Do ulem te koka pa thënë asnjë fjalë,
Do shoh fytyrën tënde të mirë.

Ti as do ta ndiesh që do jem pranë.
Do thuash, kur sytë të çelësh:
«Mos jam akoma në ëndërr, vallë?»
Do qash e do qeshësh...

NAIM FRASHËRI

Vargjet e tua me thërrimet e dheut janë përzierë
Dhe na duket sikur me qenien tonë janë shkrirë,
Se i kemi thithur mes qumështit, frutave, erës
Dhe në burime me ujin i kemi pirë.

Çdo rrokje e varg e poemë është rritur
Tok me lisat e gjatë e me barin në gurë
Dhe në kurorat e pishave është ngjitur
Dhe, si në pisha, s'humb blerimi kurrë.

Ti, si bujk i mirë, lërove arën e fjalëve,
Arën e fjalëve të stërgjyshërve mbetur djerrë,
Mbuluar nga barëra të liga maleve;
E lërove që djerrë mos mbetej asnjëherë...

Ish punë e vështirë plugimi i asaj are.
Fjalë të tjera frymën ia merrnin fjalës stërgjyshore,
Po ti gjoksin ia vure përpara
Dhe rrënjët gremit të hidhur ia nxore.

Dhe tek lëroje këtë arë në vapë e në shqotë,
Gabove kur the se perëndia na qenka kudo: në lulet e
lisat,
Pse s'the që vargjet e tua do të ishin kudo: në tokën e
ngrohtë
Në lulet, në barin, në plisat...

Vargjet e tua me thërrimet e dheut janë përzierë
Dhe na duket sikur me qenien tonë janë shkrirë.
Rrugën marrim në male e në buzë i mbajmë ngaherë:
«O malet e Shqipërisë!...»

Frashër 1969

PEIZAZH PAS SHKREPTIMËS

Korriku i ka pirë lumenjtë
Dhe lëngu i damarëve të pyllit është i pakët.
Xhezvja e kafes mund të valojë në shkëmbenjtë,
Që ngrihen mbi përrua të plakur.
Në çast një heshtje e trishtuar
Pushton kurorën e pishës e rrudhat e lumit.
Era frymën e pret nën qiellin e trazuar,
Vrapimin e ndalin retë ngjyrë plumbi.
«Diçka do ndodhë», — pylli mendon.
Pastaj rrufeja krahët thyen diku larg,
Ku puthet dheu me qiellin në horizont,
Duke u përpjekur si katarakt...
Dhe mbushen rrudhat e tokës
Me lëngun që reja, e bija e saj, hodhi
Dhe pylli i urtë tund të gjelbrën kokë:
«Mirë që ndodhi kështu, mirë që ndodhi!»

PIRAMIDAT

Brigjeve të Nilit, e djersirë,
Puna brodhi e ngriti piramidë,
Mbajti gurët nëpër shkretëtirë
Dhe me gurë i bëri vdekjes sfidë.
S'mbajmë mend ne emra faraonësh,
Emrat vdiqën mbyllur nëpër gurë,
Emrat vdiqën nën rërën e kohës,
Piramidat s'vdiqën kurrë,
S'vdiqën se i bënë vdekjes sfidë...

NJERIU I TOKËS

Këtyre grykave jetova dhe u rrita.
Ngrihej dielli nga malet e binte në det,
I spërkiste hëna shelgjet e borigat,
Ku flinin zogjtë tulitur në fletë.
I bëra miq shpezët e bagëtitë
Dhe në bar i mahnitur u shtriva e të flija rashë.
U mundova ugareve përditë
Dhe asnjë grusht toke pa e mbjellë me një filiz s'lashë!
Akoma ç'të flas?
Më ke parë ti, atdhe, se cili kam qenë,
Edhe nëse jam lodhur për një çast,
Kokën në prehrin tënd kam vënë!

DUKE KËRKUAR DASHURINË

Zemra sot me rima e ritme m'u mbush;
Një kovë ekskavatori me trishtim e zbraza,
U bëra gazmor e nga gazi në faqe kam prush,
Rinia godet me grusht në thinjë e brazda.

Ashtu si Kolombi, kur pa në oqeanet e stuhishëm
Të bardhat çajka e thirri: tokë, tokë!
Unë pashë të bardhat çajka të dashurisë
E thirra: është afër, shokë!

Vërtet ish afër, po unë Kolombi, s'e dija,
Veçse kërkonte varka ime me velë të hapur
Dhe shkuma e valës më binte në thinja;
Unë direkun e saj kisha kapur...

Mirë thotë një kolegu im i vjetër:
Në dashuri duhet të jesh Kolomb patjetër!...

FILLIMI I NJË POEME PËR
QEMAL STAFËN

Kur të rrethuan ish fillimi i majit.
Dyqankat e Tiranës kishin hapur qepenët herët.
Në tavolinën tënde «Kapitalin» e Marksit
E frynte era...

personë | Violina jote ish hedhur në kanapenë e gjatë
E harku i saj ish vënë mbi kapak.
Shopenin nuk kishe kohë ta luaje atë natë,
Atë natë që gjaku pikonte mbi zambak...

KËSHTU MUND TË NDODHTE ✓

Sikur të bija nga plumbi i nxehtë,
Nëna s'do merrte telegrame.
Do vinte korrieri i çetës
I veshur me tallagane,

Do shtrohej i lodhur në vatër,
Me shkop do trazonte zjarrin
Do silte mendimet në hatër,
I heshtur do pinte cigarin;

Do thoshte:

«Yt bir, nënë...»

Dhe dora e nënës me deje të trasha
Nga dridhmat në gju do kish rënë,
Në prush do shpëtonte masha...

Pastaj do çonte kokën e bardhë,
Do mbyllej në odën tjetër...
Do ngrihej korrieri nga vatra
E pas do t'i binte çetës.

A s'mund të ndodhte një vdekje e tillë?
Me gjakun tim të përgjakja hënë,
Dhe ju të shihnit të mbillte trëndafilë
Mbi varrin tim nënën?...

PËRSËRI PËR TOKËN

Unë tokën si njerjë kurrë s'e kam parë,
Po e kam parë si nënë.
Dhe po të mundja hënë do kisha marrë
Dhe në gjoks si gjerdan do t'ia kisha vënë...

PEIZAZH

Në mes të rrugës,
Kur dielli rri në zenit,
Etja zvarriset nga shkrepat e gurët.
At'herë burimi vrapon, pengohet, shushurit
Dhe etjes udhën ia pret e ia shuan urët.
Unë qëndroj e në burim vë buzët e mia të trasha
E thëthij forcën e lëngut të tokës bujare
Dhe ndiej si kjo forcë e lashtë
Më vjen e më rend në damarë...

UOLLT UITMAN

Kur nxori Uitmani «Fijet e barit»,
Nju-Jorku heshti, heshtën recenzentët;
Estetët mburrnin «lulet e beharit»
Që tundnin vithet nëpër kabaretë.

Për ta «Fijet e barit» ishin fiqe,
Që prishnin modë e gusto e etikë;
Po Uitmani për vete shkroi një vijë:
«Jam Uitmani i madh, o Amerikë!»

Estetët qeshën hidhur: «Është i marrë!
I marri mburr pa turp veten e tija!»
Kjo ndodhi njëqind e ca vjet më parë:
Kush ish i marrë e zgjidhi historia.

LISI BLERON VONË

Blerojnë gjithë pemët e tjera në fusha e kreshta
Dhe në fund bleron lisi e vesh malë.
Pastaj ikën pranvera e vera e vjeshta,
Pemët zhvishen, po lisi zhvishet ngadalë.

Ai i shëmbëllen atij që dashuron vonë,
Po zjarrin e dashurisë e mban të ndezur si furrë:
Dhe njerëzit tundin kokën e thonë:
I çuditshëm, s'u plak kurrë!

DIMRI

Dhe erdhi ai i pamposhturi i bardhë,
Tundi një herë krifat dhe zbardhi gjithçka,
Në pyje e në shpella i vuri qirinjtë në radhë,
Qirinjtë e akujt si këllëfë shpatash të mëdha...

E dielli i pakët shikon në anë të horizontit,
E miliarda drita të vogla dëbora nxjerr:
Është flamuri i lavdisë së tij, i bukuri e i ftohti,
Që dimri në paradën madhore e merr.

I pamposhturi i bardhë tund me inat krifat
E na bën të kujtohem për zjarrin që e kemi harruar,
E për palltot e mëdha e për gunat siva,¹⁾
E për gjithçka që harresa e ka mbuluar.

1) sivë = gri.

Dhe tund krifat e bardha mbi tavolinën time
Dhe më kujton një varg që kushedi pse përgjysmë e
pata lënë,

Dhe miliarda thërrime, të ndritura thërrime
Shpërndan në tavolinë, në odë, në rrugë, në lëmë. . .

FUND DIMRI

Dhe forcat atij i shterën, i shterën,
Si një poeti që vjen me bujë e në udhë shter talentin;
Dhe krifat i tund, po krifat dëborë nuk nxjerrin,
Dhe zemërohet, po zemërimin udhët ia tretin.

Një tjetër më i fortë se ai zë tund krifat e kaltra,
Tund krifat e kaltra e ia gris flamurin madhor,
Flamurin e dëborës me të cilin dimri mburrej netëve
të gjata.
Një tjetër! Është pranvera, që erën pret me kraharor...

Dhe fshin me krifat e saj dëborën,
Dëborën e dobësuar, dëborën zhele-zhele,
Dhe ngre në male e fusha dorën,
Dhe miliona kërcej shpojnë dheun me turjelë...

Dhe dimri krifarënë largohet i mërzitur,
Si ai poeti që humb talentin e s'i shkruajnë më artikuj
lavdërimi,
Në rrugë del një poet me forcë të përtëritur,
Del një poet! Pranvera shkruan miliona libra gjelbërimi...

LEONARDO DA VINÇI

Kardinalët kërkuan fytyrat e madonës e të Krishtit
Në pikturat e mureve, në letër, në pëlhurë,
Ku kish vrapuar peneli i Da Vinçit,
Kërkuan po s'i gjetën kurrë!

Da Vinçi s'mund të lodhte dorën në kufoma,
O kardinalë të marrë!
Ata që ju dukën juve si krishtër e madona
Ishin hamej, fshatarka e fshatarë...

NË PRANVERË

Gjithçka e larë nga shirat e nga dëbora e shkrirë
Zien e gumëzhin e dëshiron e çmëndet.
Pemës i ha trupi nga sythet e mbirë,
Zogut i ha gjoksi nga pendët.

E kësaj nate përgatitet të dalë një kërcell mes plisave:
Lëviz, përpiqet, zhurmon çdo qelizë
E kërcellit nën fletët e hedhura të lisave,
Nën drizat e thara në lajthizë...

E kësaj nate vajza pa gjumë kafshon jakën e fustanit.
E gërshetat e gjatë pret me gërshërë;
E mëzi i rritur këput hallkën e kapistallit
E turfullon e lëshohet arave të mbjella me tërshërë.

Ç'është kështu? Pranvera puthi tokën e qiellin!
Edhe një varg në vjershën e gjatë, edhe një varg
Mbiu në tryezën tonë tok me kërcellin
Dhe, i zhytur në ozonin e pranverës, u nis larg...

PJEKURIA

Sa vjen aq më i rëndë bëhet vargu;
Rëndojnë netët e pagjuma në qepalla
Dhe letra grisët me bojën ende të lagur
Dhe në ndërgjegje shfaqet e fshihet fjala
Dhe ti vrapon pas saj dhe prapë gris letër...
Kështu avitet ndofta pjekuria
E rëndë, e ndershme, e vërtetë,
E ashpër nga pagjumësia...
Vjen i vështirë vargu, i vështirë,
Që lehtë pastaj t'u shkojë njerëzve
I ngarkuar me erën e metalit e të grurit të shirë,
I ngarkuar me erën e miliona djersëve...

BABALLARËT

1.

Në shpate ngjiti e nga shpatet zbrisni
Të hollë si kosore e jataganë;
Kutitë hapni e çibukët ndizni,
E gjunjët çlodhni,

baballarët tanë!

Ju shpien udhët në ara e qytete
Dhe s'prehi kurrë

e s'rrini kurrë,

Po gjithnjë kërkoni nëpër jetë,
Godisni me çekan e mbillni grurë;
Dhe hapni libra e gazeta hapni
Dhe ulni mbi shkronja kokën;
Mendimin e shekujve mundohi ta kapni,
Mendimin e shekujve e mendimin e kohës.
Dhe shkronjat, të radhitura me mundim si duaj,
Për tokën e për ju tregojnë në letër
Shkruar nga moshatarët tuaj e nga bijtë tuaj,
Nga gjyshrit e stërgjyshrit e vjetër...

2.

Dhe shqetësohi shpesh për punën tonë
Tek kuvendoni parqeve,

lëmenjve.

Të bardhat koka tundni e mendoni:

«S'ua ha dot qeni shkopin qerratenjve!»

Mendimi juaj zgjatet edhe zgjatet

Nga kokrra e grurit

gjer te qeveria;

Kapton luginat,

fushat edhe shpatet,

Nga lëmi i fshatit

gjer te gjithësia...

Qëndroni festebardhë e mjekëroshtë

Në brigjet, ku godet një lumë i lashtë,

I lashtë, vategër e thinjosh,

Më i lashtë

se me mijëra etër bashkë.

Dhe shihni si lag djersa jonë digën,

Dhe shihni si bie djersa nëpër valët,

Që fushin në kasolle tmerr e frikë,

Kur shfrynin si rrebesh me nëntë ballë.

Dhe thoni më me ngadalë:

«Të rinj kur qemë

Për mjeshtër grazhdesh njiheshim nga lumi,

Po bijtë tanë grazhde-diga ngenë,

Që lumin, si në djep, ta zërë gjumi;

Nga pisha nxirrnim dritën në ato mote,

Nga uji nxjerrin dritën bijtë tanë!»

Dhe rrini bregut veshur me kilota,

Të hollë si kosore e jataganë.

Në qiell ngrini sytë tuaj të plakur

Dhe shihni

vija-brazda reaktivësh,

Që dridhen në agimin e përflakur

Dhe ju kujtojnë shkronjat arabishte...
E thoni me ngadalë:

«Të rinj kur qemë

Në arabara hipnim e në qerre,
Po bijtë tanë poshtë e lënë dhenë
Dhe ngrihen sipër reve!
Ahere krahë kishim ne të zinjtë,
Po koha krahët na i kish prerë!»
Çibukët i përpiqni në shkëmbinjtë,
Duhan i fortë gurëve bie erë...

3.

Ju,
baballarë,
mendime tirrni, tirrni,
Ju,
baballarë,
natën s'keni gjumë,
Mendoni si ne vendin nikoqirim
E thoni:

«Bijtë kanë andralla shumë!»

Dhe vjen tek ju me vrap zhurm' e turbinave,
Vjen kollë e buldozerëve të hekurt,
Vjen gulç i mbytur i makinave,
Vjen erë e kallzave të pjekur...

4.

Kjo zhurmë e erë pa gjumë ju lë natën,
Se hapin tonë ndiqni,
rrini pranë;

Të bardhat koka tundni buzë vatrës:

«Të fortë dolën bijtë tanë!»

Eh,

baballarë,

kjo vatër ne na polli,

Këta thëngjij të kuq na mbajtën nxehtë,

Ky lesh velenxash trupin na mbështolli,

Ky prag na nisi udhëve në jetë...

Në dejtë tanë gjaku juaj ecën

I nxehtë,

si në motet tuaj rinorë,

Kur vriteshit me plumb për të vërtetën

Në brazda e në male me dëborë.

A s'ishit ju ata që me Selamnë

U derdhët kur rënkonte Vlora jonë,

Nga grykat zutë topat italianë,

Rrëzuar me tre plumba një balonë?

A s'ishit ju ata që me Bajramnë

E shndrruat në legjendë Dragobinë?

Me gjoks i pritët plumbat dhe murlanë,

Me plagë e mbartët udhëve rininë?...

5.

Ne shpesh

në faqe malesh,

nëpër gurë,

Zbulojmë ndonjë top të heshtur

Me rrota të coptuara,

të murme

Diku hendekut hedhur...

Dhe themi të mejtuar:

«Baballarët

I bënë të pushojnë këta topa,

Catuar me çelik nga ustallarët,
Mësuar e stërvitur nga Evropa...»
Ne shpesh

mendohemi

nëpër muzera,
Tek shohim varur stendave të ndritshme
Nagantë,

jataganë

e malihëra,

Të vjetër e me marka të çuditshme
Dhe themi:

«Baballarët tanë i mbajtën,
Nga brezi nuk i hoqën kurrë
Dhe në llogore hasmëve u vajtën,
Kur s'patën plumba,

shtinë dhe me gurë!»

6.

Ne shpesh

mendojmë

e hidhemi në vite,
Kur ju mbi hasra edhe dru prej pishe
Ushtarët e revolucionit rritët,
Me thërrime buke e thërrime gjize.
Dhe ishim ne ata ushtarë — ëndrra,
Që hapnim sytë në odat murënxira,
Që binin erë qepë e erë mendra,
Që binin erë hudhër e kumpira...
Që hapnim sytë nën kabatë e lashta
Përcjellë nëpër fyell e gërnetë
Nën trarë e çati me rrashta,
Që ngritën me mundime pleqtë.
Nuk fjetëm në krevatë e në susta,

Për njeriun e për vatrat paqëtores;
Dhe i bashkuam me ëndrrën tonë të madhe,
Me ëndrrën që quhej komunizëm
Ju kuvendonit në ara e livadhe
Dhe ju dukej kjo fjalë më e rëndë si qilizëm.
Po kur armiqtë merrnin nëpër gojë
Dhe fyenin ëndrrën tonë të shtrenjtë,
Para saj ju vinit gjokset si dëbojë,
Si para altarit të shenjtë.

9.

Në shpate ngjiti e nga shpatet zbrisni,
Të hollë si kosore e jataganë,
Kutitë nxirrni e çibukët ndizni,
Për bijtë mendjen vrisni,

etërit tanë!...

Po ndodh që herë-herë ju prishet gjaku,
Kur ne ndonjë zakon të vjetër shkullim
Ju heshtni me çibukë te oxhaku
E kokat nëpër tym duhani ulni;
Mëri u mbani mbesave të bukura,
Gishtrinjtë e thatë tundni rreptë,
Kur kthehen natën vonë faqeskuqura.
«Na bëkan dashuri me djemtë!»
Po kur ju del inati, lini mashat
Dhe mblidhi një nga një nëpër sofate,
Mendimet zgjatni larg

si brazdat,
Si shtigjet nëpër mal e monopate:
«Eh,

ka lezet zakoni,

mor të urtë,
Na ndoqi pas zakoni nëpër mote,
Si kjo kuti me pak duhan të butë,

Si ky çibuk me pak duhan të fortë.
Kjo guna jonë ç'lohë e ç'shira hoqi!
Të ndahesh nga zakoni

s'qenka lehtë,
Ky djall çerep
të tillë brumë poqi
Nën këtë saç
të rëndë
e të nxehtë!...

Po,
baballarë,
e keni të vështirë

T'ua vishni brrucën ligjeve të reja!

Po me zakonin s'ikte blozë e nxirë
Dhe s'ngrihej Azotiku

e Va-Deja!

Po me zakonin ëndrra jonë e bukur,

Që ju e mbrojtët para bajonetës,

Nuk kthehej në turbinë

e në bukë,

Nuk bëhej jetë...

Ju vetë ligjin e përgjakur prishët

Që kur ne dolëm malit partizanë;

Ju vetë ligjin e hakmarrjes grisët

Kur bashkë ndiqnim laron dhe dushmanë...

Ashtu si heshti krisma e hakmarrjes,

Po heshtin pashkë e ramazanë.

Se rrugën tonë drita e ka larë,

Se baballarë e bij një zemër kanë...

10.

Mendimi juaj zgjatet

edhe zgjatet

Nga kokrra e grurit
gjer te qeveria,
Kapton luginat,
fushat edhe shpatet

Nga lëmi i fshatit
gjer te gjithësia...

Dhe pranë radios mendjen rrini vrisni:

«Si shkojnë baballarë e bij në botë?»
Në caqet,

ku i errët është agimi,
I ndan një akullnajë e flohtë!
Bërtasin narkomanët:

«Etërit janë mykur,
Me ta në paqe ne,

modernët,
s'rrojmë,

Në pleqërinë e tyre janë zhytur
Dhe mes anakronizmave notojnë!
Dhe poetucët vargje stisin,

vargje thurin
Dhe lëngje vargjesh derdhin mbi «të vjetrit»
Ndër kabaretë modë e «izma» mburrin,
Si setra demodé i flakin etërit!
E dini

cilët janë,

baballarë?

Ata sot hedhin tuist fytyrëflakë
E nesër vrasin vietnamezë në arë,
E nesër ngasin tanket nëpër Pragë!

11.

Ju,

baballarë,

keni djem të mirë,

Se ëndrrat i bashkuam në një ëndërr,
Se grurin tok e kemi shirë,
Ndaj njëri-tjetrin nuk e shohim vëngër
Dhe kur dikush,

[këlysh mikroborgjezi,
Me petkun progresiv na vjen vërdallë
Dhe sherrin etër — bij kërkon të ndezë,
Ia shkulum dhëmbë

e dhëmballë.]

Dhe kur dikush

me pantallonat-tuba
Mundohet të ngërdheshet para jush
Në trotuar,

sikur të lozë rrumba,
Ne nxehe mi e bëhe mi si prush!
Dhe kur dikush

ka turp me ju të rrijë
Në restorant a kafënë a klub,
Ne me përbuzje sytë i vetëtijmë
Dhe ndofta mund të rrihe mi me grusht;
Kërkënd s'lejojmë ne me ju të tallet,
O baballarët tanë,

Se ju mbi shpina mbajtët tërë hallet
Dhe Shqipërisë i dolët zot

me jataganë!

Dhe gjithëka e bukur e bujare
U ngrit mbi supet tuaj hekur
Nga pesh' e kohës krrusur edhe vrarë,
Nën saç të kohës thekur...

12.

U plakët,

baballarët tanë,

u plakët!

Ndonjë prej jush mbyll sytë ndaj të gdhirë
Dhe pranë vatrës prushin lë dhe flakën,
Çibukun dhe duhanin e papirë...
Dhe ne lexojmë, ndër nekrologjitë,
Rrethuar me korniza emrat tuaj
Dhe heshtim për një çast të trishtë
Mbi torno,

diga,

libra,

duaj...

I njohim mirë ata dy sy të urtë,
Mes katër vijave të zeza vënë,
Në një nekrologji të shkurtër,
Që këndin e gazetave ka zënë...
I njohim mirë!

Ashtu ju kemi parë

Në vatrën e shtëpive partizane,
Kur bukën dyzet, copë e kemi ndarë,
Kur njëzet vetë hidhnim tre jorganë,
Kur vajin e fëmijëve të mitur
E digjnit në kutinë e vjetër,
Që oda të ish e pastër dhe e ndritur,
Që ne të shihnim sytë e njëri-tjetrit.
A s'ishit ju

që në nëntor shtëpinë

E hapët edhe çelësat na dhatë,
Dhe lindëm ne te vatra juaj Partinë
Mbi një rrogoz e një minder të varfër?
A s'ishit ju që mbajtët Enver Hoxhën
Dhe rrobat bërë qull në mal ia thatë,
Opingat partizane, grisur shqotës,
Ia qepët kur rëndonte nata e gjatë,
Kur malet në stuhi e zulm gjëmonin
Marshimeve të dimrave mes borës,
Kur nën helmata të egra e përgjonin
Banditët e Berlinit e të Romës?

A s'ishit ju që shtigjeve brigadat
I nxorët nëpër breshër e furtunë
Në grykat e përrenjve e në shpatet,
Kur shkrepat nëpër plumba bënin zhurmë?
A s'ishit ju që vinit nëpër burgje
Dhe zemër neve,

bijve tuaj,

na jepnit

Dhe iknit shpirtcoptuar nëpër muzgje
Dhe tundnit kokat:

«Djema,

mos u epni!»

A s'ishit ju që bijtë kur iu vranë,
Dyfeqet stërgjyshore hodhët krahut,
Në feste vutë yjet partizanë,
Përgjysmë latë brazdën edhe vrahun?...
Ju njohim mirë:

Ashtu ju kemi parë

Të dashur,

kur ne zbrisnim në lugina,

Dhe ju na përqafonit,

baballarë,

Dhe xhepet na i mbushnit me mollçina...

13.

Dhe ne u bëmë baballarë,

baballarë!

Dhe gjaku, i përcjellë nga epoka
Te bijtë, le të rrjedhë në damarë,
Që pulsën si çekan ta ndiej toka!
E tillë qenka jeta:

valë-valë

Në dhenë e lashtë baballarët vijnë

Me një mendim të brezave

në ballë,

Si lapidar i bardhë në kodrinë.

Dhe ne na shqetësojnë bijtë tanë

Dhe shpesh për ta mendimet na trazojnë,

Se shekulli ka diell e tramundanë

Dhe s'është karamelle koha jonë.

Në veshët tanë plumbat vërshëllenë

Ndaj erën e barutit,

përmes shkrepave,

Ne dimë ta nuhasim e ta ndjejmë

Në largësinë e treqind kilometrave:

Nga lartësi e majave alpine,

Ku bora s'e zhvesh gunën kurrë,

Gjer poshtë Konispolit në luginë,

Ku krahët portokalli tund mbi grurë...

Dhe bijve tanë u themi ashpër:

«Kërkoni,

bij,

e ndeshuni në jetë

Dhe çani rrugë të mëdha

shpirtpastër,

Siç çanë baballarët tuaj të rreptë,

Dhe mos harroni kurrë baballarët,

Që maleve të ritë e tyre lanë,

Që qenë në revolucion ushtarë

Dhe erdhën me fitore në Tiranë...»

Paçka se ndonjëherë shajmë rëndë

Dikë nga bijtë tanë çamarokë,

Ata me muskuj dhe me mendje

Më lart se etërit do ta ngrënë këtë tokë,

Se dheu i saj dhe uji i saj i kaltër,

Nën qiejt që gjëmojnë e ndrisin,

Nga vatra gjer në vatër

Veç brezë burrërorë

rrisin...

14.

U plakët,
baballarët tanë,
u plakët,
I mbushët xhepe e torba plot me vite.
I përcëlluat gunat nëpër flakët,
I grisët tallaganet në syngjitë
Dhe mbetët gjithnjë të hijshëm,
Bujarë e të çiltër si furtuna,
Me ballë të brazduar nga mendimet,
Me duar të lëruara nga puna.
Dhe shkojnë motet,
bën të sajën koha,
Ju plaki edhe kërrusi si kosorë,
Po para nesh ju ngrihi si epoka,
Fisnikë,
madhështorë!...

Prill 1969

REBELIMI I PARË

1.

IRENIA
Kështu e mbaj mend babanë e teqesë:
Mjekra e bardhë e sarëku jeshil,
Tespihet sedefi e postja e zezë,
Maçoku i murmë e kali çil.
E thosha me vete:

nga qiejt ka zbritur,
Hipur në posten me qime të gjata
Tok me maçokun me sy të ndritur,
Tok me kalin me vithe të larta...
Dhe dridhmat më dridhnin kur dilte në arë.
Parmendën gjyshi linte plot temena,
Ulej në brazdë në gjunjët e vrarë:
Hejvallah,
 hejvallah,
 hejvallah!

2.

Dhe mua më shtynte: shko puthi dorën,
Se nxchet babai e gruri s'na piqet,

Se nxehet babai e kokërr nuk korrin,
Se nxehet babai e plevica na digjet!
Qetë shikonin me sy të xhamtë,
Qetë brirët tundnin e shfrynin,
Miza në vithe i hante,
Plisat me këmbë i shtypnin.
Dhe unë me vrap në brazdë pengohesha
Gjersa t'ia puthja dorën babait,
Me hundë në plisa rrëzohesha:
Hejvallah,

hejvallah,

hejvallah!

3.

E natën në ëndërr e shihja babanë e teqesë:
Mjekrën e bardhë e tërhiqte zvarë,
Me mjekër fshinte posten e zezë,
Dhe bënte duva të digjej gruri në arë...
Bërtisja me zë të lartë në gjumë:
Mos ia digj grurin gjyshit, baba,
Gjyshi u lodh për grurin shumë,
Hejvallah,

hejvallah,

hejvallah!

4.

Mëngjesit merrja manarin në arë
E shkoja me gjyshin me qé,
E gjyshi thoshte:

rrite manarë

Ta bëjmë kurban në teqe,
Që ëndërra të liga mos shohësh kurrë,
Që tymi të shkojë la e më la,
Që mollë të mbledhësh e të korrësh grurë,
Hejvallah,

hejvallah,

hejvallah!

5.

Po ç'ndodhi një ditë me mua, vallë,
Kur nallban Azizi mbathte kalin çil,
Kalin çil me fre e me shalë,
Kalin çil të babait jeshil?
Nallbani çilin e shante në farkë
Tek ndreqte gozhdën me darën e zezë:
— Të rëntë qimja po s'bëre një bajgë
Në taç të babait, në prag të teqesë!
Unë rrija e heshtja në derë,
Fjalët e rënda godisnin në kokë,
Fjalët e rënda si shi me potere
Që bie e hap gropa në tokë...
Oi, kovaç Azizi shan babanë,
Oi, do mbetet pa sy e pa krah,
Oi, babai do t'i djegë shtëpi e kovaçanë,
Hejvallah,

hejvallah,

hejvallah!

6.

Dhe prisja e prisja të digjej farka,
Të digjej farka e kovaçit Aziz,
Të ngrihej e kuqe në qiell flaka,

Të nxinte tymi si plis...
Po flakën s'e pa kovaçana,
Se flakë nuk doli,
se tym nuk doli;
Kovaç Azizi nëmte babanë:
Derr Anadolli,
surrat Anadolli!

7.

Dhe shkova prapë te kovaçi i madh Aziz:
— Kovaç Azizi,
pse shan babanë?
— Dëgjo kovaç Azizin
babai është gjemb në murriz,
Babai gënjen fshanë!...
Babai na ka marrë arat e lisat e gjatë,
Babai na ka marrë mullinjtë,
Babai gënjen gratë
Dhe dorën u fut në gjinjtë...
Ç'thotë kovaç Azizi llafeturpi?
Ç'thotë kovaç Azizi për babanë?
Dridhma ma dridhte si shufër trupin
Dhe rrija i heshtur mënjanë...
Ç'thotë kovaç Azizi për qiellin,
Për qiellin nga zbrite, baba Fetah?
Për ty që dorën e shtrin e zë diellin?
Hejvallah,
hejvallah,
hejvallah!

8.

— Nënë, mos shko në teqe te jeshili,
Mos hyr nga porta e avllisë,

Babai ka zbritur nga çili
Me sy të kuq prej rakisë.
Nënë, babai na ka marrë arat e lisat e gjatë,
Nënë, babai na ka marrë mullinjtë,
Nënë, babai gënjen gratë
Dhe dorën u fut në gjinjtë!...
— E zeza djalit i bënë magji!
Të puthsha tabanë, baba Fetah,
Shkruaj një nuskë, një hajmali,
Hejvallah,
 hejvallah,
 hejvallah!

9.

Dhe rrinte teqeja e heshtur në kodër,
Këndonin gazele rreth saj qiparisët,
Dhe shtypnin grurë në mokër
Dervishët...
Dhe këmbët lëviznin nën dollomatë,
Dhe mjekrat tundnin nën hundët,
Dhe djersët binin në mokrën e thatë,
Dhe shtypej kokrra e ndaheshin krundet...
Dhe goja u hapej,
 u flihej
 u flihej:
— Na hapet goja!
 Mëka!ë!
 Të puthshim tabanë!...
Vinte nata,
 nata do gdhihej
Mbi hashurenë, që mbushte kazanë.
Në mjegull lëkundej kube e teqesë,
Me mjekra në qiell qëndronin qiparisët,

Era fshinte barin me fshesë
Dhe shtynin me këmbë dollomatë dervishët...
Dhe dilte babai me tespithe në dorë;

— Hashure me stafidhe,
hashure me arra,

Hashure sa për katër taborë,
Hashure
dhe çanakët përpara...

Hashure,

hashure,

të ziejë kazani,

Ju — dervishë, unë — baba,
Këndoni të vijë në qejf mejdani,
Këndoni një kasida!...

Dhe kënduan dervishët një kasida:

«Fetah-ullâh, qesh!

Jam yt habesh, qesh!

Jam yt gulam, qesh!

Kabullosun fetva...»

Qëndronte lisi në ledh si shandan

Dhe dashi i binte me brirë

Dhe priste të bëhej kurban

Në prag të teqesë pa gdhirë.

Dhe tundnin kokat andej bektashinjtë

Dhe lutje i bënin teqesë

Dhe merrnin avdes dhe çirrnin turinjtë,

Se zbriste nga qielli nata e hashuresë...

Dhe hapej gazeli nga kodra në kodër,

Dhe hapej gazeli nga vrahu në vrah;

Dervishët kërcenin e shtypnin në mokër,

Hejvallah,

hejvallah,

hejvallah!

Dhe mua më dilte në mendje kovaçi,

Kasida — himn fetar

Kovaçi në farkën me flakë,
Që çilit i thoshte i nxehtë si saçi:
— Në prag të teqesë të hedhësh një bajgë!...

10.

Oi, ditën e hashuresë. oi ditën e hashuresë,
Oi, unë e nëna e gjyshi,
Oi, lidhëm manarin t'ia shpinim teqesë,
Oi, mishin ta hante babai e kockat këlyshi!
— Nënë, mos rri pas babait në poste,
Nënë, dëgjo këtë radhë,
Babai ka pirë raki të fortë,
Babai të trazon me mjekrën e bardhë!...
— E mjera, djalin mendtë e lanë,
E mjera, ç'dëgjova, estakfurullah!
Baba Fetah, të puthsha tabanë.
Hejvallah,
 hejvallah,
 hejvallah!

11.

Në zverk të manarit ndriti një thikë!
Mishin babai, kockat këlyshi,
Dhe mua më shkuan dy lot në qerpikë;
U vrenjt si mjegulla gjyshi!
— A, të ardhka keq për manarë,
A, s'dashke ta bëjmë kurban,
A, dashkë që gruri të digjet në arë,
A, dashke që gjyshi mos ketë tavan...
Babai matanë me nënën fliste,

Afronte gjurin te gjuri i saj në posten e zezë,
Dhe dorën nënës ia ngiste
Dhe heshte tavan i teqesë...
Gjaku si gjëmbi më shpoi në aortë:
— Mjekër, dorën e nënës lëre!...
Gjaku me grusht më hodhi në portë,
Ika... dhe lashë prapa potere...
Ika... dhe lashë prapa duvatë,
Ika dhe ndjeva prapa... gjynah!
Ika dhe ndjeva prapa shamatë:
Hejvallah,
 hejvallah,
 hejvallah!

12.

Dhe erdhi babai përsëri me kalë,
Gjyshi në ugar i trembur foli:
— Shko, puthi dorën,
 djalë!

Unë veç murmurita:

— Surrat Anadolli! —

Gjyshi u zbeh si dylli i kosheres së bletës,
Gjyshit fytyra iu prish...

Në brazdën e ngrohtë foli me vete:

— Kovaçi Aziz kovaçi Aziz!... —

Mori hostenë,

u hoq mënjanë,

Kapi kaun për briri e tha:

— Dëgjove, kazil?

E shanë babanë!

Hejvallah,

 hejvallah,

 hejvallah!

13.

Eh, rebelimi i arë ndaj zotit
E nxehu gjyshin e shkretë...
Kjo ndodhi qëmotit
Në brazdat e arës tek ngisnim qetë...
Aherë dhe nënën përfshiu rebelimi
Dhe mbajti me mua një krah,
Dhe s'foli më fjalë trishtimi:
Hejvallah,
 hejvallah,
 hejvallah!

TOKA IME, KËNGA IME

1.

Tokë e dashur,
Ka tridhjetepesë vjet që diçka ke kërkuar nga unë,
Tridhjetepesë vjet,
Që kur kam hedhur të parët hapa.
Kur bija mbi ty e vrisja duar e gjunjë,
Ti thoshe:
S'ka gjë, bir, vritu e mos u kthe prapa!
E kam ndier këtë nga avulli yt i ngrohtë,
Nga era jote,
Që përgjërohet e dehet bujku me gunë,
Ai bujk i menduar,
Që i dhimbset çdo brazdë e gropë!
Ç'bëra unë për ty?
Lërova,
Mbolla e korra
E shumë u mundova të të krijja me krehër fisnikërie:
Me duart e mia të vrava rrënjët e liga t'i nxora
E thitha nga ti avuj dashurie.
Edhe kur më mërzitnin plugu, parmenda,

S'të shava, se ati im, pastë ndjesë,
Kurrë s'të shante e kurrë s'të thoshte fjalë të rënda,
Po ulej në gjunjë,
Të puthte, i mbytur në djersë.
S'të shava, se nëna ime veç ty të besonte:
I falej kokrrës së grurit,
Kokrrës së vogël me vijë në mes,
E para saj duva e lutje, e shkreta, këndonte,
E para saj merrte avdes.
Po unë,
I ulur në arë në mbrëmjet e gjata,
Tim eti i thosha, që heshte me opinga me dhe,
Që heshte mbi plisat e thatë:
— Toka, baba, diçka kërkon nga ne...
Im atë kokën e thinjur e tundte e thoshte ngadalë:
— Kërkon!
E buajt shikonin babanë me sytë e xhamtë:
— Kërkon!
E lumi i binte shkëmbit të rrudhur me valë:
— Kërkon!
E zogu i mbrëmjes këndonte në plepin e lartë:
— Kërkon!

2.

Tokë e dashur,
Të lashë ca vjet me dëshirën tënde djerrë,
Se më thirri revolucioni im e Partia ime;
Aherë m'i pe në brez nagantin e maliherë
E zogjtë urdhërove të më përcillnin me cicërime.
Aherë urdhërove barin e fletët e drurëve,
Aherë urdhërove lumenjtë e burimet,
Që mban në deje,
Të dilnin e birin tënd ta përcillnin udhëve

Ë t'i thoshin:

— Vëllaçko,

Hap sytë, se toka kërkon prej teje! —

Për një çast, me malisher në dorë me syngji të mprehtë,

Besova në zërin tënd aq të dashur,

Në zërin që e ndjeva në lumë e bar e fletë,

Dhe buzë udhës u ula në shkëmbin e plasur!

«E di, tokë e dashur, diçka ti kërkon nga unë!»

Shtriheshe ti para meje,

E ardhur si buka e grurit në verë,

Si buka e grurit,

Kur nëna e nxirrte nga magjja,

Si buka e grurit

Me avull e erë

Në çastin kur mbretëron qetësia e paqja.

Rrija e mendimet, si zogjtë mëngjeseve, bridhnin.

E djersët i fshija me mëngë në shkëmbin e plasur,

E djersët prapë në tokën e vakët rridhnin

E thosha me vete:

«Kërkon nga unë aq shumë, o tokë e dashur!»

Dhe ti i kuptoje mendimet e mia,

Përndryshe s'kishte përse të më nisje aq larg;

Dhe ti e kuptoje se unë isha një grusht me shkëndija,

Një grusht me shkëndija i zjarrit tënd të madh...

3.

Unë ecja me nagant në brez në barin e njomë

E ty të dëgjoja i kredhur krejt në mendime:

Të kemi për të mbajtur në pëllëmbët e fisnikërisë sonë,

Si bukën e ngrohtë, o toka ime!

E plumbit nazist ti lisa i nxore përpara,

E plumbin nazist e prite me shkrepë e gurë

Dhe mua më mbrojte, që prapë të vija në ara,

Që djerrë mos mbeteshe e bar të lig mos zije kurrë.
Atyre që ranë ti s'kishe ç't'u bëje, o tokë.
Megjithëse iu vure malet e tua si prita batare,
Armiku kish përgatitur një milion plumba veç për një
kokë,

Një milion plumba veç për një zemër shqiptare.

A nuk të kujtohet,

Si njëri nga një milion plumbat e nxehtë,

E ndoqi atë që vinte pas meje në shteg të një mali,

Atë që ngiste në brazdat e tua qetë,

Dhe zemrën ia gjeti,

Dhe frymën ia ndali.

Ne ecëm me të me kapelë ushtarë,

Me yje pesëcepash të zjarrtë.

Me traktin e parë të Partisë Komuniste Shqiptare,

Me «Kapitalin» e Marksit në trastë.

Kur sytë po mbyllte, lëvizi ngadalë buzët

E në agoninë e mëngjesit tha:

«Ne jemi bujq e si bujq dëgjo veç një muzë,

Dëgjo muzën e tokës së njomë, vëlla!»

Me dorën tënde, o tokë, pishat ule mbi trupin e tij

Dhe gjirin e hape e nxore një lulëshqerrë

Pranë fytyrës së zbehtë të djalit të ri,

Pranë syve të mbyllur e ballit të çjerrë.

A nuk të kujtohet,

Si ra komisari im nën një lis?

Dhe çantën ia grisi një copë e hekurt e huaj,

Në çantë komisari listën e komunistëve kish,

Në listë dhe emri im ish shënuar...

Dhe lista e bardhë, nga gjaku, u bë lulëkuqe.

Drutë e tua mblodha e ndeza një zjarr në lajthishtë

E letrën e thava,

Po letra mbeti e kuqe,

Dhe emrat tanë mbetën të kuq në listat e Partisë!

4.

Tokë e dashur,
Unë s'mund të të lija djerrë.
Dhe në ika me revolucionin mes shiut e dëborës,
Dhe në ndërrova ca vite parmendën me maliherë,
E bëra këtë që ty të të mbaja pastaj në pëllëmbën e dorës.
A nuk e pe,
Se ç'bëmë ne të revolucionit ushtarë,
Kur u kthyem që brazda të reja të hapnim?
Ne morëm në duart tona me plagë litarë,
Që gjoksin tënd mbetur djerrë ta masnim.
Të matëm si terziu i mirë për të prerë kostum,
Dhe hoqëm nga supet e tua zhelin e vdekur,
Hoqëm bejlurçinat e pronarët e tu,
Hoqëm turpin e mbetur në shekuj...
E çfarë s'kam bërë për ty, tokë e dashur!
Një nga miliona plumbat mund të më zinte,
Një nga pronarët, kur masja me litarin e argasur
Mund të më ngulte majën e thikës pas shpine...
A nuk të kujtohet,
Si ra sekretari i partisë,
Kur hiqte litarin në fundin e arës?
I fshehur hendekut, mes kullumbrisë,
Ia futi në shpatull hanxharin armiku i klasës.
Litari prej kërpi, që rrite ti vetë,
Mbeti i shtrënguar në gishtat e mbyllur të sekretarit...
Ti lumit i the të zbriste i qetë,
Që sekretari të flinte përjetë mes barit...

5.

E çfarë s'kam bërë për ty, tokë e dashur?
Unë shkrepat i shtyva në këmbët e malit me supa.

— Shtyhuni pak, or byrazerë!, — u thashë —
E hapni udhën të kalojë buka! —
Unë mora me grushte ujë në lumë
E vadita hardhinë të mbante bistakun.
Nën fletët e saj kutruve solla e gunë
Dhe natën e shtrova jatakun.
E mbajta për çdo rast maliherin pranë
Dhe vezmen e mbushur nën kokë.
Se s'dua të merresh nëpër këmbë prapë,
Të mbetesh djerrë, o tokë!
Vetëm ai, që ka thithur avuj ugari,
Kupton se ç'do të thotë djerrë!
Djerrë do thotë trishtim fshatari,
Trishtim që zvarriset ferrë më ferrë...
Që ti të mos mbetesh shterpë kurrë,
Unë kallot i kam sa një kokërr arre në gishta,
Unë ngarkohem në shpinë me gurë,
Unë lëroj dhe zallishta...
Që ti të mos mbetesh djerrë në jetë,
Unë bëj dashuri e gruaja ime pjell fëmijë;
Se djerrë do të thotë: mëngjes e mbrëmje mos ketë,
Mos ndritë asnjë shkëndijë...

6.

Tokë e dashur,
Kam takuar, tek dorën mbushja me grurë,
Atë që e shihja në çdo kokërr fare,
Atë që e shihja kur ulja kryet të pija ujë në gurrë,
Atë që e shihja në çdo pikë vese kur kositja barë.
E u drodha.
Gjoksi i saj çante këmishën
E me aromë mbushte ugarin e mbjellë...
E mbeta me dorën e mbushur me grurë e mendtë m'u
prishën:

Ish koha kur hidhej fara në arën e lëruar thellë.
Dhe e desha atë si fshatari arën me grurë,
Dhe mendoja për të si fshatari për arën me grurë;
U rraha për të në mbrëmjet e errëta
Me njerëz të ligj në shtigje e rrugë të pjerrëta.
Dhe kisha frikë se ndofta dikush më i mirë se unë
I shfaqej në gjumë...

Se unë për gruan e tokën
Lë kokën.

E kam kërkuar ngaherë dashurinë tokësore.
Më të bukura se madonat e muzeve
Kanë qenë për mua vajzat e gratë arbërore,
Që tok me mua u kanë dhënë ujë kuajve e qeve,
Që tok me mua kanë ecur në pllaja e shpate
Me vezme në brez e maliher në krah,
Që tok me mua kanë prashitur me shatë
Dhe grurë kanë hedhur në vrah.
Unë kam qenë ndër galeri botërore arti,
Po madona si tonat s'kam parë!
Ndaj në këngë kam kënduar për gratë,
Kam kënduar në lëmë,
Kam kënduar në arë...

7.

Tokë e dashur,
Dua të di, të marr vesh, të gjej në ty veten.
Sa herë futem thellësive të tua, aq më e vështirë më

dukesh.
Dikur nga trupi yt njihja vetëm një copë të vogël të qetë.
Ëndërra ime penda e qeve ishte e një kasolle bujqish.
E bridhte kjo ëndërr livadh më livadh,
E bridhte kjo ëndërr në fletët e misrit e grurit,
Selishtave të kaltra, mbështjellë me gardh,

Atje ku binte nga shpati cefla e gurit.
 Atje ku vërsnikja ime mbushte kënaçet,
 Që binin erë dëllinjë e pishë;
 Atje ku uji spërkaste në bar manushaqet
 Dhe çirrej në gjethe një grifshë...
 Po që atëherë, kur komisari shënoi emrin tim në listë,
 Nën muret e strungës së braktisur të barinjve,
 Ku mbliidhej celula e Partisë Komuniste,
 E ndjeva se vetëm një grimëz të njihja..
 E dole ti enigmë para meje:
 Lumturia ime e fatkeqësia ime;
 Lumenjtë e tu nuk ishin lumenj, po gjaku im në deje
 Burimet e tua ishin lotët e mi e s'ishin burime.
 E ndjeva:
 Viheshin majë për majë hanxhari e bajoneta:
 Për ty.
 E ndjeva.
 E linte burri gruan në vatrën e lashtë:
 Për ty.
 E ndjeva:
 Shpërthente mes shokësh të ngushtë urrejtja:
 Për ty.
 E ndjeva:
 Digjej streha e mbeteshin kërthinjtë jashtë:
 Për ty.
 E kujt do ishe? Cili do kishte të drejtë të të lante me
 djersë?

Ne komunistët thamë: jona!
 Dhe të ndritëm me fenerët e shpresës,
 Dhe të puthëm në faqet e njoma...
 Çereku i shekullit që atëherë uturiu në rrudhat e tua.
 Sërish e sërish unë futem ndër këto rrudha.
 Feneri i shpresës kurrë s'm'u shua.
 E ashpër ish udha,
 E largët ish udha...
 E prapë dua të di të zbuloj thellësitë.

Nëse në fillim mund të shoh një kore, një pllajë,
Çapitem më tutje e ndiej bukuritë
Përherë të reja,
Nga maja në majë...

8.

Tokë e dashur,
E sheh edhe ti që s'jam aq i qetë.
Nga dita në ditë zihem për ty, përpiqem e vuaj,
Zihem me veten time të shkretë,
Zihem me shokun, kur brumin tënd nuk di ta gatujë.
Dhe ta dish, kush farën e huaj, që mban emrin frikë,
Ugareve e pyjeve të tua shpërndan,
Grushti im, që vetë ma ke lënë si prikë,
E fut dy pashë në dhe e ti e përllan...
Se unë kam mbirë
Si smagu i grurit në brazdat e tua,
Dhe s'dua që mendimi i lig të të hajë si erozion,
Se erozioni për ty është si skleroza për mua,
Që blerimin e vyshk
E brinjët zbulon...

9.

Tokë e dashur,
Ti diçka ke kërkuar nga unë:
«Ndryshomë, o biri im!», — më ke thirrur nga grykat e
maleve.
E gërxe përmbysa e ngrita diga në lumë
E i vura plugjet zalleve...
E me duart e mia nga ti i drejtova rrezet e rruzullit
diellor,

Të kesh më shumë blerim e të kesh më shumë dritë,
Të mbetet balli yt përherë rinor,
Të mbetet gjoksi yt përherë i florinjhtë.
A s'isha unë ai që erdha kongreseve të Partisë
Me kokrra gruri në xhepe,
Me këpucë me dherin tënd,
E fola për ty me zërin tim të fuqishëm,
E fola për ty kuvend më kuvend?..
E mora vendimet e Partisë me vete,
E krahët përvesha, o toka ime, o kënga ime!
E zogjtë më ndoqën në fole e gjethe
E kokërrzat e dëgut u mbushën plot ligjërime.

10.

Tokë e dashur,
Më ra shorti i bujkut e shorti i poetit:
Lëroj arë me plug e lëroj kartë me pendë,
I hap udhë hardhisë e udhë bereqetit,
I hap udhë vargut e udhë poezisë tënde;
E s'e ndava plugun, pendën e maliherë,
Po brodha me ta nga caku në cak
Dhe gati kam qenë përherë
Të vadit kërcellin e grurit me djersë e gjak.
...Ndaj kur sytë të mbyll diku në ndonjë brazdë,
Do doja të më mbështillje me qilimat e kaltër të tu
E të merrje me fyell një kaba të lashtë,
E t'u thoshe udhëtarëve:
«Fle biri im këtu!
Fle këngëtari i ugarit,
I brazdave dhe zogjve!...».

Mars, 1967.

BALLADË E ASHPËR

1.

Dajret bien dhe pëlçet gërneta,
Sofra nga raki e rrushit laget,
Vajzë e xha Agushit me gërsheta,
Ç'ia lëndove djalërisë plagët!
Ç'ndodhi vallë,

ku të gjetën mblesët?
Javën që të priste Rrogozhina?
A më thuaj, pa një vajzë, nesër,
Si do ecë rrugëve makina?
A më thuaj, si do rrish në mushkë
Me duvak mes shtigjeve të liga,
Ndjekur pas nga krushq edhe nga krushka
Nëpër driza,
lisa e boriga?...

2.

Dajret bien,
shtrembërohen mjekrat,

Prapë me botën tënde do të rrosh...
Vallë kot i ndalëm ne lumenjtë
Dhe i ndrydhëm valët nëpër llamba,
Me oxhak betoni shpuam qiejtë
Edhe varfërinë e lamë prapa?

6.

Mbushi odën mjegull e rakisë,
Sazexhiut të shkretë i mpihen buzët...
Ç'e zhubros fustanë e nusërisë,
Vajza më e bukur e Agushit?
Era bredh në gryka e rrëpira,
Këngët tona tok me erën ziejnë,
Krushqit pranë sofrës janë pirë,
Krushqit herë zgjohen,
herë flenë...

Ne e dimë,

s'mund të rrish në kullë,
Kënga jonë hyn nëpër dritaret,
Të thërret të vish në hekurudhë,
Të thërret sirena në binarët.
Hesh ti, dajre,

hesht dhe ti,

gërnetë,

Derdhu mjekrave,

raki e rrushit,

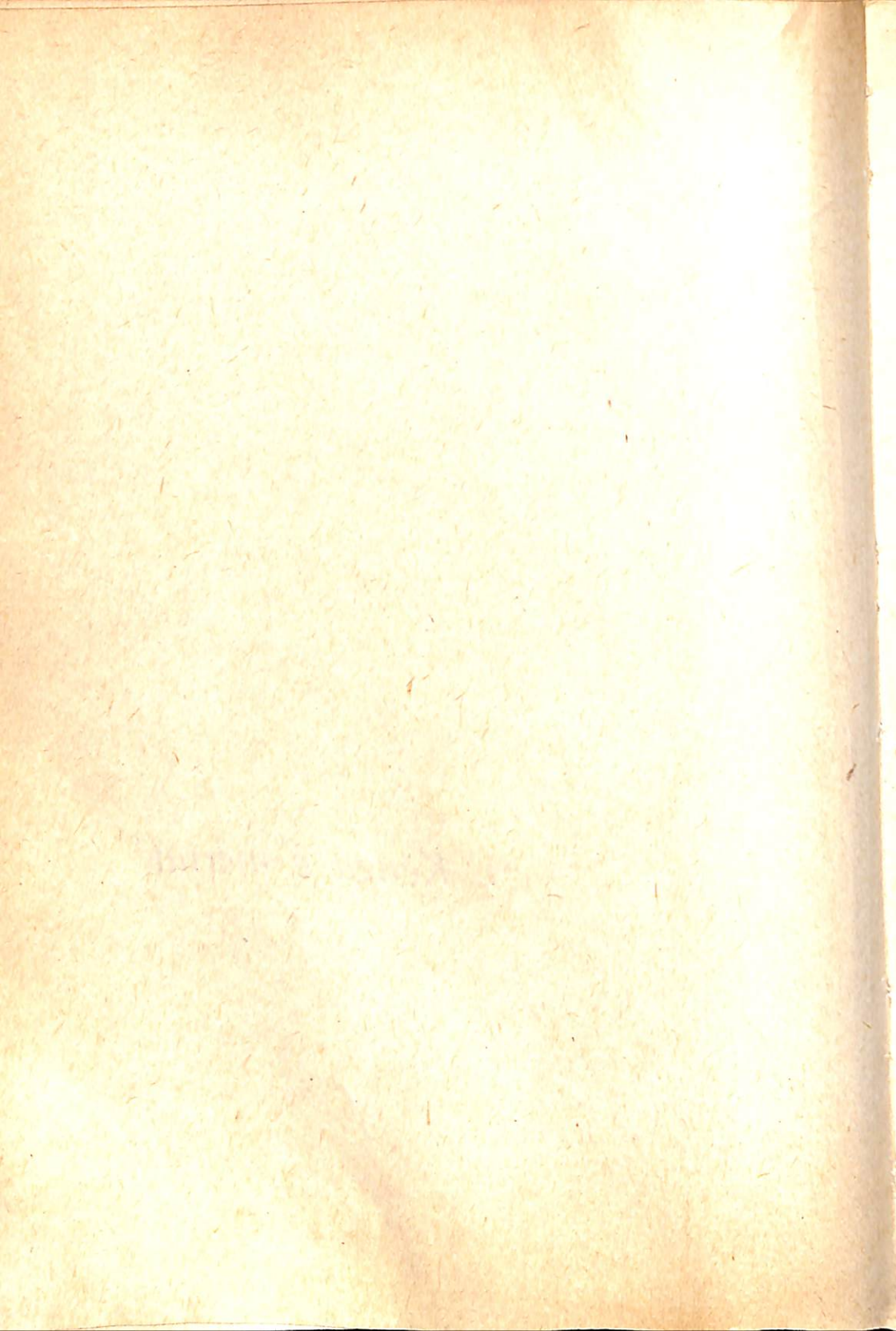
Rrotull mos u sill,

dolli e nxehtë:

Është jona çupë e xha Agushit...

1968

Nga libri
"FJALA GDHËND
GURIN,"
1977

MALLI I PARË

*O ti që largohesh nga vatra e parë,
E di se vatra ndez mallë dhe zjarrë?*

Në bulevard qëndroj një çast i heshtur
Përballë apartamentit tim të vjetër.
Dritaret anembanë janë ndezur,
Atje ku sot i lumtur rron një tjetër.

Ngjatjeta, byrazer, i them me vete
Nga larg duke shikuar në dritare.
Nga pemë e trotuarit vjen një fletë
Dhe bie në jakën time me kollare.

Sa vjet jetova qetë dhe me zhurmë
Këtu ku janë ndezur sonte dritat!
Poema e artikuj shkrova shumë
Dhe dasmë bëra dhe fëmijë rrita!

Pa gjumë gdhiva netët herë-herë,
Menduar mbi fletore e mbi libër
Dhe prita miq, kur ndalën te kjo derë,
Dhe prita miq pa lodhje dhe pa qibër.

Dhe ç'pata shkruar e lexonin miqtë
Të urtë, shamatorë, kokëshkretë...
Gëzoheshin, tharthonin dhe turinjtë
Dhe thoshin: «presim vargun e vërtetë»!

Dhe kushedi sa herë mora rrugët
Me ta në gjithë Shqipërinë time!
Në djall kuzhina, pjatat, kupat, lugët,
Ta gjejmë vargun tok në udhëtime!

Po përsëri me libra dhe fletore
Te ky apartament i vogël vinja
Me pantallona mbushur plot me rrodhe,
Me flokët mbushur hala nga dëllinja...

Në bulevard qëndroj e ndez cigarë
Përballë apartamentit tim të vjetër.
Nga xhami i ndezur ndizet malli i parë,
Që s'transferohet në shtëpinë tjetër.

1976

PLEQTË E QYTETIT TIM

Dhe ndodhet në qytetin tim të lashtë
Një kafene e vogël nën një rrap.
Atje karriget verës rrinë jashtë
Dhe rrapit mbi karriget degët hap.

Mëngjeseve pa dalë dielli mirë,
Kur deg' e rrapit zë e fërfërin,
Fillojnë e mblidhen, kafe për të pirë,
Të bardhët pleq që mburr qyteti im.

Dhe ndihet tavolinës ndonjë kollë
Dhe rrokulliset fjala si një gur:
«Ky rrap ka qenë at'herë pak më i hollë,
Po ndofta dhe ka mbetur si dikur!

Këtej Çerçizi zbriti tatëpjetë,
Pas portave të vjetra me qemer
Pastaj në Mashkullorë vrau nja tetë,
Pastaj bimbashi ra në gjak pa nder...»

Dhe përsëri bie heshtja tavolinës
Dhe rrapit plak, më plaku se çdo plak,
Ia merr si këngë malli fërfërimës
Dhe fërfërima zbret nëpër sokak.

Troket në gur një shkop me fund të ngrënë,
Vërtitet ndonjë fjalë mbi filxhan:
«Ne bashkë me Selamin kemi qënë
Në qafën e Koçiut në istikam.

Në tela gunë e murme shkoi e vate,
E lashë si kujtim atje mbi gjëmb.
Kam marrë dhe një plagë asaj nate
Dhe plaga kur bie shi akoma dhemb».

Dhe zë kërcet kurrizi në karrike,
Në tavolinë shuhet një çibuk;
Dhe kulm' i kafenesë si kaike
Mes degëve të rrapit humb në muzg.

«Kur ra Bajrami thellë Dragobisë
Ne ishim me Fan Nolin në arrati,
Dhe thirri: «Trim tribun i vegjëlisë»,
Dhe lotët i pikuan në pëqi».

Fryn era sipër rrapit nëpër degët
Dhe pleqtë ulin kokat mbi një bllok,
Dhe duken të menduar si strategët,
Me supe të bashkuar shok me shok:

«Këto i kam shënuar atë ditë
Në batalionin tonë partizan,
Asim Zeneli tankut i zu pritë
Dhe mbeti i pamort në Mezhgoran!

Këtu me Muço Matohitin dolëm,
Fotografi në malet mbi Përmet;
Eh, vitet si burimi rrodhën, rrodhën,
Po Muçoja me mua prapë flet...»

Dhe rrapi krahët ul mbi tavolinë,
Dëgjon se ç'thonë pleqtë e kokën tund,
Dhe fjalët dalngadalë si fërfërimë
I merr e nëpër degët i përkund.

Ai qëndron i gjelbër dhe i heshtur,
Mban vesh çdo kuvëndim e çdo rrëfim;
Dhe monument i madh ka për të mbetur
Për nder të pleqve të qytetit tim...

1977

LEJLEKU

Më vjen në mendje një shtëpi
Nën mal mbi lumin me lajthi.

Një plep i vjetër ish në breg,
Ku kishte çerdhen një lejlek.

Askush folenë s'e mban mend
Që kur në plep kish zënë vend.

Po dihet veç një gjë në fshat
Që plepi tok me të u zgjat.

Në sup e mori qysh i ri,
E solli gjer në pleqëri.

Sa gjenerata krra-krra-krra
U hodhën plepit krah më krah,

U plakën, lindën, ikën larg,
Po s'e harruan atë prag!

Paçska se shkuan në mërgim,
Sërishmi erdhën fluturim...

Dhe mars për mars dhe mot për mot
I bënë çerdhes një remont.

Remont, remont e zogj e zogj,
Sa herë fleta u përpoq!...

Më vjen në mendje një shtëpi
Me mollë, dardhë dhe avlli.

Dhe s'e harroj dot atë plep,
Ku kishte çerdhen një lejlek.

Stërnip i tij akoma vjen;
Stërnip, ngjatjeta po të them!

Do pleqërojmë ti dhe unë.
Si ne do lindin shumë e shumë...

1976

J E T A

*Jam i gjallë e jam ndë jetë,
Jam në dritë të vërtetë.*

Naim Frashëri

Njeriu jeton, krijon, lufton çdo ditë
Dhe vjen një çast dhe sytë mbyll përjetë.
Këtë me kohë e dimë që të gjithë
Dhe s'vihet në dyshim kjo e vërtetë.

Po unë kur të futesha në tokë,
Kur njerëzit të mblidheshin në dhomë,
Do desha të mendonin miq e shokë:
— Ka shkuar me shërbim dhe vjen më vonë...

1977

BABANË TËND E KISHA SHOK...

Babanë tënd e kisha shok të ngushtë,
Të dy na kish bashkuar tok një yll.
Në prehrin tim nga plagët vdiq në luftë
Mes pishave të kaltra në një pyll.

Ti s'mund ta ndieje gjëmën aq të rëndë,
Kur erdha me mandatën në shtëpi,
Veç unë e di si mbahesha në këmbë
Në odën me oxhak e tym të zi!

Veç unë e di kur gjyshja jote e shkretë
M'i nguli sytë e vojtur gjer në shpirt
Dhe nëna si qiri në këmbë e zbehtë
Sikur më lutej: mos e thua, prit!

Po ti at'herë, vallë, ç'mund të thoshe,
Një kalama pa mbushur katër vjet!
I strukur si rabeckë në një qoshe,
M'i hidhje sytë e vegjël në dyfek!

Më mbetën ata sy në mend përjetë,
I mora pas në luftë dhe ndërtim.
Dhe fatin tënd kaq kohë e ndoqa vetë,
O biri fillikat i mikut tim!

Dhe kam kërkuar veç një gjë prej teje:
Mos shkelje kurrë nderin e babajt;
Gjersa të rrihte gjaku nëpër deje
Të mbaheshe si shoku im u mbajt!

Dhe jam i lumtur kur me ty takohem
Në një pallat të madh ku ndrit një yll.
Një gur, një zog, dy pisha më kujtohen
Dhe ati yt në prehrin tim në pyll...

Kjo luftë e madhe klasash dhe kjo botë,
Kjo ndeshje dhe presion ideologjik
Ta kanë bërë zemrën gur të fortë,
O shembëllim i mikut tim fisnik!

Sikur të ndodhte ndryshe, do të vija
Dhe derën ta shkallmoja me mundim,
Për supesh si i çmendur do të zija
Dhe s'dihet ç'do të bëja në tërbim!...

Babanë tënd e kisha shok të ngushtë,
Në pyll në prehrin tim nga plagët vdiq...
Dhe përsëri kjo ndeshje dhe kjo luftë
Me ty, o biri i tij, na bëri miq!...

1977

PLEQËRIA

Pleqëria vjen e pakuptuar,
Vjen ngadalë pa zile, pa këmborë;
Gjurmëve të tua duke shkuar
Flokët t'i pudros me pak dëborë...

Në fillim s'e ndien qafiren plakë,
Se këmbora s'bie, kur bredh mbi tokë,
Se s'troket këpuca në sokakë,
Vetëm se dëbora zbardh në flokë...

Po pastaj të vjen të zë në gjumë,
Duke hyrë fshehur nëpër derë,
Dhe të thotë tinëz e pa zhurmë:
Mik i dashur, si s'më paske ndjerë?

Dhe at'herë shpejt për të kujtohesh;
Gjunjët zënë e therin nën jorganë,
Herët në mëngjes fillon e zgjohesh
Dhe kërkon dhe xhezven dhe filxhanë...

Ja kështu e nëmura, si erë
Rrugës lehtë shkon me shkop në dorë;
Por tek unë s'ka si vjen pa ndjerë,
Do t'i var në qafë një këmborë,

Që nga larg këmbora t'i dëgjohet
Nëpër gryka, kodra e tarraca
Dhe ta ndiej kur qaset dhe afrohet,
T'i zë prita, shpejt të marr ca masa;

T'i bërtas nga larg me tërsëllimë
Dhe ta tremb si bushtrën pa mëshirë:
Shporru, qene, mos më prish rininë,
S'e shoh dot surratin tënd të mpirë!

1977

VËLLA, SA SHUMË PRITE!...

Bisedë vëllazërore

Vëlla, sa shumë prite ti nga unë,
Të bëhesha i madh e me pozitë!
Që kur të zbrisja fshatit përmbi lumë,
Të ngjallja kërshtëri, habi e zhurmë.

Të bëhesha i madh e me pozitë,
Të thoshin: vjen filani nga Tirana!
Të prisnin nëpër arat dhe shtëpitë,
Të dilnin nga oborret dhe avllitë;

Të thoshin: vjen filani nga Tirana!
Të zgjatnin kokat gjyshet me ngadalë,
T'i linin moshatarët shata e brana,
Të zbrisnin çunat shpejt e shpejt nga mana!

Të zgjatnin gjyshet kokat me ngadalë,
Ta përçafonin birin përmalluar:
Të kemi mbajtur prehrit, more djalë,
Hallall të qoftë djepi nga ke dalë!

Ta përqaфонin birin përmalluar
Në rrugët ku me shokët shumë brodhi,
Në sheshet ku ka qarë e ka kënduar,
Në kopshtet ku me shpirt ka dashuruar.

Në rrugët ku me shokët shumë brodhi
Me mall në gji e këngë e gaz ngaherë!
Po jo, vëlla, ashtu siç deshe s'ndodhi,
Se fati gjetkë mikun tënd e hodhi.

Me mall në gji e këngë e gaz ngaherë!
I tillë eci duke derdhur djersën,
U bë për vendin një poet i ndjerë
Dhe vjershën e lëroi si plot të tjerë.

I tillë eci duke derdhur djersën,
Në poezinë e tij nderimin gjeti,
Këndoi me mall për njerëzit e ndershëm
Dhe s'i braktisi miqtë e tij të hershëm...

Kështu, vëlla, vëllai poet të mbeti.

1977

PATAT E EGRA

Mbi malet me dëborë
Me mjegull e tufan
Po fluturojnë patat
Me vargun naimjan.

Patoku shkon përpara
I matur si strateg,
Mes reve gjen një grykë,
Mes majash gjen një shteg.

Dhe tufa si gërshërë
E ndjek dhe i vjen pas
Me bindje dhe me shpresë
Drejt detit me tallaz

E mbushen retë e shpatet
Me britmat: ga-ga-ga!
E rruga zgjatet-zgjatet,
E rruga fund nuk ka!

Nën krahët e palodhur
Kjo tokë ë madhe vlon,
Çeliku del nga furrat,
Në digat rrjedh beton.

Zhurmon materniteti,
Thërret njeriu i ri;
Në magje zihet brumi,
Del tym nga çdo çati...

O viset prindërore,
O malet në karvan,
Me ç'hir lundrojnë patat
Me vargun naimjan!

Pas tyre vjen pranvera
Dhe sythi del në lis,
Kërçelli shpon ugarin
Dhe kokën nxjerr mbi plis.

Dhe malli i poetit
Troket në kraharor,
Nga malet vijnë patat
Me vargun popullor.

Gatuam gizë e hekur,
Azot, superfosfat,
Po shpirti na ka mbetur
I madh e delikat.

Ndaj patat kur kalojnë
Mbi shpatet ga-ga-ga,
Mendimet fluturojnë
Në tufa të mëdha...

1976

X
MARO PODGOZHANI

1.

Duke udhëtuar nëpër Mokër
Ç'm'u kujtove, Maro Podgozhani!
Jemi shtruar bashkë në një sofër
Unë dhe xha Meke partizani.

Po xha Mekja vdiq, i ndrittë shpirti,
Vdekjen duke pritur me shakara;
Dhe vështron malluar nga Pleçishti
Nga dritare e varrit nën dy arra.

Dhe vështron a kanë rrush hardhitë
Dhe dëgjon a zien në zjarr kazani
Dhe mban vesh a sillen rreth dollitë
Dhe gëzon kur zë zinxhir filxhani...

2.

Maro Podgozhani kish një djalë;
Për atë s'përtonte dhe të vdiste...
Ky Bajram Trebinja hapi fjalë
Djalin fillikat në mal t'ia vriste.

T'ia shkretonte strehën e mjeruar
Dhe pa zjarr ta linte mu në vatër,
Që me shkop të shkonte e munduar
Nëpër botë si lypsare e varfër!

3.

Ç'pate që trazove mendtë e mia,
Maro Podgozhani me kobure!
Më kujtohet kur Bajram Trebinja
Zverdhur dyllë u fsheh nëpër ahure.

Zverdhur dyllë hyri nëpër grazhde,
Kur i dole me nagant në dorë:
«Dil Bajram Trebinja, qimekashte,
Ta kopsit me kopsa kraharorë!

Ti Bajram Trebinja je betuar
Djalin tim ta vrasësh me tre plumba,
Të më lësh kërcure të mjeruar,
Të m'i lësh dhe strehët pa pëllumba!

Dil, Bajram Trebinja, nga ahuret,
Dil, Bajram Trebinja, qimekashte,
Të t'i jap peshqesh të dy koburet,
Një me dhjetë, një me pesë a gjashtë!

O dobiç, që Mokra s'të ka pjellë,
Që lëpin me Ballin dy sahanë,
Mos m'u fut nën grazhd, nën bark të pelës,
Hajt tani, ma shpall në sy fermanë!»

4.

Obobo, ç'u lag Bajram Trebinja
Gjer në thonj prej etheve me djersë,
Fshehur nëpër kashtë si mëllinja,
Duke humbur trimëri dhe erzë!

Obobo, ç'na qe kjo gjëmë e madhe
Për Bajram Trebinjën me mustaqe,
Vjen një ketër bredhi, një kunadhe
Dhe të bën të çjerrësh flokë e faqe!

«Lipsu, xhind, nuk qeshet me kobure,
Lipsu, xhind, dhe shko me vrap te djali,
S'ta trazoj, më djegtë kjo hashure,
S'ta trazoj, më rëntë kokës mali!

Lipsu, xhind, s'kam punë me një femër,
Lipsu, xhind, valofsha si kazani!»
Lutej kapedani dhe në zemër
Gjaku rrihte krahët si fazani.

5.

Maro Podgozhani fryu dy herë
Në dy grykat ngritur si qysqira.
Ky Bajram Trebinja gjunjëprerë
Thoshte: Maro, shko, të marrtë e mira!

Dhe u drodh prej Maros si purtekë
Dhe jetoi me turp të zi në Mokër,
Vezmet i ngarkoi me plot fishekë,
Frika s'i largohej as në sofër...

Dhe xha Mekja ngriti shumë bejte
Dhe tregoi romuze për Bajramin.
Dhe kujtimet unë i mbaj me vete
Dhe këndoj për Maro Podgozhaniin...

6.

Larg nga Podgozhani në varreza
Maroja po fle në katër mure,
Sipër saj e kaltër dridhet dredhëza
Dhe nën kokë rrinë dy kobure...

Duke udhëtuar nëpër Mokër,
Ç'm'u kujtove, Maro Podgozhani!
Jemi shtruar bashkë në një sofër
Unë dhe xha Meke partizani.

1976

KAU I BARDHË

Një ka i bardhë ecën nën muranë
Me madhështinë e punës përmbi shpatull.
I mban dy brirët lart si jataganë,
Nga hundët nxjerr dy shatërvanë avull.

Kalon ugarin ku lëroi e mbolli
Dhe ndalet sheshit tek bleron tërfili:
S'na vajti djersa kot, tërfili dolli
Që vjet pa hyrë ende mirë prilli!

Dhe hije i ka hapi i madh i rëndë
Dhe gjoksi nga del djersa ngjyrë ari
Dhe qafa që mban zgjedhë e parmëndë,
Kur këngë ngrënë plisat dhe ugari.

Dhe unë i rritur arave me qetë,
I përmalluar brazdave me plisa,
Vështroj si gjuha mbledh kërcëj e fletë,
Si ngrihen brirët mbi hendek e driza.

At'herë s'më durohet dhe papritur
Kaloj ugarin, plisat radhë-radhë,
Dhe faqen e mbështet si çun i mitur
Në barkun madhështor të kaut të bardhë.

Dhe fëmijërinë ndjej si vjen me zhurmë
Mes barit të përtypur pas një zalli.
Dhe kau i bardhë kokën ngre nga unë:
— Ku je, o mik, të paska marrë malli!

1976

SHOKËT E MI

C'u bëtë ju, vëllezër, sa ju prita!
Rakia po pëlçet, jesir, në shishe
Dhe unë po lajthit, në mos lajthita,
Se malli po më djeg si dru prej pishë!

Mos kishit ardhur, vetë do t'ju vija
Mes pyjeve të Lurës a të Pukës,
Me radhë rrugët një nga një do zija,
T'ju gjeja larg në Fierzë, Ballsh e Kukës.

Pa haj t'ia marrim këngës djaloshare,
Të bëhemi sherretë kokëkrisur,
Të flasim si u hodhëm nëpër zjarre,
Të flasim si rininë e kemi nisur.

Ne kurrë s'jemi dergjur nën jorganët
Mëngjesit gjer në orën shtatë a tetë
Dhe s'jemi mallëngjyer nga fustanët
Në bulevardet, parqet, kafenetë...

Të dhemshur me shtëpitë kemi qenë,
Fëmijët si të marrë i kemi dashur,
Po shpesh në shtrat në gjumë i kemi lënë,
Andralla e telashe kemi pasur.

Me punën kemi ecur e vrapuar,
Me hapin plot gjëmim të Republikës
Dhe kemi derdhur djersën e nderuar
Mes vapës, borës, akullit e ngricës.

Me krahë fluturuam dhe u rritëm
Në fluturim fisnikë e zemërgjerë,
Dolli për socializmin tonë ngritëm
Dhe mbrojtëm si Kalanë e Krujës nderë.

S'na vjen çudi kur shohim shokun tonë
Të bëhet kryetar apo ministër,
Ne qemë tok në çeta, batalionë,
Ne hëngrëm tok patate edhe misër.

Dhe bashkë i vemi drejt e mu në zyrë
Ministrit, shokut tonë të rinisë,
Megjithëse sekretarja ka detyrë
Me firmë fletëhyrjen ta qëndisë.

— O miku ynë, ç'bën, si shkon me punë?
Na mori malli shoqërisht të rrimë;
Të vjen në mend kur dridheshim nën gunë
Nën shirat me gjëmim e suferinë?

Pa nxirre pak atë mavri veturë,
Të shkojmë andej nga lumi plot me mollë,
Të shohim kur në brazda mbjellin grurë
Ata që tok mësuam në një shkollë...

Dhe ikim bashkë si dikur gaztorë,
Dhe ikim bashkë krejt të barabartë:
Ministra, shefa, bujq e minatorë
Dhe një poet me pendë dhe me kartë...

Pa haj t'ia marrim këngës djaloshare
Dhe gjaku le të bëhet prapë i valë;
Të flasim si s'e shuam kurrë zjarrë
Dhe s'mbetëm rrugës,
ecëm veç në ballë...

1977

THIRRJA E VENDLINDJES

Qyteti im,
Më lidhin me ty lindja dhe vdekja.
Asnjë nga fisi im s'ka vdekur në qytete.
Varret i kanë në brigje e lëndina në fshatra,
Frymën s'e dhanë në apartamente,
E dhanë maleve, e dhanë te vatra.

I pari që vdiq në qytet nga fisi im i vjetër
Ka qenë im atë, njëri nga pleqtë e rreptë,
Dhe ata që lindën nga fisi im për herë të parë në qytete
Janë fëmijët e mi.
Tani mund të them se këtë qytet e dua si vendlindjen time
Dhe jam i bindur për këtë që them...
Nga ky fis filloi gjenerata qytetare udhëtimin.
Përhëndetje, gjeneratë, vajza e djem!

Po përsëri në dyshek i shtrirë natën në gjumë
Gurgullimën e lumit të vendlindjes e ndjej;

Dhe nga pylli e shkëmbi i murmë
Boriga e kaltër më thërret: këtej, këtej!...
Dhe ndofta, fëmijët e mi, në mos njëri, tjetri
Atje mund të ngrenë një shtëpi të bukur
Dhe unë, këngëtari, i moshuari, i vjetri
T'i ndjek pas, siç ndjek njomzaku një flutur.
Dhe kjo s'është shenjë e kthimit pas a regresit,
Kjo është dëshira e njeriut të vërtetë,
Që mund të niset nga gjiri i qytetit,
Kur shkëmbi e guri e ftojnë t'u japë jetë...

1971

NË GURIN E NJË VARRI

P
adashur pashë emrin tënd të shkruar
Në gurin e një varri të vithisur.
Nga mendja ime ishe krejt i shuar,
Si një qiri i vjetër i braktisur.

S'e kam zakon të shaj ndonjë të vdekur,
Se për të vdekurit si ti nuk flitet!
Po ti ke qenë i poshtër, or i tretur,
Dhe poshtërsinë s'ta mbulojnë vitet!

Ke bredhur qehaja pas bejlurçinash,
Dhe bujqërve kafshatën u ke tharë;
Je fshehur pas hendeqesh e greminash
Dhe prapa shpine njerëzit ke vrarë...

Më duket se dhe sot nga guri i varrit
Ta shoh fytyrën tënde të pështirë.
Ti mikun tim e vrave mes ugarit
Një ditë kur mëngjesi s'kishte gdhirë.

Eva Rember

Dhe ike duke fryrë në kobure
Mes plisave që qanin për pranverën.
Në brazdë me opinga prej lëkure
U shtri ai që ti ia mbylle derën.

Dhe qeni derdhte lotët si burbuqe,
Dhe gjakun ia lëpinte duke qarë,
Dhe prisnin qetë e shkretë si dy murgje
Të heshtur me parmendën ngulur në arë.

Ti ike po në mendjen time mbete,
Si korb në mes të plisave të murmë,
E mbajta hidhërimin plumb me vete
Kudo ku eca dhe ku lashë gjurmë.

Të ndoqa tërë jetën, hak të merrja,
Po ti nga unë u fshehe i tmerruar
Dhe zvarrë u hoqe muzgjeve si vemja
Dhe vdiqe nga një plagë e pashëruar.

Padashur pashë emrin tënd të humbur
Në gurin e një varri të vithisur...
Me kockat je harruar nëpër pluhur,
Se rrugën nëpër pluhur pate nisur.

1977

ZGJIMI I BALADAVE

Unë eci në male e zgjoj balada,
Se baladat flenë nëpër mure,
Nëpër shpella dhe selvi të kaltra,
Nëpër gjurmë e gurë e fletë e shkurre.

Unë gjej një jatagan të ndryshkur,
Ku ka shkarë dheu pas një gremine,
Unë nxjerr nën fletëzën e vyshkur
Një fishek të vjetër karabine.

Unë marr nën plloçën e një shpelle-
Një nagant të ngrënë lagështire,
Unë shtang nga kafka nën kapelë
Në një guvë mbushur errësirë...

Unë shkoj në gërxhe e zgjoj balada,
Dhe baladat malesh mbetën gjallë,
Se i mbolli rrugëve të gjata
Historia derdhur valë-valë...

1977

SHTIGJET

Kur nisa udhëtimin prej poeti,
E dija se në ç'sheshe duhej dalë;
Po veç me mend s'e merrja unë i shkreti,
Që koka të më sillej kaq vërdallë!

Provova të kaloja në ato gjurmë,
Që kishin lënë miqtë e mi të vjetër,
Po kur në sheshe dilja s'bëhej zhurmë
Dhe nuk çuditeshin aspak të tjerët.

«A, paske ardhur po nga ato shtigje!
I njohim se andej kemi kaluar
Dhe kemi rrahur kódra edhe brigje
Dhe s'kemi lënë gjë pa e kërkuar!»

Naimi dhe Migjeni natë për natë
Më mblidheshin e vargje vërs'hëllenin.
Naimi fliste: «Rruga është e gjatë,
Këtë ta them dhe unë dhe Migjeni!»

Me ta në gjumë i lodhur kuvendoja
Dhe vargjet përsërisja si një nxënës,
Pastaj të dy në ëndërr i shikoja
Të verdhë si ky disk i madh i hënës.

Dhe përsëri në shtigjet poetikë
E nisja udhëtimin ditë për ditë
Lëndinave e gërxheve si thikë,
Andej nga s'mund të ngjiteshin as dhinë.

Dhe erdh një çast i madh pas udhëtimit,
Kur përsëri takova miqtë e vjetër.
Ata në gjoks më rrokën prej gëzimit:
«Vëlla, ti paske gjetur shtegun tjetër!»

1976

THEMELET

Këtu janë themelet e shtëpisë sime të vjetër,
E shtëpisë që e lashë dikur,
Këtu është dhe pragu i lashtë i derës,
Më tepër se prag — një gur.
E pragun e themelet i ka mbuluar bari i hollë
E mbi bar tundin krahët mollët starkinka,
Të panjohura në kohën kur isha fëmijë i njomë,
Mollët që moshatarët e mi i mbollën kur ika.
Flenë nën bar bashkë me pragun e gdhëndur
Vjershat e hershme në fletoret e shkollës,
Flenë e mbi to bleron bari i dendur
Dhe hedhin petalet lulet e mollës.
Po ëndrrat e vjershat e hershme zgjohen,
Kur rruga më bie nga kjo anë,
E shushurijnë tok me barin e fletët e mollëve,
E fluturojnë pranë...
Ahere ulem nën pemë e them me vete,
Duke përtypur një fije bari:
Vërtet shkrova poema në qytete,
Po mbeti esenca ime prej fshatari...

Dhe nuk skuqem që këtë esencë me vete e mora.
Esencën e ëndrrave të mira,
Se ëndrra të tjera mbi atë ndërtova,
Ëndrra të bukura, të dëlira...

1971

NË KRYEQYTET

Kur erdha këtu i mora me vete pleqtë,
Pleqtë e mi, mësuar në arat mes baltës e gurit.
Ata ishin njerëz të thjeshtë
Dhe të heshtur si kokrra e grurit.
Po shumë kohë mbetën si të huaj,
Mes betonit e asfaltit të qytetit.
Ëndërronin për pula e për kuaj,
Ulur në kolltukët e apartamentit.
Dhe këndonin ngadalë këngë fshati,
Të dy kokë më kokë,
Këndonin për barin që zinte monopati,
Këndonin për ujin që shushurinte në tokë.
Ndërsa mua më kërkonte artikuj gazeta
Për esencën e revolucionit dhe njerinë,
Për gjithçka që përmbysi jeta,
Për të shkuarën dhe nostalgjinë.
Unë shkruaja;
Ata ëndërronin: rritet arave drithi,

Këndon lauresha ugareve,
Hyn në rrënjët e bostaneve urithi,
Hingëllin pela për mëzin livadheve...

1971

MBRËMJE LETRARE

Më thirrën peshkatarët e Bunës për darkë,
Më vunë përpara peshk e putarkë.

Dhe hëna na bënte me sy e me vetull,
Dhe qefulli piqej në tjegull.

Godiste Buna ngadalë në brigje,
Godiste rakia në shishe...

Ne bashkë tërë ditën u lodhëm shumë,
Unë nëpër vargje, ata nëpër Bunë.

Po lodhjen në darkë e kapëm si qefull,
E kapëm si qefull, e poqëm në tjegull.

Tregoja vjersha, trazoja zjarrë;
Një mbrëmje letrare — njëzet peshkatarë.

Dhe Bunën peshku me bisht e rrihte,
Dhe hënën peshku me hundë e çukiste.

Eh, dreqi ta marrë, asaj nate ç'e ziem,
Vargjet me peshk i përziem!

1971

BUKURIA

Kalojmë pranë bukurisë shpesh,
Kalojmë heshtur thjesht si udhëtarë
Dhe s'vëmë re si nis e buzëqesh,
Si pjeshka kur zë piqet në një arë.

Dhe vjen një çast kur shtangim para saj;
Ajo qëndron si pjeshkë e arrirë,
Ajo qëndron... dhe themi ne pastaj:
S'të vumë re, mes nesh ti paske mbirë!

1971

MIKPRITJA

Nuk mund të rri pa trokitur këtu,
Jashtë bie shi, jashtë bie llohë,
Ujërat e udhës më vijnë në gju,
Nuk mund të rri pa trokitur këtu.

Ndofta zgjuar nuk është asnjeri,
Portat me lloz, dritaret me reze,
Jashtë bie llohë, jashtë bie shi,
Qielli rëndon mbi çati.

Nuk mund të rri pa trokitur këtu.
Hapet një portë, kërcet një dritare:
— Bujrëm, se nata në udhë të zu,
Bujrëm, se zjarri ka dru!

Hyj e them me vete ngadalë:
S'na qenka mikpritja moderne?
Në daç haj ta quajmë patriarkale
Dhe natën ta gdhijmë në gjerdhe!

Flaka e verdhë, thëngjilli i kuq,
Rrobat në zjarr më avullojnë.
Nata largohet si zarbo gërmuq,
Flaka e verdhë, thëngjilli i kuq..

1971

Ismail Kadare

NUK DUA!

E
dhe sikur të ma brejë trishtimi gjoksin e ngratë
Nuk dua të thonë për mua: gjynah!
Nuk dua të vijnë njerëzit ndaj nate
Si tezet në odë me oh e me ah!

Po dua të ulem me dhembje të thellë
Dhe vetëm mos më lënë në rrugë e në dhomë,
Të flasim për dheun e të flasim për qiellë,
Të flasim si duart i vramë për tokën tonë...

Ndofta prandaj e kam dashur don Kishotin aq shumë,
Se me gjithë disfatat e mëdha të tij
Në udhët e largëta me gjumë e pa gjumë,
Nuk lejoi ta ngushëllonte njeri...

1963

DUKE UDHËTUAR NË MALE

S'besoj të kenë kaq male vendet e botës,
Kaq male, kaq pirgje, kaq hone...
S'besoj të ketë kaq male poezia e Evropës,
Sa ç'ka poezia jonë!
Ne i kemi pasur malet mburoja në luftra,
Ne i kemi pasur malet mburoja në vargje;
Po zemrat tona i kanë mbajtur të mira e të buta
Këta pirgje e pragje.
E dini?
Unë takoj në mal një njeri,
Që s'ka me vete as fyell, as gërnetë;
Ka qejf të këndojë një melodi,
At'herë këput një fletë
E vë në buzë dhe këngë përcjell fleta e blertë.
E shihni?
Kjo ndodh në malet kryepërpjetë...

1971

MOLLËT

Ajo doli nga kopshti me mollë;
Mbi supe kish hënën dhe degët me kokrra.
Në këmbë kish barin e hollë:
Unë rrija te porta.

Ajo binte erë mollë atë natë,
Atë natë rinore pa trazira.
Nuk më kujtohet se ç'i thashë,
Po e di se i thashë fjalë të mira.

1971

SHKËMBI

peizazh

Ky shkëmb nga deti gjoksin e ka kthyer
Dhe shpatullat në mal i ka mbështetur.
Qëndron si dëshmitar në bronz i lyer,
I heshtur me vështrim në shekujt tretur.

Mbi shpatullat e tij gjëmuan shekujt
Me shpata, bomba, mina e radarë,
Shtëllunga si në furkë mblodhën mjegujt,
Po prapë nga supet ranë, u hoqën zvarrë...

Në shark të shkëmbit, xhepave e palave
Skifterët rritën zogj në gjenerata,
Po çerdhe s'ngriti kurrë tufë e galave,
Se maja është e lartë e ka shtërgata.

Mbi shkëmb orkestra e erës zjen me vite,
Vazhdon një simfoni e pambaruar.
Ai gjykon se ç'thonë meloditë
Dhe ballin rrudh i heshtur, i menduar.

1976

NDERI

Kam jetuar ngaherë me nder
Dhe dorën kurrkujt s'ia kam shtrirë,
Tërë jetën kam pasur veç një defter
Dhe në të kam shkruar fjalën e mirë.

E kam gjetur fjalën e mirë në qytet
E në fshat, e në asfalt, e në arë;
Dhe kam ngrënë bukë pa qibër e dert
Me ata që mbajnë lugën në gishtat e vrarë.

Ngaherë kam ecur me nënën Shqipëri
Dhe pas krahut të saj jam mbajtur;
Para saj kam qenë përjetë çilimi,
Çilimi dhe burrë i matur...

1973

NAGANTI I GJYSHIT TË RËNË

Gjeta një nagant të ndryshkur shumë,
Nga lagështia bërë dhëmbë-dhëmbë,
Kur lahesha me shokët dje në lumë
Mes shelgjeve në qetësinë e rëndë.

Ne heshtëm në çast në lëndinë
Dhe ulëm kryet mbi hekurin e vjetër.
Lëmonte lumi gurët e përjetshëm me limë
Dhe shelgjet varnin flokët e gjelbër.

1976

VRESHTI

Vargjet me kofina radhiten në vreshtë,
Vargje ku fle rakia dhe vera e mirë;
Vargje si vargjet në vjershë,
Herë të matur, herë të lirë.

Askush s'u thotë vreshtarëve:
Pse i radhitët kofinat në vargje të shkurtër a të gjatë,
Mjafton që prej vargjeve
Të dalë verë e trashë dhe raki njëzet gradë.

1971

VDEKJA E FSHATARIT

Lërove e lërove e pastaj erdhi një ditë e vdiqe.
Kokrrat e dheut të arave që i solle me këpucë
Mbetën nën gurët e oborrit dhe në tirqe
Dhe tokat e humbura të rripave të tu u ndryshkën
diku në gëmushë.

Po gruri dhe vreshtat që mbolle blerojnë
E zogjtë që të përcollën në ara hidhen pjergull më
pjergull.
Janë mbledhur fshatarët rreth teje e të heshtur lotojnë
E gratë shamitë e zeza ulin nën vetull.
Për çka atje lart kuvendon thëllëza?
Për çka lopët e demat burçojnë?
Botohet nekrologjia jote në librin e grurit në rrëza
Dhe zogjtë me majën e sqepit firmosin e larg fluturojnë...

1972

PEIZAZH ME NJË RE TË BARDHË

Punova tërë ditën shumë
Ja një re e bardhë mbi kodrinë.
Të mbulohem me të e të bie në gjumë
Këtu në bar në lëndinë...

E prapë të hap sytë ngadalë,
E prapë në punë...
Një re si jorgan i bardhë,
Një ëndërr e bardhë mbi lumë...

1971

PUNA

Kaltërojnë thellë nën thonjtë e tij thërrmijat e tokës,
Thërrmijat që erdhën prej arave e lëndinave
Kaltërojnë si vijat e hartës së botës,
Kaltërojnë si kordat e violinave.
S'lahen ato me sapun e me ujë
Në asnjë banjë të shquar.
Toka hyri në brazdat e duarve pa bujë,
Siç hyn në parmendë nën pluar.
I njoh këta gishtërinj të ngrohtë,
Këta gishtërinj të mirë.
Tim eti i kaltëronte toka nën thonjtë
Edhe kur brenda qivurit ish shtrirë.
Dhe dukej sikur ende s'kish vdekur,
Por flinte pak për t'u çapitur prapë në tokë,
Si atëherë kur pa feksur,
Rrinte shtrirë me pëllëmbë nën kokë.

1971

NË QYTETIN E LASHTË

E
cim të dy nëpër qytetin e lashtë
Me dritare shumë e kopshte me pemë;
Nga çdo dritare dëgjojmë një baladë,
Nga çdo portë dëgjojmë një poemë.
I ndien tingujt e vargjeve?
Vijnë nga lashtësitë e këtij qyteti me erë të vakët,
Vijnë nga gojët e statujave që flenë nën gurët
e pragjeve
E nën rrënjët e pjergullave që rëndojnë nga bistakët.
Sikur të kishe ardhur këtu dy mijë vjet të shkuar,
Skulptorët antikë
Do të të gdhendnin me mermer të alpeve
E do flije nën themelet e portave
Për një kohë të gjatë e pazbuluar,
E do vija unë pas dy mijë vjetëve
Të të zbuloja e të të shpija në mermer në Galeri
të Arteve...

Mos qesh!

Kështu me siguri do të ndodhte.

Po më mirë që s'linde para dy mijë vjetëve të shkuar,

Se bashkë s'do të ishim takuar tani;
Në krahët e mi do të jesh më ngrohtë,
Sesa të ishe statujë në galeri...

1971

DUKE UDHËTUAR ANËS DETIT

I shkujdesur eci bregdetit të mirë,
Thërrmijëzat e rërës më gudulisin këmbët e zbathura,
Era flokët m'i krip me kripën e shkrirë,
Jodi i padukshëm m'i lyen buzët e plasura.

Deti papritur i jep qenies sime një nur fisnikërie,
Qenies sime të ashpër mbirë maleve,
Dhe shkrihet në fytyrën time një buzëqeshje rinie,
Një buzëqeshje e bashkuar me shushurimën e valëve.

E ndiej se këtë buzëqeshje e kanë pasur
Edhe poetët antikë, kur shkonin këtij bregdeti
Të menduar, të heshtur, të zbathur
Me një torbë prej lëkure dhie me vete.

Fisnikëromë pak, o det, fisnikëromë!
M'i mirë do të jem e më shumë do ta dua tokën,
Qilimët e tu të kaltër afromë
Dhe sillma valën — jastëk të vë kokën!...

1972

BRAKTISJA

S'di sa kohë më parë,
Shkova te gjyshja në qytetin e lashtë.
Ish dimër

e gjyshja ma ndezi zjarrë
E u ul pranë meje me flokët si kashtë.
Më tha:

Mos ik,
mos ik,

Rri këtu,
martohu këtu,
bëj fëmijë këtu!

Shtëpi e mirë me avlëmend e çikrikë,
Zjarr i kuq me dru...
Po në veshët e mi ziente 'bota,
Mendimi im mbi tavanin më bojë vraponte,
Jashtë me grurë e antena mbillej toka
Dhe shekulli i reaktorëve gjëmonte...

1972

N A T Ë

F lenë bashkëfshatarët e mi të lodhur,
Tek-tuk nën çatitë ndihet ndonjë përçartje në gjumë.
Flenë thasët e grurit të posakorrur,
Flenë zogjtë nëpër shëlgjet mbi lumë.
Çfarë shihni në ëndërr, o bashkëfshatarë?
Unë, miku i vjetër, ndiej frymëmarrjen tuaj,
Duke ecur mes grurit të korrur në arë,
Duke sjellë në mend një varg që nesër do shkruaj.
U shfaqen në gjumë brirët e lopëve laramane,
Kallëzat me hala të gjata të grurit,
Uji që vrapon misrave në ormane,
Pisha që ka lidhur me rrënjët vithet e gurit.
U shfaqen zënkat me kryetarin
Dhe kuvendimet në sheshin e shkollës.
Eh, ç'e fyeu ai bashkëfshatarin
Nën degët e gjelbra të mollës.
Pse e fyeve ti, kryetar, pse e fyeve!
Ja, ata tani të shohin në gjumë
Dhe nesër të ngrysur
Do të të vërejnë mes brirëve të qeve

E do të thonë: «Kryetar, o lumë»!
Dhe po të rrish ngaherë i vrenjtur,
Të rrëzojnë një ditë, të rrëzojnë
Dhe zgjedhin një tjetër,
Se kjo tokë ka shumë njerëz
Që dinë ndershëm të drejtojnë...
Flenë bashfshatarët e mi të lodhur
E shohin në ëndërr misër, lopë, jonxhë, grurë...
Fryn era në arën e korrur,
Tulitet thëllëza në gurë,
Këndon bulkthi nën vreshta,
Unë eci e mendoj vargje për vjersha...

1971

PEIZAZH ASFALTI

Gjithçka mbulon kjo pelte e trashë:
Pellgjet që mbanin baltë e fletë të kalbura,
Vrimat që fshihnin gozhdë potkonjsh e kashtë,
Vijat e ujit që sillnin luspa shalqini të lagura...

Tundin krahët mimozat në asfaltin — pasqyrë
Dhe hedhin balluket si vajza, në ballë
Për të parë bukurinë e tyre,
Që s'e shihnin dot në livadhe...

1970

LOPA

Lopa përtypet në grazhdin e mbushur me bar,
Unë mbështes faqen në shpatullën e saj të madhe
Dhe ndiej nga thellësi e qenies së saj një zjarr:
Ky zjarr erdhi me barin që u mblodh në livadhe.
Mbi brirët e murmë ndrit llamba elektrike
E drita bie në kusinë me qumësht.
Mua nga lopa s'më iket,
Me faqe në shpatull ndjej qumështin me shkumë.
Mjelësja kusinë ngadalë merr
Dhe me duar me qumësht pret.
Më thotë:

— Ju jeni veteriner?

Unë faqen nga lopa e heq:

— Jo, poet!

Ajo buzëqesh dhe më vështron me sytë e kaltër,
Të bukur e të urtë si paqe;
Diçka mendon, diçka sjell në hatër
Dhe e kupton se unë pa lopë nuk shkruaj dot vargje...

1971

DUKE U MENDUAR PËR BUKURINË

Përse një shkëmb i ashpër dhe i rrudhur,
Që deti e godet, si dash, me valë,
Më duket aq i bukur,
Ku ndodhet bukuria vallë?
Më shembëllen me bustin e njeriut,
Në rrudhat sikur fshihet dhembja e botës,
Gjëmon në rrudhat breshri dhe veriu
Dhe moti shira derdh dhe i fryn shqotës,
Po shkëmbi rri fisnik si një bari me gunë
I zhytur për shelegë në mendime,
Që vijnë me këmborë e blegërime.

1971

VAGABONDËT

Dy vagabondë rrahën një grua
Natën në rrugën «Konferenca e Pezës».
Lotët i rridhnin si krua,
Mua sytë m'u veshën me cipë të zezë.
U drodha i tëri e hyra në mes tyre.
Ata fyen poezinë time të pastër,
Dy vagabondë me sy tërë lyrë.
Dy vagabondë në mesin e natës.
Vallë kot ne shkruam vargje për gratë?
Vallë kot ne drita në male ndezëm?
Dy vagabondë leshgjatë
Fyen rrugën «Konferenca e Pezës».
Unë u rraha me ta dhe grisa gjoks e krahë;
Si mund të rrija në paqe?
Poeti duhet të dijë të rrahë,
Jo vetëm të thurë vargje...

1971

ÇERDHET E ZOGJVE NË DIMËR

Ciniku dimër hip mbi pemë
Dhe zogjve krejt ua zhvesh foletë.
Rreth tyre gjethe e fletë s'gjejmë,
Mbi to shamitë shtrydhin retë.

Dhe ngremë kokën të menduar
Tek shohim çerdhet buzëplasur:
«O zogj, sa djersë ka kulluar,
Sa punë e madhe është dashur!

Një sqep i vogël, majëz pene,
Dy krahë sa një bllok shënimesh
Shtëpinë e ngrenë lart në pemë,
Pastaj e lënë mes thëllimesh!»

Im bir i vogël sa një zoçkë
Shikon si pikat degës derdhen
Dhe thotë, duke zgjatur doçkën:
«A s'u vjen keq që lënë çerdhen?»

1977

Dimitris Kallias

KËNGA E NJERIUT

Shumë herë jam plakur e shumë herë jam rinuar
E shumë herë jam bërë fëmijë në krahët e nënës
Mes një lëndine të madhe të gjelbëruar,
Mes një qyteti të madh nën diskun e kuq të hënës.
E të gjitha i di: këngën, dhembjen, trishtimin,
E të gjitha përpiqem t'i di përherë e më shumë.
Plakem — rinohem, luftë pafund e mbarim.
Një grimëz e tokës së madhe jam unë,
Por gjithçka krijoj e zbuloj...
Në veten time fle një histori e përbotshme plot zhurmë,
Unë eci, s'ndaloj, transformoj...

1972

RELIKET E HEROIT

Nuk e dinim as ne, shokët e tij të vjetër,
As rojtari plak i shkollës nuk e dinte,
Se do vinte një kohë tjetër,
Kur emri i tij mes yjeve vend të zinte.
Sikur ta dinim,
Bankën ku mësoi s'do ta linim ta mbulonte hiri,
Po do ta fshihnim në një vend me shpresë.
Rojtari plak në kutinë e duhanit
Do të ruante një copë teleshiri
(Me teleshir ai zhgaraviste në dërrasë të zezë).
Kështu ndodh ngaherë me heronjtë që vijnë,
Mes nesh rriten e ne s'e dimë...

1971

Ë N D Ë R R

Më dukej sikur të kisha harruar edhe në ëndërr,
Po ti diku në qenien time ishe ulur.
Dhe një ditë kur në qytet binte një shi i vëngër,
M'u shfaqe papritur në asfaltin e qullur.
Me balerina të vogla m'u mbush asfalti e sheshi,
Me balerina të vogla e flutura.
Ti qëndroje mes tyre e qeshje
Me buzët e bukura...
Dhe nuk dija ku ndodhesha
Mes balerinave, a pikave të shiut të dendur
Drejt teje afrohesha,
Si afrohemi në ëndërr...

1971

DY FJALË POETËVE QË VIJNË

Ne s'kemi pasur aq kohë të shkruanim për dashurinë,
Megjithëse kemi qenë dashnorë të marrë.

Vendi kërkonte këngë për lirinë,

Vendi kërkonte këngë për bukën që piqej në arë.

Vendi kërkonte nga ne poetët e shkretë

Të drejtonim kurset kundër analfabetizmit,

Të ngrinin diga në lumenjtë,

Të ndiznim maleve Hambën e socializmit.

Ndaj mos u çudisni, ju poetë që vini në jetë,

Dhe mos na qortoni për ato që s'bëmë.

Ne para jush do ngrihemi të ashpër si asketë,

Të ngarkuar me kallëza gruri dhe hekura të rëndë.

Ne që natën pa gjumë e kemi gdhirë,

Ne që kemi bërë kaq gjëra të bukura,

Vallë dy vargje për dashurinë s'mund të kishim grirë

Dhe s'mund të kishim belbëzuar: «oh, moj belkëputura»?

Ju do kujtoni se ne kemi qenë të thatë?

Të na kishit parë si digjeshim pranë vajzave që donim!

Ç'fjalë të bukura u thoshim në mbrëmjet e arta!

Po ne s'kishim kohë që fjalët e bukura t'i botonim

Dhe shtypshkronjat i kishim për gjëra më të larta...

NË KOHËN E VARFËRISË

Ra pika e lotit në grurishte
Dhe lagu kokrrat e vogla të grurit.
Ah, sa e rëndë atëherë ishte
Një pikë e lotit të kripur të burrit!

1971

PËR POEZINË

Nuk dua të shtirem i përvuajtur para njerëzve,
Por shpesh veten time kam ngrënë me dhëmbë,
Se poezia që kam kërkuar ka qenë e fshehur
Nën mburojë të rëndë.

Po kur mburojën me mundim e kam ngritur
Dhe poezinë e fshehur kam zbuluar,
Veten e kam parë të djersitur,
Veten kam kuptuar...

1971

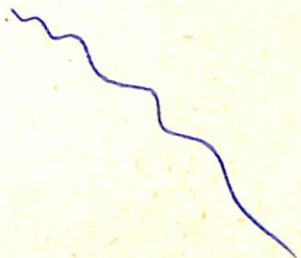
SHQETËSIMI

Poetëve të botës

E si të jem i qetë,
Kur një njeri vritet në xhunglat,
Kur ka poetë,
Që lenë vargjet përgjysmë shpuar nga plumbat?
Unë mund të bëj metafora të bukura,
Metafora të papritura në vargje,
Metafora për flutura,
Metafora për pëllumba paqeje,
Por dëgjoj rënkimin e njeriut nga xhungla pa hënë
E rënkimin e luanit të djegur nga flakët e verdha,
E vajtimin e nënës
Mbi djepin e shpuar nga predha.
Ju kujtoni se unë s'mund të gjej një metaforë
Për këmbët joshëse zbuluar nga minifundet,
Tek ndalen kur hapin e mbyllin sytë semaforët
Në rrugët?
Ju kujtoni se unë s'mund të gjej një sinekdokë
Për lokomotivat në stacion dhe avionët në pistë?
E gjej,
Po s'më lë të qetë njeriu me plumb e gjak në kokë,

Shtirë në xhunglat e shkretëtirën e Arabisë.
E si të jem i qetë?
Jam angazhuar në ideologji e politikë
Dhe s'hyj në stanin e atyre që janë puro poetë,
E ndiej dhembjen e njeriut dhe luftoj që dhembje mos ketë.

1971

PËRRALLA E KECËRVE

Për mbesat

1.

Xhaxhi Driteroi di përralla të bukura
Për dhelpira, dhi e kunadhe,
Thuajini xhaxhit, moj flutura:
Tregona një përrallë të madhe!
Dhe xhaxhi aherë do lërë
Librin e tij në tryezë.
Përralla në mend do t'i bjerë,
Përralla për kecërit e dhinë e zezë.

2.

Na ishte, ç'na ishte njëherë...
Dëgjoni që fjalët mos mbeten në erë!
Dëgjoni që fjalët në kokë të hyjnë
Dhe njëra-tjetrën në radhë mos shtyjnë,
Mos shahen e kurrë mos bëjnë shamatë,

Se mendja pastaj i nxjerr jashtë;
Dhe mendja prandaj është mendje,
Se rregull kërkon nga mëngjesi në mbrëmje...

3.

Pazarit po shkonte ngadalë nëna dhi
Me kecërit e saj lozonjarë,
Po shkonte në librari
T'u blinte dy abetare.
— U rritët,

u bëtë si cjepër! —

U thoshte nëna fëmijëve —
Dhe duhet ta dini patjetër
Si shkruhet gjuha e dhive!
Dhe gjuha s'mësohet fare,
Po s'blemë dy abetare.

4.

Dhe shkuan kecërit dhe dhia
Në rrugën me dy librarira.
Në njërën që quhej «Shkëndija»
Radhiteshin libra të mira.
Dhe kecërit të dy u çuditën
Dhe brenda u futën e s'pritën.

5.

— Ç'urdhëroni,

moj shoqja dhi? —

Tha shoqja në librari.

— Më jepni dy abetare

Të reja fare,

Se dua t'ua mësoj fëmijëve

Si shkruhet gjuha e dhive.

S'ka hije, moj shoqe, që keci im,

Mos dijë shkrim e këndim!

A nuk i shikon se ç'kecër?

Këta nuk janë si dy karkalecër!

Po janë të mençëm dhe aq pastërtorë

Tamam si dy profesorë!

S'ka fare kuptim

Mos dinë shkrim e këndim!

6.

I bleu abetaret dhia brigjatë,

Dhe kecrit kërcenin e bënin shamatë:

Sa mirë, sa mirë,

Do shkruajmë me brirë!

Do bëjmë një A, do bëjmë një Be

Ah, lumthi ti nënë që kecër na ke!

Ne jemi kecër, ne jemi kecër,

Sa mirë që s'jemi aspak karkalecër!

Ne jemi të zgjuar si dy profesorë,

Me libra në dorë!...

7.

Dhe nisi e ëma t'ua mësojë abecenë:

A-në, B-enë, C-enë, D-enë...

Dhe be-be-be dhe me-me-me,

Tani gjer këtu,

pastaj gjer atje...

8.

E ëma detyra të lehta iu vuri një ditë
Dhe shkoi të llafosej me dhitë,
Se s'mund të rrinte pa bërë dy fjalë
Me shoqet dhi në mëhallë...
T'u thoshte se kecrit mësonin çdo orë
Dhe mund të dilnin doktorë,
Tani vërtet janë keca,
Po nesër do merren me shkenca!
Kë hije që fisi i dhive
T'u dalë për zot diturive.

9.

Kur erdhi i gjeti kecrit në gjumë.

— Ah, përtacë,

po kur qenki lodhur kaq shumë ?

Ju s'paski mësuar fare!

Ç'i bëtë fletoret me gjithë abetare?

— E be-be-be,

e me-me-me,

I hëngrëm fletoret me gjithë abece,

Tani ne mësuar të bëjmë:

«Be-be-be»!

Dhe s'kemi nevojë për abece!

Xhaxhi Driteroi di përralla të bukura,

Përralla për dhi e përralla për dre...

Sikur t'i grisni abetaret,

moj flutura,

Do dini të bëni veç be-be-be

e me-me-me!

1963-1976

SA I ÇUDITSHËM

Ju, vajza të vogla e djem të vegjël të mbarë,
Me sy ndonjë poet a keni parë?

Me ju poeti shembëllen, fëmijë,
Po mund t'i ketë flokët dhe me thinjë.

Dhe qejf i ka dhe përrallat dhe rrëfimet,
Çuditet me dëborën dhe blerimet.

Qëndron përpara fletëve të pemës
I krahason me vargjet e poemës.

Vrapon në breg ku valë e detit ndal
Dhe valës për habi i thotë ma!

E ndjek me sy kur fluturon një flutur,
Përpjek shuplakat: «Qenka shumë e bukur!».

Dhe niset vrap si Tani shpejt, ta kapë,
Që mes pëllëmbës krahët pak t'ia hapë.

Ai si ju kudo ka qejf të futet
Në arat e fabrikat e në butet.

Bile harbon edhe në shesh të lodrave
Dhe hyn në lumë mes për mes të kodrave.

Në breg të lumit luan dhe me gurë
Megjithëse thinja ka dhe është burrë.

Atij po iu mbush mendja ngjitet malit
Në këmbë edhe në samar të kalit.

Dhe zbret t'i shohë zogjtë në gëmushë
Dhe bën si zogjtë ciu-ciu-ciu me buzë!

Pastaj dhe rrokulliset nëpër bar
Fap në kurriz, po fap edhe në bark...

Tamam si ju, o çuna, o fëmijë,
Çdo gjë trazon, çdo gjë kërkon ta dijë!

Dhe po t'i thonë: «Mos se s'është mirë!»
Si ju var buzët dhe i vjen vështirë.

I di fabrikat, arat, lopët, vreshtat,
Se po s'i diti nuk i bën dot vjershat.

Pastaj rri zgjuar edhe natën vonë
Dhe vargje shkruan dhe lëviz në dhomë.

Vrapon pas fjalës shumë të vështirë,
E kap si peshk dhe qesh se i vjen mirë.

Dhe hidhet me një këmbë në parket,
Tamam si ju, «e gjeta!» zë thërret.

I thotë mami: «Fli, po zbardh mëngjesi!»
Ia kthen: «Akoma s'po këndon këndesi».

Sa i çuditshëm qenka ky poeti
Tamam si Tani, Lona, Vjollca, Meti...

Tamam, tamam..., po vetëm se di shumë,
Kur flini ju si zogjtë, nuk bën gjumë...

1976

MBESËS DHE MACES

Mace kaq të mençme ti s'ke parë,
Mace kaq të bukur e bishtlarë.
Po të rrish te soba e mërzitur,
Kokën do ta kruajë pas këmbës,
Në pëqi do ulet e papritur
Shtruar-shtruar do t'ia marrë këngës:
Mër-mër-mër!

Po t'ia prishësh këngën, moj e mjerë,
Po ta zësh për veshi pa kulturë,
Thonjtë si çengela do t'i nxjerrë
Dhe do hapë vija në lëkurë:
Shoqe, mos ma prish avazin kurrë,
Mër-mër-mër!

1963-1976

DY VËLLEZËR DHE UJKU

përrallëz

Na ishte seç na ishte, more njerëz,
Kullosnin shtatë dele dy vëllezër.

Një natë ranë ujqit në të shtata,
Rrëmbyen dy dhe ikën me të katra.

Vëllezërit kur pikasën, thirrën qentë,
I ndoqën ujqit dhe shpëtuan dhentë.

Nga qejfi që shpëtuan bagëtitë,
I ftuan në gosti të gjithë miqtë

Dhe pinë shtruar gjersa iku nata
Dhe hëngrën jo dy dele, po të shtata!

1976

TANI DHE LARANI

1.

Në një fshat ku bredh mbi male
Hëna natën si oqiç
Mama Klara lindi djalë,
Mama Lara polli viç.

Çdo mama e mburr të birë
Dhe nga gazi s'mbahet dot;
Mama Lara qesh me brirë,
Mama Klara qesh me lot.

Djali emrin e ka Tani,
Viçi emrin thjesht Laran.
Edhe Tani dhe Larani
S'blejnë qumësht në dyqan;

Se mamatë kanë gjinjtë,
Dy burime pa shterim;
Gjinjtë rrjedhin në turinjtë,
Kur i thithin me përtim.

Miturakët hapin gojën
Dhe secili vetëm pi;
Dhe një lloj e kanë bojën
Të dy qumështet në gji;

Veç se njërin e bën Lara,
Kurse tjetrin teto Klara!

2.

Sa çudira ka kjo jetë!
Moshatarë djalë e viç,
Viçi bredh me vrap si qetë,
Djali s'lot nga djepi hiç!

Viçi lind e drejt në këmbë
Tek një dardhë, tek një plep;
Djali lind pa fjalë e dhëmbë
Dhe pelena ka në djep.

Sa çudira ka kjo botë,
Një Laran dhe tjetrin Tan!
Njërin qimja e mban ngrohtë,
Tjetri s'ngrohet pa jorgan!

Sepse njërin e lind Klara,
Kurse tjetrin e pjell Lara.

3.

Lari shkon në djep çdo ditë
Dhe nxjerr gjuhën e përqesh:
— Je i vockël sa një mizë
Dhe nga bota nuk merr vesh.

Ka kaq dit' që kemi lerë,
Ti s'lëviz nga djepi hiç;
Unë u ngrita menjëherë,
Unë u ngrita se jam viç!

S'ma kalon në qumësht mua!
Ti me zor pi një filxhan,
Kurse unë po të dua
Mund të pi dhe një kazan.

Vetëm sot s'kam pirë shumë,
Një kusi edhe një tas!
Mama Lara tha se unë
Krejt oreksin po humbas!

E mbaroj sa t'i ve hundën
Atë qumësht që pi ti;
Ti nuk fle po nuk të tundën,
Unë fle se s'jam njeri;

Sepse unë jam i Larës,
Kurse ti i teto Klarës!

4.

Mama Klara ngre të birë
Dhe në gji me këngë e mban:
— Shih Larani sa ka pirë,
Ndofta, ndofta një kazan!

O Laran, mor laraman,
Lëri Tanit një filxhan!
Shko i thuaj mama Larës:
Jepi qumësht teto Klarës!

Ah, o viç që kokën kruan
Tek një dardhë, tek një plep,
Disa vite po kaluan
Do ta shohësh ç'bën ky djep!

Nga ky djep prej coprash pishe,
Ku hap sytë ky njeri,
Pak më i gjatë se një shishe,
Ti ç'do dalë nuk e di!

Nga ky djep do dalë burri,
Që do ngrerë gjer në re
Pirgje muresh gur pas guri,
Diga plot betonarmé.

Do të tundë mal e kodër
Edhe tokë e oqean;
Për atë do jesh si lodër
Ti i bukuri Laran!

Po aherë do jesh plakur
Nëpër brazda plis më plis;
Do përtosh të hash një lakër,
Të ngresh bishtin në kurriz.

Ballin tënd do ta lëmojë:
«Eh, u plake, o qyqar,
Ti je ka e s'flet me gojë,
Po shko çlodhu pak në bar!»

Ah, o viç që kokën kruan
Tek një dardhë, tek një plep,
Disa vite po kaluan
Do ta shohësh ç'bën ky djep!

Nga ky djep i lashtë, i hijshëm
Del një div i plotfuqishëm!

1976

KUSH NUK SHEH VETEN

Dy macka qimebardha posi shkumës
Në pjatë hanin tok përshesh me qumësht.

Dy qen shikonin vëngër të mërzitur
Dhe kuvendonin, veshët duke ngritur:

— Këto nuk kanë fare edukatë,
Se fusin hundët bashkë në një pjatë! —

Pas pak u ra një kockë mu në këmbë,
U shqyen qentë vap e vap me dhëmbë.

U bë potere, zhurmë e shamatë
Dhe macet thanë: «ama edukatë!»

1976

U J K U

Një ujk nga lukunia iku natën
Dhe shkoi diku t'u gjente dhenve vathën.

Dhe dhentë sa e panë u mbushën frikë,
Po ujkun tha: «Kam bërë autokritikë.

Të njëjtën gjë do bëj në vathën tuaj,
Që shpirtërisht mos heq edhe mos vuaj.

Kam sjellë të këqija sa jam lodhur,
Pasi në kushte ujqish pata ndodhur».

Kështu jetoi me dhentë ditë me radhë
Dhe sillej shumë i matur e shpirtbardhë.

Dhe thanë dhentë: «Iku, motra, frika,
E bëri ujkun qengj autokritika!»

Dhe rrodhi koha depove të saja,
Me dhentë loste ujku ndër ograja.

Bile shakara bënte dhe ahengje
Me urtësi, me lepe e me peqe!

Po erdhi dita dhe kërciti dhëmbët
Dhe vuri dhentë me tërbim nën këmbët.

Për tokë gjysmën e kopesë shtriu,
Si ujqit e xhindosur ulëriu!

Nga kjo prej kohësh një proverbë rron:
Zakonë e vjetër ujku s'e harron...

1977

MONOLOGU I PSEUDOS

Jam popullor e qejf e kam rrogzin
Dhe këmbëkryq rri shtruar si çoban;
Ma sjellin që ta pres me thikë kosin
Dhe gushën e gjeldetit në sahan.

Jam popullor, ndaj popullin e dua,
E dua dhe tabanin kombëtar
Dhe dashin mund ta ha dhe në katua,
Bile kur s'kam ç'të bëj, dhe në qilar.

Jam popullor, për popullin s'më flihet
Dhe natën mund ta gdhij me gaz mbi mish,
Gërneta prapa veshit le të ngjiret,
Do lodhem pak, po lodhja nuk më prish.

Jam popullor, në popull hyj i tëri,
Kërkomëni në popull në rrogz
Dhe do më gjeni, pa m'u dredhur zëri,
Mbi gushë gjeli, ndofta dhe mbi kos.

Jam popullor dhe s'trëmbem nga terreni,
Në popull gjej burimin kryesor:
Gëzimi rrjedh e zien karadyzeni
Tamam si nëpër përralla e folklor.

Jam popullor, në popull veç më gjeni...

1975

DHIA DHE MAÇOKU

Maçoku në gosti e thirri dhinë,
I vuri mish e peshk e zogj në sofër;
Ia hapi zemrën, derdhi dashurinë,
E priti me respekt të madh si motër.

Po dhia s'hëngri, s'vuri gjë në gojë,
Për të kjo darkë ishte shumë e varfër;
Dhe duke ikur tha: «Maçoku të na rrojë,
Po ky kurnac kurseu të nxirrte lakër!»

Poeti nga kjo prallëz do rrëfejë
Në dymbëdhjetë rreshta me pak fjalë:
Të gjitha gjërat rreth e rrotull teje
Nuk maten dot me shijen personale...

1977

P J E P R I

Erë e jonxhës vjen nga ara,
Erë e jonxhës aq e mirë
Dhe në fushën lara-lara
Prehet pjepri i arrirë.

Ne të dy sa kemi zbritur
Nga kolltukët e veturës,
Pimë filtër të mërzitur,
Pimë NISH — cigare — Durrës.

Ne të dy sa kemi ardhur,
Ku lëruan gjyshërit tanë;
Koha flokët na ka zbardhur
Dhe në qafa na vu dhjamë.

Koha shefa na ka bërë,
Shefa t'ashpër e të mirë,
Por servilë na ka lënë
Ndaj një pjepri të arrirë.

Dhe i flakim republikat,
Çajmë kallëzat e thekрит,
Dhe nga xhepat nxjerrim thikat,
I përulemi xha pjeprit.

1972

MAÇOKU DHE MINJTË E VEGJËL

Minjtë e vegjël të mahnitur mbetën,
Kur e panë maçin laraman.
Plot fisnikëri qëndronte vetëm,
Zemërbardhë, i dashur, babaxhan.

— Ah, ta dish, moj mami, ç'kemi parë!
Gjetëm më në fund një gjysh, një mik!
Ishte aq i pastër, aq i larë,
Qeshte nën mustaqe si fisnik! —

Mami zgjati kokën pak në vrimë
Dhe u drodh prej syve të mëdhenj.
— Ah, këta naivë gjë nuk dinë,
Budallenjtë e nënës, budallenj!

Ky bandill i qeshur me mustaqe,
Ky shpirtbardhë i heshtur e fisnik
S'bën me sojin tonë kurrë paqe,
S'bëhet kurrë gjysh, vëlla e mik! —

BRESHKA TE NALLBANI

E dini se meraku breshkën
E digjte si shkëndija eshkën,

Se desh të bëhej sa një kalë
Me fre, me yzengji, me shalë;

Kish qejf të mbathej me patkonj,
Megjithëse kishte shumë thonj.

Ndaj sapo doli nga kallami
Shkoi shtruar-shtruar te nallbani

Dhe ngriti këmbën dhe i tha:
— Më fut një gozhdë, o usta! —

Dhe që atëherë doli fjala
Me bukuritë e saj të rralla,

Që ju në mend të gjithë e mbani:
«Mos shko si breshka te nallbani!».

1957-1976

MULLIXHIU DHE PULA

Një mullixhi në jaz kish ujë pak
Dhe ishte bërë vrer edhe farmak.

Nga dera doli me inat e bujë
Dhe pa një pulë që po pinte ujë.

Për gryke e përfshiu i nxehur shumë:
— Tani ta ndreq — i tha — samarin unë!

E di pse kam pak ujë në mulli,
Në jazin tim, ti, zullumqare, pi! —

Dhe kokën ia këputi
Dhe shpejt në thes e futi...

Ai që mullixhiut të drejtë i jep,
Kur puna nuk i ecën, gjen sebeb!

1957-1976

DHELPA DHE DEVEJA

Deveja tok me dhelprën na u nisën
Në një udhëtim të largët shumë;
Po në një grykë mali kur arritën,
U kishte dalë shtigjeve një lumë.

Deveja futi këmbët po si hunjë
Dhe tha, duke provuar thellësinë:
— Ky lumë nuk na shkon as gjer në gjunjë,
Ndaj, hajde, motër, ç'pret atje në brinjë!

Po dhelpra e mërzitur e shikonte
Devenë brenda lumit shumë ftohtë
Dhe larg në breg me hidhërim mendonte:
— Nuk janë gjunjët tanë të njëlojtë!

1957-1976

AKREPI DHE BRETKOSA

Akrepi kishte mbetur tek një lumë
Dhe s'hidhej dot matanë bregut tjetër.
Takoi bretkosën dhe iu lut aq shumë
Që ta ndihmonte udhëtarë e vjetër.

— Ti rri në shpinën time, — tha bretkosa —
Po veç mos më picko me thumbin tënd kurrizë!
— A, mos më thuaj, se tani vendosa
Ta mbaj përpjetë thumbin si një drizë. —

Po kur kaluan lumin e tërbuar,
Akrepi e thumboi bretkosën tonë.
— Ç'më bëre!, — tha bretkosa e helmuar.
Akrepi u përgjigj: «E respektoj zakonë!».

1977

KATËR VETË

E ndiqte mamin çuni si oqiçi,
E ndiqte Larën hap pas hapi viçi.

Të katër ecnin bregut me ngadalë
Dhe sipas qejfit thoshin ndonjë fjalë.

— Ky viçi, mami, pse ka katër këmbë
Dhe nuk ka krahë, gishta dhe pëllëmbë?

— Se është viç, — tha mami — ndaj s'ka duar,
Se duart dalin po të kesh punuar.

— Ky çuni, mami, pse dy këmbë paska,
Tamam si harabeli dhe laraska?

Dhe si qëndron veç me dy këmbë rrugës,
A s'e rrëzon kur ngrihet er' e jugës?

Po kokën si e mban çdo çast përpjetë,
A nuk i lodhet fare kjo e shkretë?

— Kështu e kanë njerëzit, zemra ime,
Ne bashkë rrojmë e kemi ca ndryshime...

I tha mamaja vëçit kureshtar,
Duke përtypur gjethe edhe bar.

— Kështu e kanë vëçat, — thoshte çuni
Dhe ecnin tok të katër pas një lumi.

1976

E DREJTA DHE E SHTREMBRA

Një pishë e shtrembër në përrua
I tha një pishë krahëgjatë:
— Sa keq, moj motër, më vjen mua,
Je kaq e bukur, kaq shtatlartë! —

— Pse të ardhka keq ty, moj e shkretë? —
— Po, ja, kur shkrep në qiell rrufe,
Kur sipër malesh fryhen retë,
E para digjesh ti mbi dhe,

Se shtati yt del mbi të tjerët
Dhe do të digjesh vonë a herët! —

Po pish' e gjatë i foli ftohtë
Dhe rrudhi ballë e vrenjti vetull:
— E unë s'rroj si ti në botë
E fshehur pas dikujt nën sqetull! —

Kjo fabul ka një të vërtetë:
Me frikë s'ke ç'të rrosh në jetë!

1957-1976

KUNGULLI

Një farë kungulli u lodh nga qarkullimi,
Nga qarkullimi bujqësor që dihet.
— Më hipën dhe mërzia dhe trishtimi,
Tensioni im po shtohet e po ngrihet!

Nuk qarkulloj, do rri veç në një arë,
Të qarkullojnë pjepri dhe shalqini! —
Dhe mbeti pesë vjet në vend kjo farë
Pas gardhit pranë një burimi.

Filluan kungujt vit për vit të dalin /
Të vegjël sa një kumbull e domate...
Burimi që ia dinte mirë hallin
I tha: «po s'qarkullove, vate!
Do bëhesh farë e keqe dhe bastardel!»

1977

LUANI DHE MIU

Dhe kafshët sa e panë luanin ikën,
Se gjer në palcë u futi datën, frikën.

Veç miu i vogël fare nuk tronditej,
Me sy i ndiqte kafshët dhe çuditej:

— Çuditem si po ndodh, o miq, kjo punë,
Të trembesh nga një zdap i madh kaq shumë!

Të ishte ndonjë mace, e po mirë,
Po nga një buf si ky të rrish gjakngrirë? —

Nga kjo ka mbetur një proverbë e hershme:
Për miun vetëm macja është e tmerrshme!

1977

FILISTINI

baladë

O da mbushur me kolltukë
Dhe me rafte e statuja,
Mbi qilimin butë-butë
Shkel në gishta guguftuja,

Shkel në gishta guguftuja,
Sjell filxhanin e kafesë,
Afsh i ngrohtë del nga druja
Si prej vatrës së teqesë;

Si prej vatrës së teqesë
Me përtim të vagëlluar,
Del nga push i sixhadesë,
Zbret në tylin shtruar-shtruar;

Zbret në tylin shtruar-shtruar
Tok me mallin nëpër faqe,
Shoku Zeqo i menduar
Është i lodhur e do paqe;

Është i lodhur e do paqe,
Se u tret për socializmin,
Po të kishte dhe mustaqe,
Do t'i digjte për marksizmin;

Do t'i digjte për marksizmin,
Si martir me gjak të ftohtë,
Po ç'e do se rehatizmin
Na e la kjo zuskë botë;

Na e la kjo zuskë botë
Mbi kolltukë e mbi qilime;
Shoku Zeqo hedh një gotë
Edhe kridhet në mendime;

Edhe kridhet në mendime:
Jeta s'qenka lëng në lugë,
Paska halle e mundime
Edhe ulur në kolltukë:

Edhe ulur në kolltukë
Do mendosh se ç'sjell sahati,
Se të dalin nëpër hundë
Dhe zullumi dhe rehati;

Dhe zullumi dhe rehati
Fluturojnë për së gjalli
Dhe nën këmbët e një shpati
Pret hendeku dhe kanali;

Pret hendeku dhe kanali,
Pret qysqia, sharra, druja
Dhe s'të zbret si zogë mali
Mbi qilimin guguftuja;

Mbi qilimin guguftuja
Tek këndon televizori,
Tek qëndron në raft statuja,
Tek mbush pjatën taratori;

Tek mbush pjatën taratori,
Tek këndojnë kanarinat,
Tek me gaz magnetofoni
I vërtit me vrap bobinat;

I vërtit me vrap bobinat,
Hajde, hajde, ç'mall e ç'këngë!
Jeta duket si lëndina
Mbushur lule pa një brëngë!

Mbushur lule pa një brëngë,
Pa qedere kraharori...
Edhe fshati ka plot kënge
Dhe këndon televizori;

Dhe këndon televizori,
Po lezetin s'do ta ketë
Si te muri i bardhë borë
Në odën time aq të qetë;

Në odën time aq të qetë
Tek aromën hap bifteku...
Ec e bridh kur fryhen retë
Pas një brazde, një hendeku;

Pas një brazde, një hendeku,
Futur baltës, zhytur llucës, *du*
Ec e qaj me mall të mekur
Për lustrimin e këpucës;

Për lustrimin e këpucës,
Për pizhamet vija-vija
Do na dridhet cep i buzës,
Do na derdhet vrer zilia;

Do na derdhet vrer zilia *ref*
Për shkëlqimin e tribunës,
Obobo, halle mavria,
S'ju lan dot as lumi i Bunës;

S'ju lan dot as lumi i Bunës,
Po të ndodh ajo që pritet...
S'e besoj!... Jam qen i punës
Dhe s'jam laro i simites;

Dhe s'jam laro i simites
Dhe s'jam lake populake...
Shokun Zeqo mesi i ditës
Seç e gjen të ndezur flakë;

Seç e gjen të ndezur flakë,
Hapur sytë nga statuja...
Duke shkelur përmbi take
Vjen ta zbutë guguftuja;

Vjen ta zbutë guguftuja:
Zeço — paqe, Zeço - paqe!
Larg nga brenga, larg nga buja,
Bota qenka lëmsh pa caqe;

Bota qënka lëmsh pa caqe,
Ndaj ti heq për socializmin,
Po të kishe dhe mustaqe
Do t'i digjje për marksizmin...

Do t'i digjje për marksizmin!
Mjaft me profka dhe betime,
Se ne rrugën socializmit
S'do t'ia shtrojmë me qilime!

S'do t'ia shtrojmë me qilime
Dhe me cipëz prej statuje
Nën çër-çere kanarine,
Nën sandale guguftuje!

Asaj rruge ne s'e shpjemë,
Ku ti gojën hap i mekur.
Socializmin ne e ngremë
Mbi beton, çelik e hekur.

Mjaft me ty «hero» i vjetër,
Po të zboj dhe nga balada,
Se m'u ngjite përmbi letër,
Si në buzët marmelata!...

Hej, baladë, merr firomë!
Ty heronj të rinj të presin:
Bukur dinë të jetojnë,
Bukur dinë dhe të vdesin.

Unë ty s'të bëj pafshirë
Me ca Zeqo, byk e kashtë,
S'kam për ta aspak mëshirë
T'i përzë e t'i lë jashtë...

Dhe t'u shfryj me zjarr së largu:
Hej, ju bufër, ju gallofa,
Hajde mbushuni nga vargu,
Hajdeni shporruni nga strofa!

1975

BALADA E RRUSH-RUSHITIT

*Tre mbretër morën një vendim,
Që Xhonit Kokërr Elbi,
T'i zhdukej fara me tërbim,
T'i humbte fare thelbi!*

R. Bërns

i.

Çdo vit në vreshtë me babanë
Krasitnim tok hardhitë
Dhe zgjidhnim degë dhe fidanë,
T'i mbillnim prapë një ditë.

Të bëhej vreshta më e madhe,
Të rridhte gazi lumë;
Në but ta hidhnim dhe në kade,
Të kishim verë shumë.

Im atë rrushin përkëdhelte,
I thoshte: Rrush-Rushit,

Dhe me fidan në dorë qeshte:
«O Rrush-Rushit, buçit!»

Për Rrush-Rushitin një legjendë
Ngaherë më tregonte;
Bile kur çlodheshim nën pemë,
Legjendën ma këndonte:

«Tre kapedanë u inatosën
Me Rrush-Rushit Vreshtanë
Dhe me tërbim të madh vendosën
Ta fusin në hapsanë.

Lëshuan tok ferman e urdhër:
Të kapej shpejt jeziti,
Të shtypej në havan si hudhër,
I poshtri Rrush-Rushiti!

2.

Ndërtuan pash më pash hapsanën
Pa dyer, pa dritare:
— T'ia zhdukim krejt jezitit famën
Dhe zhurmën zullumqare! —

E ngritën burgun me dru lisi,
Mbërthyen tunxh e hekur,
Që nga hapsani Rrush-Rushiti
Të dilte veç i vdekur.

Pastaj e gjetën dhe e zunë
Me kosh si egërsirë,
Me kosh në burg me vrap e shpunë
Të dergjej në errësirë!

Në prag të burgut kur arriti,
Tre kapedanët thanë:
— Si qen të ngordhësh, Rrush-Rushiti,
I mbyllur në hapsanë!

3.

Qëndroi mes mureve të drunjtë
Dy javë Rrush-Rushiti,
Të tretën muret zu t'i tundë
Dhe burgu zjarr buçiti.

Dhe kapedanët plot poterë
Ferman e urdhër dhanë:
— Ky Rrush-Rushiti duhet zjerë,
Si dashi në kazanë!

Po duhet zier dalngadalë,
Me pika të pikojë,
Që shpirti me mundim t'i dalë,
Pastaj të avullojë! —

Ndaj kapedanët ndezën zjarrë
Dhe flaka gjuhën qiti,
Kazanin në çengel e varë,
Të zihej Rrush-Rushiti!

4.

U tund kazani me buçimë
Dhe kapedanët thirrë:
— O qen, ty gjakun do ta pimë
Se prapë nuk rri mirë!

Dhe mbushën plot të tre filxhanët,
Në grykë lëngu zbriti...
U shkulën gazit kapedanët:
— Mbaroi dhe Rrush-Rushiti! —

Po kapedanët pinë shumë,
T'i merrnin hak jezitit:
— O le të rrjedhë poçja lumë
Me gjak të Rrush-Rushitit!

Eh, Rrush-Rushiti ç'u tërbua
Dhe ngriti tramundanë,
Si trim i marrë lart u çua
Dhe kapedanët ranë...

I shkundi tre sahatë ashpër
Dhe kokat u përpoqi,
I shtriu përdhe në qoshe bashkë
Dhe gradat ua hoqi!

I pari kapedan bërtiste,
I dyti isc mbante,
I treti kapedan nuk fliste,
Po fshinte sytë e qante!

S'i urdhëronin gjunjë e duar,
Mezi lëviznin gjuhën,
Se Rrush-Rushiti i tërbuar
Desh ta mbaronte punën...

U lutën shumë kapedanët
T'u ikte shpejt jeziti:
— Ne do përmbysim dhe kazanët,
Veç ik, o Rrush-Rushiti! —

Po Rrush-Rushiti orën priste,
Pastaj të ikte vetë,
Ta ndiente vreshtën kur ta thërriste,
T'i thosh:
— Po vij, moj vreshtë! —

T'i thosh ç'e shtrydhën, ç'e munduan
Në bute, në kazanë,
T'i thosh ç'e kapën, ç'e valuan
Të mbyllur në hapsanë...

5.

Po kapedanët fjalën hapën,
Se tok kishin vendosur,
Që Rrush-Rushitin do ta kapën
Në shkurt për ta varrosur.

Ky shkurti, koha e krasitjes,
Do shihte lemerinë!
Do vinte ditë e hargalisjes
Me Rrush-Rushit fatzinë!

Atij me thikë do t'ia prisnin
Në vreshtë krahë e kokë
Dhe me inat do t'ia vithisnin
Në varr të zi, në tokë...

6.

Dhe erdhi shkurti dhe e zunë,
Pa mbushur ende viti,
Ia prenë krahët dhe ia vunë
T'i kalbeshin jezitit!

Dhe fjetën mendjen kapedanët
Dhe ikën të gëzuar:
— I lave, Rrush-Rushit, sahanët
Dhe s'ke për të jetuar! —

7.

Po prilli fryu në male e kreshta,
Rushiti krahët nxori,
Krenar e trim u ngrit në vreshta
Dhe zemër divi mori.

Pastaj në gusht i tundi veshët
Si shporta nëpër fletë,
Dhe çdo hardhi filloi të qeshte:
— Kam qenë e jam në jetë!

8.

Dhe erdhën prapë kapedanët
Dhe prapë u inatosën,
Dhe prapë u futën në kazanët,
Në bute e vulosën!

Sërishmi tundi Rrush-Rushiti
Dhe bute dhe hapsanë;
Nga vojtja gjaku i buçiti
Dhe kapedanët thanë:

— Vëllezër, kapeni zuzarë,
Se na turproi oxhakun!
Dhe nën kazan t'ia ndezim zjarrë,
T'ia pimë prapë gjakun! —

Dhe doli gjaku nga jeziti
Dhe kapedanët pinë,
Dhe përsëri nga Rrush-Rushiti
Të tre përdhe u shtrinë...

Ashtu të shtrirë, gjunjëvrarë
Filluan e t'i flasin:
— O Rrush-Rushit, o trim i marrë,
Largohu se s'të ngasim! —

Po kapedanët shpejt harrojnë
Dhe ngrenë kurthe lufte
Dhe Rrush-Rushitin e mundojnë,
E mbyllin nëpër bute.

9.

Po Rrush-Rushiti ngrihet prapë
Dhe hedh mbi ta shigjeta
Dhe batalionet dhe brigadat
I shton çdo vit në vreshta...

Dhe shumëzohen kombinatet
Me bute për jezitin,
Caktohen ditët dhe afatet,
Ta varin Rrush-Rushitin.

Dhe merret rëra ku hesht deti
Dhe mblidhet nga çdo anë,
Të bëhen shishe, enë qelqi,
Faqore, damixhanë.

T'i mblidhet gjaku nëpër xhame
Rrufjanit kokëkrisur,
T'ia zbutin zemrën edhe xhanë,
Ta bëjnë të sajdisur...

Takohen shumë inxhinierë,
Teknikë dhe drejtorë,
Dhe laborantë dhe portierë,
Dhe plot degustatorë...

Dhe mblidhen mjeshtër të sprovuar
Mbi letra si strategë,
Që Rrush-Rushitit të tërbuar
T'ia njohin rrënjë e degë,

T'ia njohin lindjen edhe sojin
Dhe gjithë biografinë,
T'ia njohin trupin edhe bojën,
Qëndresën dhe fuqinë,

T'ia njohin vendin nga ka dalë,
Zullumet që ka bërë
Dhe t'i shënojmë dalngadalë
Me pe e me gjilpërë.

Dhe si e njohin mirë e bukur,
Fillojnë operacione:
— Rushit, dil sheshit, ku je futur,
Se qejfin ta tregojmë! —

Po Rrush-Rushiti ngrihet prapë
Dhe hedh mbi ta shigjeta:
S'e ndalin dot as dyllë, as tapë,
As zjarre, as raketa...

Dhe thotë: — Silluni me mua
Të matur, pa zullume
Në sofër qofshi a katua,
Bankete a bodrume!»

10.

Kështu legjendat rridhnin-rridhnin
Nga buzët e tim eti,
Ku pjergullat bistakë lidhnin,
Ku kënga ime mbeti...

Im atë i ngjante Robert Bërnsit,
Kur me legjenda fliste,
Megjithse vjershat e skocezit
S'i dinte dhe s'i njihte.

S'e njihte vjershën për një Xhoni,
Një Xhoni Kokërr Elbi,
Që dhe kazanët ta valonin
Atij i mbinte thelbi.

Siç thotë Bërnsi i Skocisë,
Ky Xhoni bëhej birra;
Ia nxehte gjakun njerëzisë
Dhe ziente këngë e mirë.

Po Bërnsi kurrë s'kish dëgjuar
Çudira prej jeziti
Ky Xhoni ishte i tërbuar,
Po jo si Rrush-Rushiti!...

PLESHTI

poemë

1.

Pleshti me xixëllonjën

ra në dashuri,

Pleshti xhuxh

dhe i zi.

Ky emrin e kishte Plluc,
I thoshin edhe Pleshtuc,
I ati emrin e kishte Prrështan,
I thoshin edhe Pleshtan,
I dashur lexues, mos qesh,
Kur emrin në pleshta ta gjesh;
Se xhuxhat janë të vjetër,
Dhe emri u duhet patjetër.
E shihni si Plluci i zi
Ra brenda në dashuri?
Filloi akoma të nxihej,
Filloi akoma të ligej...
I ati e shihte e bëhej vrer:
— Pse Pllucit shëndeti s'i merr?

Pse Pllucit koka i dhemb
Dhe dhembja e shpon si gjemb?
Të ligur kaq shumë
s'e mbajmë mend kurrë,
Ka mbetur kockë e lëkurë!
Ç'më gjetë
mua të shkretin
plak,
E kam të vetëm,
jam bërë merak!

2.

Një natë i foli
ngadalë
në vesh:
— Ç'të dhemb,
Mos të hyri
një gjemb,
O djali im
plesht?...
Nuk fliste
pleshti bir,
Nga xhami i dritares
veç bënte
sehir,
E bënte sehir
xixëllonjën e bukur,
Meraku
në gjoks
i ish futur...
I ati pranë — në bisht,
I biri në gojë — një gisht,
Hiç!

— Oi,
më lojti mendsh djali,
Më gjeti halli!
Fol një fjalë,
o bir!
Eh,
vuan e bën sehir!
Djali hiç,
Në bisht!
Ç'ke,
o biri im plesht,
Pse hesht?
Ç'të bësh?
Hidhu njëherë,
Të nxjerrësh qederë,
Hidhu fësht
Dhe pësht!
Hidhu,
të keqen babai,
Se zura të qaj!
Babaj ka dëshirë të bëhesh gaztor,
Të bëhesh,
aktor,
Të shkosh me shokë në shkollë,
Të ndjekësh Institutin e Artit,

Se ke edhe mendje
të hollë,
Që është thesar
i thesarit,
Se jemi një soj
aq i vjetër,
Sa s'gjendet
në botë
soj tjetër.
Mjaft ndenje
në xham,
O xhan!
Bëj fësht
Dhe pësht!

3.

Dhe Plluci
tha:
— Baba,
o baba! —
I foli Prrështani:
— T'u bëftë babaj,
o biri im
plesht,
Thuaja
babajt në vesht! —
— Baba
Prrështan.
Shiko
në xham!
Prrështani baba
e mori vesh
menjëherë

Dhe hop
 në derë!
Mendja i tha
 se Plluci i tij
Kish rënë
 brenda
 në dashuri!
Ndaj ish
 në merak,
Ndaj ish
 në maraz,
Ndaj ish
 në farmak.
Ah,
 ç'qenka
 kjo
 dashuria!
T'u sjellka
 vërdallë
 shtëpia!
Të bëka mornica-mornica,
Sikur të mbushkan me spica.
Të bëka
 vend të mos gjesh,
O plesht!
Prështani u ul në bisht
Dhe ngriti një gisht:
— Ah,
 ti dashke
 xixëllonjën,
Ta sjell
 sa të hapësh
 gojën! —
— Atë e dua,
 baba,

Dhe po nuk e mora,
nuk ha!
Ajo
më pëlqen
aq shumë,
Sa fësht
kërcej
në gjumë
Dhe hidhem
në tra,
Baba,
o baba! —
Dhe pleshti bir
në faqe
lotët
i ranë.
I ati plesht
i rrinte
pranë,
I ati plesht
ia fshinte
lotët
e shkretë
Dhe qante
vetë:
— Të keqen
babaj,
Mos qaj,
Se edhe unë
lotët
s'i mbaj!
Jam plak
E bëhem
merak!

4.

Kapedan Prrështani
Rrëmbeu jataganin,
E tundi në erë
Dhe hop
në derë.

U nis në dyzet shtëpi:
— Im bir, Plluci, ka rënë brenda në dashuri;
Të mblidhemi

të bëjmë
kuvend,

Plluci
për nuse

po mbetet pa mend! —

5.

Dhe dolën
nga vrima
e postiqe e tesha

Treqind pleshta
e pleshtesha

Dhe thanë:

— Oi,
o më i miri
i pleshtave,

Do shkojmë
ta gjejmë
nusen

vreshtave.

Ne,
mblesët pleshta,
s'të lëmë

të vuash,

Mjafton

që nuse

të duash!

Ku gjen ajo

një djalë

si ti

topolak,

Që hidhet

hop

në prag;

Ku gjen ajo

një burrë

kaq namusqar,

Akrobat,

kërcimtar!

Ku gjen ajo

një burrë

që di kaq valle,

Që ka fituar

në tre festivale,

Që ka marrë

Tri herë

çmimin

e parë! —

Tha pleshti baba:

— Bah!

Im bir

po më nxjerr

nga shtëpia,

Ju pleshta,

e dini

ç'të bën

dashuria!

Të ngre
edhe qimet
përpjetë,
Të bën
të matesh
me retë,
Të bën
të futesh
në dhe,
Bre!
Ah,
dashuria pleshtore,
Mizore!
Dredhore!
Të bën fësht
Dhe prrësht! —
— Tamam
ashtu do të jetë,
Kapedan Prrështan,
i madh e i urtë,
Ti ke
aq të drejtë,
Sa edhe neve
na lëvizën
pak trutë;
Vërtet
s'e lëmë
pa marrë
Atë xixëllonjën
që brenda
nëpër arë.
Ajo do pranojë
patjetër
Të lidhet
me sojin
e vjetër.

Ne kemi
kulturë
Dhe gjak
të kuq
nën lëkurë... —
Kështu
e kështu
i thanë
Prrështanit
plak
Në dyzet shtëpitë
sa shkeli
në prag.

6.

Dhe u nisën
në vreshta
Treqind mblesë
pleshta!
Hopa,
Hopa,
Në driza,
në gropa!
Hopa,
Hopa,
Në hithra,
në shqopa,
Në sheshe,
në vreshta
Treqind
pleshta!

Merrja
këngës,
plesht,

Mos
hesht!

Të hapet
kënga
pleshtore

Në lugje,

bregore:

«Ne jemi pleshta,

Ne s'kemi eshtra,

Përpara!

Ne — elastikë,

Ne s'kemi frikë,

Përpara!

Për kërcimtarin

Nusen ta marrim,

Përpara!

Një xixëllonjë

Gosti do shtrojë,

Përpara!

Ne jemi mblesë

Me sy, me veshë,

Përpara!

Një xixëllonjë

Do bëhet zonjë,

Përpara!

Jemi gaztorë

Në plot taborë,

Përpara!

Ne s'kemi gjumë

Se kemi punë,

Përpara!

Ne mirë rrojmë

Me thumb thumbojmë.

Përpara!

Ne prrësht kërcejmë
Dhe frësht dëfrejmë,
Përpara!
Kush bje në gjumë
E shpojme shumë,
Përpara!
Kush fle në postiqe
Ka plot rreziqe,
Përpara!
Kush mban kolltuqe
Ne kemi huqe,
Përpara!
Kush dergjet shtrembër,
I dalim në ëndërr,
Përpara!
Ne jemi pleshta,
Ne s'kemi eshtra,
Përpara!
Përgjojmë natën,
Të kallim datën,
Përpara!
O fis pleshtor,
Thumbo e korr,
Përpara!
O soj ziosh,
Mos rri bark bosh,
Përpara!
Sulmo çdo prag,
Jeto me gjak,
Përpara!

7.

Dhe u takuan
pleshtat

Me xixot
në vreshtat.
Dhe qindra
xixa
shkëlqenin
në fletë
Plot jetë
Dhe vesa
nxirrte
ylberë
të kaltër,
Dhe sheshi
lëshonte
tinguj
të pastër,
Si gota
me xham
të kristaltë.
Xixëllonjat
me yje
në ballë
Dhe xixot
me yje
në gjokse
Këndonin
e hidheshin valle
Të zënë
për dore
si shokë
e shoqe.
Dhe vreshta
krejt vetëtinte
E gjelbër,
e kaltër,
e bukur

Ai lufton me shtatë jataganë!
Po njërin jatagan e mban në dhëmbë
Dhe gjashtë jataganë mban në këmbë.
I biri i tij Plluci mëson për artist
Qëndron me këmbë lart, po dhe në bisht!
Po kapedan Prrështani ka çifliqe,
Një mijë centimetra vend postiqe,
Jo centimetra thjesht, po katrore,
Që mund të rrojnë pesëqind tabore;
Ka katër milion milimetra vend minderë,
Ku pret me qindra mijra miq me vlerë.
Pardje kish ardhur prift' i tartabiqeve
Dhe mbeti i hutuar prej çifliqeve
Dhe piu në një minder raki të kuqe,
Se edhe prift' i tartabiqeve ka huqe.
Dhe kapedani erdh më qejf prej miqve,
Premtoi të merrte fenë e tartabiqeve,
Po prifti mori vetë fenë e pleshtit
Dhe mbrëmja fluturoi në qiell të qejfit.
Po ju s'e njihni kapedan Prrështanë,
Që prifti tartabik i dha dy jataganë...
Kjo ishte biografia e Prrështanit,
Treguam shkurt që mirë mend ta mbanit,
Se po të doni, flasim dhe më gjatë,
Po, do na duheshin tri ditë dhe një natë...
Me kaq ia bëjmë fësht
Dhe pësht!
Prandaj

ne erdhëm
në vreshtat,

Se duam të bëjmë
krushqi;

Më i miri
nga pleshtat

Ka rënë
në dashuri:

Ka rënë në dashuri
e nuk ha
e nuk pi,
Nga mendja
s'e heq
çupën
tuaj
Dhe hop
vuaj!
Ne Pllucin e kemi
yllin
e pleshtave.
Ne Pllucin e kemi
armik
të gënjeshtreve.
Plluci
çdo natë
kush fle
nën jorgan.
E pret
me jatagan!
Se ka
trimëri të marrë,
Kreshnik si
ai
s'keni parë!
Po u fut
nën jorganë,
Për nder,
bën hatanë!
Po u fut
në postiqe,
Ec pa
hiqe,
Vdiqe!

Dhe ka fituar
në tre
festivale
Dhe ka marrë
Tri herë
çmimin
e parë.
E dimë
se çupa juaj
e rritur
në bregore,
Do jetë e denjë
për vatrën pleshtore,
Do jetë më ngrohtë
diku në postiqe
se sa në vreshta,
Alegro do shkojë
se ne jemi pleshta,
Artistë
të shkathët
të zgjedhur,
Me titull:
të «Hedhur»
Dhe hidhemi
hop!
Ta pimë,
pra,
plot,
bromb!
Ne ju nderojmë
si sua,
Që kur se duam
një grua,
Vërtet ju s'jeni
aq trima

Dhe s'dini
të futi
në vrima,

Po keni
zakone
fisnikë

Dhe pikë!
E jepni,
E marrim,
Sa kemi
beharin!...

8.

Kështu tha
më i vjetri
i pleshtave

Dhe hop
kërceu
vreshtave

Dhe përr-përr-përr
fletët

Në degët...
Treqind xixo
e xixëllonja
dëgjonin

Treqind pleshta
përgjonin.

U ngrit
e tha
më i vjetri
xixo
në vreshta:

— Ju faleminderit,
o pleshta!

Më mirë
ju pyesni
nusen
se ç'thotë,
Se fjala ime
do jetë
e kotë.
Ne s'japim e s'marrim
me mblesëri,
Ne japim e marrim
me dashuri.

I bëni kapedan Prrështanit selam,
E dimë që ka jatagan,
Po ne zakonet tona i mbrojmë
Dhe çupën e pyesim kur e fejojmë. —
Pastaj më plaku xixo thirri çupën sheshit,
Se donte t'i përgjigjej pleshtit:
— Xixi e bukur,
Eja, ku je futur! —
Dhe erdhi dalngadalë në shesh Xixia,
Rrethuar nga kurora me shkëndija,
Dhe gjithë sheshi ndriti dhe më shumë,
Dhe rrezet bënë valë si një lumë.
Dhe pleshtat — mblesë vesh më vesh seç thanë:
«Çuditemi me kapedan Prrështanë!
Nuk qenka kaq e bukur kjo Xixia
Na paska ca gjerdanë me shkëndija
Pleshteshat tona janë më të pashme,
Xixia qenka shumë e javashme.
Pleshteshat tona sa t'i shohësh hidhen
Dhe këmbët si këtyre nuk u lidhen;
Kjo s'paska turp, kjo rri e të vështron,
Kjo kushedi sa burra dashuron.
Ky kapedan Prrështani s'e ka mirë,
Që merr një imorale për të birë!
Ne kot e mburrim fisin e tyre,

Ç'të bësh! Në valle do kërcesh, po hyre!»
Dhe u dëgjua zëri i Xixisë:
— Përse më thirrët prej shtëpisë? —
Aherë më i vjetri xixo tha:
— Më i miri i pleshtave ka shtëinë sevda! —
Dhe mblesët pleshta

mbajtën vesh

xixëllonjën,

Se ç'fjalë do të thosh,

kur të hapte

gojën.

— Plesht?

S'dua

t'ia shoh

bojën!

Se unë

kam Xixanin

tim

Në fluturim.

Xixanin

tim e dua

Një Plluc

s'i vjen

as gjer në thua!

I thoni kapedan Prrështanit,

Se unë s'bëhem plaçkë e dyqanit.

Sikur ta marrë vesh Xixani im,

Do derdhet përmbi mblesët me tërbim.

Xixani sonte ka një konferencë

Dhe flet për dituri e shkencë.

Sikur të ndodhej sonte, mor të mjerë,

Do bëhej plot rrëmujë dhe poterë!

Po ikni sa pa ardhur vrap Xixani,

Se flakë do të ndizet krejt mejdani! —

Mbaroi Xixia fjalën dhe ktheu krahët

Dhe mblesëve u erdhi shumë tharët.

9.

Treqind

mblesët — pleshta

Në vreshta

Me treqind

xixot

u zunë

me fjalë:

— Na falni,

po qenki imoralë;

Ju s'paski zakone

me kripë,

Se s'paski

qipë!

Ju qënki

tepër vagabondë,

Gënjeshtrën e përhapki

si një modë!

Ju paski një Xixi të ligë,

Ta kishim ne, e vinim shpejt në thikë!

Ju qënki

vërtetë

truthatë,

Ju heqin

për hunde

gratë!

Përr,

Përr,

Për perëndi,

Hiç,

Hiç,

Hiç s'lidhim krushqi!!

Fat,

Fat,

Fat qenka për ne,
S'u,
S'u,
S'u lidhëm me fisin tuaj me fre!
Dhe ikën

mblesët — pleshta

Nga vreshta.
Hopa,
Hopa,
Në driza,
në shqopa,

Hopa,
Hopa,
Në brazda,
në gropa!

Dhe këngë
s'këndonin,
po shanin

Dhe nganin:
— Hajvanë,
Hajvanë,
Ah, që s'u kemi
Diku
nën jorganë,
Ah, ç'do t'u bënim
me jataganë!

Ah, që s'u kemi
Diku në postiçe,
T'u shponim
në vithe!

Na zutë
veshët
gër-gër e gër-gër,

Po dimë dhe ne
të bëjmë
përr-përr!

Hopa,
Hopa,
Në sheshe,
Në vreshta
Treqind

mblesë — pleshta!

10.

Dhe erdhën

te dhëndri

tym,

Të zinj

si gjym.

Të treqindët

u shtruan

në postiqe,

I thanë

të parit:

— hiqe!

Hiqe

llafin

nga goja,

Ç'na tha

xixëllonja!

Dhe foli

i pari:

— O më i miri i pleshtave,

Mos u marto

me atë

që bredh

vreshtave!

Dhe dorën fap

jataganit:

— Prrësht,

Frrësht!

I preva,

I griva,

I shtriva!

Prrësht,

Frrësht,

Ca palo xixo që s'kanë seç hanë,

Të shajnë kapedan Prrështanë?

Ca palo xixo bilmesa

Më fyen mblesë dhe mblesa!

Prrësht,

Frrësht!

I shtriva,

I griva!

Dëgjoni, o burra, të fisit tim pleshtor,

Harram e paçi gjakun njerëzor!

Na erdhi koha, o Plluc,

Ta bëjmë sheshin nga gjaku të kuq!

Ta marrin vesh anembanë

Se ka kapedanë Prrështanë!

Prrësht,

Frrësht!

Kam priftin tartabik

Mik

Bekimin e tij me vete e kam

Këtu në jatagan!

O prifti tartabik,

Që hëngre e pive me mua tri netë,

Ma jep dhe njëherë bekimin më vete!

O prifti tartabik,

O mik!

Uroje së largu kapedan Prrështanë,

Të bëjë hatanë,

I shtriva,
I griva!
Një zuskë
 që bredh
 vreshtave,
Të shajë
 sojin
 e pleshtave?! —
Kur dëgjoi
 pleshti bir:
— Firr!
Ah, si s'e kam,
Këtu nën jorgan!
Fap,
 jatagan!
Baba plesht
Mos hesht!
S'e dua
 për nuse
Se ka plot minuse!
Nga nuset
 kam frikë,
Pikë!
Ta kapim;
Barkun
 t'ia hapim! —
Tha pleshti bir
Dhe
 firr!
Dhe
 hop!
Në shkop!
Tha pleshti baba:
— Plesht bir,
Bëj sehir!

Dhe
hop
në tra!

Pësht
Dhe fësht!

11.

Dhe u nisën
të kapin
xixëllonjën

Që s'donte t'ua shihte
bojën,

Që shau
vreshtave

Sojin
e pleshtave.

Plesht bir,
plesht baba

Nga!

Ikë

Pa frikë!

Fap

Rrugën hap!

Bumb

Si plumb!

Shaj

Kusur mos mbaj,

Të keqen babaj

Hopa.

Hopa.

Në gurë,

Në gropa!

Puf!

Yxhym me duf!

Ah,

Xixëllonjë,

T'u thaftë

ajo

gojë!

Firr!

Bëj sehir!

Plaç

Në daç!

Qesh

Në shesh!

Dhe kapedan Prrështani me furri

E nxori pallën nga këllëf i zi

U hodh e thirri zyrtë mbi një thanë:

— Pa dilni shihni kapedan Prrështanë!

Se kapedan Prrështanë me të birë

Ju ende nuk e keni njohur mirë.

Ku je, o fis i dritës lajkatare,

Që po m'i prish gëzimet familjare!

Ku je, o fis i djajve imoralë

Pa din e pa iman në ballë;

Ku je, o fis me xixa i dreqosur,

Ky jatagan qysh sot e ka vendosur

Të bëhesh shkrumb pa llaf e pa mëshirë,

Ose të vish me pleshtat në errësirë!

Të bëhesh rob i kapedan Prrështanit

Dhe yzmeqar nën tëh të jataganit.

O fis shejtan, ma nxirr në shesh Xixinë,

T'ia bëj me vrima gjoksin dhe turinë,

Xixinë që pati sy e faqe

Të shante Pllucin, trimin me mustaqe,

Dhe bashkë me një laro të harbojë,

Me një Xixan, një karafil me bojë!

O ju, dëgjoni kapedan Prrështanë,

M'i nxirrni shpejt Xixinë dhe Xixanë

T'i shoh kur Plluci im në shesh t'i therë,
T'u pijë gjakun dhe t'u marrë erë!
— Baba Prrështan — tha Plluci menjëherë
Do t'i thumboj, po nuk do t'u marr erë,
Se po i mora erë, më teshtihet
Dhe kur teshtij, më flihet! —
— E, mirë, Plluc, kjo hiç nuk na prish punë,
Mos i merr erë, se teshtij dhe unë!
Mos thirrë, se ky vend ka vesh spiuni!
Dhe na lëshojnë erë e na merr gjumi
Pësht,
Shët!

12.

Kur heshti pakëz kapedan Prrështani,
U derdhën mijra xixa si tufani
Tufani ish prej drite aq të bardhë
Sa dukej edhe qimja në një dardhë.
Sa dukej dhe gjilpëra mes një sheshi,
Sa dukej dhe mustaqja e një pleshti
Dhe kapedan Prrështani i hutuar
I zuri sytë shpejt e shpejt me duar
Dhe tha i dëshpëruar dhe i gjorë:
Këta rrufjanë kanë projektorë!
O Plluc, mbulo me duar të dy sytë,
Që dritë e poshtër sonte mos na mbytë!
— Lele, bobo, — tha Plluci — s'dua nuse,
Më mirë haj të futemi në puse!
Lele, o babi, ç'deshe që na vdiqe,
Të shkojmë dhe të hyjmë në postiqe!
— Pusho, mor Plluc, se trimi kurrë s'qan
Se edhe qorr, do grij me jatagan!

Sa vinte drita, bëhej më e madhe
Dhe llamburisin vreshta dhe livadhe.
Në mes të dritës derdhur si tufani,
Qëndronin tok Xixia dhe Xixani.
Dhe mijra xixo shkrepnin, vetëtinin
Dhe shpatat krejt të bardha lart i ngrinin,
U ndje një zë i mbushur plot me dritë
Dhe natën me rrëmbim e bëri ditë.
— Ti kapedan Prrështani ku ke hyrë,
T'i shohim dhe mustaqe dhe fytyrë!
Të dogjëm shkumb po hodhe dhe dy hapa,
Se fisi ynë kurrë s'kthehet prapa!
Dëgjo me dhembje kapedan Prrështani
Dhe iu fundos këllëfit jatagani.
I tha të birit Plluc me shpirt të gjorë:
— Ah, s'ke ç'i bën, se kanë projektore! —

13.

Dhe kapedan Prrështani me të birë
Ia nisën vrapit shpejt në errësirë.
Po duke ikur panë një shkëndijë,
Që ra në mes të barit në një brinjë.
Dhe Plluci thirri me zë pleshti,
Me gaz të madh sikur ç'e gjeti:
— Baba

e kapëm

xixëllonjën,

Që s'donte

të na shihte

bojën! —

Baba plesht,
Bir plesht,

Hop
në shesh,
Qesh!

14.

Ah,
ajo
s'ish xixëllonjë,
po shkëndijë
oxhaku!
U dogjën
pleshtat,
biri
dhe plaku...

1970-1976

3. Kënga e komunistëve

KOMUNISTËT

poemë

1.

Kalon një kohë
e duke udhëtuar
Mes vargjeve e këngëve të mia,
Tek ju
qëndroj
i heshtur,
i menduar,
Si udhëtar
i kthyer
tek shtëpia.
Dhe ndjej
se ju
kudo
më mbani vesh:
Se ç'këngë ngriti shoku juaj, vallë,
Tek brodhi
mal më mal
e shesh më shesh,

Nuk dashka

tar-na-na

nëpër poemë!

2.

Kalon një kohë,

e shoh

se bota juaj

E tëra s'hyri dot

në vargun tim;

Aherë

ankthi më pushton e vuaj,

Ahere

zhytur rri në dëshpërim

Dhe them:

në djall të vejë poezia,

Kur s'ngrihi ju

në vargje

si legjenda

Me madhëri

epoke,

historie,

Të thinjur

e të rinj

si jeta.

DULLA

3.

Nga dolët ju,

nga erdhët ju,

vëllezër,

Mes maleve
e shpateve
hanxharë?
Ju s'kishit
ndonjë filozof me mjekër,
Që t'ju drejtonte
gërxheve
shqiptarë.
Ahere
filozofët
pinin kafe
Në bar
«Kursal»
a restorant
«Evropa»,
Me krëhër italian
krihnin mustaqet
Dhe qeshnin
e tregonin anekdota.
Ahere
filozofët
psherëtinin:
«Oh,
jeta!
Ç'domethënë
kjo zuzare?»
Dhe hapnin
gojën
në dremit
e flinin:
«Allah
e Krisht,
na shkoftë
puna
mbarë!»

4.

Nga dolët ju?

Ju s'patët

historianë

Të zverdhur nga reliket në arkivë,

Se historianët

rrinin

në mejhane

Dhe çmalleshin

me vithet e çengive.

Ndërsa

në mal

të ritë tonë

vyshkej

Dhe nëna

s'kishte gji

për kalamanë

Dhe burrëria

për ca misër

ndryshkej

Dhe gjethi kalbej

sipër në muranë;

Ndërsa

në gjole

ethet

drithërimin,

Peshonte

burri

dyzet kilogram,

Korriku

në dyshek

e fuste dimrin

Dhe varret

në varreza

s'zinin bar.

5.

Në tokën e munduar

vërshëllente

Kamxhiku

tok me vojtnen

e me erën;

Hajduti pasanik

mbi barin

shkelte

Dhe vidhte

muskujt,

nderin

dhe pranverën...

Çatitë

s'dukeshin

nga natë e rëndë.

Dritaret

s'dukeshin

nga errësira.

Dhe zogjtë

flinin

futur nëpër pendë

Dhe cicërimat

shuheshin

të mpira.

Kish zënë nata

palcëzën e pemëve,

Kish zënë nata

zemrën e kujtimeve,

Kish zënë nata

vargjet e poemave,

Kish zënë nata

lëngun e blerimeve.

Nën peshqit,

karavidhet

e mushkonjat

Këneta

llokoçiste

turbull-turbull,

I kishte marrë

muzgu

xixëllonjat

Dhe në krater të gërshit

i kish futur.

Gërmadhë e kalbur

mbushur myk të vjetër

Në gjakun njerëzor

po shtrinte

napën,

Vetmira

e shkretëtira

kish në zemër,

Gjarpinjtë

kishin marrë

egër

arpën...

6.

Dhe shekulli

ahere

ish ngarkuar

Me bomba,

plumba,

topa

dhe helmeta,

Vërtitej

gjithësisë

e rënduar

Me hekur,
tanke
e fitil
planeta.

Vraponin
aeroplanët
botës mbarë,

Vraponin
trenat
plot gjëmim

Ngarkuar
me rekrutë
e frikë,

Ngarkuar
me fantazma
e ushtarë,

Të dukej
se planeta
dhe mehitë.

Pa njerëz
do vërtitej
veç me kocka

Dhe dielli
paskëtaj
mbi gërmadha

Në qiell
do të ngjitej
plot me dhembje

Por jo!
dhe me vaj.

Njeriu
akoma

Njeriut
nuk kish vdekur,

në dorë
i vetëtinte

palla

Dhe ziente
«Internacionalja»
nëpër shekull
Mbi hekur,
tanke,
bomba
e kokalla.
Ahere
ju u ngritët
për të mbjellë
Në zemrat flakë
farën
T'i hidhnit
komuniste,
natës
veç një grusht me djellë,
Mikrob i saj
në gjakun njerëzor
të vdiste.
Në gjoks
të barrikadës botërore
E çonte grushtin
rreptë
Shqipëria
Dhe tingujt
«Internacionalja»
në llogore
I niste
të përflakur
nga liria.
Dhe trup i tokës
shpuar
e gjakosur
Me plumb
të mitralozëve të huaj,

Si trupi
i një vajze të plagosur,
E thithi
pambarim
ozonin
tuaj...

7.

Nga dolët ju,
tregojnë
vetë
malet,
Tregojnë
rrugët,
sheshet e qyteteve,
Ku bridhnin
varfëritë edhe hallet,
Ku shtypte
shpinat
peshë e rëndë e derteve,
Ku shkelte
çizme e huaj
në kalldrëme,
Ku kish çdo vrimë gardhi
bajonetë,
Ku merrte flakë
gruri i ri
në lëmë,
Ku qanin
për të zotin
qetë.

8.

Nga dolët ju?
Ju s'mbitë
nga mërzitë
Mes ballosh
në sallone a bankete,
Siç mbijnë
nga mërzitë
sot
hipitë,
Që fryjnë
nëpër ishuj
e qytete.

9.

Nga dolët ju
tregojnë kovaçanat,
Që mbetën
në muzera
si relike;
Tregon
shtëpi e vogël
në Tiranë,
E vogël
si kaike...
Po kjo kaike
çau një det
epoke,
Se kishte
mjeshtër
bijtë e kësaj toke,
Ndaj kurrë nuk u mbyt
mes dallgëve,

Ndaj kurrë s'u fundos
prej plagëve.

10.

Vajtuan

«baballarët kombëtarë»:

«Lele!

Ai ju mblodhi
në kaike

T'ju mbysë,

o çiliminj
të marrë,

Lele!

Fëmijë
të etur
për rreziqe!»

Ndërsa

kaikja

çau,
u bë torpedë,

Paçka se ziente

bota
nga stuhia,

Paçka se ziente

qielli
nga rrufetë;

Se kush u mbyt,

e shkrojti
historia...

11.

Ai që ju mblodhi

natën e Nëntorit

Tridhjetëtreveçar

aherë ishte,

Me vete kish

mësimet

e Tetorit

Dhe Marksini

e Leninin kishte.

Po «Kapitalin»

dhe «Materializmin»

S'jua shtroi

në tavolinë

si llokume:

«Ja,

hani

pak llokume

komunizmi,

Ja,

hani pak

dhe gjumë»...

Ai ju tha

se Marksi

dhe Lenini

Mësohen

nëpër krisma

mitralozësh,

Ku grykave

gjëmon

e pret thëllimi.

Ku derdhen

nga çatitë

copra

blozësh.

Kështu

ju tha

atje

rreth asaj

vatre

Në një shtëpi të vogël
Kur ndezi në Tiranë,
komunizmin
Në qiellin atë natë
shqiptar
me tramundanë.

12.

Ai
dhe mund të rrinte
Të lozte qetë e ngrohtë,
në «Kursal»
Bile të merrte a hotel «Dajti»,
udhën
Me një valixhe nëpër botë
nga t'i qeshte
fati.

Ai
mund të qëndronte
Të priste dhe në Francë,
dhe të kthehej
S'ka pasur, për vakancë
vallë,
Që hiqnin «revolucionarë»
në vakanca
këmbën
zvarrë?

A s'ka të tilla
koka
që në botë
Shëtisin
me valixhe
e me çanta,
Mbi Marks
dhe Leninin
derdhin
lotë,

Në vend të pushkës
zbrazin
pjata?...

A s'ka të tilla
koka,
që nga Moska
Drejtojnë
gjer në Alaskë e Honolulu,
Tek hanë borshin rus,
tek brejnë kocka,
Tek Dusjes i lëpihen:
«Dusja,
ulu!»

13.

Të tillë
Enverin
nëna
nuk e lindi;
Rënkimin popullor
kur ndjeu ai,
Evropën e Parisin
e braktisi,

14.

Kur qeverisnin
mbretrit
Shqipërinë,
S'kam qenë
as artist,
as vjershëtar;
Sikur të kisha qenë,
poezinë.
S'ua kisha falur
kurrë,
gjer në varr...
Më mirë
trupin
baltrash
ta zvarrisja,
I lodhur,
i munduar
dhe ulok,
Më mirë
krahët
gjer në bërryl
t'i prisja,
Se sa të belbëzoja:
«Rrofsh,
o Zog!»
Për Enver Hoxhën
këngë
thur
tërë jetën,
Se nëna ime
bukë i dha me dhallë;
Me të
në dhomën pa tavan
ne fjetëm,

Na puthi ne,
fëmijët,
mu në ballë.

Na puthi ne,
fëmijët e rreckosur,

Na puthi ne,
fëmijët e tymosur

Në tymin
e kandilit
e të pishës,

Të zverdhur
prej rignonit
e prej gjizës

Dhe pa
në sytë tanë

vetëtima,

Dhe pa

ata

që ngrenë sot turbina.

M

15.

Dhe pa

fëmijët,

bijtë e partizanëve,

Dhe pa

fëmijët,

bijtë e shamizezave,

Që nuk u ndriti gusha

prej gjerdanëve,

Po mbajtën dru

mbi shpina

ferrave,

Thërrmijave
të misrave
të pjekura,
Po kurrë s'thanë:
plaçi,
partizanë!
Me lot
e qumësht
plagët ua lanë.

16.

Fëmijë,
ku ta dinim ne
aherë,
Se vendi
do na thosh:
tani në dorë
Do merrni
banka,
trena,
buldozerë,
Fabrika,
ara,
varka dhe vapore...
Fëmijë,
ku ta dinim
se një ditëz,
Do piketonim
Fierzë
e Va Dejë,
T'i lidhnim
tela
Mokrës
dhe Mirditës

Dhe pranë vatrës
në odëzën e gjorë,
I shtroi
të flinte
tok me ne
Enverit.

17.

Ku jeni ju,
o miqtë e mi
të mirë,
Dyzetvjeçarë
të djersirë,
Në uzina,
grunjra,
vreshta
e në misra,
Punëtorë,
bujq,
poetë
e ministra?
Ku jeni,
miq,
dyzet e ca vjeçarë,
Që mbani
në pëllëmbë
Republikën,
Që shtrydhni
nga lumenjtë e egër
dritën,
Që ndeshi
në OKB
me Amerikën?

Dikur
ju bridhnit
udhës
pa këpucë,
Ju thoshin
partizanët:
qeratucë!...
Ju keni qënë
ndofta
dhe çapkënë,
Ndaj edhe trembeshin
për ju memurët,
Por shpirti i klasës
kurrë
s'ju ka lënë,
Nga kraharorët tuaj
s'u tund kurrë.

18.

Dikur
dhe unë
bëja marrëzira,
Dhe ndofta
marrëzish
kam qenë i etur,
Por shpirti
ka vrapuar
nga e mira,
Ndaj udhëve
djalosh i ri
kam mbetur.
Jam rrahur
dhe me shokët
në rrugica,

Kam lojtur
me shkopinj
në mes të jonxhës.
Kam hipur
nëpër dardha
e gorrica,
Bile kam shkelur
mbi qitap
të hoxhës!
Kam shkelur
atëherë
kur qitapit
I thoshin
pleqtë
libër
Po unë
perëndie,
ia kam varur
qafës
Me rebelim
cjapit
të madh
prej djalërie.

19.

Do thoni ju:
kur mbush
Fillojnë
të dyzet vjetët,
e thahen
fletët e hardhisë;
Vëllezër,
s'vyshken
gonxhet
edhe fletët,

Kur mbetet
shpirti i parë
i djalërisë!
Do thoni ju:
po plakesh
në mendime,
Po bëhesh
dalngadalë
konservator.
Se vargjet
kanë ritëm, kanë rimë,
Se vargjet
kanë shpirtin
popullor...
Ky shpirt
të lulëzojë
varg pas vargu,
Pa vërmëni
llagape
sa të doni!
Atë si simfoni
e ndiej
së largu,
E ndiej
si bubullimë
dhe jehonë.

20.

Ne,
komunistët,
jemi aq modernë,
Ne,
komunistët,
jemi novatorë,

Modernë janë
 korpuset
 që ngremë
Dhe novatore —
 ç'fryte
 nxjerr
 kjo dorë!

Moderne janë
 vargjet
 dhe romanet,
Kur komunizmi
 mbin në katër anët.
I dua
 gjithë vargjet,
 gjithë këngët,
Të matur,
 të pamatur
 e të lirë,
Mjafton
 të kenë
 gazin
 edhe brengën

E, popullit
 të madh
 e zemërmirë.
I dua

 gjithë modat
Që rruga
 si në festë
 e gëzimet,
 le të qeshë,
Mjafton
 të mos vërshojnë
 cikërrimet,
Mjafton
 të mos marshejnë

qafëleshët...

Nuk dua
të na humbin
Që komisarët
gjokseve
na ndezë,
Ato
s'i ndërroj
me jakë
e pantallona,
Ato
s'i ndërroj
me dy-tri metra bezë...

21.

Rinia jonë,
zog
i kaltërsive,
S'e shuan
kurrë
ëndrrën
komuniste,
Këmbehen
modat
stinëve
e viteve,
Po ëndrra
nuk këmbehet
veçse rritet!
O çupa
simpatike,
çupa-flutura,

Ju yj
 të vargjeve
 të matura,
 të lira,
 Për ju
 do gjejmë
 fundet
 më të bukura,
 Për ju
 do gjejmë
 basmat
 më të mira!
 Edhe sikur mos endin
 kombinatet,
 Do sjellim
 deteve
 dhe oqeanëve...
 Veç mos harroni
 nënëzat e ngrata,
 Që nuk i hoqën
 këmbët
 prej nallaneve;
 Veç mos harroni
 nënëzat e shkreta,
 Që mbanin
 një fustan
 të nusërisë
 Një gjysmë shekulli
 sepeteve
 të vjetra.
 Një gjysmë shekulli
 në kulm të pleqërisë!
 Veç mos harroni
 arat
 dhe minierat,

22.

Fati
Kalon një kohë e duke u menduar
Për çka këndova e shkrova
Më delni ju vjet me radhë,
përpara të ngarkuar
Me shqetësime, munde,
luftë, halle.
Mes dhembjeve të forta,
të gjakosura,
Ju lindi komunizmi
nëpër zjarre,
Që dhembjet në karvanë
të pasosura
T'ia fshinit gjithë botës
shqiptare.
Dhe dhembje s'kishte pak
kjo botë e maleve;
Një gur të rrokullisje, do dëgjoje
Rënkimin kombëtar
si ankth të valëve

Në breg të detit
para se të agojë.
Por ju
përveshët krahët
dhe si buaj
Iu futët
Shqipërisë
lënë djerrë
Dhe në djerrinë
mbollët
jetën tuaj
Që s'ishte mbjellë
kurrë ndonjëherë...
Dhe njerëzit
për ju
në flakë
u hodhën,
Se patët
zemrat
njerëzore
hap pas hapi;
Dhe malet hijerëndë
frymë morën
Dhe mijra lule
ish-djerrina
hapi.
Urryet fodullëkun,
pabesitë
Dhe rrënjët
ua kërkuat,
ua shkulet
Dhe te ky vend
i kaltër
dhe me dritë

Me maskarenj
në sofër
nuk u ulët.

23.

Nuk dua
të ndyj
vargjet
në poemë
Dhe emrin
e Hrushovit
të përmend,
Që zvarrë
na u ngjit
si krimb,
si vemje,
Si vemje
mbushur
jargë
Ia mbajmë mend
nëpër krënd...
blokadat,
Të rënda,
djallëzitë,
e të egra
e të ashpra;
Ia mbajmë mend
bërtitjet,
«U shitët
llomotitë:
ju
për nja tridhjetë
aspra»!...

Ky personazh

më prish

Se kush u shit

vargjet e mia,

e shkrojti historia...

Dhe historia

kockë e vështirë,

S'tregohet me banditët

zemërmirë!

Hrushovin

ia dha varrit

pus të errët,

Kapituj ruan

edhe për të tjerët;

Ndërsa

ne ngrihemi

në kaltërsitë

Të larë

me mëngjese

e me dritël!

.24.

Eh,

ku e ngritëm ne

Atdheun tonë,

Gjëmimet

komuniste

le të thonë!

Ka shumë vjet

që dhëmb për dhëmbi

vemë

Me gjithçka

që marshin tonë

ndal,

Betimimn
kemi bërë
që ta shpjemë
Patjetër
komunizmin
gjer në mal.
Premtimin ne ia dhamë
historisë
T'ia fshijmë
vojtjet
popullit nga dolëm,
T'i vëmë krahë
gjithë Shqipërisë,
Ndaj muskujt
edhe mendjen tonë
mbollëm.
Ne jemi
dhjetëra mijëra
komisarë,
Pas nesh
me qindra mijëra
do të vijnë;
Ne dielli i komunizmit
na ka larë,
Ne ngremë
lart
në pedestal
njerinë.
Ne jemi
dhjetëra mijëra
komisarë,
Na zjen ndërgjegja
e klasës
në damarë

Na zjen
si valë e madhe
heroizmi,
Deviza jonë:
Rroftë
komunizmi!

31 tetor 1971

III

Gjirokastrë

NËNTORIADA

Nëntoriada
poemë
poemë

1. I

Nëntoriada

II
madhi Nëntor e hapi sërishmi ditën e parë,
Siç hap në gjoks këmishën njeriu i punës së madhe,
Ngre kokën e zjarrtë dielli mbi malet shqiptare,
Mirë se ardhe, byrazer i përjetshëm, mirë se ardhe!

Tomor e Cukal e Korrab e Gramoz e Kollatë
I vunë mënjanë festet e lashta me yje;
Mandilet e bardha i tund Adriatiku me natë
Dhe ziejnë si miliona fyej lisat e pishat në pyje.

Mbi supet e shoku-shokut i kemi duart e ngrohta
Dhe shkëmb në këmbë qëndrojmë me malet përjetë,
Mirëmëngjes, byrazeri i kuq, i lindur nga zjarri e shqota,
Mirëmëngjes, byrazeri i kuq, që mban në grushte rrufetë!

2.

Po unë me çfarë t'i pres agimet e tua, vallë,
Agimet e tua, ku ngjyey furçën dhe penën?
Partia më tha, si nëna ime, një fjalë:
Dërgo në Kongres delegate poemën!

Vështirë, vëllezër, të marrësh një barrë të tillë në shpinë,
Delegate poema nuk zgjidhet aq urtë e aq butë,
Se duhet ta mbajë si tesra e kuqe çdo varg pastërtinë,
Si tesra e kuqe të ngrejë kushtrimin në punë e në luftë.

Ta marrë në xhep delegati, pa rënë shigjeta e mëngjesit,
I ardhur nga tornot, nga arat, nga pushkët, nga skedat
shkencore,
Ta vërë përkrah diskutimit të tij në prag të Kongresit
Dhe strofat e mia t'i hedhë me laps në fletore.

3.

S'ka ndodhur që mua agimi i Nëntorit, zbritur prej shpatit,
Diku të ma gjejë fletoren pa varg e poemë.
Do ngrihesha edhe sikur të dergjesha shtratit
Me age serumi të ngulura thellë në venë...

Se dua të flasë poema për muskujt, ëndrrat dhe mendjen
e artë
Të popullit tim, që shkundi shekujt e rëndë
Dhe, larë me bronz revolucionesh, i ngjitet shkallës së lartë,
Pa shkarë në katet qiellore një gisht, një pëllëmbë;

Pa epur e dredhur në rrugën e gjatë gjunjët e fortë,
Ngadhnjim pas ngadhnjimi, horizont pas horizonti,
Me faqe të ndritur ndaj gjithë njerëzimit në botë,
Ushtar komunizmi pa luajtur nga fronti.

4.

I flakti Nëntor ia hapi sërishmi cipën e pastër mëngjesit,
Siç hap flamuri ngjyrën e kuqe në shesh në Tiranë,
Siç hap Enver Hoxha raportin e madh të Kongresit,
Tek ndihet trokitja e së ardhmes në gjokset plot tramundanë...

E nesërmja i bart me vete dhe vitet që shkuan,
I bart në themelet e saj të patundur;
Si gurë kalaje ëndrrat kthyer në jetë i ruan
Në shekuj kristal pa myk, pa ndryshk e pa pluhur.

Ato i ndërtuan të rënë e të gjallë në male, lugina, qytete,
Atje tek një lule, burim, kovaçhanë e shkollë,
Atje mbi një gur, mbi një trakt, mbi një fletë,
Atje mbi një vezme lëkure me rripa të hollë...

Atje nën një natë të rëndë si çadër betoni,
Nën shiun e hekurt të predhës e plumbit,
Vërtitëshin ëndrrat, që nesër themelet do shtronin,
Vërtitëshin ëndrrat të bardha si krah i pëllumbit...

Ato përsëri nuk na lënë të qetë në rrugët e gjata,
Sado që të tjera të bukura ngritëm e ngremë;
Prandaj në raporte kongresesh shkruhen me shkronja të arta,
Prandaj i skalisim në zemër, në gur, në poemë.

5.

Kur vjen ti, Nëntor, si fillimi i vitit na dukesh ngaherë,
Sikur na spërkat me rininë tënde në shpirt e fytyrë,
Sikur i pushton të gjithë muajt e tjerë,
Sikur u përhapet ngjyra jote e kuqe në ngjyrat e tyre;

Sikur më shtohen vitet e mi dhe dekadat e mia,
Se ngrihen mendimet dhe piqen mendimet,
Se ngjitet populli im dhe thinjet, rinohet dhe rritet Partia,
Ndaj rishtas më dukesh gjigant me çastet e tu dhe agimet.

6.

Nëntori i fundit i urtë themelin e ka mbi të parin,
Nëntor më Nëntor themeli mbetet i tillë,
Themel me gurë të lidhur me hekur, mbrujtur në gjakun
e zjarrin,
Themel i ndërtuar at'herë kur bëhej çdo mal Termopilë;

Themel i ngritur at'herë kur vdekja kanoste çdo skutë,
Themel i ngritur me krahët dhe mendjet nga mjeshtrit
e rrallë,
Nga mjeshtrit e rrallë që s'fjetën kurrë në shtretër të butë
Dhe drejt llogaritën të mbanin tërmete mbi dhjetë e ca ballë.

Prandaj, sa herë që vjen, mendojmë për rrugën e çelur,
Mendojmë si nxënës mësimet e tua t'i nxemë,
T'i kthejmë në forcë, në bukë, në dritë, në hekur
Dhe lart si statuja të bardha mermeri t'i ngremë.

7.

Ne shpesh në vend të themi Nëntori, themi Partia,
Se vetëm Partia ta ngriti si mal pavdekësinë,
Se vetëm Partia ka bërë të ziejë me emrin tënd historia
Dhe viteve në emrin tënd t'ua mbledhë tok madhështinë.

Dekadat kalojnë me luftë, mundim e përpjekje,
Ti mbetesh Nëntori i popullit me shpatën e zhveshur,
Që s'njeh gjunjëzim dhe zvarrisje në pluhur për vdekje,
Po njeh veç ngadhnjime shqiponjash me hasmin përleshur.

8.

O krahë shqiponjash, më shpini një çast në Nëntorin e parë!
E ndiej si gjëmon historia në dhomën time me libra e letër:
At'herë Qemalë e Vasilë, që mbetën në shëkuj në këngë
të bardhë,
Qëndronin si degët e lisit rreth Enver Hoxhës në odën
e vjetër.

Të gjithë të rinj me flokë pa thinja, me flokë pa borë,
Të gjithë të dalë nga djepi i varfër i nënës me halle,
Të gjithë të rreptë e të urtë e në shpirt njerëzorë,
Të gjithë mendimin e ndritur të shkruar në ballë.

Po ç'bënin atje asaj nate, kur hidhte hapat e parë Nëntori,
Kur jashtë vraponin hijet me ura në duart skëterrë,
Kur çmendej makina e luftës me mijëra motorë,
Kur lidhnin ushtarët anijet si bushtra në tokën e mjerë,

7 Kur shihnin në djepe fëmijët ëndrra llahtare,
Kur zgjasnin fytyrat mes telash me gjemba diku të burgosurit,
Kur prisnin pa gjumë nënat e zeza me ankth në dritare,
Kur toka s'i treste në varr të varrosurit?

7
4 Po ç'bënin atje asaj nate në pragun e dimrit të egër,
Të mbledhur në grusht si profetë legjendash të lashta?
Po merrej vendimi për shembjen e botës së vjetër
Dhe hidhej themeli i botës që vinte në shtigje të ashpra.

9.

Të nesërmen sheshet gjëmuan nga thirrjet e para,
Partia Komuniste Shqiptare dilte përjetë në jetë,
Përjetë me armët e lara,
Përjetë gjeni i vërtetë!

4 Partia, sa lindi, nuk priti të tundej në djep nga dadot e buta,
Nuk priti t'i zgjasnin në djep biberonin me qumësht,
Sa lindi, i mbathi opingat e saj të lëkurta,
E hodhi supit dyfekun dhe çau mes furtunës!

10.

Po gjer at'herë në male njihej dhe përrallë e profetëve,
Që mund të mblidheshin tok e të bënin çudira,
Për shembull, ta thanin ujin e deteve
Dhe detet t'i mbillnin me mel e kumpira;

Për shembull, ta kthenin në akull njerinë,
Ngaherë ta linin mes akujsh në gjumë!
Për shembull, të zbrisnin nga qielli flori në luginë
Dhe lumin ta pinin të tërin në kupë si verën me shkumë!

Po s'njihej akoma legjenda e re e vërtetë,
Legjenda me emrin e madh Nëntoriada,
Që nesër do fliste për dyqind komunistë profetë,
Që popullit rrugën të parët t'ia hapnin për ditë të bardha.

11.

Në dhjetra Nëntorë, katër na shkuan në male,
Të katër të rinj partizanë me vezme në brez e nagante.
Të katër të rinj kordhëtarë me yllin në ballë.
Secili lirinë, që rritej çdo ditë, në duar e mbante.

I pari ia jepte të dytit, i dyti të tretit nën suferinë,
Ashtu siç ia jep mes deteve dritën fanarit fanari:
Ta mbash, byrazer, të kulluar lirinë,
Ta mbash, byrazer, komunizmin që ndezi i pari.

12.

Ta mbash të kulluar, o bir i munduar!
Kjo ishte dëshira dhe thirrja që dilte nga çarjet e tokës,
Që dilte nga gjiri i ndërgjegjes së njerëzve,
Që dilte nga gjaku i tharë dhe hiri i kockës,
Që dilte nga qielli i ëndrrës së brezave...

Ta mbash të kulluar, o bir i munduar!
Kjo ishte dëshira dhe thirrja e shekujve epikë malorë...
Në breza të tërë qëndroi jatagani në duar,
Po kurrë s'e vuri në jetë ëndrrën madhore.

Vraponte ëndrra,
Pas ëndrrës djemtë dhe vashat e maleve vinin
Sa linin shpërgajtë në djepet prej druri.
Afrohej ëndrra, po kurrë s'e zinin.
Dhe toka i treste dhe emrat e tyre i ruante veç guri.

Kur ndizeshin luftëra, protesta, stuhi, rebelime,
Në ballë, me shpatën e lashtë, të lënë nga gjyshërit e lashtë,
Qëndronin të bukurit e nënës, të rritur me mall e mundime,
Po prapë në shpellat e maleve ëndrra humbiste si zogu
i kaltër...

13.

Të rënë me shpirt të lënduar kokën e ngrinin nga varri
Të shihnin dhe tokën dhe qiellin e ndezur
Nga shpata e predha e plumbi e zjarri:
A erdhi ëndrra që pritëm e ramë, vëllezër?

Nga toka e plasur dilte trishtimi i hidhur:
Nuk erdhi, vëllezër, nuk erdhi, vëllezër të ngratë,
Se ëndrrën e mbajnë për shpellash të lidhur,
Të lidhur e mbytur në gjak, pabesitë, grabitjet, paratë...

14.

Të dua Sa?

Dhe binte sërishmi muzgu i murmë mbi supet e maleve,
Gërvishhte lëkurën e tokës parmenda e shkretë
Dhe zgjonte kujtimin e vuajtjes dhe halleve
Dhe zienin përbrenda djemtë, fëmijët dhe pleqtë.

Mundoheshin, de more de!

Ç'ti bënin barrës së rëndë të botës,
Që hekur rëndonte dhe kërruste shpinat e varfra,
Që thyente trarët e ahut të vjetër të odës
Dhe gjurmët i linte në djepe, mindere e vatra.

15.

Dhe mpriheshin shpatat sërishmi në zjarr kovaçhane,
Dhe ngriheshin prapë në gryka humnerash shqiptarët,
Taborë e hordhi shkatërronin me princër nishane-nishane
Dhe kockat mbi kocka lëvrinin në varret...

Po vinte ëndrra në gjysmën e udhës e kthente kurrizë,
Po vinte liria në gjysmën e udhës e mbetej në udhë,
Nga dhjami rëndonin princër, bejlerë e vezirë,
Nga dhjami ënjteshin mbretër, hajdutë, përtacë e kukudhë.

Sërishmi të rënët nga varret kokën përgjakur e çonin
Nën qiellin me tym, mbi tokën me breshër
Dhe grykat e lashta me plagë rënkonin:
A erdhi ëndrra e madhe që pritëm, vëllezër?
Nuk erdhi, vëllezër, nuk erdhi, vëllezër,
Në rrugë ka gjemba dhe ndoshta vjen nesër!

16.

J. Love you

PSTE

Mos vallë në mote të egër dikush me zemër të nxirë
Mallkimin fatal e kish shkruar pa dhembje me dorën
e shtrembër,

Në pragun shqiptar të gjakosej ëndrra e mirë,
Në pragun shqiptar të mbetej ëndrra pa emër?

Jo, ëndrra nuk mbeti pa emër, ëndrra s'u lidh dot nga
prangat;
Kjo tokë e ruajti ëndrrën në malet si foshnjën në djepet,
Kjo tokë përzuri nga ëndrra e saj merimangat,
Kjo tokë i shtypi nga ëndrra akrepët...

17.

Më gjeni një vatër të lashtë pa bij e bija therorë,
Më gjeni një brez të lashtë pa kockë të shpuar me plumba,
Më gjeni një grykë lugine pa shembur taborë,
Më gjeni një degë borige pa zogj e pëllumba...

Më gjeni një muaj të vitit pa ngjarje epike e këngë,
Më gjeni një muaj të vitit të fjetur si ujë kënete.
Çdo muaj qëndron përmendore në këmbë,
Të shkruar me gjak biografinë, të mbushur anketën me jetë...

Po vetëm anketë e Nëntorit qëndron mbi anketat e tjera.
E shkruar me shkronja të zjarrita radhë për radhë:
Në Krujë, në ditën e njëzetetete me shira e erëra,
Nëntori takoi Skënderbenë hipur në kalin e bardhë.

Në muret bedena-bedena vuri flamurin e lashtë
Pa hëna të ngrëna, pa çallma dhe bojëra të huaja;
Dëgjoi Skënderbenë në sheshin e madh të kalasë:
«Lirinë s'e solla me vete, e gjeta mes zemrave tuaja!»

18.

Në Vlorë, në ditën e njëzetetë, nën qiellin e vrenjtur,
Nëntori qëndronte, me flamur në dorë, në ballë
Përmallur, përlotur me sytë nga deti të tretur,
Me duar shtrënguar me plakun e madh, Smail Qemalë!

Pas pesëqind vjetësh takohej Nëntori i shkretë,
Me gunë të grisur me teh jatagani,
Me vetulla djegur nga flakët, baruti, rrufetë,
Munduar në shtigjet e zëna nga hasmi, xhelati, dushmani...

19.

Po prapë të rënët nga varret kokën përgjakur e çonin
Nën qiellin me tym, mbi tokën me shira, stuhi e tufanë,
Dhe shpellat e grykat e lashta me plagë rënkonin:
Vëllezër, a erdhi ëndrra? Për ëndrrën u vramë!

Dhe zëri përgjigjej trishtuar, trishtuar
Mbi koren e tokës, tek heshtte parmendë e shkretuar:
Nuk erdhi, vëllezër, nuk erdhi, vëllezër,
Në rrugë ka gjemba dhe ndofta vjen nesër!

Në rrugë ka gjemba dhe ndofta vjen nesër!
 Kjo «nesër», kjo «nesër» e gjatë me vite e shekuj
 Nën lodhje, nën djersë, nën gjak e nën plumba si breshër,
 Nën çizme, nën sharje e ankthe zinxhirësh të hekurt.

Kjo «nesër» do zbardhte kur farin ta ndizte Nëntori,
 Kjo «nesër» do niste rrugën vetëm me Thirrjen e Parë,
 Kur uji i valuar të rridhte me vrap nën dëborë...
 Kur bashkë njëherësh të tundeshin malet shqiptarë,

At'herë të rënët s'do shkonin me zemër të thyer në tokë,
 S'do pyesnin, a erdhi ëndrra e kaltër me fletë,
 Se ne do t'u thoshim: ëndrrën që pritët, vëllezër e shokë,
 E vumë, e vëmë në jetë!

Në dhjetra Nëntorë, katër gjëmuan në krisma e tmerre,
 Po katër në zjarrin e luftës bëjnë nga katër akademira.
 Në shkollën e luftës, po ngele në klasë, le kockat dhe kokën
 e mjerë,
 Besimin dhe ëndrrat e mira...

Po ne strategjinë e taktikën e luftës në male i nxumë,
 Nën qiellin furtunë, nën qiellin e kuq të marksizmit,
 Dhe dolën strategë që para brigadat i shpunë
 Dhe hapën në tokën e vjetër shtigje të rinj heroizmi.

FOR EVER

Fshatari që dinte ta mbante parmendën në brazdat,
Punëtori që dinte të bënte drapinj e çekanë në kudhër,
Mësuan t'i hidhnin në sulm e përleshje brigadat,
Mësuan pa harta t'u presin hordhive grykat e udhët;

Barrikada mësuan të ngrejné në hundët e tankut në shesh,
në qytete,
Makinën e shtetit të vjetër e shembën me xhins e memura,
Mësuan të bëjnë vula të reja me yjet që mbanin me vete,
Mësuan t'u flisnin me Marks sin zotrinjve: jemi ne diktatura!

22.

Nga shekujt në shekuj në gji koncentroi Shqipëria,
Të mbledhur pikë për pikë, atë eksploziv madhështor,
Që ende s'e kishte shënuar në librat e saj historia,
Atë eksploziv që gjëmoi në Nëntor.

Atë eksploziv komunistët ia vunë botës së vjetër
Në gjoksin e kalbur nga plaga tuberkulare,
Nga kolla që hapte mikrobet në shtratin e vdekjes,
Ia vunë pa pasur mëshirë nga lutjet e saj lajkatare...

Ne kishim hesape pa mbyllur me botën gërmuqe:
S'harrohen dot vezët e nxehta nën sjetull në bimca,
S'harrohen dot vijat mavi të prangës në burgje,
S'harrohen dot thonjtë të mbushur me spica...

S'harrohen surretrit fodullë dhe trupat e dhjamur të zotërve,
S'harrohen kasollet pa bukë në netët e gjata të dimrit,
S'harrohen bastisjet dhe lotët e nënave, grave e motrave,
Internimet, uria, etja, torturat dhe dhembjet e shpirtit...

Zhëtetimje t'airme

Ai eksploziv gjëmoi Nëntor më Nëntor i furishëm
 Në grykat e maleve, në gjirin e fushave, në mes të kënetave
 Dhe lindi një shtet proletar i fuqishëm,
 Pa tkurrjet e astmave, pa dridhjet e etheve...

Dhe unë i këndoj këtij shteti, që vura rininë
 Në gurin e madh të themelit pa mort,
 Si bir i një toke që rriti në djepin e lashtë lirinë,
 Dhe si komunist që, për nderin e vendit, kurrë s'hedh short.

Dhe unë ia shtoj Republikës pirgjet me këngë çdo ditë,
 Marr udhën në fusha dhe këmbët më shtyjnë nga mali,
 Dhe ulem në sofrat e bardha me dritë,
 Që erë borige më mbajnë dhe erë shkume hidrocentrali.

Nën dritën e llambës që varet tavanit si dardhë,
 Më mirë shoh ujin, verën, rakinë dhe bukën;
 Nën vrap të turbinës dhe shkumës së bardhë
 Më mirë shoh kazmën, librin dhe pushkën.

Dhe ndiej si gjëmon e zien e vrapon pa pushuar
 Motori gjigant, i pandalshmi motor, i klasës motor
 Me zjarrin e tij llamburitës, që kurrë s'do ketë të shuar,
 Me emrin e ndritur Nëntor!

Në mote na janë kanosur me dritën e fillit të bakrit:
 «U shpik elektriku një shekull më parë,
 Ju ende kandilin e mbani pas mashës dhe draprit.
 Dhe ende tymoni me pishën e ndezur nën trarë!»

Na vidhnin me bakër, me naftë e me hekur,
Dhe prapë na tallnin, na qeshnin, na shanin:
«Ju rroni akoma si popujt e vdekur,
Me lopën dhe demin dhe dashin rrogzit flini dhe hani!»

Zotërinj, me plugun e zi të kanosjes ju hapët brazdat e frikës,
Po shpejt jua dogjëm në furrat metalurgjike që ngritëm.
Ne llambat ia varëm në gjoks si gjerdan Republikës,
Bile dhe në brirët e demit dhe dashit i ngjitëm.

Tek ju, që dikur elektrikun të parët e shpikët,
Akoma në vatra kandili shpon sytë si ferra,
Po ne kandilin përjetë në mure e fikëm,
E vumë ta shihni dhe ju në muzera...

25.

Kur isha i ri, me parmendën e gjyshërve tokën e çaja
E plisat i ktheja në krah t'i ngrohte si kllloçkë dielli,
E zogjtë me këngë më ndiqnin e iso u mbaja
E mbushnim me këngë arën, lumin e qiellin...

Po ishte një këngë që ecte pas meje si era e bukës:
Të kishim çelik, t'ia bënim plorin të mprehtë parmendës,
Të kishim çelik, t'ia bënim tytën të gjatë pushkës,
Të kishim çelik, t'ia bënim krahët të fortë ëndrrës.

E mbajnë çelikun malet në gjokset e vjetër,
E mbajnë çelikun pirgjet me gurë e me shkrepë,
Do vijë një ditë ta marrim patjetër,
Ta pjekim në furra si bukët nën saç në çerepa...

Më vjen në mendje si zogu në degë kjo këngë,
Kjo ëndërr e gjyshit, që kurrë s'e vuri në jetë,
Dhe lotët e mallit më zgjojnë, kur shoh tek ngrihet në këmbë
Uzinë e çelikut shqiptar buruar nga malet me fletë.

O ëndërr e gjyshërve e nipërve e mbesave,
O ëndërr me krahë çeliku, na erdhe
T'ua shtosh qëndresën dhe forcën vjershave,
Të derdhesh në diga, në vatra, në çerdhe!

Ku janë ata që e tundnin kanosjen me dhëmbë çeliku,
Ku janë ata që donin të mbillnin farën e frikës,
Tani nga duart kanosja u vate, u iku,
Mburojë çeliku i vumë në gjoks Republikës!

Tani na shijon në sofër buka më mirë,
Tani na ka hije llamba në mes të tavanit;
Ta pimë një gotë me fund, o vëllezër të lirë:
Bromb, Metalurgjik i Elbasanit!

26.

Në shekuj na janë kanosur me bukën, duke e tundur në dorë
Si armë të tmerrshme me gishtin e djathtë në këmbëz:
«Do jepni shpirt në humnerat e murme, të gjorë,
Do jepni shpirt të pangrënë një natë nën hënëz!»

Dhe hëna në kupën e qiellit të vuajtur
Fëmijëve tanë u dukej si buka e misërt
Dhe zgjasnin krahët e hollë të druajtur,
Ta zbrisnin në sofër, ta hanin me kripë e me hithër...

Për bukën u mbushën plot me legjenda mali, lumi dhe jazi,
Me fjalën bukë u mbushën këngët dhe vjershat,
Me fjalën bukë u mbushën betimi, mallkimi dhe gazi
Dhe burra të fortë për bukën humbën në gryka e kreshta...

O, kushedi ku do shkonte legjenda e shkretë,
Legjenda rrëqethëse e maleve për bukën,
Sikur mos vinte Nëntori i zjarhtë në jetë
T'i nxirrte pushtetin dhe bukën prej pushkës!

Në shekuj me bukën bota kanosjen e mbajti të ndezur,
Në shekuj kanosja kaloi refren pas refreni,
Tani dhe kanosjen e fundit ia hoqëm nga thonjtë, vëllezër,
Ne bukën tonën e kemi!

27.

Të tillë të gjithë Nëntorët i njohëm:
Të pastër, pa hije veremi në gjoks e në trup pa ekzemë,
Sado që tallaze mikrobesh përplasen e çohen,
Sado që rrebeshet rrebeshë të turbullt të ngrenë;

Ne jemi mësuar të ndjekim vetëm një vijë kristali,
Një vijë pa vija të tjera që zgjaten në izëm,
Ne jemi mësuar t'i falemi vetëm atij ideali
Me emrin e kuq — komunizëm!

Në emrin e kuq — komunizëm — s'lejojmë shtesa të tjera,
Në shkronjat dhe rrokjet e tij s'pranojmë të shpiken hije
e vija;

Ne jemi mësuar ta shohim ngahera
Ashtu siç e ka në raportet Partia.

28.

E shihni? Po rri kuvendoj me Nëntorin me vargjet,
Se jam edhe bir, po jam dhe vëlla i Nëntorit.
Qëndroj para tij dhe s'më skuqen as veshët, as faqet,
Se zemra me pulsin e tij më rreh kraharorit.

Ka njerëz që skuqen t'i dalin Nëntorit përpara,
Kur shkon nëpër rrugët me yllin e kuq në kapelë,
Se zemrën dhe shpirtin i bënë si zift të palarë,
Si zarf të harruar në park idealin e shenjtë e shkelë.

Ka njerëz që kapen me vrap pas Nëntorit me lajka,
E mburrin në sy dhe prapa shpinës e shajnë vrerosur;
Nëntori ngrys ballin e gjerë dhe shpejt i zë data,
Të zbuar si qen të zgjebosur...

Dhe jashtë dhe brenda ka njerëz që thonë:
«Sikur të vishej Nëntori modern e të bëhej i butë!
Këto pantallona, kjo bluzë e kapelë s'i shkojnë,
Se shekulli ynë ndryshon në sekondë e minutë!»

29.

E dimë, Hrushovët e veshën Tetorin me rroba moderne,
Kauboj pantallonat dhe flokët hipi përmbi supa,
Sa vjen zbret shkallët diku në tavernë,
Pi voddë dhe lot rokenroll me nuse e çupa.

Bile dhe Gierëkët, bile dhe Zhivkovët, bile Cedenbalët
I ndërruan dhjetorët, shtatorët, korrikët e ç'janë,
I veshën për turp e yrnek si tellallët
Dhe brezit koburë, raketa, thika dhe droga u lanë.

30.

Ndaj gjumi s'e zë Nëntorin, po djersa i vete si çezme
Në frontin e madh për dijen, naftën, çelikun dhe bukën,
Barutin e mban të thatë në xhep e në vezme
Dhe kurrë s'i ndan nga dora kazmën dhe pushkën.

31.

Me luftën, me punën, me ëndrrat të mbledhura bashkë,
Me taserën e kuqe në dorë hyj në Kongres kryelartë
Solemn, i menduar për çka në jetën e popullit dhashë
Dhe ende për çka nuk kam dhënë si shokët e mi delegatë.

Krah meje kalon delegati i zgjedhur në Fierzë,
Që sapo ka dalë nga zemra e malit të murmë.
Xhaketa e tij sjell erën e minave që ngrenë njëherësh
Nga shtatëqind mijë tonelata me shkrepë e gurë.

Vështroj në krismat e Fierzës çelikun e nxjerrë nga malet
me borë,
Vështroj në krismat e Fierzës shtypshkronjën me librat e mia,
Vështroj në krismat e Fierzës kazmën, pushkën, traktorë,
Vështroj në krismat e Fierzës si qesh Shqipëria.

32.

Me mua qëndron delegatja e rritur atje mes Këmishtajt,
Që krahët përveshi dhe mbushi hambarët me grurë e misër,
Që dje nëpër arat çapitej dhe kthente nën diell plisat
Dhe sot socializmi e bën mes ministrash ministër.

Mes ministrash ministër! Kështu socializmi dikur e ka marrë
Atë partizanin e thjeshtë që zbriti nga mali tok me lirinë:
Pa hajde këtu, djalë i mbarë,
Të mbash qeverinë!

Krenohem që rroj, punoj e luftoj në frontin tënd, socializëm,
Se ti drejtësinë e gjakut e djersës e mat si mjeshtër i rrallë,
Punëtor le të jesh, bujk le të jesh, poet a ministër
E njëjta lavdi të përket kur ndodhesh me shokët në ballë!

33.

Shtrengojmë duart të dy me sharrëxhinë që mprehu sharrën
e lashtë,
Që vite me radhë me pishat u mat nëpër pyjet epikë,
Që veç komunizmi e ngre barabar me malet e lartë,
Që veç komunizmi e merr dhe e zgjedh anëtar të Byrosë
Politike!

Po ç'kishte druvari? Veç sharrën, një copë të thjeshtë çeliku.
Po ç'mbante druvari? Një zemër që malet të gjithë i merrte!
Dikur të hipje në vend të ministrit, të duhej çifliku,
Të paktën sejmeni me dadot dhe dhjetëra bujqër me derte...

34.

Na thënkkan pastaj se qënkemi konservatorë,
Na thënkkan pastaj se paskemi mbetur të egër...!
Zotërinj, a s'vete më mirë në qafën tuaj kjo palo këmborë,
Që shpesh na mërzit me avazin e vjetër?

Kur flisni dhe ju për novatorizmin, na vjen për të qeshur,
Ju vlerën njeriut ia masni me rubla e dollarë,
Ju urën e luftës e mbani në duar të ndezur;
Ju bomba lëshoni në sofra dhe mpreni hanxharë;

Ju fronet e njëri-tjetrit helmoni me helme mesjete,
Për frone ju vrisni, si gjahun në pyll, presidentë,
Ju mbani mafiozët që shtetet i bëjnë për vete,
Ju therrni mes ditës dhe natën duart i lani të qetë;

Ju flisni për miq dhe lidhni çdo çast aleancë,
Ju flisni për paqen dhe luftën për hir të progresit,
Po thikën moderne dhe shokut tuaj ia ngulni në palcë
Dhe zgjidhur e mbani grykën e madhe të thesit...

S'harrohen Koreja, Kili, Çekia, Angola e Palestina,
Në xhunglat vietname akoma të çelura gropat e bombave janë;
S'harrohen gjermadhat dhe krromat që pa me sy Hiroshima,
Asfaltet e Pragës akoma dhëmbët e tankeve ruse i kanë...

35.

Na thënkani pastaj se qenkemi konservatorë,
Se s'paskemi sheshe pornografike e striptiza...!
Në tokën tonë ne s'kemi ngritur laboratorë
Të rrisim si ju insekte kolere dhe miza...

Ah, dashki që ne t'i thyejmë kazmën dhe pushkën,
Të derdhim mbi ashklat e tyre konjak në tavernë,
T'i zbrazim katundet dhe juve t'ju zgjatim duart për bukën,
Pastaj të na thoni modernë?!

Ah, dashki t'i veshim këngët, poemat dhe vjershat
Me mini e maksi orë për orë,
T'u rrisim romaneve dhe operave leshrat,
Pastaj të na thoni: «o'kej, novatorë!»

Ah, dashki të shkojmë t'i falemi priftit në kishë,
Të lusim dhe ditë shënjtoreësh dhe pashkë,
Ta puthim qitapin me myk të xhamisë,
Pastaj me ju ta ndajmë progresin bashkë!

36.

Ah, shumë ju s'dashki: të shtrohemi tok në një sofër si miqtë,
Të ngremë dolli, të hamë tok kikirikë,
Për emrin s'ka gjë, le ta kemi prapë komunistë,
Dhe qejf, o qejf politikë...!

3 Zotërinj, Partia e Punës ka mbushur dekada në jetë,
Do mbushë dhe shekuj në fushat dhe malet me gurë,
Po gjersa t'ju mbetet fara diku në planetë,
Partia e Punës s'do shtrohet me ju në një sofër kurrë!

Dhe mbajeni mend:

4 Më sa mund të futet në vrimë gjilpëre një buall me këmbë
e me kokë,
Aq mund të hyjnë tek ne pasanikët, borgjezët dhe «-istët»,
Blerimin në shekuj të madh do ta ketë kjo tokë,
Këtu udhëheqin dhe sot dhe nga mot komunistët!

37.

Me ëndrrat e bukura që kurrë të qetë s'më lanë,
Me këngët e shokëve, miqve, vëllezërve hyj solemn në
Kongres.

Nga kjo lartësi horizontin e shoh tejmbanë,
I shoh idealet që mbrojta rrebesh më rrebesh...

Nga kjo lartësi më pushton me krahët e saj krenaria,
Si çdo luftëtar të armatës së vet komuniste,
Që rriti mes luftës e punës e gjakut e djersës Partia,
Që ti Shqipëri, e lumtur përjetë të ishe.

⑤ Armata ime e madhe, ti s'prehesh e qetë dot kurrë,
Se kurrë nuk prehet ai që kemi në ballë,
Ai që shokë na quan në malet e fusha me grurë,
Ai që çdo vatre ia njeh dhe gëzimin dhe hallë;

⑥ Ai që bashkë me ne u thinj për Rilindjen e Madhe,
Rilindjen e Madhe të tokës së shenjtë shqiptare;
Ai që na rriti besimin për ditën e bardhë,
Kur vuri themelin e shtetit dhe gurin e parë.

⑦ Dhe unë i lumtur jam, o armata ime e luftës, e punës, e nderit,
Që rroj e luftoj në epokën dhe frontin e madh të Enverit!

31 tetor 1976

NËNË SHQIPËRI

— Poemë —

1974

H Y R J E

1.

Po hap në poemë fletën e parë, fletën e dytë,
Si fletët e portës ku kurrë s'kam hyrë;
Mbi supet e mi miliona yj çelin e mbyllin sytë;
Pas shpinës sime treni i kohës gjëmon duke shfryrë;
Gjëmon mbi urat e larta të hekurbetonit,
Gjëmon, uturin dhe i fryn sirenës;
sub. Treni i kohës me yllin e kuq të Nëntorit
Bën dritë mbi portën e re të poemës.

2.

Poema ka huqe si mushka xanxare,
Po s'dite ta ngasësh, të hedh nga samari.
Ankohen për mushkën xanxare poetët,
Përpiqen ta zbusin, s'e zbusin dot lehtë...
Kaq vjet po e ngas poezinë-mushkë
E prapë s'mësova ta ngas aq mirë;

Eca shaluar në mal e në fushë
E prapë e pata vështirë.
Kur thosha se bukur e kisha mësuar
Dhe rrija samarit krekosur,
Xanxarja — një vickël dhe unë i rrëzuar
Me buzën dhe hundën gjakosur!...

3.

Pegasin shalonin poetët antikë
Dhe rrugët e botës i merrnin pa frikë...
Po sot ka poetë që hipin Pegasin,
Me boks Helikonin modern e godasin,
Me leshra gorille, me rripa, me tela,
Me mjekra shtëllunga, me vëthë turjela,
Me britma në gojë, me dhëmbë përjashta,
Si antropomorfët në guvat e lashta:

Hum-hum e ham-ham!
Bum-bum e bam-bam!

4.

Po ka dhe të tjerë që muzën si shqerrkë
E ndjellin t'i japin llokum e sheqerkë:
Oh, muzkë,
Oh, nuskë,
Më mbete
Në buzkë!

Oh, gili,
Oh, vili,
Ia thoshte
Bilbili!...

5.

Pegasi me krahë i ngre lart në retë,
Betohen:

Ne jemi bardë e poetë...

Po unë të kam shaluar ty mushkë,
Ngarkuar me kazmë, libër e pushkë,
Ngarkuar me lapsa, me pena, me letër,
Të gjitha më duhen si buka, patjetër!
Ndaj lipsur Pegasi, ç'e dua Pegasin,
Pegasit gurët thundrat ia vrasin. *gm*
Mushka xanxare nga gurë s'ka frikë,
Vrapon nëpër shpate hanxharë e thikë.

6.

apost
O mushkë xanxare, sa shumë më lodhe,
Shpeshherë në shtigje si djalli më hodhe!
Po unë s'u epa, paçka se s'të zbuta,
Ku desha të shpura, ku desha të futa,
Me zor e me dashje, i rreptë e i qetë,
I ngrysur, i çelur, me shokë dhe vetë,
Me duar me kallo, me gjunjë të vrrarë,
Me setër me arna, këmishë të çarë...

7.

O mushkë xanaxare, të dua xanaxare,
S'të dua të butë si dele manare,
Të dua të çiltër, të dua të pastër,
S'të dua të fshehtë, s'të dua të ngathët.
Të dy do kalojmë në shtigje plot derte,
Ti mbetu përherë xanaxare e serte!

8.

Po hap në poemë fletën e parë, fletën e dytë,
Si fletët e portës ku kurrë s'kam qenë;
Shtëpia ime mes malesh përzihet me yjtë,
Mendimet më mblidhen si bletët rreth nënës.
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!
Trokasin rrokjet, trokasin vargjet,
Trokasin hapat në Jug e Veri,
Trokasin pikat nën strehët e pragjet:
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!

9.

Përpjekin krahët pëllumbat e turtujt
Dhe nisen nga strehët drejt reve,
Kur çel ylli i mbrëmjes, kur zbresin muzgujt,
Sërishmi kthehen nga qielli foleve.
E prapë ajo këngë e dashur, e mirë,
Zefir, fërfërimë, shtrëngatë, stuhi,
Vjen erë limoni, borige, rrëshire:
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!

15
10.

Dhe vijnë lejlekët në strehët që lanë
Me gjethin e plasur në plepa...
Valon e gjëmon e zien anembanë
Kjo botë me pisha, ullinj e me shkrepë.
Mbi lisiin e vjetër qëndron një shkëndijë,
Një çerdhe zverdhon nën yll e nën hënë,
Në djep — një fëmijë,
Mbi djep — dy sy nëne.
E prapë ajo këngë e gjerë e kaltër
Bregdetit me valët flori
Prek yjet që lahen me buzë e me flatër:
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!

11.

Po hap në poemë kanatin e portës,
Ndiej valën e gjakut në mur të aortës;
Shfryn treni i kohës mbi shina shaluar
Me yllin në ballë e me zjarr e sirenë;
Ti, nënë, me mua natën rri zgjuar,
Yt bir mundohet e heq mbi poemë,
Lëmoma pak ballin me dorën e shtrenjtë,
Lëmoma si nënat lëmojnë,
Që fletët e qeta në këndin e qetë
Të nisin me vrap të këndojnë!

12.

Poetit zemra i rreh si e zogut,
Kur gishtat pakëz ia shkojnë në ballë,

I duhet dhelja e nënës dhe shokut,
Që kënga të ngasë si vela mbi valë.
Nga gjithë qeniet e gjalla poeti
E do ledhatimin më shumë,
Se vuan i varfri, se digjet i shkreti
Për njerëzit natën pa gjumë.
Këtë s'e kam nxjerrë nga mendja dhe lapsi,
Këtë e ka shkruar në libra Karl Marksi!

13.

Mundohem e vuaj mbi rrokje e vargje
Se dua ta ngre poemën në këmbë,
Djersët më rrjedhin nga balli në faqe
Dhe majën e lapsit pastaj ha me dhëmbë,
Se dua që vargu të mbajë jo vetëm një agim,
Dua të mbajë me shpatulla kohën që zien e gjëmon,
Siç mbajnë digat liqenet në Drin
Miliarda kub ujë me hekurbeton.
Poema nuk është një pritë kanali,
Po digë e rëndë hidrocentrali
Me qindra mijë kilovatorë,
Që bën të ngjiten në male vaporë...

14.

Po hap në poemë fletën e parë, fletën e dytë,
Kanatet e portës në oborrin e ri të panjohur...
Vargje të çiltra, vargje të sërta, hyni si yjtë
Nga vatra e nënës ngrohur...

KREU I PARË

1.

Lërmë të bie në prehrin tënd të ngrohtë,
O hallemadhja ime shekullore!
Të puth duart e tua, më të mirat në botë,
I ngazëllyer të hesht me heshtje foshnjore;
Duart e tua që u regjën nga puna
Dhe gishtërinjtë
Që zunë kallo nga këmbëzat e dyfekëve,
Dhe supet që u varën nga xhoka e nga guna,
Dhe mesin që u hollua nga gjerdanët e fishekëve,
Dhe ballin që u rrudh e u lërua nga mendimi,
Dhe beben e syrit që u mpreh nga shënjestra,
Dhe këmbët që u zmadhuan nga ecja e mundimi,
Dhe qerpikët që u dogjën nga baruti në shkrepaa...

2.

Ti sytë lan në mëngjes me ujin e krojeve të maleve,
Ti llërët lëmon në mëngjes me shkumën e deteve,

Ti faqet fshin me peshqirin e madh të livadheve,
Ti flokët lyen me lëngun e luleve të bjeshkëve...
Dhe çdo mëngjes bëhesh më e re
Dhe përzë zhubra e rrudha;
Ne rrimë në prehrin tënd e dorën
Na shkon në flokë,
Thinjat na fshin kur gjunjët na dhembin nga udha,
Lodhjen na heq kur zgjuar na tretesh mbi kokë...

3.

Qëndroj para teje,
Ja tek më ke,
Në krahët e duart e tua.
Mua,
Birin tënd,
Shembëllimin e qenies tënde,
Atë që tha, sa hapi sytë në djep:
«Të dua!»
Dhe fjalën e peshës së rëndë
E ruajtën malet e rëndë...

4.

Qëndroj para teje,
Ja tek më ke,
Për ty falem,
Për ty bëj be!
Gjithë dashuritë për nënat që janë e do vijnë
Në prehrin tënd të madh i kam vënë.
Gjithë dashuritë për gratë, për shokët e miqtë
T'i kam sjellë t'i ngrohësh, o nënë!

Jeton dashuria për ty,
Se birin tënd s'e thau civilizimi,
S'e thau shekulli i atomit
Dhe i zbritjes në Hënë;
Në buzët e plasura s'iu vyshk belbëzimi,
Belbëzimi i foshnjës që përgjërohet për nënë.

5.

Biri yt di të ulet
Në sofrën që shtrojnë fshatarët në oborr,
Siç ulet në banketet që shtrojnë kryeministrat;
Biri yt di të hyjë në laboratorin termobërthamor,
Siç hyn në arën ku zgjatin mustaqet misrat...
Çdo gjë që më dhe trashëgim e kam mbajtur
Kudo që kam shkuar,
Kudo që kam vajtur.

6.

Ja, e ndien si flokët dhe vetullat e mia
Erën e barit tënd kanë dhe erën e miellit të sitës
Dhe në buzët e thara me vija
Ka mbetur në shekuj shija e kripës?
Është era e miellit tënd dhe shija e kripës tënde,
Pa miell e pa kripë çdo gjë do të ishte pa shije,
Pa miell e pa kripë jeta do të ishte e rëndë,
Pa miell e pa kripë dashuria s'do kishte shkëndijë...
Ne kripën e kemi hedhur edhe në fjalë,
Kur mbetet fjala pa kripë bëhet gjellë e shpëlarë,
Ritmin e humb e vërtitet pa jetë e çalë,
Ngjyrën e hedh si fleta nën brymë e djegur, e tharë.

7.

Le të venë raketat në Hënë, Mars a Venerë,
Le të ziejë shekulli i reaktorëve rreth Diellit,
Njeriu ka nevojë për dashurinë e nënës ngaherë,
Njeriu ka nevojë
Për shijen e kripës dhe erën e miellit,
Njeriu ka nevojë për këngën dhe legjendën,
Njeriu ka nevojë për çudirat e rralla,
Njeriu ka nevojë për fletën dhe degën,
Njeriu ka nevojë për të vërteta e përralla.

8.

Njeriu ka nevojë të këndojë për njeriun e lindur
Në kohën kur emrin ia vë për ta mbajtur në shekuj,
Njeriu ka nevojë të qajë hidhur
Për të dashurin, njeriun e vdekur.
Njeriu ka nevojë të fshijë frikën, skamjen, urinë
Njeriu ka nevojë të shembë padronë,
Njeriu ka nevojë të shohë lirinë,
Të ndezë revolucionë!

9.

E dua guximin e madh njerëzor në udhët kozmike,
Por s'dua zemër roboti me valvula teknike.
Le të ziejë shekulli i reaktorëve duke uturirë,
Njeriu bëhet më i madh e më i mirë!

KREU I DYTË

1.

Kokën kam vënë në jastëkun e maleve, nënë,
Menduar për ty,
Për malet, për fushat, për detin.
Mbi ballin tim vrapojnë diell, yje e hënë,
Me dritën e tyre mendimet e mia linden e shkrepin.
Jastëku i ngrohtë me frymën tënde,
Qëndisur aq bukur
Me pisha, ullinj, borzilok, luleborë
Në katër cepat e kaltër ka nga një flutur,
Në katër cepat e kaltër shqiponja bën rojë.

2.

Hapmi hiret e tu,
Perlat që lënë pa mend udhëtarë,
Se sot di t'i shoh më mirë se kurrë,
Se sot di t'i ndiej e t'i çmoj, të zhytem në to si i marrë,

Si bard, si gjahtar, si fëmijë, si burrë,
Se shumë kam nxënë,
Si nxënësi yt i përhershëm,
Se ti m'i hollove ndjenjat në rrugën e gjatë!
Ja, shtrihem në fund të luginës në barin e gjelbër
Me sylë nga qielli, shpuar nga malet e lartë.
Shoh festet e tyre të bardha, mullarë qiellorë,
Kurkush s'guxon t'ua prekë me hi bardhësinë,
Veç retë amvisa me furçat e bardha në dorë
Në agim e në mbrëmje i fshijnë.
Shoh shpinat e tyre si muzgje të murme,
Ngarkuar me mijëra e mijëra shekuj,
Bërë me brazda, rrudha, gunga e gjurmë,
Bërë me rebra e damarë të hekurt.
Janë larë me shira
E janë shkruar me vija të bardha
Nga përrenjtë e bardhë që zbresin të prehen në fusha,
Milion vite ka që vrapojnë veri me të katra
Mes ahesh e pishash në gërxhe e gëmusha.

3.

Unë ozonin e tyre thith
E gjaku më rend në damarë siç rendin përrenjtë,
At'herë më bëhet sikur do jetoj tërë jetën,
Të ngas me vrap,
Të hip në shkropa, të zbres në lumenjtë,
Të gjej, të zbuloj, të përsos të vërtetën,
Të mpreh mendimin për gjërat rreth meje,
Të shtoj ndiesitë, të shumoj kërsërinë,
Që kurrë gjaku mos ecë i qetë në deje,
Të rrahë e të ngrëjë në gjoks suferinë...

4.

Unë s'i dua ata që rrinë të akullt
Para çdo bukurie zbuluar në malet e rreptë,
Unë s'i dua ata,
Që rrinë të akullt siç rri hardhuca në hatull,
Se vetëm hardhuca ka gjak të ftohtë e të qetë!
Rrëmbemë, o bukuri e maleve, rrëmbemë,
Ashtu si në prallat e Bjeshkëve të Nemura,
Me qilim fluturues në shpella e pyje shpjemë,
Ujë dëbore të pi si div në borigat e dendura!

5.

Rrëqethem nga malli,
Kur shoh Valbonën që pret shkëmbin me shpatë,
Me shpatë të kaltër që kurrë nuk ndryshket,
Kur shpatën e lë dhe puth degën e gjatë
Tek varet nga pisha që kurrë nuk vyshket.
Dhe unë dua të ulem si dega e pishës me vesë,
Që val' e Valbonës të vijë me nur të më puthë,
Në vesh të më thotë:
«Eh, djali i Hatixhesë,
Ti prapë je nisur për udhë?»...

6.

Male,
Sa herë jam ndodhur larg në vende të huaj,
Lahuta e vjetër me drurin e bardhë të panjës
Më sillte blerimin dhe erën e gurëve tuaj,
Si nënës që i sjell kujtimet rinore sepeti i pajës.
Pas drurit të vogël si foshnja pas lodrës mbahesha

Dhe tok me këmishën e trupit e varja në dhomë,
Nën tingujt e dashur të këngës lahesha
Ende pa prekur me gisht telin e hollë.
Copa e drurit të panjës tinguj vetë lëshonte,
Mendja në gjurmët e këngës lart fluturonte:

Mes dy malesh me dëborë
Ra një trim vetullahollë.
Nënë, motër, grua bashkë
Prisnin mbi minder me kashtë.
Me kandil te koka rrinin,
Llozin derës nuk ia vinin.

O ju korba, mos më ngani,
Sytë e zez ju mos m'i hani,
Po më pret kërcurja nënë
Pranë vatrës e pangrënë.
Më kërkon e zeza motër
Mal më mal, kodër më kodër,
Mbathur burrë me poture,
Me gjerdan e me kobure...
Kam një grua, një lanete,
Bëhet qyqe, flet me vete,
Vjen behari, del për mua
Shkëmb më shkëmb, krua më krua.

O ju korba, që po nxini,
Sytë e zez, të zez m'i lini,
Të shoh nënë, motër, grua,
Të shoh pragun mos m'u shua!

Më vjen gjumi në dëborë,
Kam të shpuar kraharorë
Me tre plumba nga tri vezme

Nga del gjaku në tri çezme.
Çezmet bëhen një përrua
Dhe vadisin mollë e ftua
Atje poshtë në një brinjë,
Ku një tra ma mban shtëpinë!
Oi, oi, oi...

7.

O malet e mi,
Me shkrepja që ngjajnë me dema e kuaj,
Që ngjajnë me njerëz hipur deveve me gunga,
Fytyra ime gdhendur në gurët tuaj
Dhe kënga ime shkruar nën retë shtëllunga...
Kam marrë shumë nga ju e do marr!
Një copë gur do më jepni kur sytë të mbyll,
Një copë gur do më vini mbi varr,
Një copë dërrasë do merrni në pyll,
Një copë dërrasë për qivurin e qetë,
Një copë pambuku për bezen e hollë,
Një copë hekur për gozhdën e mprehtë,
Një lulëkuqe që bezja të ngjyhet me bojë...
Dhe unë at'herë do jem me ju i pandarë
Biri juaj në gjirin tuaj do flerë,
Dhe pylli këngës së tij do t'ia marrë
Dhe fyelli i përjetshëm do bjerë:
Vëlla poet, këngëtar i gëzimeve e halleve,
Çlodhu pakëz në hijen e maleve!
Te koka në shekuj do rrjedhë burimi,
Mbi gjoks do hedhë fletë të kuqe agimi.
Vëlla poet, këngëtar i tokës e grurit,
Çlodhu pakëz në hijen e gurit.
Si ti janë çlodhur miliona e miliona
Që nga Bistrica e gjer te Valbona
Dhe kanë lindur miliona të tjerë

Të heshtur, të rreptë, të zgjuar, të ndjerë,
E prapë të tjerë do çlodhen në hijen e maleve.
Si ti, poet i gëzimeve dhe halleve,
E malet të përjetshëm do rrinë festebardhë
Si kordhëtarë, rapsodë e bardë,
Dhe do këndojnë mbi ty gjithë këngët e rapsoditë,
Të mbledhura gjeneratë më gjeneratë
Me tërë fjalët e tërë meloditë,
Që njihen e s'njihen nga shekujt e gjatë...
Vëlla poet, këngëtar i gëzimeve e halleve,
Çlodhu pakëz në hijen e maleve,
Se kënga s'do heshtë e s'do bjerë në gjumë,
Do rritet në djep e do dalë në botën me zhurmë:

Fustanin e hollë
Zvarrë nëpër shkallë,
Si t'ia bëjmë hallit,
Moj bardhoshkë e bardhë.
Do të bëj një djepkë
Të më rritsh një djalë,
Si na shkojnë punët,
Moj bardhoshkë e bardhë!
Do të bëj një fyell
Djali të këndojë
Kënga nëpër male
Zog të fluturojë.
Dhe ta marrë nipi,
Nipi e me radhë...
Si t'ia bëjmë hallit,
Moj bardhoshkë e bardhë!

8.

Unë shoh në male
Si ndehen në diell këmishët e fëmijëve,

Në kopsht lidhur me tela mollë më mollë,
Këmishët e vogla
Të nxënësve, njomzakëve, kërthinjve,
Të reja e me arna, qepur me perin e hollë.
Shumë shpejt nga bezet do dalin
E do nisen në shkolla, uzina, ara
Punëtorët e nesërm,
Bujqit, poetët, rojat e shërbimit,
Po s'do harrojnë
Si ndeheshin në tel këmishët e lara,
Të vogla sa një letër në makinën e shkrimit.
Të gjithë kështu dolën nga këmishët e thjeshta
Dhe ikën
Në botën e madhe të punës, luftës, gazit e dertit,
Që nga shkencëtarët e vreshtarët në vreshta
E gjer te burrat e shtetit!
Po, në male i thanë këmishët
Skënderët, Naimët, Qemalët, Çerçizët...
Miliona e miliona këmishë të vogla malet do thajnë
Dhe vulën e maleve
Në trup gjeneratat do mbajnë!

9.

Male,
Sikur të hapej historia thjesht si një valixhe,
Dhe të kërkonim, siç kërkojmë pas udhëtimit,
Do shihnim: trimëri, vrasje, kode, ligje,
Njerëz vënë para pushkatimit.
Do shihnim rresht ushtri me shpata, topa, mitralozë,
Me qerre, araba, triçikla, tanke, autoblanda,
Do shihnim Jul Cezarë, Muratër, Musolinë,
Bajlozë të vjetër e modernë bajlozë,
Me përkrenare, helmata, çallma, borsalina...

10.

Sikur ta hapje thjesht, si një valixhe, historinë
Dhe të dëgjoje heshtur ti në dhomë,
Do ndieje lemeri e ulërimë
Nga qindra mijëra turma:
Hordhi, taborë, divizione.
Sa perëndi në hira tretur e harruar!
Sa frone pashallarësh rënë përngahera!
Sa strategjira lënë pa mbaruar!
Sa koka të gjakosura, të prera!
Sa helme e dredhira e intriga!
Sa magjistarë mjekroshë e sa shtriga!

11.

Male,
Vetëm nga gradat, dekoratat e nishanet
E gjithë atyre që erdhë valë-valë
Në grykat, sheshet, pyjet dhe stanet,
Do ngriheshin Tomorë, Korabë e Cukalë!
Ku vanë?
U mbytën pluhurit?
U dogjën zjarrit?
Këtë e di veç shpata e shqiptarit,
Që mbeti jashtë millit shekuj radhë.
Në male si një monument i bardhë.

12.

O malet e mi,
Sa herë ndërroni ngjyrat në faqet!
Në agim derdhen mbi ju trëndafilët,

Në mbrëmje derdhen mbi ju manushaqet,
Përcjellë me mall nga bilbilët...
Pelerina juaj e manushaqtë e bardhë e murmë
Vjen nga shekujt e shkon në shekujt,
Hedhur supeve fisnikë;
Vjen nga shekujt e shkon në shekujt e qetë e me zhurmë,
E bukur, e dashur, e rreptë,
Që bart edhe mall edhe frikë,
Përcjellë nga gjëmimet e rrufeve,
Zhubrosur nga uturimat e orteqeve,
Coptuar nga akujt dhe litarët e reve,
Grisur nga furtunat e deteve.
E prapë përtërihet,
Qëndisur si para një dasme,
Një dasme të madhe
Me dauille, fyej, xhura e dyjare
Me sofrë mbuluar me sofrabeze basme,
Shtruar me kofshë deshësh, mjaltë e verë bujare,
Me sofrë ku hidhen rreth tyre diva e zana,
Kreshnikë e kapedanë me mustaqe si drapër,
Me heshta, topuzë, shigjeta, jataganë,
Që me një të goditur shkëmbin e çajne si lakër!

13.

Ja, mbi sup të Nemërçkës
Dielli ngre kokën si dashi,
Mbi vetull të Dajtit hëna - mënjanë si feste,
Korabi hesht me lara të bardha
Siç hesht pas kullotjes balashi;
Shkëlzeni si dhëndër i kaltër pret nusen në feste.
Tomor e Shpirag,
Njëri me hark,
Tjetri me shpatë,

Qëndrojnë veshur gri si shqytarë ilirë;
Cukali mban topuzin me krahun e djabatë
Me gjoks nga Buna e lirë...
Gramozi përgjon në kufi me vështrimin e lashtë
Dhe flet me Moravën me bluzë të gjelbër;
Mali Ivan tund kokën e thinjur kashtë,
I thotë Maliqit ngarkuar me grurë, shalqinj e pjepër:

«Maliq vëllai,
Më jep një shalqi me zemër të kuqe,
Jam plak e plaku ka huqe!»
I kthehet Maliqi, nikoqiri i madh i hambarit,
Që ruan si banka thesarin e arit:
«Shalqinjët janë të shtetit, Ivan,
Ti e di, Maliqi s't'i mban!»
Mali i Thatë hap gojën e madhe,
I etur pi në liqen
Dhe s'nginjet,
Sikur të ketë kullotur, si viç, shtatë livadhe,
Ndaj pi si viç në legen...
I thotë Ohri i kaltër:
«U nginje, o viç?»
Përgjigjet Mali i Thatë:
«Hiç!»
Kështu legjendat hidhen në lisat e gjatë,
Në lugje, lëndina, guva e shpella,
Se madhështinë e maleve
Legjenda e ndjek ditë e natë,
Jatak i legjendës janë përgjet e grykat e thella.

14.

Dielli ngrihet e zbret e vizaton me radhë
Hijet e maleve dy herë në ditë

Mbi qilimin e grurit të verdhë
Dhe pambukut të bardhë
Mes Myzeqesë larë në dritë.
Janë ato lule që hedh nusja e re në qilim:
Ca krahë shkëmbinjsh, ca degë borigash, ca bar,
Janë vetë fytyrat e maleve
Bërë nga dielli - artist çdo agim e çdo perëndim
Me shije të rrallë e karakter kombëtar.

15.

Kështu, dy herë në ditë, me miliarda vjet,
Vazhdon dielli-artist vizatimin e maleve!
Kur Myzeqesë s'i mjaftonte qilimi,
Hijet shkonin në det
Dhe humbisnin mes valëve...
Po Myzeqeja as para tridhjetë vjetësh që shkuan e vanë,
S'i nxinte format e maleve, e dini?
S'harrojmë Tërbufin, Hoxharën, Karavastanë,
Kur brenda në Lushnjë hynte delfini!

16.

Vjen dimri.
Qëndrojnë shtëpitë e fshatrave paqësorë,
Mbështetur e lidhur pas shkëmbinjve të egër
Dhe nga oxhakët tymi heq vija mbi dëborë
Të kaltra si vijat e çibukëve të pleqve të vjetër
Ka ikur frika nga dëborë me kohë
Dhe mbi dëborë gjurmët era ka fshirë,
Mbi bardhësi ylberi ngre qemerin e hollë,
Bashkon dy male si dy vëllezër të mirë.
Pëllasin lopët lara në ahuret,

Se malli për vëçat e vegjël i merr,
Shkëlqejnë llambat elektrike në katër muret
Dhe brirët, kryqëzuar si shpata, bëjnë ylber.
Xhaxhai mustaqet dredh i menduar:
«Si ndodhi në mal, or të mirë!
Ku qenka parë e dëgjuar,
T'i vihet elektrik lopës në brirë!»
Në mend i sjell dy vargje duhani i thatë:
«O malet e Shqipërisë e ju o lisat e gjatë
Fushat e gjera me lule që u kam në mend ditë e natë!»

KREU I TRETË

1.

Lërmë të bie në prehrin tënd plot ledhatime,
O hallemadhja ime shekullore!
Le të hyjë në shpirtin tim çdo fëshfërimë
E fustanellës dhe xhubletës sate malore!
Eh, fustanella jote,
Sa herë u çorr,
U gris e u shqye
Në shtigjet e shekujve me gjemba (farmak! *→ mb.*)
Këllqet t'u nxinë
E gjoksi me ngjyrën e kuqe t'u ngjye,
O hallemadhja me parmendë, pallë e bajrak.

2.

Të shihnin të tjerët me fëmijë në gji e në duar
Tek ecje sflitur pa ngrënë e pa pirë,

Qeshnin dhe thonjtë i ngulnin në tokat e tua:

«Kjo copë për ty,
Kjo copë për mua,
Kjo copë e mirë...»

3.

Dhe zogjtë e tu të mjerë, të shkretë
Braktisnin të heshtur foletë;
Kabaja qante në gryka e zalle
Për botën e ndrydhur në halle;
Kabaja bartte hidhërimin e maleve,
Si zemra e vajzës së valëve,
Që priste mbi gurin e zi anës detit,
Mbetur si qyqja në mes të rrëmetit.

Kabaja vajtonte strehët e lëna,
Lagur nga shiu e zverdhur nga hëna:

Ç'ka që s'mbin bari në qafë,
Ç'ka që hesht lëndinë e ngratë!
Ju të ligj e ju sakatë,
Amanet ju lëmë gratë,
Marrim rrugën e kurbetit
Dhe s'e dimë ç'vjen prej detit.
Rruga jonë, drej o rrugë,
Zgjatet për një copë bukë,
Shkon në fundin e dynjasë,
Akujve të Kanadasë...

4.

Kabaja bartte barrën e dertit,
Si zemra me vrer e asqerit:

Mbeçë, more shokë, mbeçë
Përtej Urës së Qabesë!
Falini shëndet nënesë
Të dy qetë të m'i shesë,
T'i japë nigja së resë;
Të më shesë ka e mushkë,
Të më rrisë djalë e çupë!
Oi, oi, oi...

Ku mbetën fëmijët, djemtë e vajzat si yje,
Ku vanë të parriturit e nënës!
Grindej era në pyje,
Gjaku spërkaste hauzin e hënës...

5.

T'u hodhën, t'u derdhën çakenjtë *simbol*
Dhe lanë thonjtë e zinj në shkëmbenjtë.
Dhe ti
S'kërkoje terzi
Të arnoje fustanellën e shqyer,
Dhe ti
S'kërkoje mjek të shëroje gjoksin me plagë;
Ti turrje lesh për arnë
Me furkën nën sqetull mbërthyer
Dhe bar të rrallë mblidhje e plagës ia vije ngadalë.

6.

Ku mbetën fëmijët e shkretët!
Në Krujë kthehej djali yt hipur në kalë të bardhë,
Vinte ai që emrin Gjergj në djep ia kishte vënë,
Vinte ai që emrin ia kishin marrë

Dhe në rërën e shkretëtirave ia kishin përzënë;
Vinte ai me emrin që ti ia vure në ditën e lindjes;
Mbi vithet e kalit të bardhë
Rëndonte nata e mesjetës,
Mbi jelet e kalit të bardhë
Binte mëngjesi i Rilindjes,
Mbi trokun e kalit të bardhë
Kushtronte zëri i trumpetës...

7.

Dilte Naimi në malet, që mbanin kryet përpjetë
Me pendë e kartë.
Penda i rrinte në dorë
Si kërcelli i degës në shkozë;
Dilte Naimi me vjershat e gjuhës së zjarrtë,
Dhe merрте, nga malli për ty, tuberkulozë...
I vure lecka në ballë me ujin - balsam të burimit,
Po plagët s'iu mbyllën Naimit.
E prapë thirri me zërin e madh gjer në varr:
«Ti Shqipëri më ep nderë, më ep emrin
shqipëtar!»

8.

Në gërxhet e thata shfrynte Rrapo Hekali
Dhe plumbat si breshër i binin mbi supe,
Martina e palla
Gjëmonin e ndrisnin sa tundej mali
Dhe zinte në gryka pashanë me «shtatë tuje»,
Dhe nëna këndonte: «O djem, o pallëvetëtima,
Ç'ju grisën fustanellat nga martina...»

Doli Rrapoja në Sinjë:
Primë, o Isuf beu, primë!
Në të zënça, s'ke të mirë,
Gjakun ta kam për të pirë!
Foli Rrapoja në Sinjë:
Primë, o Isuf beu, primë!
Do ma nxjerrësh ti mërzinë,
Po ta poqa dot mëlçinë!...

9.

Mes Myzeqesë tek derdhte shira nëntori,
Ecte karroca me fronin me kashtë,
Ecte në baltra e shpinte Plakun e Vlorës në Vlorë
Të ngrinte flamurin e lashtë,
Që pesë shekuj e mbajte qëndisur,
Fshehur sepeteve e mindereve të grisur...

10.

Sulej Selami dhe gunën era ia merrte,
Kali lëshonte nga thundrat çika,
Naganti në dorë shkëndija derdhte,
Selami zinte topin nga «grika»!
Për birin lart ballin e ngriti nënokja,
Në prehër e vuri lahutën e maleve lokja:

Ç'u derdhe nga Drashovica
Me njëqind e ca komita,
Grykën nagantit s'ia ule,
Lule Selam labi, lule!

11.

Parisit ecte Avniu me duar në xhepa ngadalë,
I huaj, i vetëm, student i një toke të varfër...
Ku donte të dinte Franca se vinte një djalë
Që nga Libohova në Senën e kaltër!
At'herë në Vlorë tre plumba rrëzonin përdhe një balonë
Dhe hidhte Selam Salaria gunën mbi tela... *Rue castilione*
Çapitej Avniu me kobure në xhep në «Ry Kastilione»,
Në «Kontinental» Esati pinte «Bordo» e hante thela.
Në «Ry Kastilione» balona nuk binte,
Në «Kontinental Hotel» dhe guna nuk hidhej,
Në «Ry Kastilione» një vajzë me ty mund të vinte,
Në «Kontinental Hotel» francezka me ty mund të gdhijej...
Po ty të thërrisnin kockat e shpuara,
Po ty të thërriste hiri i murmë i të rënëve,
Po ty të thërrisnin strehët përdhe të shkrumbuara,
Po ty të thërrisnin shamitë e zeza të nënave:
Avni, ka shkuar pashai në «Kontinental»
Të prishë paratë që shiti nënën e mjerë,
Kasollet po qajnë me ligje në mal,
Kështjellat vajtojnë nën mjegull e erë...
Ç'ish kjo? A këngë a refren i vajtimit të largët,
A vinte nga malet e Lunxhit, a gjol i Tërbufit?...
Refreni futej në «Ry Kastilione» dhe brigjet e Senës së
vakët
Dhe ngjitej në Kullën Efel e në Ark të Triumfit,

Eiffel

Pritmë, o Esat Pasha,
Pritmë, o qostekartë,
Dita është e shkurtër,
Udha është e gjatë!
Drekë ku ke ngrënë,
Kafe ku ke pirë,

Në ç'hotel je ngrysur,
Në ç'bordell je gdhirë!
Jam nisur nga malet,
Malet më dërgojnë,
Shallvaret e gjera
Malet t'i kërkajnë.
Shallvaret e zeza
Me oçkur të bardhë,
Mbuluar me pala
Radhë, radhë, radhë,
Seç i duan malet
Krenuar me shpate
T'ia bëjmë qefinin
Nesër zotrisate.
Shallvaret e tua
Dyzet kut pëlhurë
Veshin tre tabutë,
Veshin tre qivurë,
Veshin tre tabutë
Veshin dhe arrijnë:
Një për frymën tënde,
Dy për tradhëtinë...

Pritmë, o Esat Pasha,
Pritmë, o jelekartë,
Dita është e shkurtër,
Udha është e gjatë!
Ky «Kontinentali»
Pasqyra, pasqyra,
Mban një krromë brenda
Me dyzet fytyra.
Krrroma kthetra — kthetra
Po e shet për pesë
Shqipërinë e gjorë,
Nënë shamizezë,

Kush të shtron dyshekun,
Kush të hedh jorganë,
Katër karakurva
Seç të rrinë pranë!
Një të shtyp kurrizë,
Një të kreh mustaqen,
Gili-gili gushën,
Gili-gili faqen...
Qesh e hargalisesh
Në bordell në Francë,
Dergjet Shqipëria
Me syngji në palcë!
Ah, koburen time
Ç'e ka marrë malli!
Pasqyra, pasqyra
Ndrin «Kontinentali»...

Pashai e thau dhe shishen e tretë të verës,
Mustaqet i fshiu me pecetën e markës «Kontinental»,
Vetura e priste tre hapa larg derës,
Kur gryk' e kobures në gjoksin me dhjamë u ndal.
Një zë u dëgjua mes dhëmbësh: «Esat!...»
Dhe shau dy herë në gjoks revolveri;
Në «Ry Kastilione» u mpiks nëpër pluhur gjaku bastard,
I vrenjtur heshti Avniu si dikur Robespieri,
Avninë të tillë e njohe, Paris:
Koburja në dorë, pashai në kurriz!...

12.

Vinte Bajrami shtigjeve zënë prej ortekëve,
Rënduar nga vitet, nga hallet, nga dertet;
Mes borës së maleve, në guvat e bjeshkëve

Plaku i niste Leninit Letër:

«Hazreti Lenin,

Hazreti Lenin,

Nga malet — shëndet!

Nga bjeshkët — shëndet!

Shqipëria heq,

Shqipëria ngrin,

Hazreti Lenin,

Hazreti Lenin,

Një plak me kobure në dorë të flet!...»

Shponte koburja e plakut natën në Alpe,

Zogu mustaqet krihte diku në pallate:

«Leninit selam?

Ham, ham!»

Zogu mprehte thikat në farkë

Nga mëngjesi në darkë.

13.

Zogu ustallarë evropjanë kish marrë,

Që fronin e madh mbretëror t'ia ndreqnin në odën me

qelqe,

Zogu kish thirrur bejlerë, priftërinj, hoxhallarë,

Që kurorës së mbretit

T'i hidhnin temjan me lepe e peqe.

Që nënën ta mbanin të zbathur, të çjerrë, të grisur,

Që zanat bjeshkët t'i linin të shkreta,

Që loti i hidhur burimet t'i bënte të hidhur,

Që ujquit nga skutat të zgjatnin nofullat e mprehta...

KREU I KATËRT

1.

Eh, xhubleta jote,
Eh, fustanella jote,
Moj loke!
Vërtitej në skenat tragjike
Në amfiteatrin e madh të Ballkanit!
«Një copë, një copë!
Një çikë, një çikë!»
Ulërinin ujëqit mes zhegut, kallkanit;
Dilnin nga shpella si në legjendat e vjetra
Veshur me mburoja kalorësie,
Fshehur kokë e turi në helmeta,
Zbutur me frak diplomacie,
Zgjatnin këmbën si në përrallën e Dhisë e Kecave:
«Tuk-tuk!
Hape!
Jam unë!»
Po nëna e dinte gjuhën e gënjeshtreve,
Lokja rrinte pa gjumë.

2.

«Tuk-tuk!

Hape!

Jam unë!

Vij nga Kongresi i Berlinit,

Vij nga Traktati i Londrës,

Vij nga Mbledhja e Versajës,

Jam gjyshja, jam gjyshi, jam çuni i dajës...

Tuk-tuk!

Ia hiq llozin portës,

Këmbën e kam të bardhë,

Këmbën e kam të mbarë!

Tuk-tuk!

Hape! Jam unë!»

E nëna rrinte pa gjumë.

3.

Xhambazët

Që e nxirrnin nënën në pazarin e zi të Ballkanit,

Bënin duva dhe kërcenin rreth kurorës së mbretit,

Trullosur nga tingulli i lirës së arit,

Dehur nga era e temjanit

Në oborrin e madh të dovetit...

Po tutje Myzeqesë kalbej kallami në baltë,

Kalbej njeriu tok me kallamin e madh si zabel.

Bujkut i vinte dimri mes vapës,

Bujkut ia shpinte dimrin mushkonja anofel...

4.

Anofel, anofel!

Hape me thumbin e vogël varre në baltra,

Plake nuset e djemtë pa vënë kurorë,
Plake kërthinjtë me qafa si kashta e thekrës te vatra,
Zbraze qumështin nga gjokset
Dhe gjokset i mbushe me borë,
Borë ethesh në gusht,
Borë ethesh në shkurt!

5.

Po larg nga kulla e bardhë e Vrionit
Urdhrrat gjëmonin:
«Bereqet, bereqet!
Peshoni, peshoni!
Kaq lira të kuqe,
Kaq cent!»
Zvarriteshin lutjet nga vrahu në vrah:
«Ka para?
Ka allah!
S'ka para?
S'ka allah!»

6.

Dhe hapnin vrima nën pragje e mure
Me kazmë, me bel e me thonj të palarë
Dhe qypat e arkat me ar i fushin në dhe si qivure
Me ankth e me dridhma,
Si ai që gërmon për vete varrë.
Floriri i vdekur dergjej në tokën e zezë,
Lëngonte jeta dembele e zotrinjve mes mizave,
Pa të ardhme, pa dritë, pa shpresë
Rreth qypave groposur vrimave.

Mejhaneve loznin nën dajre çingitë
Dhe hapnin gojët me jargë ashikët.
Vërtiteshin mes ere livandosh dimitë
Dhe nxinin lyer me bojë qerpikët.
Sokakëve bejtexhinjtë këndonin këngë dylberësh:
«Aman, aman, mre çun i bukër»,
Odave kërcenin mijra pleshta njëherësh
Dhe valle losnin në sofrën e bukës!
O jetë me myk nën qylaf, qostek, borsalinë,
Në dhëmbë të krimbur e tru të mpitë,
Më mirë të ngordhja për bukë diku në bujtinë,
Sesa të kisha të bëja me ty qoftë e një ditë!

7.

Këtej nga vrimat zotëriu i falej qypit
Si kokës së zotit të lashtë,
Andej nga malet si mure qiellorë
Njeriu e shkelte përtokë burrërinë si kashtë
Për grushtin e misrit, për kokrrën përrallore.
Dhe binin poetët në shtrat nga veremi
Të verdhë si kokrra e misrit në vatër,
A s'ra e s'u ngrit në Pukë Migjeni,
Filizi i korrur me drapër?
Akoma kishte shumë t'i thoshte botës poeti,
Me krahun e fjalës të ngrinte kudo tramundanë,
Po kokrra e misrit si plumb mushkërive i mbeti
Dhe copë mushkëritë i ranë.

8.

Fshatarit që dinte të bënte çudira me tokën e ngratë,
Që mund të krijonte nga balta dhe vetë Adamin
Me sy, me veshë, me dhëmbë,

Një hiç — bejlurçinë që kishte në vendin e truve bathë,
I bëhej perëndi, i rrinte mbi kokë, e vinte nën këmbë!...
Po prapë hiç — bejlurçinën dridhja e zinte
Nga sfurku që mbante fshatari,
Dhe sfurku në ëndërr i shfaqej me majë përpjetë
Dhe veten e shihte të ngritur mbi sfurk
Si dengu i barit
Në grazhd të qilarit për qetë.

9.

Fshatari të gjitha i di pa letër e libër,
Fshatari librin e tokës mësoi me durim:
«Do vijë patjetër një ditë
Të kërkojmë shpagim,
Të kërkojmë shpagim!
Shpagim si shpata e mprehtë, që sytë t'i err.
Shpagim si honi i thellë, që mendtë t'i merr;
Shpagim si rrebeshi, që gojën mënjanë ta çon,
Shpagim si akull Korabi, që palcën ta shpon.»
Po gjersa të vinte dita e madhe e shpagimit
Sa burra u tretën dhe humbën gjeni të vërtetë,
Kositur nga kosa e mprehtë e thëllimit,
Thëllimit të kohës së rreptë...
Ata e lanë biografinë e tyre shkruar në këngë
Në faqet e shkrepave mbushur me halle e brengë:

Unë i ziu që kur kam lerë,
Me një këmishë të çjerrë,
Hyzmeqar derë më derë,
Më ra bretku në bejlerë,
Hoqa gunën zvarrë-zvarrë,
M'u thinj floku arë më arë,
Barku bosh e zorrët tharë,
Këmbët plasur, buzët çarë.

O ju male me dëborë,
Qani me shami në dorë,
Jam me halle, jam i gJORë,
Kam me derte kraharorë!
Hallet vetëm ju m'i njihni,
Dertet vetëm ju m'i shihni;
Qani për mua të zinë
Mbushni plot me lot shaminë...

10.

Dhe gratë psherëtinin për burrat e tretur,
Gratë tona me duar fisnike,
Me sy të mëdhenj si burimet në pyjet e fjetur
Rritur pa kreme, rritur pa kozmetikë;
Ato që uleshin, si hanin burrat, në sofër,
Pëllumbeshat tona në fundin e odës;
Ato që vdisnin sikur s'kishin jetuar kurrë,
Kur gjaku ngadalë, në cep të minderit, u ngrinte në dej;
Ato që mbanin në shpinë vandakët me drurë,
Ato që mbanin në gjoks fëmijë të hej si kërcej;
Ato që shihnin ëndrra në natën e errët
Për bukën e grunjtë e për vallen e trimave;
Ato që ngrinin kokën nga minderet
Dhe zgjoheshin nga nepërkat e vetëtimave...

11.

Në pallat në Tiranë të motrat e Zogut qeshnin me djem
Dhe zbusnin turinjtë me krem parizian «Margerit».
Niseshin në botë princesha Sanie, princesha Myzejen,
Malli i digjte të shihnin Paris, Vjenë, Uoll-Strit.

Ku vanë princeshat, ku vanë!
Mbetën me princat hoteleve me myk të Evropës,
U bënë tregtare unazash e pendët e kaltra u ranë
Në rrugët e Parisit, Londrës e Romës...

12.

Ku vanë pinjollët e lëpirë të trashëgimit të fronit
Me dadot, sejmenët, kuzhinierët, guvernantet!
I fshiu dhe i hodhi fshesa e revolucionit,
Të mbretërojnë përjetë në fronin e natës!
Ku vanë hamësit e pangopur të bukës së fëmijëve
Me vulat, kodet, ligjet e çizmen e hekurt!
Me defterët e të dhjetave, xhelepet e dosjet e tapive!
I morën t'i hanë me dhjamin e vënë në shekujt!

13.

Ku vanë poetët,
Që bejte u zienin me mall në tiganin e zi poetik
Dhe zgjasnin duart t'ua jepnin t'i hanin!...
Me llum i mbulove, Adriatik,
Që kurrë mos ngrihen, që kurrë mos dalin!

14.

Ku ka më bukur sesa të jesh zot në tokën tënde,
Të marrësh frymë me gjithë mushkëritë,
Të thuash:
Janë të miat këto hapësira e vende,

Dhe kokën të ngresh nga jastëku pa ankth e pa frikë!
Ku ka më bukur se kur s'të ndrydhin as mendjen, as
shpirtin

Gogolët gri të së ardhmes!
Të ardhmen të gjithë e ke tënden si ditën, si vitin,
Si bukën e ardhur të magjes!
Ku ka më bukur se të mbjellësh grurë e të lindësh fëmijë,
Të bëhesh gjysh e të rritësh nipër e mbesa,
Pastaj t'i shpërndash si një grusht me shkëndijë
Plot ëndrra e shpresa!

15.

Ku ka më bukur se të rrish para maleve
I barabartë me malet, stoik dhe i ndjeshëm,
Njeri i dalë nga valët e detit të halleve,
Njeri i mençëm, i madh, i plotpushtetshëm,
Njeri që hije të kanë lufta dhe puna dhe prehja
Dhe hapi që hedh dhe kënga dhe brenga dhe malli,
Njeri që hije të kanë dhe veshja dhe krehja
Dhe brazdat që merr fytyra e balli...

Njeri, të gjitha këto i kishe, po flinin
Nën mbretërinë e akujve të vdekur.
Njeri, duhej më parë akujt të shkrinin
Me zjarr, tërmet e hekur,
Pastaj trëndafili yt të shpërthente
Mbi kraterin e vullkanit të gjoksit që ziente!

KREU I PESTË

1.

Kokën kam vënë në gjurin tënd mbuluar me fustanellë,
Ti këngë këndon e tregon legjenda të lashta e të reja
E unë marr frymë thellë
E mbi ballin tim hedh tyl të bardhë reja.
Ti më thua:
Me plug hapja rrugën pranverës,
Që pranvera të vijë pas teje si shqerrëz;
Me kallëza gruri thuri kurorë verës,
Me mollë të kuqe bëja yllin vjeshtës...
Dhe unë mësoj;
Tërë jetën mësoj në hapësirat e tua,
Mësoj punën e luftën — dy mjeshtëritë e mia të hershme;
Mësojnë me mua
Fëmijë e grua
Dhe derdhin djersën e ndershme.

2.

Burra e gra, të rreptë e të qetë në botë,
Në pesë kontinentet, ku duket po ai diell, po ajo hënë,
Më thonë se shembëllej me ty këmbë e kokë.

Doemos.

Të kam nënë!

Jam karakteri yt në shpirt e në ngjyrë,
Më njohin në çdo kënd të kontinenteve,
Më njohin në këngë,

Në ecje,

Në fytyrë;

Më njohin në kutinë e duhanit,

Në vezmet e fishekëve.

3.

Në kutinë e në vezmet

Përzihen duhani, fishekët, kujtimet,

Përzihen rrugët e ëndrrave, dëshirave, shpresave,

Përzihen kërkimet,

Gërryerjet e shpirtit e mundimet,

Përzihen hallet e mia,

Hallet e bijve, nipërve e mbesave;

Të gjitha këto

Më kanë shtuar mençurinë e qëndresën,

Të di të pres breshrin

Me lehtësi siç pres vesën.

4.

Edhe nën ortekët e dëborës së maleve

Unë di të zbuloj pranverën;

Edhe nën tingujt dhe ngjyrat e fjalëve

Unë di të zbuloj gënjeshtren dhe të vërtetën;
Edhe nën çatitë e shtëpive të hedhura shkrepave
Unë di të zbuloj pallate të çuditshme;
Edhe nën uturimën rrëkerave
Unë di të zbuloj llamba me fije të ndritshme;
Edhe nën hirin e zjarreve
Unë di të zbuloj dashurinë;
Edhe nën dërrasën e varreve
Unë di të lexoj historinë...

5.

Unë lexoj historinë e çdo strehe
Që duket së largu e qetë.
Ja, kjo shtëpi me qoshe gdhendur me gletë,
Me oborr shtruar me plloça të murme malit sjellë,
Është ngarkuar nga fati përjetë
Të presë,
Të përcjellë...
Ne i themi me përkëdhelje:
Strehëz,
E bukur si pikëz e vesës!

6.

Strehëz,
Moj strehëz,
Nën tingujt e pikave të tua
Partia nxori «Thirrjen e Parë» madhore
Dhe kurmi yt me dritën e kuqe të yllit të kuq u zgjua
Dhe feksën malet ngarkuar me muzg e dëborë.
Kënduan aherë malet – rapsodë
Dhe kënga hyri odë më odë:

«Moj Parti, t'u shtoftë nami,
S'u tunde nga istikami.
Në fillim si pak e zure
Me ca të rralla kobure,
Me djem e vajza si nure
Ato që veshën poture,
Me dyfek me sakature...»

7.

Strehëz,
Moj strehëz,
Ti ishe selia e parë e Komitetit Qendror të Partisë,
Ti ishe selia e parë e Këshillit të Ministrave,
Ku hynin të gjitha ministritë:
Që nga e Mbrojtjes gjer tek e Industrisë
Nën zhurmën e plumbave
Dhe erën e shkrumbit të drithërave.

8.

Strehëz,
Moj strehëz,
Ti ishe kudo ku kish jetë:
Opar, Korab, Kuç, Zagori, Tomoricë;
Në lugje e gryka, në gërxhe e pyje me fletë
Prisje, përcillje në zheg e në ngricë...

9.

Ne vinim nga baltrat e kuqe të Mokrës,
Nga Tenda e Qypit e gurët e Kurveleshit,
Nga maja e Shkëlzenit e përrenjtë e Skroskës,

Nga grykat e Pezës e dëbora e Martaneshit,
Ku masnim me këmbët e gjakosura tokën e të parëve
Për të hedhur themelet e pushtetit të proletarëve.

10.

Ne vinim me pallto të grisura, marrë gjermanëve,
{ Ne mbanim në çantat e komisarëve zyrat e Partisë,
Ne mbanim arkivat e shtetit e skicat e romanëve,
Ne mbanim planet e kohës së lirisë.

Të gjitha pe e për pe i kishim matur,
Siç mat shkencëtari të mijtave e gramit,
Të gjitha i mbanim me mendje, zemër e shpatull,
Që kurrë pastaj nga gabimet tona mos qanim!

11.

Ç'kujtoni ju, se pesë vjet të rinisë sonë të mirë,
Të regjur në male nga plumbat, dhembjet, torturat
{ Kaluan kuturu, bam e bum në errësirë,
Kaluan kuturu pa shtruar në honet e historisë urat?...

Ne shtruam urat

Që lidhen brigjet e përrenjve të kohës

Për të kaluar nëna Shqipëri krenare, e madhërishme;

Ne shtruam urat

Mbi shtylla të ngulura në zemër të tokës,

Që kurrë mos shemben nga rrebeshet e frikshme,

Që kurrë mos besojmë

Si në përrallën e Dhisë e Kecave,

Që kurrë mos biem në gjumë

Nga gjuha e lajkave, dhunave, gënjeshtreve:

«Tuk-tuk!

Hape!

Jam unë!»

12.

Në urat e së ardhmes ne vumë eshtrat tona të bardha
Dhe lidhëm brigjet nga streha në strehëz
Andej nga kaluan çeta, batalione, brigada,
Tek mbanim në buzë këngën e së nesërmes.
Sikur mos vinim eshtrat tona në ura,
Do hynte ujku i përrallës së Dhisë në toka e ujëra:
«Tuk-tuk!

Hape!

Jam unë!

Jam Tezja e Madhe,

Mike në vapë e furtunë!

Jam Grand Britanja,

S'kam dhëmbët që kishte Antanta,

Më dhimbset Saranda!

Tuk-tuk!

Më lini të futem pakëz,

Bëjani qejfin plakës!»

Kur ne kishim derdhur aq djersë e aq gjak,
Gjak nga njëzet e tetë mijë zemra pa nisur rininë,
Vinte Grand Britanja në prag
Dhe donte ta ndanim përgjysmë lirinë,
Që prapë të fillonim jetën e malit,
Që prapë të nisnin torturat e burgjet,
Që prapë të pinim ujë në gjurmët e kalit
Në mëngjeset e muzgjet...
Po ne s'kishim dalë prej hiçit,
Megjithëse s'mësuam në Universitet të Kembrixhit.

13.

Strehëz,

Moj strehëz,

E vogël, me trarë të lashtë,
Prite e përcolle djem petritë e vajza gjeraqina,
U shtrove dyshekët e nuseve
Dhe minderet me kashtë,
U there demat të bënin me lëkurët opinga...

14.

Strehëz,
Moj strehëz,
Ku rrjedhin pikat si rruza,
Ku zgjaten akujt e mprehtë si shpata,
S't'u drodh asnjëherë buza,
Kur bukën për bijtë e nisje malit në udhë të gjata.
Vallë kush të harron e kush të braktis në jetë!
Ti mbajte mbi trarët luftërat e tmerret,
U dogje me bombë,
U shpove me bajonetë,
Vështrove mes tymit
Shembëlltyrat e Zogut, Duçes, Hitlerit...

15.

Strehëz,
Moj strehëz,
S'ta trembën ëndrrën
Zjarri, fitili, qysqia, plumbi...
Sërishmi e sërishmi e ftove të vinte këngën,
Sërishmi e sërishmi
E ftove të ngrinte folenë pëllumbi,
Sërishmi e sërishmi përkunde në djepa trima e zana,
Sërishmi e sërishmi e përjetshmja «nina-nana».

16.

Strehëz, *simbel.*
Moj strehëz,
E vogël si kërpudha,
Fluturon petriri në shi e në vapë,
Këtej do ta sjellë udha,
Këtej do kthehet prapë...
Do bëhet poet, kryetar a më shumë,
Prapë do vijë te kjo strehë, te ky lumë!
Do marrë pasaportë diplomatike,
Do fluturojë me «Bohing», «Karavellë» a «T-U»,
Do shkojë në Evropë,
Azi,
Afrikë,
Amerikë,
E prapë do vijë këtu...

17.

Le të jetë kushdo
E le të ketë dhjetra diploma me vlerë,
Po tok me diplomat nderin me vete ta marrë,
Që sytë pa u skuqur në trarët e lashtë t'i ngrerë,
Që fjalën pa drojtje ta thotë:
«Njatjeta, o trarë!»
Le të jenë ç'të duan!
Ka njerëz
Që njohin përmendsh gjeografinë dhe racat e gjindjes
Dhe tekste hartojnë për një ishull të vogël sa pjata,
Po lumin që rrjedh i kaltër nën strehët e lindjes
E lënë pa e parë me vite të tëra e dekada.
Pastaj kur ndodh që zbresin nga postet e gradat,

Kthehen ngadalë te strehëz e vogël mbi lumë:
«Gabuam,
Moj strehëz,
Gabuam, të ngratët».
E bien përlotur në gjuhë...

KREU I GJASHTË

1.

Kokën kam vënë në krahët e tu, përvëlur nga malli,
O faqebardha ime shekullore!

Të zbresin rruzat e djersës nga balli

Dhe zemrën time e bëjnë rinore.

Dua të sjellë për ty fjalët e gjuhës së mirë,

Që tok me qumështin tënd i kam pirë;

I gjeta në qumështin tënd, në barin e fletën,

Në lulen e shqerrës dhe lulen e blirit,

Në gjëgjëzën, këngën, legjendën,

Në degën me lëng të ullirit...

2.

Ti e di,

Unë s'kam kuzhinë poetike, që zien fjalë e rima,

Unë fjalët s'i ziej, po i rrit si çobani deshtë në stane

Tek bredh, me fyell e kërrabë, male, kodra, lëndina,

Tek thonjtë e bërrylat gjakos në tufane,

Tek fyt e fyt vete me ujquit natën, kur fryjnë erërat
Për tufën e bardhë, delet e shqerrat...
Shumë fjalë të fryra si kungujt në arë
S'barazohen me fjalën «mirëmëngjes!»
S'barazohen me fjalën «udhembarë!»,
Me fjalën «të pres!».
Shumë fjalë të enjtura si tullumbackat e lehta
S'barazohen me fjalën «me bereqet!»,
S'barazohen me fjalën «njatjeta!».
Me fjalën «shëndet!».

3.

Kështu, të thjeshta fjalët për ty rreshtojmë,
Si thjeshtësia jote e përjetshme,
Me to në buzë
Me bajonetë shkuam e me kazëm shkojmë,
Kuqur nga gjaku i ndershëm,
Lagur nga djersa e ndershme.
Ne s'marrim me qira argatë për të na bërë këngë
Me yrnekun e të tjerëve në Evropë a Amerikë,
Ne këngët i ngremë vetë,
Siç ngremë fëmijët në këmbë,
Siç bëjmë ekonomi e politikë;
Ne s'marrim me qira oratorë
Në Organizatën e Kombeve të Bashkuar,
Universiteti ynë s'ka fakultet oratorie;
Çdonjëri prej nesh është orator i mbaruar,
Kur nderi i vendit thërret e kërkon guxim burrërie.

4.

As dje e as sot
S'kemi marrë me qira oratorë e politikanë,
Në malet gjer në retë

E në humnerat gjer në zemrën e tokës
Mësuan politikën e komunizmit politikanët tanë
Me fletore të zhubrosura në fundin e torbës.
Me fletore përzier me bukën, lapsat, fishekët
Ecën anëtarët e Byrosë Politike,
Ecën ministrat e ardhshëm, komisarët, strategët,
Eci muza jonë poetike...
Eci ai që ti, Shqipëri, nënokja e maleve,
I thua me fjalën prindore:
Bir!
Eci ai që kurrë ndaj halleve
S'ndenji të bënte sehir.
Që kokën në shekuj mos ulje kurrë,
Që ballin ta kishe krenar,
Ai u betua:
«Nderin e nënës do mbrojmë si burra,
Sikur ta dimë se hamë dhe bar!»

5.

Ne ishim krah tij bashkë si gishtat e dorës
Në akull, pranverë, dritë a terr,
Ne ishim krah tij mes skamjes, urisë, dëborës
Dhe ti i thoshe:
«Pri,
Biri i nënës,
Enver!»

6.

Pallatet e monarkëve, kuislingëve, regjentëve
Gjëmonin e dridheshin nga këmbët tona,
Opingat e lëkurta shkisinin parketeve,

Pantallonat e grisura fërkonin poltrona e frona...
Sytë tanë
Binin në cipën e pasqyrës ku bënte tualet Geraldina,
Ku Naltmadhnia e Tij
Dilte para se të mbante fjalimet
Me pamjen e atij që fsheh gjakun e mpiksur
Në gijotina,
Me pamjen e atij që dridhet nga krimet...
Ne thyem tavolinat
Ku bëheshin komplotet e zgjateshin firmat si vemje,
Kur hartoheshin listat dhe caktohej dita dhe ora,
Dita dhe ora e pushkatimit të vajzave e djemve,
Që nënat të mbeteshin kërcure, të gjora.

7.

Në pallatet e ministrave, xhambazëve, gjeneralëve,
Ku derdhej llumi dhe balta e shekujve,
Zbriti llava e kuqe e maleve,
Zbriti hakmarrja e të gjallëve dhe të vdekurve.
Akrepat e orës së monarkëve mbetën.
Akrepat e orës që kurdisën
Hitleri e Duçja nga Berlini e Roma.
Në pallatet
Që ngritën të varfrit me gjakun e djersën
Madhërishëm gjëmuan orët tona...

8.

Madhërishëm gjëmuan orët tona
Për punën, paqen, lirinë,
Orët tona të luftës finale;

Akrepat i vuri partizani
Që mori tokën, fabrikën, ministrinë,
Partizani që thirri:
«Bejlerë, ministra, gjeneralë,
Hapni kanale!
Ah, s'dashki të hapni kanale
Në Lushnjë, Mat e Pukë?
S'ka bukë!»

9.

Çapitej Shqipëria
Nga lufta në punë, nga gjaku në djersë,
Çapitej Shqipëria
Nga djersa në ofensivë orë për orë,
Me plagë në trup, me besim e shpresë,
Me nagant e kazmë në dorë.
Nga vrimat e pazarëve të vjetër,
Mes minjve e mizave,
Të përmbysurit — bejlerë, tregtarë, borgjezë —
Zhuzhisnin për ne si gjinkallat drizave:
«Oh, ç'pikë e zezë, oh, ç'pikë e zezë!»
Dhe hapnin buzët e vyshkura rrugicave damat,
Mbetur nga fisi Vërlaci, Vrioni:
«Oh, ç'dekadensë!
Po shesim fustanët dhe gjerdanët
Që dilnim për festë
Kur ftonte mbreti, pastaj Jakomoni.»

10.

Vajtonin hankot mbi sëndukët e relikeve,
Mbi fotot e oficerëve dashnorë,
Mbi fotot e Zogut, Musolinit, Hitlerit

Dhe ëndrrat u ngjanin kaikeve
Të mbetura pa spiranca në valët e tmerrit,
Në sixhadetë e mëdha me deve shkretëtire
Frynte era e pragut të dimrit të parë,
Bodromeve fundosur në errësirë
Derdhej vera e pashitur nga butet e çarë.
Në mes të kornizave të dritareve,
Si kujtim të trishtuar, plumbat linin veç vrimat,
Në mes të kuvlive e kafazeve
Pa frymë shtriheshin kanarinat.
Po prapa kthinave të hankove,
Me perde me lule,
Partizani shtronte krevatin e madh sa një arë
Dhe ulej natën me vezme, kobure, thikë e cule
Dhe cules ia merrte në shtrat më të qarë;
Mendonte të sillte nënën, gruan, çupën, djalin,
Që jetën të niste dhe magjja prapë të mbushej me brumë,
Dhe hankos t'i thoshte: hanko, më falni,
Zbrisni pak në bodrume!

11.

Të përmbysurit
Gërmonin bodromeve dhe fshihnin florinjte,
Të përmbysurit
Gërmonin tokën dhe fshihnin drithët,
Mblidheshin kokë më kokë e ndiznin qirinjtë,
Allahut i luteshin në muzg si urithët.
Allahut i luteshin të binte pushteti i malit,
Që prapë t'i hipnin kalit!...

12.

Diku diplomatët e huaj
Peshkonin me grepa të markës së parë

Në llumin e turbullt peshqit e ngjalat:
Fashistë, ballistë, zogistë, judë, sarhoshë, kusarë
Dhe malit i hidhnin të krraknin si galat!

I kemi në mend pabesitë në driza e ferra,
S'harrohen pritat e tyre në shtigje të ngushta!
Tri thika në gjoks i ngulën Dilës pa dalë nga dera,
Në oborr të shtëpisë mbeti në pellgun e gjakut Shkurta;
Banditët në shtigje të errët hiqeshin zvarrë si krimba
Me thika, kobure, helme e fjalë — profka.
Pa nisur Plenumi i Partisë ra Bardhok Biba,
Pa nisur mëngjesi i shkollës ra Ndrec Ndue Gjoka!

13.

Dhe djemtë tanë
S'patën kohë t'i çmalleshin lirisë së bukur,
I lanë nënat e thinjura dhe gratë shtatzëna
Dhe shkuan të fshinin nga malet
Plehrat skutave strukur
Nga parashutat rënë...
Na vijnë në mend heronjtë e rinj legjendarë,
Që u ndeshën me bandat
Dhe bandat i prunë në gjyq në Tiranë:
Alush Leshanjakë të vrarë,
Priftërinj, bajraktarë,
Patër Antonër e Hamit Matjanë...

14.

Evropë,
Derdhe shumë dollarë e stërlina,
Mësove në fushat e tua vrasës-rekrutë

Të dinin sambo, të mbanin helme, të ngisnin makina,
Të ngulnin thika, të hidheshin me parashutë...
Mësove në fushat e tua ujq të rregjur
Të ndienin erën e gjakut,
Pas erës së gjakut të shkonin,
Në vendin e varfër, të vogël, të djegur
Pushtetin e ri të rrëzonin!...
Evropë,
Instruktorja e Madhe rrinte pas teje
Përtej Oqeanit të Qetë
Me emrin e madh Amerikë,
Dhe lëngun e drogave të krimeve ta fuste në deje
Dhe zemër të jepte mos kishe as drojtje as frikë!

Po vendi i vogël me ara fundosur në gjole
Po vendi i vogël, i varfër, i djegur, me bukë të pakët,
Që bankat e shkollës i kish në kasolle,
Nuk flinte rehat në jatakët;
Ai ish i ri në zjarr kryengritës përflakur,
Ti ishe e plakur!

15.

Sheshi i Tiranës ziente nga orët e reja,
Hidhte Enver Hoxha në ofensivë klasën:
«Proletarë, fshatarë, mësues, poetë,
Në rresht për beteja,
Që monstra e mposhtur
Mos ta lëvizë nga varri dërrasën!»
Ajo ofensivë do ishte ortek historie,
Që para do merrte botën e ferrave e beshtave,
Që kurrë mos binim nga lajka bëmirësie
Si në përrallën e Dhisë e Kecave:

«Tuk-tuk!
Hape!
Jam unë!
Të keqen halla, hiç mos ki frikë!
O'kej!
E pasur jam shumë,
Emrin e kam Amerikë!».

KREU I SHTATË

1.

Nënë Shqipëri!

Kemi dashur të jesh e bukur, moderne, e pasur;
U bëmë copë, na ranë në gurë e në baltë thonjtë,
U robëtuam në luftra e në punë me buzë të plasur,
Veç ty të të shihnim zonjë!

S'kërkuam në dorën e askujt krunde-tagji,
Në dorë veç pulat për krunde zgjatin sqepin,
Njeriu është zog këmbësor që s'hyn në kuvli,

Njeriu ecën mbi gurët që këmbët ia rrjepin,
Njeriu ecën në rrugë me besim e shpresë,
Që rrugën vetë ta gjejë me putra me gjak
Në gjemba e hithra.

Mundet që toka të çahet e hekuri nga ndryshku të vdesë,
Po vetëm njeriu i heq të gjitha.

2.

O ç'kemi dashur!

Të kishe qytete gjigante e fshatra me dritë,
Të kishe uzina me oxhakë e kupola,

Të kishe fusha pa gjerdhe mbushur me drithë,
Të kishe njerëz të lirë
Me mendje të ndritur e shkolla!
E mbi të gjitha të kishe klasën puntore
Të madhe, të fortë, me mendimin e lartë në ballë,
Që zot mbi zotrit ta kishte vendin në dorë,
Të hynte ndërgjegjja e saj në çdo qelizë të gjallë.
Ti i kishe filizët e saj,
Ti e thërrisje,
Shqipëri!
Asaj askush s'iu lut në bash të kumbiset,
E zuri vetë bashin e vendit në zjarr e stuhi,
Nga fronet të mykurit ngriti:
Hajt, mjaft qeverisët!
E dini?
Historia nuk ka rixha e mëshirë,
Atë e kish ftuar vetë historia,
Të dilte e bardhë, e ndritur, e lirë
Në mes të planetës Shqipëria.
E dini?
Pa klasë puntore mendimi mbetet gjysmak,
Pa klasë puntore ndërgjegjja mbetet e cekët
Si lumi në gusht,
Pa klasë puntore s'ka yll në bajrak
Pa klasë puntore njerëzit revolucionari
S'i mbledh në të vetmin grusht!
Klasa puntore shoqërisë i vë krahë të hekurt,
Me klasën puntore shoqëria s'lëngon,
Indet e trupit të saj mortin s'e njohin në shekuj,
Mushkëritë përherë ia mbush me ozon;
Me klasën puntore
Ditët nuk zgjaten mërzitshëm si funerali,
Që pas e ndjekin fëmijët nënën e vdekur,
Ditët vrapojnë furishëm si orteku nga mali
Njëra me tjetrën duke u përpjekur...
Po klasa puntore lind gjeniun e saj të vërtetë

Mes dhembjes e gjakut, kur retë mbledhin stuhinë,
Gjeniun e madh, të urtë e të drejtë,
Gjeniun më njerëzor — Partinë..
Vetëm at'herë mijëra grushte bëjnë një grusht
Dhe botën e re e ngrenë në këmbë,
Që s'mund ta ngrinte i vetëm kurrkush,
Sikur edhe malet të hante me dhëmbë...

3.

Klasa puntore!

Ajo u ngrit nga hekuri në tym farkëtore,
U ngrit nga sharrat ku bëheshin dërrasat e vozeve,
U ngrit nga Kuçova e puseve vajgurore,
U ngrit nga barakat e marangozëve,
U ngrit nga galeritë e minierave,
U ngrit nga shegertët e vegjël e çirakët,
U ngrit nga timonët e shoferave,
U ngrit nga bujqit pa tokë e argatët.
Dikur çekanë kaliste e patkonj për kuaj,
Drapinj e kosa mprehte e qepte samarë,
Kalldrëme shtronte e nxirrte zift për të huaj
Dhe bënte plore parmendash për bujqit në arë.

4.

Na shihni?
Ne u lidhëm me partinë e komunistëve përjetë,
Ne që bënim patkonj, drapinj e plorë,
Ne që mbështillnim bukën e misrit në gazetë,
Ne që ziheshim kur na humbisnin në radhën e djathit pak
orë,

Ne që mësuaam të qëllojmë me çekan e me plumb,
Ne që shpresuaam të jetojmë gjer në komunizëm,
Ne që urryem e dashuruam gjer në fund,
Ne që donim gjithçka të dinim,
Po kurrë s'donim të vdisnim...
Jemi ata që dolëm nga farkat me blozë të zezë,
Që frynim me dorë kacakun
Sa niste këngën e mëngjesit gjeli,
Po sot turbina vëmë në Fierzë
Njëqind e ca mijë kilovat në çdo grykë tuneli.

5.

Ky emër Fierzë nga erdhi vallë?
Fierz — bar i gjelbër me fletë të brishta,
Dikur më gjiganti i bimëve në botën e gjallë,
Kur mbretëronte ai, ç'ishin ahu e pisha!
Atë s'e matje dot me metra e pashë,
Ai diellin e kuq e fshihte në krahët.
Ky bar vetëm në Fierzë e mori prapë lavdinë e lashtë
Dhe prapë u ngrit gjigant mbi gjigantët!

6.

Dikur udhëtarët e huaj zbrisnin në Fierzë,
T'ia gjenin fosilet shoqërisë njerëzore,
Shënonin në libra:
«Gjetëm në Evropë njerëz
Me jetën dhe doket njëzetshekullore!»

Udhëtarë,
Kaloni në Fierzë,
Ju ftojme!

Ne librat tuaj të vjetër i mbajmë këtu
Si çdo shkencë,
Ata që flinin në fierëz, malin injeksionjné,
I fusin shiringa në palcë si mjekët.
Si mjekët gjoksit të malit i bëjnë radiografinë
Të matur, të urtë, të zgjuar, modernë,
Që kurrë mos ftohet nga çdo suferinë,
Që kurrë mos marrë kavernë!...

7.

Klasë punëtore!
Dua t'i vë poemat në radhë,
Siç vure ti turbinat në katër lumenj,
Mendimi ngaherë të mbetet i bardhë,
Si shkuma në gojë tunelesh famëmëdhenj!
Poetëve s'u lutesh të ngrenë lavde për ty në vargjet:
«Më thurni vargje se plasa!»
Poetët ti vetë i rrit dhe i nxjerr si fëmijët nga pragjet,
Si nxënës nga banka e klasa.
Vërtet, si nxënës janë poetët,
Ka të shkëlqyer, ka të mirë, ka prapambetës;
Disa dëftesën e kanë me dhjetë,
Disa me zor i afrohen pesës!
Po ti, mësues i madh, durimin kurrë s'e humb
Në bankat e klasës me lapsin e kuq në dorë;
Ai që kupën e mbush, për supesh e shkund,
Mornica t'i dalin, siç dalin në trup në dëborë,
Po ti poetët i ruan siç ruan uzinën metalurgjike,
Siç ruan digat nga plasjet e vogla si filli i telit;
Alarmin jep, kur pakëz çahet diga poetike,
Se s'do të shpërthejë liqeni...
Po ti gëzimin s'e fsheh, po e lë të gufojë buçimë,
Gëzohesh, qesh, brohoret, kur lind poezi e vërtetë,

Siç brohoret kur pret shiritin e kuq në uzinë:

«Rrofshi, poetë!»

Dhe unë pastrohem në detin tënd pa fund e pa anë;

Ku ka poet më të lumtur se unë!

Librat e mi pluhur në rafte nuk mbajnë,

I merr me vete klasa puntore në punë.

KREU I TETË

1.

Poemë për hiret e tua, o nënë,
Kushdo mund të ngrerë,
Kushdo mund të thurë dy vargje për male e burime,
Të bëjë betime për ty e gjoksit me grusht t'i bjerë,
Mbushur plot dashuri, plot mall e premtime.
Por unë jam komunist,
Dashurinë s'e kam aq të thjeshtë,
E kam të trazuar, e kam të vështirë.
T'i dua të gjitha ato që të mbushin me jetë,
T'i shaj të gjitha ato
Që shekujt t'i lanë pa pasur mëshirë.
T'i dua rrobat punëtore
Nga Fierza, Bistrica, Ballshi, Ulza,
Ku pranë kalave të lashta ngre diga betoni,
Ku supet e maleve lidh me fije çeliku e ura
Dhe thua:
«Male, tani kuvendoni!»

2.

Male, tani kuvendoni!

Po s'ngjitej në mal socializmi si flladi në bahçe,
S'e kishte të lehtë

Të vinte kokën e tij në jastëkët — male,

S'e kishte të lehtë të fliste me ta familjarçe,

Me gjuhë llokumesh, me birinxhi — fjalë!

Ai i tundi malet me dorën e tij të hekurt,

U ra me kopan siç u biem dyshekëve,

U shkundi pluhurin mbetur nga shekujt,

U qepi arnat dhe u hoqi mykun prej leckave.

Kopani i tij gjëmoi e gjëmoi furishëm

Mbi mykun që mban emrin «hakmarrje»,

Mbi mykun që mban emrin e lig «dembelizëm»,

Mbi mykun që herë pas here do një pastrim e një larje:

Mbi mykun me emra të rinj me sufiksin «izëm».

3.

Eh, socializëm!

Po luajte një grimëz perin që mban terezinë,

Sikur mbi qepallat pak të rëndojë kandari i gjumit,

Rrëzohen e shëmben me mur e godinë

Dhe ty pastaj të merr lumi!

Ndaj rruga jonë na qenkësh topitur

Me gjak e me djersë,

U dashka me shokët e ngushtë të zihesh,

Me grusht të godasësh

E prapë i urtë të lypësh dhe ndjesë,

E prapë i ashpër të ngrihesh...

4.

Ka njerëz që presin me lugën në mes të pëllëmbës,

Që tavën që shtron socializmi ta hanë

Dhe vetë përtojnë të ngrenë një gur para këmbës,
Dhe vetë pakëz të preken,
Kohën si pelën e tyre e shajnë;
Ka njerëz që fjalë të mençme si lumë lëshojnë,
Sikur në një bankë me Marks-in të kishin mësuar,
Pastaj në mes të furtunës
Krahun e majtë e të djathtë harrojnë
Dhe mbeten në rrugë me shpirt të mjeruar.
Ka njerëz që tërë jetën e tyre lustrosin me lustër,
Që zemra u rreh veç për bufenë me fibër,
Që fshijnë një qime në cep të këpucës,
Që shohin kulturën te femra që pi cigare me filtër!
Ka njerëz që vitet i mbyllin në vete,
Që janë të lumtur me jetën bashkëshortore,
Që rrinë ngaherë si pikëpyetje
Dhe presin me ankth buzëqeshjen eprore!
Ka njerëz që pakëz pozitivë të kenë
E ngrysin ballin dhe fjalët shtrëngojnë në dhëmbë,
Dhe janë të lumtur kur shpirtin ta brejnë
Dhe janë të lumtur
Kur ndjenjat t'i shtypin me këmbë!

5.

O njerëz, kur dega thyhet e bini,
At'herë ju njohim më mirë,
At'herë dhe duart tona lëpini,
Aq sa lëpirjen e kemi pështirë!
Çudi!
Ku ishit gjer dje ju, xhentilë,
Ku ishit gjer dje ju, modestë?!
Ah, sa të sjellshëm, ah, sa bandillë!
Tani buzëqeshni, kur mbrëmë na qeshtë!

6.

O ti, që harron një ditë popullin tënd,
Që sytë t'i hapi e të ngriti në këmbë,
Që shijen e bukës të fali
Dhe kafkën ta bëri me mend,
Që vetë hapa të hedhësh e grurë të shish në lëmë,
Që shef të bëhesh, drejtor a ministër,
Që bujk të bëhesh a atlet në palestër,
Që dërrasa të çash a të mbjellësh misër,
Që vargje të thurësh a të jesh në orkestër,
E di që vetëm populli është i përjetshëm,
Të tjerët lindin, rriten e vdesin?
Me popullin kurrë nuk humb,
Veç populli të mban në sup si pëllumb!
Këtë e ka thënë marksizmi me kohë
Dhe kurrë s'mbulohet me lustër e cohë.
Ndaj socializmi godet
Me çekandin e klasës me natë e me ditë,
Ndaj socializmi kudhrën e madhe
Mes malesh ka ngritur
Dhe thërret në kudhrën e madhe të gjithë
Pa telegram të posaçëm e ftesë me lulka qëndisur.

8.

Kështu ngjitej i rreptë në mal socializmi
Me libra, llaç, gëlqere, azot, tela, traktorë,
I hekurt në rrugë, pa sentimentalizëm,
Pishtarin e Kohës së Re mbante në dorë.
Malet herë pas here
Nxirrnin nga vrimat filxhanët e fallit,
Malet herë pas here nxirrnin nga guvat kanunë:
«Kjo vete, kjo s'vete, kjo e zakonit, kjo e shariatit»

Po socializmi s'epej:
«Shsht, komandoj unë
Me diktaturën e proletariatit!...»

9.

+ S'bën socializmi shartime në pyllin e madh të kohës
Siç bën kopshtari në kopsht me fidankat e mitura,
Programi i tij me variante «izmach» s'shartohe,
Ndaj rrënjët i nxjerr çdo pemë me kokrra të hidhura.
+ Ata që bëjnë shartime dhe ia prishin fidanët,
I flak me tërbim si deti në breg leshterikët.
A s'flaku Lulot, Premtet, Ballukët
Spahitë, Lubonjë, Paçramët, Yshkët
Rrufjanët e zinj politikë?

10.

I flak se s'do të trokasin nga jashtë.
Si ujku në përrallën e Dhisë e Kecave
Me gjuhën e lashtë
Të lajkave, dhunave, gënjeshtreve:
«Vij nga shtabi i Varshavës,
Më zuri mesi i ditës,
Më zuri mesi i natës,
Jam kamerad,
Jam tavarish!
Tuk-tuk!
Hape!
Jam unë!
O jes!
O zdjes!
Kam punë!»

11.

Nënë,
S'jam gëzuar veç me paqen e thjeshtë të maleve,
S'jam gëzuar veç me luftën që zoi të huajt e solli lirinë;
Gëzohem për shembjen e botës së halleve,
Gëzohem për shembjen e shtypjes së njeriut mbi njerinë.
Liri pa të huaj mund të ketë dhe rob
E prapë të mbetet rob i rrahur,
Ne komunistët vramë lubinë që sillte skamjen prej kobi
Dhe thyem zgjedhën e punës dhe zgjedhën e krahut.

12.

Ne komunistët jemi kockë e vështirë,
S'mallëngjehemi lehtë me fjalën «i lirë».
Ndaj mbi qytetet e lashta ilire
Ngremë uzina të rënda
Dhe ngjisim vaporin,
Ku ngjitej veç hëna, në kreshtat e thata;
Atje ku mund të ngrihej vetëm kolibja e tënda,
Akostohen anije e hidhen spiranca!
A s'e ngjitëm vaporin në Ulzë e Koman,
Ku la kështjella e shpata fisi i madh ilirjan?...

KREU I NËNTË

1.

I bie vendit tim pash më pash me këmbë e makina,
Rri me policë, bujq, ministra, shoferë;
Mbjell rrush, bëj libra, ngre ura, montoj turbina,
Këndoj e, me rast, pi raki tri herë të zjerë!
Këndoj e lajkës e smirës s'u kam as drojtje, as frikë,
Askush s'më shtyn të mburr këtë a atë,
Të gjitha janë të miat:
Shkollë, tokë, fabrikë,
Dhe unë këndoj, gëzohem e mburr me gjithë zë.

2.

Këndoj e gëzohem!
Fshatari hap brazda atje ku s'kish hapur kurrë,
Traktorin e nget e qetë i mbren e lopët i mjel,
Duart-sfurqe i mbush me grurë,

Gishtrinjtë gërshërë i hap
Dhe mollë këput e rrush në vreshta vjel;
Me gruan për krahu vjen modern në Tiranë,
Opera sheh
Dhe vërsnikët ngacmon me sy si tifoz, si arbitër,
Me kollaren në jakën e ngrirë e festen mënjanë,
Me masat e çakmak, me duhan të dredhur e filtër.

3.

Fshatari ngre këngë e këndon për grurin në arë,
Kur rasti e sjell, bën gostira në male,
Cules i bie e fyellit ia merr më të qarë,
Ndez vallen-furtunë në skenë kur ka festivale.

4.

Takon Enver Hoxhën kur kthehet nga ara
Në sheshin e fshatit,
Ku çezma thërrmohet në gurë,
Kutinë e duhanit të fortë ia vë përpara:
«Ndize, bre burrë!»
Dhe flet si me bujkun e regjur në grurin e mbirë,
Dhe flet si me shokun e regjur mes luftës në male;
«Për besë, e ke mirë!
E dimë, ke punë e halle;
Ata andej matanë detit e malit çoj flasin,
Niksonë, Fordë, Brezhnjevë e ç'janë...
Ama, sikur pak të na ngasin,
Flakë merr stralli e flakë e bëjmë dynjanë!»
E buzën në gaz e vë Enver Hoxha,
E misër të pjekur ha me fshatarin,
Siç hëngri në luftë nën strehën me plloça,
Nën strehën që kurrë s'ka shuar zjarrin...

5.

Dhe unë, poeti, mësoj si një nxënës i heshtur,
Të rri «gju më gju» me popullin tim,
Siç rri Enver Hoxha, i dashur, i qeshur,
Pa drojtje, pa qibër, pa dert, pa përtim...
Më thoni, vëllezër, se ç'dreq poeti
Do të ishte poeti
Që kurrë s'ka ndenjtur me njerëz të mirë
Dhe kurrë s'ka qeshur ku mblidhet rrëmeti
Dhe kurrë në popull një gotë s'ka pirë?...
Eh, ç'dreq poeti na qenka, vëllezër,
Kur s'di të dallojë grurë e thekër!

6.

Fshatari tokën e njeh siç njeh dirigjenti orkestrën,
Që nga trompa gjer te violina e parë,
Ndien tingujt e erës që zgjojnë nga gjumi vreshtën,
Njeh tingujt e fletës së misrit në arë,
Njeh tingujt e valës së artë të grurit,
Njeh tingujt e ujit në brazdat e verdha,
Njeh këngën e qyqes e thëllëzës pas gurit,
Njeh shushurimën e qumështit në vedra,
Njeh basin e kaut e sopranon e lopës,
Njeh tenorin e mëzit e alton e pelës,
Njeh një për një cicërimat e zogjve në kopsht,
Njeh kabanë e këmborës së deles...
Fshatari tokën e njeh siç njeh psikologu njerinë,
Njeh nervat e arës së mbjellë me grurë,
Njeh nervat e arës së mbjellë me misër,
Cakton diagnozën e bimës së sëmurë
Dhe di t'ia japë kurën e mirë...

7.

Fshatari jeton i gjallë mes të gjallëve,
Para tij e gjithë bota e madhe merr frymë,
Bota e ndershme e punës, e luftës, e këngëve e valleve
E bimëve, pemëve, kafshëve në diell, shi, dëborë e brymë.
Kjo botë e madhe e blertë
Pa djallëzi, dhelpëri, finokllëk e karrierë
Fshatarit zemrën ia hap e singertë
Pa fletëhyrje, pa roja e portierë!

8.

E keni parë qengjin
Kur puth fshatarin e shtrirë në lëmë?
E keni parë kaun
Kur ballin nën mullar ia lëpin?
E keni parë qenin
Kur e ruan edhe pa ngrënë?
E keni parë kalin
Kur pranë tij hingëllin?
Kur vdes fshatari të gjithë mblidhen e qajnë
Dhe bari dhe gruri dhe qeni dhe kau dhe kali me mëzin
e ri,
Rreth trupit të tij ligje të lashta mbajnë
Me gjuhën e tyre që vetëm ai ua di...

9.

Fshatari i mirë, i zgjuar, i urtë,
Që gjysmën e lekut e merr në nishan
Me kobure në dyzet metra,

Që mbushi brigadat me djem e me vajza në luftë
Dhe djeg ditë për ditë kanunet e vjetra,
Lëron e mustaqet i dredh në traktor,
Kthehet në mbrëmje
Dhe ndjek në ekran kampionatin botëror...
Kush tha se fshatari s'na qenka modern,
Se s'ditka fjalën «pardon»?
Fshatari këtyre, më falni, u thotë
«Me nder...»
Dhe qesh e me cepin e syrit vështron.
E dini?
Moderni s'jeton dot pa bukë,
S'jeton dot pa preshin e mishin e freskët.
Fshatari për bukën heq vija të gjata
Dhe del në veri e në jugë,
Ndaj ngrihet modern mbi «modernët»...

10.

Në dhjetra nëntorë e mijëra agime
Mbahja tok me flamurët këngën.
Në njëzet e tetë mijë kilometrat e tokës sime
Mbahja tok me grurin në duar zemrën.
Këtej jam hedhur barrikadë më barrikadë
Me flamur në dorë,
Kam parë çezma gjaku
Që plumbi përflaku:
Njëzet e tetë mijë kilometra katrorë
Njëzet e tetë mijë dëshmorë!
Në çdo kilometër — një çezmë gjaku!

11.

Këtu një ditë vdiq ai që jeton në këngë,
Këtu ngadalë-ngadalë zbret shamizeza nënë:

Biri im,
I vogli im, i dashuri im, i bukuri im!
Degëza e kaltër e limonit troket në dritare:
Asim, Asim! Ku je, Asim!
Deshëm të kishte kaq yje në qiej,
Kaq zjarre!
Deshëm të kish kaq limonë,
Kaq limonë si yj në dritaren tonë,
Asim, Asim,
Biri im, i bukuri im!

12.

Ai në baladat tona ngre kokën
E qesh i bukuri i nënës në balada,
Kur yjet spërkatin si vesa tokën,
Dhe erë limoni vjen nata...
Për atë rrëzojnë petalet lulet e majit,
Për atë ushtari i ri, i bukur në tokën mbeti,
Për atë ngrihet piloti mbi borën e malit,
Për atë digjen fenerët e kuq si fare deti,
Për atë fryn era e lehtë e këndon burimi,
Për atë vajza e vogël sjell lule në varg.
«Vajzë e vogël,
Mos u tremb që babi vonon nga shërbimi,
Mos u tremb që babi yt oficer është larg.
Prandaj jam shtrirë këtu nën borigë,
Që këto lule të hapin maj për maj;
Vajzë e vogël,
Hiç mos ki frikë,
Do vijë nga shërbimi babaj.
Ja pse më mbijnë lulet në varr».

13.

Emrat e tyre janë yje
Shumë yje,
Sa drurët e kaltër në pyje!
Asnjë nga ata nuk vdiq nga mosha e vjetër,
Asnjë nga ata nuk vdiq nga lëngimi në shtrat,
Ngre kokën një bir e një vajzë në çdo kilometër:
«Bukur, vëllezër,
E çuat nderin e nënës lart e më lart!»

14.

Në dhjetra nëntorë, në mijra ditë-agime
Këndoi pa heshtur djepi i maleve «nina-nana»!
Dhe del nga djepi i maleve valë-valë rinia ime,
Del të mbjellë me ëndrra tokën,
Siç mbjell tinguj kambana.
Në zemër e mendje
Ruan shkëndijën që ndezëm në majat e larta.
Në ballë — ëndrrën e ndritur me zjarr komunizmi,
Në buzë — këngën e bukur me flatra të kaltra:
Rini, rini,
O zog socializmi!

15.

Rini, rini!
Le emrin tënd në urat e Shkumbinit,
Që ngrihen si qemerët e legjendave;
Le emrin tënd në digat e mëdha të Drinit,
Që u vënë shpatullat liqeneve...
Le emrin tënd të shkruar me kallinj të e grurit

Në Myzeqe, Maliq, Thumanë, Vurg, Zadrimë;
Le emrin tënd të shkruar me gjerdanë llambash
Majë gurit
Në Mokër, Dukagjin, Gramoz, Devoll, Trebeshinë...
Dikur vërsnikja jote ngjitej në malet e varfër
Me torbë misri tek qante me lot dëbore dhjetori.
Ti ngjitesh me vargun e librave
Dhe vargun e llambave në krahë,
Ti ngjitesh me çadër gjeologu e antenë televizori...

16.

Rini, rini!
E pastra, e bukura, modernia ime,
Ballin tënd të bardhë
Milionat snajperë në shenjë e marrin:
«Tuk-tuk!
Hape!
Jam unë!
Kam «seks»,
Kam mini,
Kam makse,
Kam kërcime!
Tuk-tuk!
Jemi bitnikë,
Jemi hipi!
Në qafë kryqe varim!»
Po ti përbuz goxhumelët që vrimash të ftojnë,
Çekani yt në kudhër
Shtyp izmat mbushur hashash;
Moderne s'janë britmat që kafshët në kopsht zoologjik
lëshojnë,
Moderne s'janë fustanet
Që zhvishen në shesh si në plazh...

17.

Sikur të varej modernia në rripin me tokë-patkua,
Ti bëheshe moderne dhjetë orë në ditë;
Vështirë është të bëhesh moderne me urat e tua,
Që ngjite nga koka e malit në kokë të malit
Tek frynin stuhitë.

Sikur të varej modernia në maksi e mini,
Ti bëheshe moderne në çast e sekondë;
Vështirë është të bëhesh moderne,
Ku jelet e bardha tund Drini,
Si kalë folklori me frerin që i vure në gojë...

18.

Rini, rini!

Askush s'ka të drejtë të masë me metër
Fustanin që mban a xhaketën,
Askush s'ka të drejtë të bëjë hesape në letër
Ta presë me kallëpin e qerpiçëve jetën.
Askush s'guxon të peshojë diku me kandar,
Të bëjë me gram llogari,
Siç bën me qiri inventar:
«Kaq gram shëtitje, kaq gram dashuri!»
E bukura, e mençmja, e pastra,
S'ta ndajmë jetën në ngastra!
Ti mirë e di se cila është liria në jetë,
E vetmja liri e vërtetë,
Prandaj lirinë e mat me kut revolucionarësh,
Që detin-tallaz në gjoks të gjithë ta marrësh!..,

19.

Rini, rini,

Vetëm për hir të «ëndrës së madhe drejt qiellit»,

Vetëm për hir të «lirisë individuale»,
Ne s'duam që trupi yt me ngjyrën e diellit
Një ditë të marrë ekzemën lubi liberale.
Shërimin ekzemat e kanë të gjatë,
Përhapen kërpudha e rriten kërpudha,
Lëkurën kalbin e kruhen me ditë e me natë
Dhe sjellin shpejt pleqërinë me zgjebe e rrudha.
Pleqëria me zgjebe e lëkurë të ngrënë
Mburret që gjysmë libri të verdhë me vete na bart,
Mburret që vetëm dy radhë nga Frojdi e Sartri ka nxënë
Dhe buzët lëpin si xhadia: ah, Frojd, ah, Sartr!
Ah, Frojd, ah, Sartr! — veç emrat e tjetër s'merr erë,
«Liri individi»!, — vërtit nëpër qiellzë shtatëqind herë!

20.

A je i zoti dyzet kuintalë t'i marrësh hektarit
Me jetën, me shkencën, me duar, me libër;
A je i zoti çelik e gizë të nxjerrësh prej zjarrit
Pa mburrje, pa naze, pa lustër, pa qibër?...
A je i zoti t'i thuash Marksit: të nxura,
Produktin e punës dyfishin e shpura!
T'i thuash Enverit: jam yti, Enver,
Ushtar me kazmë e pushkë e nder!
A je i zoti t'i sjellësh minierat e Mokrës epike
Në mokrën e furrave metalurgjike?
A je i zoti të korrësh dijet që mbolli njerëzimi si ara
Me djersë, me gjak, me punë, me luftë titani
Nga papirusët e vjetër e shkronjat e para,
Nga Arkimedi antik e gjer te Ajnshtajni,
Nga plaku Homer gjer te poeti më i mirë në start,
Se ne s'na çudit me Frojd e me Sartr,
Mbajtur përmendsh vetëm dy radhë,
Krejt shtrembëruar nën dhëmbët e rrallë!...

21.

O sa dëshirë kam pasur, vëllezër,
Dolli të ngrija për shpirtin zbulues: bromb!
Se s'ka bukuri më të madhe se mendja e ndezur:
Në jetë — zbulues, në jetë — Kolomb!
Kjo mendje s'e qas në brazdat e saj pleqërinë makute,
E tremb me hosten si galën që sillet pas farës;
Kjo mendje s'pranon qefinë, qivure, tabute,
Se vdekjen e zbon si në pjatën e rrushit një arëz...

22.

Në dhjetra nëntorë, në mijra ditë-agime,
Çau natën-karpuz me shpatë elektrike rinia ime!

KREU I DHJETË

1.

Kokën kam vënë në gjirin tënd të bardhë,
Moj e bardha ime shekullore!
Jam i kaq milionti yt i vënë në radhë,
Një grimëza jote qelizore.
Jam kapilari i enës së gjakut tënd,
Atje ku të dhemb dhe mua më dhemb.
Në zemër gjithë malet e tu i kam marrë
Dhe zemra gjithë malet e tu i ka nxënë;
Një tingull i lehtë që vjen nga kroje e ujëvarë
Më futet në shpirt e bëhet një këngë...
E bëhet një këngë e niset në botën e madhe,
Në botën e mbushur plot
Me furtunë, stuhi e trazira,
Ku nderi i popujve ndiqet
Me plumb, raketë /e koshadhe
Nga xhunglat e nxehta gjer në tokat e ngrira.

2.

Në këmbët e poshtërsisë dergjen Amerika, Rusia,
Lëngon Evropa e plakur me rrudha kapitali,
Në Gang e Brahmaputra hiqet zvarrë India
Nën ethe tropiku, nën skamje, nën dhëmbë çakalli...

3.

Dhëmbët kërcasin andej e këtej Oqeanit
Uashingtoni e Moska
Dhe ziejnë kompletet, çnderimet, shantazhet;
Ulërijnë flotat në dete si tufa ujqish për kocka
Dhe ndërrohen qeveritë
Siç ndërrohet tagjia në grazhdet.
Gjeneralë armatash cinikë, ideologë të lashtë kasapë,
Presidentë shtetesh kusarë, sekretarë partish banditë,
Ca kapin shtetet si gjahun në kllapë,
Ca nxjerrin pazarit si lopët partitë.

4.

Në botën e zgjedhës përzihen: cinizëm, tallje e dhunë,
Në botën e zgjedhës me kohë ka hyrë tuberkulozi,
Në OKB Hrushovi këpucën e zbath në tribunë,
Në Uotergejt Niksoni futet në borxhe bixhozi!...
Në botën e dhunës pas luleve fshihet syngji e dyfekut,
Pas pritjesh solemne dridhet vallja: cili cilit t'ia lagë.
Brezhnjevi i nis telegram urimi Dubçekut,
Dubçeku pas telegramit sheh tanket në Pragë!

Ndërsa për paqen flasin tribunave qëndisur me degë ulliri,
 Ku fshihen gënjeshtër, kanosje, intrigë,
 Në djepet e foshnjave pelenat mbuloheh nga hiri,
 Në qiejt e botës vërtiten Fantomë e Migë...
 Dhe politikanët zukatën: «sovrانيتet,
 O popuj vëllezër, sovrانيتet vërtet,
 Po shtruar për kushtet e sotme duhet menduar:
 I kufizuar»!...
 Pastaj kalemxhinjtë në fraza rrinë e kërkojnë
 Kuptimin e madh teorik të rritjes së «arsyes» mes llucës,
 Pastaj filozofët mjekroshë zbulojnë
 Parimin «marksist» të tundjes në OKB të këpucës...
 Shtete të fryrë me bomba, shtete pompozë,
 Bëhi për turp karagjozë!...

6.

Fle planeta mbështjellë me gjelbërim e akull
 Raketat, topat, mortajat të ngritura rrinë,
 Diku janë fshehur pushkë e kobure në hatull,
 Diku mitralozat kosisin e grijnë.
 Dhe konstruktorët rrinë pa gjumë
 Mbi skica, grafikë e projekte,
 Të verdhë nga nervat, me qime të rralla në mjekra,
 Armë të reja kërkojnë, të saktë, perfektë...
 Bie erë kafe, tapa shishesh, cigare, gjak e djersë në letra.

7.

Njeriu lind, zhduket, vjen përsëri në jetë,
 Nga gjakrat del e mes gjakut shtrihet,
 Vishet ushtar e mbërthen bajonetë

E prapë me drapër e kazmë ngrihet!
Fle planeta, gdhihet planeta, ngryset planeta,
Njeriu i pamort mbi supe e mban,
Mbështjellë me avuj e akuj e re të errëta
E prapë njeriu i shpërndan...

8.

Andej kuponat e ushqimit vdekja i mban në dorë:
Këtë për mëngjes, këtë për drekë, këtë për darkë!...
O disiplinë vdekje për njerëz të gjorë!
At'herë shtëpia kthehet në varkë,
Në varkë pa busull, spirancë, helikë,
Oqeanit lëshuar në kreshta furtunash e valësh,
Jetuar në dhembje, në ankth e në frikë,
Mësuar me lot të hidhur, lot funeralesh...
Zezaku, i bardhi, i verdhi kanë në buzë një këngë:
«O vendi im me raketa, plasmasë e beton në rrugë,
O vendi im me hekur, ca i ushqen me krunde e brengë,
Ca i ushqen me dëfrime, uiski e bukë!»

9.

Nëntoka, nëndeti, nënshkretëtira
Në dredhje të përhershme termobërthamore!
Atomët e grimëzat e vdekjes i pi hapësira
Dhe ditë për ditë kollitet në astmë mortore.
Ja, vdiq peshkatori i varfër me duar lëshuar
Në krahët e valës sa gjysma e malit,
I la fëmijë e grua me sofrën pa shtruar
Dhe varrin e vet e humbi mes oqeanit...
Nëntoka, nëndeti, nënoqeani, nënshkretëtira

Në drithma tërmeti termobërthamor!
Atomet e grimëzat e vdekjes i pi hapësira
Dhe shtohen përbindëshat e lindur me zor...
Ja, lindi një fëmijë me katër kokë
Në Kaliforni në fshatra të humbur;
Gamilja polli, për habi të gamiljes, një fokë
Në rërën e Saharës mes vapës përgjumur...
E pur si muove, vërtitet në kozmos planeta,
Jeton mes jetëve të tjera jeta...

10.

Këmbëzbathurve, të sfliturve në hetusira,
Nënave që presin njomzakët në sofër në heshtje,
Kryengritësve, që rriten në botë me mijëra,
Nga vendi im — përshëndetje!
Përshëndetje nga pika ku ishte shumë e vështirë
Të ngjisje mbi shpatulla të bukurën, të renë!
Ndaj ne s'e humbim kurrë besimin te njerëzit e mirë:
Mësimet e Marksit në tokat e mendjet e tyre do venë!
E patëm udhën të rëndë,
Po udhën përgjysmë s'e lamë,
E mbajtëm vendin si shenjt në pëllëmbë,
Paçka se bllokadat s'iu ndanë...

11.

Fjala «bllokadë» sa vinte rëndohej më shumë e më shumë
Në fjalor e në dhomë e në rrugë e në shteg,
Peshën «bllokadë» e ndienim përnatë në gjumë
Mbi jorgan, mbi jastëk, mbi peshqir, mbi dyshek...
Një shkronjë e vogël e saj me plumb-linotip në gazetë,

Peshonte një shkëmb-tonelatë!

Sikur mos kishim Partinë e Punës në jetë,
S'e mbanin dot peshën e saj as kalatë.

Ajo rëndonte në copën e bukës me djathë,

Që hanin punëtorët pranë makinerive,

Rëndonte në pjatën me grosh e me bathë

Në çerdhet e kopshtet e rinj të fëmijëve,

Rëndonte mbi skicat-projekte dhe planet,

Rëndonte mbi letër e laps të shkrimtarëve,

Rëndonte mbi grurin në arë dhe baxhot në stanet,

Rëndonte mbi vezme e dyfek të ushtarëve!

Po ne, siç na shihni, s'u epëm nga pesha

Dhe shtyllë e kurrizit na mbeti e drejtë!

Sikur dhe një shekull të tërë të zgjatë përleshja

Të tillë na keni: optimistë, të rreptë!

12.

U njohëm me emra të rinj që mbanin ofiqë të rinj

Dhe tok me ofiqët — skica e harta,

Dhe tok me skicat e hartat — plane të zinj

Me lajka-sheqerka, tërbime-thika, qeshje të arta...

Kërkonin:

Në hartën shqiptare mos kishte mbishkrim: REPUBLIKË,

Kërkonin:

Në hartën shqiptare të vihej mbishkrimi: THIKË!...

13.

O ç'njohëm!

Me emrat: Nikson, Ford, Hrushov, Brezhnjev

Me lloj-lloj sufikse, me lloj-lloj fizionomira,

Me vetulla drejt, me vetulla hark: — son,-ord,-ov,-ev,
E dini se ngriheshin plot galerira,
Ku nxënësit të ilustronin historinë e bllokadës,
Që myllin kurrë mos ia vënë shpatës,
Që vargjet poetët t'i hedhin si trakte avioni,
Që vargjet poetët t'i ngjisnin në mur si pllakata:
Mos mbyllni sy, vigjëlioni!
Të mposhtet bllokada!

14.

Në botën që zien si kazan mbi flakët e zjarreve
Ngre zërin tënd të vërtetë e të lirë, o nëna ime!
Ngre zërin tënd
Nga kreshtat e digave e bedenat e kalave,
Nga majat e maleve që bartin dëborë e agime.
Kështjellat e tua të lashta e të reja
S'i dogji kurrë rrufeja,
S'i shembi kurrë beteja!
Ato, në brigje lumenjsh e thika të mprehta,
S'i ngrite si hotele gjuetie
Për t'u shtruar darkë mbretërve,
Mbretërit s'vinin te ti për gjah e bankete,
Mbretërit vinin të vidhnin
Tokat e tua e ujërat e deteve...

15.

Brenda kalave t'i s'ruajte pasqyra e poltronë të rëndë
Dhe s'thirre piktorë argatë
Të bënin portretin tënd plot salltanete;
Brenda kalave ti ruajte historinë tënde,
Ruajte legjendën, këngën e nderin përjetë.

16.

Kjo tokë që mbante kalatë anës Drinos, Vjosës e Bunës,
Për farën e re të komunizmit ishte e etur.
Dhe farën e zgjodhi kokërr për kokërr Partia e Punës
Dhe si bujk i madhërishëm
E mbolli të mbetëj në shekuj e ndezur...

17.

Le të ziejë bota — kazan mbi zjarre,
Le të ziejë bota — kazan mes flakës,
Mes botës ti, nënë, qëndron e bukur, krenare
Dhe kurrë nuk rrudhesh dhe kurrë nuk plakesh.
Në botën e madhe mbushur trazira
Qëndrojmë modestë,
Modestë diçka i japim njerëzimit;
Askënd s'trazojmë dhe jetojmë me djersë
Në tokën tonë në një pikë të vogël të rruzullimit;
Nga pika e vogël kërkojmë që njerëzit të jenë të lirë,
Dhe globi ka njerëz të ndershëm
Që zërin tonë nderojnë,
Dhe thonë fjalën e ngrohtë «mirë»!
Dhe tok me ne përpiqen, luftojnë, punojnë...
Për botën e madhe ka bërë diçka partizani ynë:
Helmetën e kryqit të thyer,
Që flaku në Vjosë, e ndjenë dhe Vollga dhe Elba;
Nga toka e vogël me halle,
Ku bulëza e gjakut binte në brymë,
U nisën djemtë e vajzat tona
Gjer në Madrit e në Ebro...

Nënë Shqipëri!

Mblidhen rreth teje burrat me thinja të lashta,

Mblidhen rreth teje vajzat e djemtë si zogjtë,

Me tokën tënde në duart e ashpra,

Me hekurin tënd në supet e fortë.

Mblidhen rreth teje ata që të ngritën në qiej,

Ata që të dolën zot në furtunë,

Ata që të zbritën mbi male me mijëra diej,

Ata që të dhanë liri, paqe e punë,

Ëndrrën tënde që shekujt s'ta prunë.

Ata që ta fshinë nga balli i madh pleqërinë,

Ata që faqen ta zbardhën në botë,

Ata që për nderin tënd natën gdhijnë

Në brazda, në torno, në libra, në topa

Në zheg e në shqotë,

Ata që urrejnë shtypje, intrigë e bllokadë,

Ata që përbuzin zhabat e majme në gjol,

Ata që bëhen miq me skifterët në çdo barrikadë

Nga poli në pol;

Ata që u betuan vetëm një herë

Në «Thirrjen e Parë» në vitin Dyzet e Një:

O ngremë Botën e Re mbi gërmadhën skëterrë,

O s'mbetet nga ne as hi e as zë!

Ata që s'dinë të bëjnë shaka me «luftën finale»,

Ata që s'dinë të shkelin betimin mbi dhe:

Internacionale

Do të jetë Bota e Re!

MBYLLJE

1.

Po mbyll në poemë fletët e fundit,
Si fletët e portës ku hyra e dola vite me radhë
Në këmbët e malit, në krahët e lumit,
Nën muret e bardhë.
Mendohem si bujku në muzg pas avllisë,
Kur vjeshta mbaron e vjen dimri:
A janë të gjitha ç'i duhen shtëpisë:
Dhe drutë dhe gruri dhe misri?
A mbahet çatia me kulmet e trarët,
A tymin oxhaku e heq mirë e bukur?
A hyjnë erërat në acar në dritaret
Dhe qaset dot ujku në oborr duke strukur?

2.

Vëllai im i dashur, i urtë e i rreptë,
Lexues i menduar me rrudha në ballë,
Që njihemi bashkë me vite në jetë,

Me ty e kam mbajtur poemën të gjallë,
Me ty i kam hapur dhe portat e reja
Në oborret e mi poetikë,
Me ty kam djersirë në punë e beteja,
Të dy kemi pasur një politikë...

3.

Ti ndofta poemën e shkon nëpër duar,
I lodhur pas punës, në shtrat
Dhe ndalesh në vargjet e rinj i menduar
Në heshtje mahmur fillikat;
Po udha të hapet e gjerë e largët
Në male, lugina, qytete
Dhe ngrihesh pa ditur se ngrihesh nga vargjet,
Këndon nëpër dhomë me vete;
Përcjell nëpër buzë dy vargje të lehtë
Me rimë të njohur me «-ri»:
«Pikojnë pikat, këndojnë strehët
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!»
Ahere i vetëm ti s'mbetesh në dhomë,
Jam unë, poeti, me ty
Dhe mua më thua: të shkojmë, të shkojmë
Në rrugë të largët të dy...
Të hyjmë në porta të tjera të mira,
Në oborre të reja të panjohura;
Të hapet si libër i madh hapësira,
Me frymën e gjokseve tona të ngrohura.

4.

Po porta të reja nuk hap dot ngaherë,
Nuk futesh në oborre të reja kur të duash,
Po s'vrave dhe gjunjë dhe kockë e arterë,

Po s'mbete me muaj në shtigje të vuash,
Se mushka xanxare nuk niset nga oda
Dhe vetë si qengji s'të vjen,
Kur gojën mban hapur me ëndrra të kota
Dhe këmbët i zgjat në legen...

5.

Kështu na qenke, moj jetë e poetit:
Hap porta, mbyll porta ngaherë
Me mushkën xanxare në mes të rrëmetit,
Ngarkuar me pena, dëfterë!..
Po bashkë me librat e mençme dhe letrën,
S'harrojmë të marrim në mushkë
Dy gjëra të tjera që duhen për jetën:
Një kazmë, një pushkë...

6.

Dhe rruga thërret në male e lugje,
Dhe ti psherëtin: «Njatjeta, vëllezër!
Vëllezër, që çani lëndinat me plugje,
Vëllezër, që shpini fëmijët në çerdhe!»
Trokasin rrokjet, trokasin vargjet:
Trokasin hapat në Jug e Veri,
Trokasin pikat në strehët e pragjet:
Nënë Shqipëri, nënë Shqipëri!

PASTHËNIE

Gjithmonë përmbledhjet me vjersha të zgjedhura nga krijimtaria poetike e një poeti janë të vështira. Ka vjersha që autorin e lidhin me një kujtim të bukur nga fëmijëria apo nga rinia, që i sjellin në mend vendet ku janë shkruar dhe shokët që ka pasur përreth dhe ndofta edhe shkallët dhe korridoret e redaksive bashkë me redaktorët dhe recenzentët e parë. Këto vjersha për lexuesin mund të mos kenë ndonjë rëndësi të madhe dhe mund të thotë: «Më mirë do të ishte sikur të mos ishin përmbledhur në libër!» Por ç't'i bësh! Ja që autori nuk shkëputet dot, megjithëse ua njeh vlerën. Kështu, të shkëputesh nga kjo, si ta themi, nostalgji, është vështirësia e parë.

Në rrugën pak a shumë të gjatë poetike, mjaft vargje, duke ecur vitet, humbin peshën e tyre dhe zhvleftësohen. Të lehta e të çngjyrosura ato mbeten anës rrugës si fletët e rëna të pemëve. E pamëshirshmja kohë, me mospërfillje dhe pa sentimentalizëm, i ka lënë dhe nuk ka denjuar t'i marrë me vete, se nuk kanë pasur në brendësinë e tyre atë, bërthamën rezistuese, që u intereson të gjithëve dhe që u shërben të gjithëve edhe në jetën e sotme të pasurimit të botës shpirtërore të njerëzve. Duke vënë fletët me vjersha njëra mbi tjetrën në përmbledhjen e tij poetike, poeti përpiqet t'i peshojë këto bërthama me peshoren e ndjeshme të poezisë. Dhe, kur shikon që mjaft vargjeve s'u ka mbetur ndonjë bërthamë, bie në mendime dhe thotë me vete: «Duhej derdhur më shumë djersë, vëllaçko!» Është mirë, kur ai

di t'i peshojë vetë këto fletë me vargje dhe nuk tërhiqet nga dashuria dhe anësia personale. Dhe kjo është vështirësia e dytë në ndërtimin e një përmbledhjeje me vjersha të zgjedhura: të dish të lësh mënjanë vargjet pa bërthamë.

Poezia e një poeti është biografia e tij, megjithëse në vargje nuk ka data, vendbanime dhe anketa. Në to ndihet shpirti, ëndrra dhe ideali i poetit, ndihet pulsi i arterit të tij që rreh me pulsën e kohës dhe të popullit të vet. Duke lexuar vjershat, shoku i madh i poetit, lexuesi i pahatër dhe i çiltër, e ndjek rrugën nëpër të cilën ka kaluar autori, vëren rritjen e tij dhe shikon uljet dhe ngritjet e temperaturës poetike, që shënon shigjeta poetike në këtë aparaturë të ndërlikuar. Në një përmbledhje me vjersha të zgjedhura duhet të jepet kjo gjendje. Këtej del edhe vështirësia e tretë: të dish t'i japësh lexuesit, shokut tënd më të mirë, rrugën poetike, rritjen tënde dhe pjekurinë tënde, doemos, në qoftë se ti e ke arritur këtë pjekuri!

Para këtyre tri vështirësive është ndodhur edhe autori i kësaj përmbledhjeje me vjersha, që është më e gjera nga ato që ka nxjerrë më parë. Në këtë përmbledhje ka vjersha nga të gjitha librat e mi. Disa vjersha nga vëllimet e para janë redaktuar, por pjesa dërrmuese ka mbetur e paprekur. Prej librave të hershëm janë vënë edhe vargje që mund të mos përmbledheshin. Por, siç thashë pak më lart, i kam lënë me qëllim që dashamirësi i poezisë ta ndiejë se si kanë qenë hapat e parë të rinisë sonë poetike njëzet e ca vjet të shkuar. Ato tregojnë në përgjithësi, edhe stadin e atëhershëm të poezisë.

Si gjithë brezat poetikë, ashtu edhe brezi im është munduar të shkruajë në vargje biografinë e vet dhe biografinë e madhe të Atdheut, duke pirë në gurrën e pashtershme të popullit dhe në burimin e pastër të traditës së poezisë shqiptare dhe ndërkombëtare. Poeti i merr borxh popullit për t'ia kthyer përsëri. Dhe sa më i pacenuar dhe më i begatë të jetë ky borxh i kthyer, aq më krenar dhe më i lumtur është poeti.

Maj 1979

AUTORI

J. Agolle
Hys

PASQYRA E LËNDËS

NGA LIBRI «NË RRUGË DOLA» — 1958	3
<i>Vjersha:</i>	5
Hyrje	7
Harabeli	9
Kur përfytyroj një nga lexuesit e mi	10
Ja, pronari	11
Në udhëtim	13
Qeni im i plakur	16
Një përrallëz e vogël	18
Vjersha e parë	19
Gjurma	22
Sorkadhja	24
Zjarret	26
Lumi	29
 <i>Poema:</i>	 31
Poema e udhës	33

Vjersha: 45

Kurbatka	47
Kllanikët	50
Vjeshta	51
Unë dhe Shkumbini	53
Vizatime në pranverë	55
Jubilare	57
Baladë optimiste	59
Yjet	61
Vargu	63
Në shtëpi të vjetër	65
Bala, lopa ime	67
Mëngjes në port	69
Nga fletorka e shënimeve	70
Këmishët	73
Thirrje	75
Skuadra	77
Peizazh nga ballkoni	79
Motivet	80
Fokstrot	81
Malli	83
Natë në arë	84
Kur bie dëborë	85
Kjo grua	86
Vajzat notare	88
Poezia	89

Poema: 91

Mendime në vjeshtë	93
Dhjetë sy	98

Vjersha: 115

Mund të mendojmë	117
Nga kujtimet e hershme	119
Larg do të të shpie	120
E urta, e mira	121
Elegji partizane	122
Deti	124
Tregim për një gajdë	126
Nëna ime	128
Firdusi	130
Me fjongo të gjelbër	133
Përsëri	136
Dashuria	139
Zemërimi i poetit	142
Çast	144
Për kujtim	146
Pranë saj	148
Pazari	150
Rapsodi vjeshte	152
E bukura	154
Kënga e tokës	155
Criticus	157
Për malësoren dhe për vete	160
Eureka	162
Diku në një pijetore	164
Vajzë e vogël	165
Për gratë tona	167
Të shkruajmë baladë	168
Ditar partizan	169
Dega me limonë	170

Poema: 171

Devoll, Devoll	173
Poema e të pagjumëve	183

Poemë malore	186
Baladë e re për komisarin	196
Dashuri dhe ferrobeton	205

NGA LIBRI «MESDITË»	213
---------------------------	-----

Vjersha:	215
----------------	-----

Rapsodi	217
Krevati i perandorit	219
Të dashura vajza	222
Në amfiteatrin e Butrintit	224
Mendja e Lekë Dukagjinit	227
Kërkimi	230
Ai mot	231
Ëskiz	233
Kullat	234
Salut!	236
Kuajt	237
Telegrami	239
Filli elektrik në vargje	241
Kur të vij në mëngjes	242
Duke u menduar	243
Rembrandti	244
Kënga	246
Larg qytetit	248
Komisari	251
Në këtë hotel	254
Gjyshi	256
Në vjeshtë	257
Kur libri është në shtyp	258
E paharruara	259
Dëshmori	260
«Danaja»	261
Vjeshtës	263
Poetët që vijnë	264

Monologu i cinikut	266
Lulet	268
Mikroborgjezi	270
Vdekja e druvarit	271
Valle labërishte	273
Kënga partizane	275
Djaloshare	276
Naim Frashëri	277
Peizazh pas shkretimës	279
Piramidat	280
Njeriu i tokës	281
Duke kërkuar dashurinë	282
Fillimi i një poeme për Qemal Stafën	283
Kështu mund të ndodhte	284
Përsëri për tokën	286
Peizazh	287
Uollt Uitman	288
Lisi bleron vonë	289
Dimri	290
Fund dimri	292
Leonardo Da Vinci	293
Në pranverë	294
Pjekuria	295
Poema:	297
Baballarët	299
Rebelimi i parë	313
Toka ime, kënga ime	322
Balladë e ashpër	332
NGA LIBRI «FJALA GDHEND GURIN» — 1977	337
1. Kënga e njeriut:	339

Malli i parë	341
Pleqtë e qytetit tim	343
Lejleku	346
Jeta	348
Babanë tënd e kisha shok	349
Pleqëria	351
Vëlla sa shumë prite!..	353
Patat e egra	355
Maro Podgozhani	358
Kau i bardhë	362
Shokët e mi	364
Thirrja e vendlindjes	367
Në gurin e një varri	369
Zgjimi i baladave	371
Shtigjet	372
Themelet	374
Në kryeqytet	376
Mbrëmje letrare	378
Bukuria	380
Mikpritja	381
Nuk dua	383
Duke udhëtuar në male	384
Mollët	385
Shkëmbi	386
Nderi	387
Naganti i gjyshit të rënë	388
Vreshti	389
Vdekja e fshatarit	390
Peizazh me një të re të bardhë	391
Puna	392
Në qytetin e lashtë	393
Duke udhëtuar anës detit	395
Braktisja	396
Natë	397
Peizazh asfalti	399
Lopa	400
Duke menduar për bukurinë	401
Vagabondët	402
Çerdhe e zogjve në dimër	403
Kënga e njeriut	404
Reliket e heroit	405
Ëndërr	406

Dy fjalë poetëve që vijnë	407
Në kohën e varfërisë	408
Për poezinë	409
<u>Shqetësimi</u>	410

2. *Kënga e buzëqeshjes:* 413

Përralla e kecërve	415
Sa i çuditshëm!	419
Mbesës dhe maces	422
Dy vëllezër dhe ujku	423
Tani dhe Larani	424
Kush nuk sheh veten	429
Ujku	430
Monologu i pseudos	432
Dhia dhe maçoku	434
Pjepri	435
Maçoku dhe minjtë e vegjël	437
Breshka te nallbani	438
Mullixhiu dhe pula	440
Dhelpra dhe deveja	441
Akrepi dhe bretkosa	442
Katër vetë	443
E drejta dhe e shtrembra	445
Kungulli	446
Luani dhe miu	447
Filistini	448
Balada e Rrush-Rushitit	454
<u>Pleshti</u>	<u>464</u>

3. *Kënga e komunistëve:* 497

<u>Komunistët (poemë)</u>	<u>499</u>
<u>Nëntoriada (poemë)</u>	<u>534</u>